SX STRIKE

2•22

ANARCHISTICKÁ REVUE

Anarchistická strategie

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

Existence *je anarchistickou tiskovinou, která vycházela nejprve v letech 1998–2002 a znovuobnovena byla počátkem roku 2010. Vydává ji Anarchistická federace (AF, dříve ČSAF) zpravidla několikrát do roka s rozsahem 40 stran a více. Proč tištěné médium v době internetu? Každý prostě nemá rád čtení delších textů z monitoru a navíc tištěný text nemizí tak rychle jako ten virtuální. I tak je ale každé číslo hned po vydání volně ke stažení na webu federace.* Existence *má za cíl přinášet informace o dění v rámci domácího antiautoritářského hnutí, zprostředkovávat teoretické texty, ale i praktickou inspiraci. Každé číslo je z nemalé části věnováno jednomu hlavnímu tématu, na které se snažíme mimo jiné nahlédnout z anarchistické perspektivy. Tento časopis je určen zejména do řad antiautoritářského hnutí, ale rádi bychom oslovili či něčím zaujali i ty, kteří s anarchistickými myšlenkami přišli do styku jen okrajově.*

2 / 2022
V POŘADÍ 55. ČÍSLO
VYDÁVÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE (AF)
AFED@AFED.CZ
WWW.AFED.CZ
NAKLADATELSTVI.AFED.CZ

DOPORUČENÝ PŘÍSPĚVEK NA POKRYTÍ NÁKLADŮ: 70 KČ

DISTRIBUČNÍ MÍSTA

Kde můžete *Existenci* (popř. další publikace Nakladatelství AF) přímo pořídit či objednat:
Kamenné obchody:
- Roleta39 (Řehořova 33/39, Praha 3 – Žižkov; roleta39.cz),
- Rekomando (Trojanova 9, Praha 2; rekomando.eu),
- Punctum – Krásovka (Krásova 27, Praha 3),
- ALERtattoo (Zámecká 22, Pardubice),
- Antikvariát Černý pes (Sedláčkova 20, Plzeň),
- Tři ocásci (kpt. Jaroše 18, Brno; triocasci.cz),
- Klub Lúč (Kniežaťa Pribinu 197/3, Trenčín; klubluc.sk),
- Infoshop Malatesta (bývalý cukrovar, Šurany; zdola.org/infoshop-malatesta).

Internetová distribuce:
- Roleta39 (roleta39.cz).

On-line distribuce:
- https://www.roleta39.cz/eshop.

Pro zájemce ze Slovenska
doporučujeme objednávat na:
- Salto Mortale (sust@riseup.net).

Uzávěrka čísla: 31. srpna 2022

OBSAH

AKTIVITY HNUTÍ
4.....KVARTÁL / PRVNÍ MÁJ NA STŘELÁKU / BUKFÉR 22 / INFOTENT NA FLUFFU

TÉMA
14.....ANARCHISTICKÁ STRATEGIE
16.....HRANICE AKTIVISMU
19.....P. GELDERLOOS: EKOSYSTÉMY VZPOURY
22.....HLEDÁNÍ ANARCHISTICKÉ POLITIKY (II)
25.....NADIA C.: TVOJE POLITIKA JE KURVA NUDNÁ
26.....A. RAUTIAINEN: STRATEGIE AKTIVISMU A POULIČNÍCH AKCÍ

PROTESTY
29.....BOJ O PARK GEZI PO 9 LETECH
30.....DOBYTÍ PALÁCŮ NESTAČÍ

HISTORIE
32.....L. AKAI: DENÍK ANARCHISTKY

OSOBNOSTI
35.....DVĚ VÝROČÍ E. ARMANDA (1872–1962)
36.....W. C. OWEN: SMRT RICARDA FLORESE MAGÓNA

TEORIE
38.....W. PRICE: MALATESTA O VÁLCE A NÁRODNÍM SEBEURČENÍ
40.....A. RAUTIAINEN: MYLNÉ PŘEDSTAVY O IMPERIALISMU

VÁLKA NA UKRAJINĚ
42.....OZBROJENÝ ODPOR PROTI PUTINOVI JE REVOLUČNÍ NUTNOSTÍ
43.....ANARCHISTÉ A VÁLKA NA UKRAJINĚ
45.....K. LUKEŠ: O LIDI MUSÍ JÍT PŘEDEVŠÍM

ANARCHISTICKÁ FEDERACE
46.....NA OKRAJ JEDNOHO PROHLÁŠENÍ / SBOHEM, BATMANE / KDO JSOU ANARCHISTÉ? / CHCEME JENOM GRILOVAT! / JEJÍ TĚLO – JEJÍ VOLBA / ODEŠEL VÁCLAV TOMEK / ...

A3
49.....DUBEN – SRPEN 2022

RECENZE
52.....KAŽDODENNOST (A ANARCHISMUS) PODLE STANDY / OTROCTVÍ JINAK / DÁREK K PADESÁTINÁM / ANARCHIE TADY A TEĎ / U MADRIDU ZA PRAHU / ZE ZÁPISKŮ MĚDKY / ...

EDITORIAL

Pro podzimní číslo anarchistické revue *Existence* jsme jako hlavní téma zvolili „anarchistickou strategii". Již dříve nám přišlo důležité zaměřit se na otázku vytváření anarchistické politiky, postojů ke konkrétním problémům a tomu odpovídajících způsobů práce. Se začátkem invaze Ruska na Ukrajinu se ale toto téma svým způsobem ukázalo ještě naléhavější. Zjišťujeme totiž, jak zavádějící a nezdravé může být nekritické používání sto let starých ideologických pouček. Jako strategické naopak vidíme zaměřit se na kladení relevantních otázek, které odpovídají danému času a prostoru. Už jejich formulace a následná snaha o jejich upřímné zodpovídání nám napomáhá utvářet si vlastní cestu, kterou je podle nás třeba se ubírat. Avšak kriticky, s vědomím toho, že některé otázky je třeba v průběhu cesty přeformulovat, stejně jako přehodnotit některé odpovědi. Anarchismus je pro nás kompasem. Anarchismus tedy chápeme jako dynamický myšlenkový směr, nikoli jako strnulou a jednou provždy pevně danou ideologii.

V hlavním tématu tohoto čísla se mimo jiné vracíme k diskusi z přelomu milénia, kterou rozpoutal článek „Vykašlete se na aktivismus", a tedy i k otázkám toho, jak vnímáme sami sebe, co pro nás znamená aktivismus, jaká jsou jeho možná úskalí a co může revoluční organizace dělat v nerevolučních časech. Velký důraz pak klademe na analýzu jednotlivých problémů, sociální situace i kondice anarchistického hnutí, abychom na jejím základě mohli volit naše další kroky. Abychom byli konkrétnější, přinášíme aktualizaci staršího textu, který vzešel z dřívější diskuse v rámci Anarchistické federace (AF) a který se zabývá segmentací anarchistických cílů, aby se na jejich základě pustil do hledání vlastní anarchistické politiky. O tom, že by tato politika pro nás samotné neměla být projevem sebeobětování či nudnou rutinou, mluví text „Tvoje politika je kurva nudná" přeložený z webu CrimethInc. Jako příklad přemýšlení nad způsoby anarchistické politické práce jinde, konkrétně v ruském prostředí, zveřejňujeme článek „Strategie aktivismu a pouličních akcí" od finského anarchisty, který v Rusku dlouhé roky působil, Antti Rautiainena. Strategické myšlení přibližuje také úryvek z nové knihy Petera Gelderloose *Řešení už jsou tady: Taktiky ekologické revoluce zdola*. Ukazuje, jak globální proud hnutí odporu v posledním desetiletí vyvinul účinné metody reakce na překrývající se ekologickou a politickou krizi a připsal si mnohá vítězství.

Hned několika texty se vracíme k hlavnímu tématu předchozího čísla *Existence*, které neslo název „Vzdor invazi" a bylo věnováno anarchistické reakci na vražednou okupační snahu Z-fašismu na Ukrajině. Poukázali jsme tehdy na historický spor v anarchistickém hnutí ohledně přístupu k první světové válce. Wayne Price ve svém textu „Malatesta o válce a národním sebeurčení", jehož překlad se objevuje v tomto čísle, ukazuje jinou možnost čtení anarchistického myslitele Malatesty v souvislosti s válkou na Ukrajině. Důvody, proč někteří anarchisté odmítají podpořit odpor vůči ruské invazi, se zabývá již zmiňovaný Antti Rautiainen v textu „Mylné představy o imperialismu", kde se věnuje také anarchistickým historickým traumatům, která pak vedou k často falešným závěrům. Skupina ABC-Bělorusko argumentuje, proč je odpor proti Putinovi revoluční nutností, a přepis přednášky AF rozebírá falešné mýty ohledně války na Ukrajině, které se objevují na levici a mnohé i v samotném anarchistickém hnutí. Jeden z členů AF pak polemizuje s textem Italské anarchistické federace „Za nový anarchistický manifest proti válce", čímž navazuje na kritické připomínky AF k prohlášení, které bylo vydáno v březnu Internacionálou anarchistických federací, jejíž je AF členskou federací.

Dále v čísle najdete ohlédnutí za bojem, který vedli lidé před devíti lety o istanbulský park Gezi. Nemohli jsme opominout letošní povstání na Srí Lance, které z antiautoritářské perspektivy nahlíží rozhovor s tamním anarchistou. Vzpomínky anarchistky Laury Akai nás zavedou do Spojených států 70. a 80. let 20. století. A ještě mnohem dále v čase nás posune životní příběh francouzského anarchistického myslitele E. Armanda (1872–1962) a nekrolog Ricarda Florese Magóna (1874–1922), který zemřel před 100 lety, od Williama C. Owena.

A jako vždy nechybí pravidelné rubriky. Přehledu některých aktivit antiautoritářského hnutí v Česku, kterým náš časopis tradičně začíná, dominují delší reportáže z anarchistického Prvního máje na Střeleckém ostrově a z devátého ročníku pražského Anarchistického festivalu knihy. Rubrika Anarchistické federace informuje o novém komiksu z našeho nakladatelství, o veselých pražských grilovačkách či o smutné události, jíž bylo úmrtí Václava Tomka. Přehled textů z posledních čísel nástěnných novin *A3* se vyrovnává s tématy klerofašismu, rasismu, inflace, pokrytectví NATO a potřeby vyvlastňování oligarchů. No a na úplný závěr jako vždy recenze. Tu nejdelší si za rámeček asi nedá autor knihy o Luise Landové-Štychové (1885–1969). Dále se věnujeme titulům *Jsou věznice překonané?*, *Padáme i na tvou hlavu*, *Ženy, které nechtěly mlčet*, *My jsme vám to říkali*, *Anarchie tady a teď*, *Vzájemná pomoc*, *Kronika jedné hladovky*, *Peklo pod španělským nebem*, *Věřit v šelmy* a *Pikola*. A k tomu také recenze jednoho videoseriálu o antifašistickém umění.

Přejeme inspirativní čtení.

ENGLISH SUMMARY

For the autumn issue, we have chosen "anarchist strategy" as the main theme. Even in the past, we had considered it important for us to focus on the question of the formation of anarchist politics, attitudes towards specific issues, and corresponding ways of work. However, with the beginning of Russia's invasion, this topic, in its particular way, has become even more urgent, for we are discovering how misleading and unhealthy the uncritical application of 100--year-old ideological precepts can be. Instead, we see it as strategic to focus on asking pertinent questions that are relevant to the given time and place. The very formulation of these questions, and the subsequent effort to answer them honestly, helps us to shape our own path which we believe is the right one to follow. Nevertheless, we know that some questions need to be reformulated as the journey progresses, and some answers re-evaluated. We understand anarchism as a dynamic school of thought, not as a rigid and once-and-for-all fixed ideology.

In the main theme of this issue, we revisit, among other things, the turn-of-the-millennium debate sparked by the article "Ditch activism", and thus the questions regarding how we perceive ourselves, what activism means to us, what its potential pitfalls are, and what a revolutionary organization can do in non-revolutionary times. We put great emphasis on the analysis of individual issues, the social situation, and the condition of the anarchist movement, to choose our next steps based on this analysis. To be more specific, we present an update of an earlier text by the AF (Anarchist federation), which deals with the segmentation of anarchist goals to embark on the search for anarchist politics of our own. That this politics should not be an act of self-sacrifice or a boring routine is the subject of the text "Your politics are boring as fuck". As an example of thinking about the ways of anarchist political work elsewhere, specifically in the Russian environment, we publish the article "Strategy of Activism And Street Action" by Annti Rauntianien. Strategic thinking is also introduced by an excerpt from Peter Gelderloos' new book.

In several texts, we return to the main theme of the previous issue of *Existence* which was entitled "In Defiance of Invasion". Wayne Price, in his text „Malatesta on War and National Self-Determination", a translation of which appears in this issue, shows another way of reading the anarchist thinker Malatesta in relation to the war in Ukraine. The reasons why some anarchists refuse to support resistance to the Russian invasion are discussed by A. Rautiainen. ABC-Belarus argues why resistance to Putin is a revolutionary necessity, and the transcript of an AF talk debunks the myths about the war in Ukraine that are being peddled on the left and within the anarchist movement itself.

Also in the issue, you will find a look back at the struggle waged over Gezi Park, an interview about uprising in Sri Lanka, Laura Akai's memories about her activity in the USA, the life story of French anarchist thinker E. Armand, and the obituary of Ricardo Flores Magón, who died 100 years ago. And as always, we bring you our regular columns. The overview of some of the activities of the Czech anti-authoritarian movement. Texts from recent issues of the AF wall bulletins, reviews of various books and brochures.

KVARTÁL

Přehled některých veřejných aktivit širšího antiautoritářského hnutí za období od uzávěrky předešlého čísla Existence. *Ne všechny akce jsme navštívili, některé reporty jsou proto zprostředkované podle informací uvedených na webech antiautoritářských skupin a projektů. Označení Kvartál mělo svou relevanci, když* Existence *vycházela jako čtvrtletník, zvyk je ale železná košile, a tak jsme ho zachovali.*

KLIMATICKÝ ANARCHOVOZÍČEK OPĚT ZASAHUJE

Začátkem května prošla Prahou další středoškolská stávka za klima. Jde o již tradiční akci v rámci celosvětového hnutí Fridays for Future (Pátky za budoucnost), na níž samozřejmě nemohou chybět anarchistky a anarchisté – jak studující střední školu, tak ti, kteří myšlenku klimatických stávek či volání po co nejrychlejším odstavení fosilních paliv a klimatické spravedlnosti podporují, i když mají středoškolská léta dávno za sebou.

Demonstrace začínala na Malostranském náměstí projevy a dalším programem. Jako obvykle přišel prudit hlouček ultrapravičáků od Svobodných. Nemá asi smysl zabíhat do detailů, šlo o očekávatelnou klauniádu v režii lidiček, co covidovou pandemii strávili družbou s proruskými antivaxery.

Z Malostranského se vyrazilo na pochod městem: příjemně hlučnou a barevnou demonstraci za účasti stovek lidí. Bylo vidět, že stávkující – převážně opravdu středoškoláci – myslí své požadavky na udržitelnou budoucnost, podporu obnovitelných zdrojů energie a odstavení uhlí vážně, ale taky si akci umí užít. A tak to má být. Opravdu málokdy jsou v Česku k vidění akce s podobně pozitivním nábojem. Ten dovršil závěr demonstrace, přecházející přirozeně do piknikového posezení na Kampě.

Pokusili jsme se přispět svou troškou do mlýna také vcelku tradičním demonstračním vozíčkem, osvobozeným z područí supermarketu. Tentokrát sice nevezl reprobednu s hudbou, ale proměnil se v pekelně rachotící dopravní prostředek doprovázený několika černo-rudými vlajkami, sloužící navíc jako pojízdné zařízení na rozdej zbrusu nových letáků AF. Na nich jednak vysvětlujeme, co je anarchismus, jednak se hlásíme ke klimatickému hnutí.

Česká anarchistická scéna je s hnutím za klimatickou spravedlnost od začátku jednotná. Ostatně takřka každoročně uctíme památku významného anarchistického teoretika Davida Graebera tím, že po něm pojmenujeme afinitní skupinu nabíhající do uhelného dolu či jiného fosilního zařízení.

Přejeme proto sobě i klimatickému hnutí jako celku další úspěšné klimastávky – je skvělé, jak se do ulic i více než tři roky od první demonstrace vypraví stále nezanedbatelný počet mladých lidí, a jak akce neutichly ani poté, co se vyměnil chlápek v saku sedící na postu premiéra. Doufejme, že se podaří nadále brousit kritický osten, aby nejen (zcela správně!) zaznívalo, jak „uhlí, ropa, plyn, patří do dějin“, ale také jsme společně hledali alternativy k neudržitelnému systému uhelného kapitalismu. (-VC-)

OBĚTEM VÁLKY

Koncert byl naplánovaný již od března 2022, ale myšlenka uspořádat nějakou akci se pořadateli honila hlavou ještě dýl. Náš kamarád N., který cílil akci jako benefici na pomoc ukrajinským uprchlíkům, plánoval gig nejprve v Praze v Baladě. Po nějakých komplikacích se koncert přesunul na pátek 6. května do plzeňského Belfu.

Koncert začínal někdy okolo 21. hodiny a na pořadu bylo 4–5 kapel. Nebylo jasné, zda vystoupí „pořadatelovo kapela“ BEKLAGA, bubeník si zlomil prst na noze. Donesli jsme na akci nějaké to jídlo pro kapely a na vstupu se potkáváme s přáteli. Pěkné cedule s informací o akci a anarchistickými motivy nakreslil I. Vstup 150+ na pět kapel mi přijde v pohodě. Cíl akce jasnej: pobavit příchozí, destrukce sluchovodů a něco vybrat pro Ukrajinu.

Na místě bylo i distro Anarchistické federace. Za náš kolektiv Pilsen DIY jsme poskytli bicí a zpěvy a nějaký ty pomazánky s chlebem. Mohlo se začít.

Inhalujeme a už to krosí PORAJMOS se svým neanderthal DIY hcpunkem. Jabka, hrušky… nějaký proslov od E. a těch pár příchozích si tuhle podzemní garážovku docela užívá. Klub se zaplňuje velmi pomalu. Zvuk je pro dnešek skvělý. Je to nahlas a je to prima! K. se někde školí na zvučení a oproti naší poslední akci je to znát.

Po kámoších z Berounska nastupují KRAOST z Milevska – poctivá porce trash-hardcorepunku a není co dodat, snad jen, že to bylo kurevsky vohulený a trashový výjezdy řezaly do uší jak tupá pila do kosti. Nicméně lidí je už víc a je to fajn.

Před půlnocí začíná BEKLAGA. Kupuju nějaký věci z distra AF a kecáme s kámošema venku. Kluky z Domažlic mám jako lidi rád a jejich epic crust je něco, co se už v Čechách moc nenosí. Mě to ba, ale tentokrát vynechávám a pomáhám u vstupu, nebo venku vyhuluju. Pár lidí zase dovalilo a atmosféra je docela příjemná a nikdo nikam nespěchá.

ASO NAGA – Krupka – sever – starý páky. Klasickej, nasranej hcpunk s ženskym vokálem. Poslední nahrávka tuším split s BUKOWSKI. Během setu se docela paří a do rozjezdu jdu i já. „Doba jedová“ je moje oblíbená! Bubeník hraje i v hybernátorech NOTHING TO ME a vůbec celej ten sever je mi nějak sympatickej.

Jako poslední někdy okolo 1.30 AM to odpalují MIKExWAZOVSKI, a to je zase úplně jiný pošušňání. Právě multižánrovost akce od hardcoru přes crust po total grindec náser tomu dala šťávu. Nicméně na poslední kapelu žel jančíme jen tři. Zbytek někde felí, chlastá, nebo už odešel domů.

V Plzni to je teď trochu na hovno – moc akcí „podzemních žánrů“ se schází v jeden víkend a kolektivy se nedomluví, respektive se spíš nebaví vůbec… Pak to vypadá jako dnes – v klubu na benefici pár lidí a po půlnoci se to začne trousit z jiný akce – a všichni mrkaj na to, že se tu něco děje. Ale opravdu – po půlnoci to v Belfu začalo ožívat a to je dobře.

Pěkná akce, na který se vybralo nakonec asi 4000 na pomoc Humanitárnímu koridoru přímo na Ukrajinu a na aktivity spojené s pomocí obětem války. Financují se tím výjezdy dodávek přímo do míst zasažených uprchlickou krizí na západě Ukrajiny – a za to díky! Díky patří i kapelám, který se vzdaly cesťáků, daly zadarmo trika do prodeje a pomohly tak uplatnit solidárnost přímo v praxi. (ASTA)

PRYČ S PAMÁTNÍKY NACISMU!

Jelikož si v těchto dnech [psáno 9. května] připomínáme konec druhé světové války a tehdejší vítězství nad fašismem, nebude jistě od věci upozornit na skutečnost, že v roce 2011 byl znovupostaven nacistický pomník na hoře Hvězda u rozhledny Štěpánka. Žulový památník ve tvaru jednoho ze symbolů Třetí říše – „železného“ kříže se svastikou uprostřed – zde byl poprvé vztyčen v roce 1944 a slavnostně ho odhalil sám Konrad Henlein. Kříž tyčící se hrdě do kraje měl upevnit podlomenou morálku tamních nacistů.

Na konci války, 8. května 1945 byla z kříže odstraněna svastika, jejíž stopy jsou na kameni patrné dodnes, a během dalšího měsíce byl nacistický památník stržen do rokle pod rozhlednou.

V roce 2011 památník z původních částí a na vlastní pěst obnovili členové skupiny „Jizeran“, někteří evidentně z důvodu sympatií s ideologií, kterou kříž symbolizuje. Není divu, že kříž s oblibou navštěvují neonacisté a u příležitosti Hitlerových narozenin zde hoří

svíčky. Obec Kořenov, pod niž místo spadá, navzdory občasným protestům nemíní kříž odstranit. Ten byl několikrát poškozen a na náklady obce vždy obnoven.

Naposledy nepřijatelnost přítomnosti nacistického památníku někdo vyjádřil jeho nabarvením narůžovo a nakreslením „áčka v kroužku“. Média o činu referují jako o vandalismu a policie se jala pátrat po „pachateli“. Pokud je odpor vůči nacismu zločin, pak nad fašismem rozhodně zvítězeno nebylo.

A tak jsme svědky revizionismu v praxi, o čemž vedle uvedeného případu svědčí i vztyčení mariánského sloupu na pražském Staroměstském náměstí. Přitom bourání podobných pomníků poroby by mělo být oslavováno, na Hvězdě jako připomínka konce nacistické vlády a na Staromáku jako konce církevního a monarchistického tmářství. Zahraniční inspirací nám může být nedávná likvidace kříže, který symbolizoval fašistickou éru Francisca Franca. (-BJ-)

NÁDRAŽKU NA HLAVÁK, UPRCHLÍKY DO STRAKOVKY

Ve čtvrtek 19. května ve tři hodiny jsme se sešli před ministerstvem vnitra, abychom protestovali proti nehumánnímu zacházení s uprchlíky na pražském Hlavním nádraží. Stát při péči o ně jedná rasisticky, selhává a své povinnosti deleguje na dobrovolníky. Lidé na útěku se tak na Hlaváku potýkají například s nedostatkem jídla a hygienického zázemí. Rodiny s dětmi spí na podlaze, o už tak nutričně nedostačující příděly se musí nově příchozí dělit s těmi, kterým nebyla poskytnuta pomoc v asistenčním centru.

Převážně romští uprchlíci živoří na pražském Hlavním nádraží za pozornosti snad všech médií a kupy politiků déle než týden. Mnoho z nich je v Česku – bez systémové pomoci a v právním vakuu – samozřejmě ještě déle. Mohou se ocitnout v Brně, kde jim policie brání vysednout z vlaků, případně jsou odsouzeni potupně sedět před tamějším nádražím a jen celý den koukat, jak lidé projíždějící šalinami dělají, že je nevidí.

Když se utečenci, převážně mladé ženy s dětmi, dostanou na zmíněný Hlavák, často spadnou do procesu ověřování totožnosti, kdy se – podle různých svědectví v podstatě výlučně u Romů – pátrá po tom, zda je náhodou nejde odbýt tím, že mají formálně i maďarské občanství. Kolik takových lidí, mimochodem zpravidla reálně žijících na Ukrajině, je, přitom nejsou státní složky schopné říct.

Dalším problémem je ubytování. To, které stát „nabízí“ v odlehlých centrech, se více podobá cele než důstojnému přístřešku, a tak se nelze divit, že se uprchlíci raději vrací na nádraží. V médiích pak slyšíme pouze o „nevděčných uprchlících, kteří odmítají ubytování“.

Stejně jako jsou čeští Romové a priori podezíráni z toho, jak chtějí krást nebo „zneužívat“ sociální dávky, tak úřady Romy ukrajinské předem chápou jako někoho, kdo se vláčí do Česka, aby se tu napakoval na státním. Mimochodem podle expertů pracujících přímo na Hlaváku je až jedenáct různých právních situací, v nichž lidé na Hlavák teď přijíždějí – nejde tedy o žádnou masu „Maďarů, co si sem jedou pro příspěvky“.

Ministr vnitra Vít Rakušan zatím radši pokrytecky píše na Facebook výlevy o Nicholasi Wintonovi. Socha tohoto velikána, který zachránil před holocaustem stovky dětí, stojí mimochodem přímo na nástupišti, kde sedí romské rodiny při úmorném čekání, až se něco stane. To Rakušanovi z jeho příspěvku samozřejmě jaksi „vypadlo“.

Takže zatímco se politici prsí, že ČR nahradila Rusko v Radě pro lidská práva OSN, dobrovolníci na Hlavním nádraží čelí lidskoprávní krizi. Pomoc stovkám uprchlíků na nádraží – na rozdíl od prázdných slov o podpoře Ukrajiny – body do voleb nepřinese, a tudíž stranické papaláše nezajímá. A proto jsme svou empatii přišli z iniciativy RFK a Kolektivu 115 projevit náležitě hlasitě a tam, kde mají tohle pořádně smrduté máslo na hlavě: před zmíněné ministerstvo vnitra.

Chodník před ministerstvem zkrášlily křídou napsaná hesla jako: „Praotec Čech byl migrant“ a „Nikdo není ilegální“. Za zvuku hudby jsme vyráběli transparenty a věšeli je na policejní zátarasy. My z Anarchistické federace jsme před brány Mordoru nakráčeli s poněkud punkovým transparentem „Nádražku na Hlavák, uprchlíky do Strakovky“, který pak dělal společnost bannerům namířeným proti ministerstvu vnitra: „Vy jste problémová skupina“ a „Solidaritu místo policejních obušků“.

V šest hodin začala samotná demonstrace za účasti asi 150 lidí, projevy pronesly pořádající kolektivy a Architekti bez hranic. Ukrajinská dívka pak zazpívala lidovou ukrajinskou píseň. Největší dojem zanechal poslední projev Honzy ze severních Čech – ze skvělého komunitního spolku z Chanova Aver Roma –, který nabídl romskou perspektivu. Působivě promluvil jak o rasismu, tak o válce na Ukrajině. Připomněl, že solidaritu, již si teď plně zaslouží prchající z válečných zón, můžeme potřebovat i my. A že na Ukrajině se bojuje i za nás.

Navzdory vážnosti situace se demo mimo projevy nesla v uvolněném až lehce párty duchu: hrála hudba, leckdo se ve vedru osvěžoval pivkem, lidé se družili a diskutovali. Policie nás prakticky ignorovala, došlo pouze na tradiční otravné focení tajnými a prudu, abychom po akci odstranili přidělané transparenty.

Když jsme se rozcházeli, spíše než dojem z úspěšné akce převládalo vědomí, že jsme teprve na začátku. Ministerstvo vnitra a stát obecně se zřejmě rozhodl celý problém Hlaváku a systémové diskriminace Romů zneviditelnit, využívaje přitom vyčerpání nesmírně obětavých dobrovolnických organizací, jež nemohou zajišťovat pomoc stovkám lidí v nevyhovujících podmínkách navždy.

Rozhodně nepokládáme situaci uprchlíků – ať už na hlavním nádraží či bez jasné perspektivy roztroušených jinde – za vyřešenou. Víme, že se česká společnost k statisícům běženců z Ukrajiny chová na své poměry velice solidárně, tím spíš ale nebudeme mlčet, když chce z pomoci jen tak vyloučit řádově tisíce lidí podle etnického klíče.

Dokud budou děti živořit na zemi u sochy Nicholase Wintona, budeme prudit a křičet. A stejně tak si v delším horizontu dáme dobrý pozor, aby se z ukrajinských uprchlíků nestala vykořisťovaná pracovní síla nebo nová třída etnicky segregovaných, sociálně vyloučených lidí. Když říkáme, že je naší zbraní solidarita, myslíme to vážně. (-JB- A -VC-)

NE TURECKÝM OKUPAČNÍM ZÁMĚRŮM

Kurdové a Kurdky žijící v České republice zorganizovali v pátek 10. června menší protest před Ministerstvem zahraničních věcí ČR. Podpořit je přišlo také několik členů a členek Anarchistické federace, kteří se angažují ve Výboru na obranu revoluce v Rojavě.

Akce byla svolána na čtvrtou odpolední na pražské Loretánské náměstí a konala se u příležitosti návštěvy tureckého ministra zahraničí Mevlüta Çavuşogla. Ten hledá podporu pro další fázi špinavé války, kterou Turecko chystá proti severosyrské Rojavě. V plánu je agrese spojená s následnou okupací. Çavuşoğlu, který žádá evropské země, aby zakázaly akce Kurdů, se v Praze setkal s českým ministrem zahraničí Janem Lipavským.

Protestu se neúčastnilo mnoho lidí, a tak více než oni zaujaly vlajky rojavských milic YPG a YPJ či transparenty „Stop Turkish terrorism in Rojava“, „Solidarity with Rojava. Against all fascist aggressions“ či „Dovolená? Určitě ne v Turecku“. Nešlo o zrovna akční shromáždění. Promluvil Rashid Khalil, který poděkoval za účast a zmínil zločiny prováděné v režii turecké vlády. Akci navštívili také prokurdští aktivisté Markéta Všelichová a Miroslav Farkas, kteří mají bohatou zkušenost s tureckým vězeňským systémem, do jehož „péče“ se dostali kvůli své podpoře rojavské samosprávy, a tudíž i svému odporu vůči fašistické agresi tureckého státu.

Příjezdu tureckého potentáta na ministerstvo, kde vlála turecká vlajka, jsme se nedočkali. Přesto je nám jasné, že se o naší přítomnosti musel od svých poskoků dozvědět. (-BJ-)

ZA STANISLAVA TOMÁŠE

Anarchisté a anarchistky s transparentem „Fízlové, táhněte do prdele!“ vzpomenuli v Praze první výročí úmrtí Roma, jemuž se stalo osudným policejní koleno drtící jeho krk po dobu pěti minut. Na smrtící zákrok tehdy namísto nezávislého vyšetření a projevu lítosti reagovaly policejní a politické špičky rasistickými projevy a denunciací oběti. Skupiny AF-Praha a K115 k tomu napsaly:

Připomněli jsme si smrt, na niž Česko chtělo zapomenout. Stanislava Tomáše, jehož život skončil 19. června 2021 v Teplicích buď při, nebo těsně po zadržení policií. Asi si ten příběh pamatujete – respektive tu část, kterou zdůrazňovala média, policajti a politici: Stanislava zaklekla policejní hlídka ve stavu zřejmé drogové nepříčetnosti a on zemřel.

Jenže když se řekne A, má zaznít i B: policie se během dlouhého „zákroku“ v rozporu se svými, zákonem danými povinnostmi zkrátka vykašlala na sledování zdravotního stavu člověka, kterého tiskla proti letním sluncem rozpálenému chodníku. Když Stanislav ztratil vědomí – což se podle všeho stalo přímo pod kolenem policajta –, neposkytla mu první pomoc.

To neříkáme jen my, ale i zástupkyně ombudsmana, která navíc zjistila, že se policie zvlášť nepřetrhla ani s voláním záchranky. Přestože hlavně místní Romové od začátku varovali, jak celý případ zavání, a konkrétně podezření na neposkytnutí první pomoci se vyloženě nabízelo, reakcí ze strany politiků a většiny médií bylo vehementní zastávání se policie. A to i když milovníci uniforem evidentně ani zhruba netušili, co se v Teplicích stalo. A prvotní rozmazané záběry vzbuzovaly znepokojivé vzpomínky na americkou policejní vraždu George Floyda.

Policajti, vědomi si převahy ve společnosti, kde by leckomu nevadilo, ani kdyby Roma třeba přímo uškrtili, začali mlžit. Jak ukázala zástupkyně ombudsmana, například výpovědi policejní hlídky jsou zcela v rozporu se svědectvím záchranářů potvrzujících, že v době jejich příjezdu již Stanislav nevykazoval známky života – což ale kontrolní orgány policie nijak neznepokojuje.

Proč to nenecháme být? I když si zkusíme odmyslet, že každý člověk – bez ohledu na drogy, nebo dokonce barvu kůže – má prostě právo nezemřít na ulici bez pomoci a za všeobecného nezájmu, odmítáme se podílet na všudypřítomné apatii, pokrytectví a rasismu.

I když jsou hnusné, ale nedávné časy přímých pokusů o pogromy snad minulostí, zvlášť sever Čech je plný symbolického i otevřeného násilí na Romech. Když policajt bezdůvodně zmlátil teleskopickým obuškem romského brigádníka při sběru technického konopí, prošlo to i u soudů. Případ smrti mladého Roma Miroslava Demetera v Žatci – provázený taky podivnou policejní neochotou něco zvlášť řešit – zůstává dodnes nejasný. Média a politiky to nezajímalo, a na názor místních znepokojených Romů se majorita vykašlala. Proč asi.

Myslíte, že jde „jen“ o Romy, takže je to fuk? „Nikdy se neptej, komu zvoní hrana, zvoní tobě,“ psal kdysi John Donne: do sféry těch, za které se netruchlí a proti kterým si kdokoli – včetně policie – může dovolit cokoli, jde spadnout zatraceně rychle. Lidé bez domova by mohli vyprávět. Teď, kdy nás všechny svírá drahota, zuří inflace a ceny energií i nájmů se utrhly ze řetězu, se mějme dvojnásob na pozoru, pokud nás napadne, že je někdo příliš na okraji, než aby na jeho životě záleželo!

Hrana může zazvonit ledaskomu. I proto odmítáme mlčet o smrti Stanislava Tomáše a chceme spravedlnost. (AF-PRAHA)

PRYČ S NÁCKY!

Odpůrci žulového kříže u rozhledny Štěpánka jej znovu přesprejovali. K akci ze začátku července se hlásí nezávislí antifašisté. Upozorňují na nacistickou minulost monumentu i ultrapravicové smýšlení spolku stojícího za jeho obnovou.

Nezávislí antifašisté začátkem týdne opět posprejovali kontroverzní kříž u rozhledny Štěpánka na vrchu Hvězda. Jedná se o už několikátou letošní akci antifašistů a antifašistek cílenou proti monumentu s nacistickou minulostí a neonacistickou současností. Nezávislá skupina stojící za nejnovější výzdobou kříže nápisem „Pryč s nácky“ upozorňuje, že dokud se místní samosprávy nepostaví k problému pochybné stavby čelem, podobné aktivity mohou pokračovat.

„Kříž – původně se svastikou – byl vztyčen v roce 1944, kdy nedaleká Turnovská chata, tehdy Rössler Baude, sloužila jako středisko NSDAP. Odhalil jej Konrád Henlein za účelem mobilizace zbytků nacistických sil v Sudetech. Kříž byl po válce stržen obyvateli Turnova do rokle, avšak v roce 2011 ho obnovili členové ‚spolku Jizeran‘ napojeného na tanvaldské a liberecké neonacisty. Ti se nepříliš úspěšně maskují za nadšence do vojenské historie,“ vysvětluje jedna z účastnic akce, přející si zůstat v anonymitě.

Skupina podotýká, že argumentace zastánců kříže, podle nichž má jít o pomník „smíření“ Čechů s Němci, neobstojí. Žulový monument naopak pokládají za obskurní aktivitu skupinky současné ultrapravice, vůči níž jsou místní samosprávy líné či ustrašené zasáhnout. Za skutečný pomník smíření by antifašisté pokládali odstranění kříže a jeho nahrazení například objektem, jež by uctil místní bojovníky proti nacismu, ať již z řad Čechů či sudetských Němců.

„Naši prarodiče okupaci zažili. To nejmenší, co z úcty k nim můžeme udělat, je nenechat současným fanouškům Hitlerovy totality prostor k podobným šaškárnám. Zvlášť v nynější těžké době si všichni potřebujeme ujasnit, na jakých hodnotách naše společnost stojí a že v ní opravdu není místo pro takové hnusy, jako je zlehčování nacismu,“ dodává další z autorů nového nápisu.

Kříž na vrchu Hvězda byl cílem podobných akcí již v minulosti. Například letos na jaře jej lidé, nezávislí na účastnících poslední akce, celý přetřeli růžovou barvou (viz zprávu výše). Podobné aktivity pravděpodobně mohou pokračovat. Antifašističtí sprejeři stojící za nynějším nápisem konstatují, že to ke kříži nemají daleko a pokládají za svou morální povinnost téma nepustit ze zřetele. (-NA-)

PÁRTY HODNÁ OLIGARCHY

Klimatická iniciativa Limity jsme my svolala na sobotu 9. července do nejdražší pražské ulice, Pařížské, oslavu narozenin vlastníka jedné zdejší nemovitosti – oligarchy Daniela Křetínského. Pojatá byla zároveň coby benefice na pořádající organizaci a letošní klimatický kemp, který se chystá na říjen. Křetínský se dožívá 47 let, během nichž poctivou prací, jak to vypráví známá pohádka o kapitalismu, k miliardám přišel, stejně jako by k nim mohl přijít kdokoliv jiný, kdyby nebyl líný a uměl si utáhnout opasek.

Proč zrovna Křetínský? Jeho Energetický a průmyslový holding patří mezi největší klimatické záporáky současnosti. Špinavé prsty Daniela Křetínského sahají daleko za hranice Česka: energetické společnosti patřící do koncernu EPH ničí planetu z Itálie, Británie, Irska, Maďarska, Francie, Polska, Švýcarska a Slovenska. EPH se zavázala skončit do roku 2030 s uhlím: to ale znamená jenom jeho nahrazení srovnatelně špinavým fosilním plynem. Výjimku i z tohoto falešného závazku představuje Německo, kde Daniel Křetínský skrz pobočku LEAG ještě loni vesele nakupoval hnědouhelné elektrárny a boural vesnice. Křetínský je také největším samostatným přepravcem ruského plynu, který živí Putinovu invazi na Ukrajinu. Zatímco EPH ničí planetu, skupina EP Realities se podílí na měnící se tváři města: prostřednictvím kontroverzních projektů výstavby luxusních hotelů, kancelářských budov a nedostupných bytů se stará o to, aby se z Prahy stalo místo, kde si většina lidí nemůže dovolit žít.

Akce začala v jednu odpoledne a ani několik členů pražské skupiny Anarchistické federace neodolalo, aby se alespoň na první hodiny této slávy nepřišlo podívat. Vždyť šlo o párty hodnou oligarchy, kde nechyběl bazén ani luxusní jachta – vše sice v měřítku, která dovolují možnosti pořadatelů, ale symbolika opulentnosti musela být zachována. Dorazily asi tři desítky gratulantů, aby oslavenci, který kdovíproč nebyl přítomen, popřály brzký konec fosilních paliv, spravedlivější společnost pro všechny a hlavně už žádné další miliardáře!

Na místě byl stánek s benefičním merchem Limitů a s obrovskou spoustou dobrot, jak se na narozeninovou oslavu sluší a patří. Nechyběl ani narozeninový dort a jeho slavnostní krájení stejně jako lahev sektu rozlitá do zavařovaček, které jsou pro plebs tak příznačné. Každý mohl Křetínskému napsat nějaké přáníčko a nalepit mu ho na dveře. A tak kdyby nebyl Křetínský ignorant, mohl si přečíst přání jako „Už žádné miliardáře“, „Konec kapitalismu“, „Ať si konečně najdeš práci“, „Ať se ti spí přesně tak, jak si zasloužíš“, „Mnoho poníků a spoustu obchodních neúspěchů“, „Potopení tvé jachty“ a mnoho dalších upřímně míněných vzkazů. A kdyby snad na to viděl, byly tu i transparenty s mnohem většími písmeny, jako „Hodně štěstí, zdraví jen těm, co tu daní“, „Eat the rich, save the climate“, „Stop plynu“ či „Konec EPH“.

A samozřejmě nechyběl ani bohatý program plný veselí a radosti, a to i navzdory dočasnému přívalu deště, kterému se nepodařilo zchladit ani atmosféru, ani vášeň pro ochranu klimatu. Účastníci akce mohli zodpovídat kvízové otázky, sledovat promítání z klimakempů, nažehlit si uhlobarona, vyrobit narozeninovou čepičku, poslouchat hudbu a tančit, tančit a tančit až do soumraku. (-BJ-)

POSTAVME SE V ULICÍCH ZA ŽENSKÁ PRÁVA

Před časem jsme v Praze zahájili*y volnou kreativně-pouliční kampaň odporující protiženským a tmářským hnutím. Hlavní pohnutkou bylo americké prolomení rozsudku Roe vs. Wade, vedoucí k zákazům či zásadnímu omezení práva na interrupce v řadě tamějších států, stejně jako podobné tendence ohrožující svobodu a hlavně zdraví žen například v Polsku.

Náš hlavní apel směřuje ale do Česka, kde působí protipotratová nátlaková skupina Hnutí pro život, cynicky manipulující ženy v těžké životní situaci a šířící různé bludy jak proti interrupci, tak dokonce antikoncepci. V uvolněné letní náladě se zatím na výrazných veřejných místech vyvěsily čtyři transparenty s různorodými hesly. Jen za minulou středu přibyly tři šestimetrové plachty.

Heslo „Hnutí pro život: Hnutí proti ženám“ mluví samo za sebe. Transparentem „11. přikázání: potrat nezakážeš“ připomínáme

jasně prokázaný fakt, že umělé přerušení těhotenství jde právně zkomplikovat, ale ne vymýtit: jediné, čeho zákazy dosahují, je dotlačení těhotných k řešením ohrožujícím zdraví až život. A třetí banner „Braňme právo na interrupci. prozivot.org“ odkazuje k upravenému webu Hnutí pro život, kterým náš spřátelený kolektiv Nolog.cz dříve upozornil na pravou tvář spolku.

Ta se sice maskuje rouškou zde zvlášť cynického hesla „Nesoudíme, pomáháme“, ve skutečnosti jde ale o jeden mnoha projektů rozšířených po světě a snažících se ve jménu náboženské doktríny ženám kázat, co mají dělat se svým tělem. V poslední době spolek neváhal šířit bludy odporující vědeckému poznání, které přímo ohrožují osoby postižené například mimoděložním těhotenstvím. A známé výroky Hnutí pro život doporučující Ukrajinkám znásilněným ruskými okupanty „pepřáky a houkadla“ se zařazují k tomu vůbec nejodpornějšímu, co na dané téma zaznělo.

Podobně jako jiní fundamentalisté, i Hnutí pro život se svou maškarádu snaží udržovat jak manipulacemi, tak zastrašováním kritiků: spolek zažaloval redakci publicistického portálu A2larm.cz za obyčejný komentářový článek. Podobně mimochodem právníky při každé příležitosti hrozí spříznění tmáři z Aliance pro rodinu, bojující proti LGBTQ+ lidem. Od Hnutí pro život je to tím absurdnější, že samo porušuje zákon o sociálních službách: nabízí těhotným „služby“, na které je zapotřebí speciální vzdělání a registrace, jakou spolek samozřejmě nemá.

Tmáři se snaží vykreslit kritiky jako nenávistné, aby odklonili pozornost od svých nehorázností. Ve skutečnosti se ale stačí podívat na stránky katolického časopisu *Res Claritatis* přímo propojeného s Hnutím pro život, a člověk tam najde odporné výlevy vůči transgender lidem či texty vykreslující ženy jako „přirozeně“ podřízené muži. Odmítáme tomuto pokrytectví a ohavné politické kampani nečinně přihlížet.

A vyzýváme vás k témuž! Kreativitě se meze nekladou. Jednoduchý transparent, s jakými jsme přišli*y my, vyrobíte za hubičku, stačí jakákoli plachta a sprej, případně barva a štětec. K dispozici je i jarní číslo našich nástěnných novin *A3*, které se věnovalo přehlídce zpátečnictví v podobě protipotratových manifestací – k výlepu nepotřebujete víc než tiskárnu a lepidlo, případně oboustrannou lepicí pásku. Ulice jsou naše! (AF-PRAHA)

ZNOVU POD ČERNOU A RŮŽOVOU

Druhou srpnovou sobotu se Praha jako obvykle s výjimkou covidových let, jak říkají novinové titulky, zahalila do duhy. Průvodu, kterým vrcholil LGBTQ+ festival Prague Pride, se tentokrát účastnil dost možná rekordní počet lidí, až šedesát tisíc. Opět se zformoval i blok či bloček pod černo-růžovým praporem.

Protože je vtípek „a to je vlajka jaký orientace?“ v daném prostředí už trochu fousatý, spokojme se s konstatováním, že jde o akci radikálních queers, anarchistek a anarchistů, spojenců z různých zákoutí naší scény a příležitostně zřejmě i víceméně náhodných sympatizujících lidí, kteří se v atmosféře jakési dost specifické streetparty prostě připojili k sekci, jež coby jedna z mála působí spíše jako protest.

Nejde o úplnou novinku: černo-růžové anarchoqueer či antikapitalisticky laděné bloky jsou leckde v zahraničí u podobných příležitostí běžné. V českém prostředí na nich má zásluhu hlavně komunita kolem někdejšího festivalu Alt*Pride, nyní volně pokračujícího jako Act*Pride.

Takové aktivity jednak připomínají, že první Pride byl riot, a přinášejí důslednější perspektivy kritizující patriarchát a kapitalismus, jednak se snaží tvořit alternativu a konstruktivní kritiku mediálně vděčnějším „duhovým“ aktivitám. Obracejí pozornost ke skupinám opomíjeným či přímo diskriminovaným i v rámci LGBTQ+ „komunity“ nebo se vymezují proti pinkwashingu: zneužívání Pridu ze strany korporací. V českém prostředí se na duhový průvod k naší nelibosti lepí třeba ropný gigant ExxonMobil a další megakorporace: Amazon, Microsoft, Google…

Že není radikálnější pohled na věc lidem cizí, se ukázalo v onu sobotu třináctého. Do – popravdě nepříliš propagovaného – černo-růžového bloku dorazily od začátku řádově desítky lidí, a v průběhu poměrně dlouhého průvodu se propojením se spřátelenými skupinami rozrostl jistě nad stovku. K vidění byla nejen vlajka v titulních barvách, ale i „tradičnější“ černo-rudá či „Antihomophobe Action“, stejně jako řada piketů o queer osvobození, revoluci a všeobecně věcech, jež musely v okolních blocích různých korporací budit zábavnou nervozitu.

Mě, už tak trochu veterána černo-růžových bločků, ohromně potěšila hlavně přítomnost spousty výrazně mladších lidí, kteří táhli skandování „A-anti-antikapitalista“ a podobných hesel i tehdy, kdy se kmeti (já) už spíš rozhlíželi, kde by se dalo ukořistit pivo. Celou akcí se tak nesla odhodlaná, velmi příjemná atmosféra a ochota burcovat ostatní, aby se nenechali obloudit řečmi liberálních politiků (toho času sedících v jedné vládě s ultrakonzervativními homofobními hovady) a korporátů, co se na jeden týden v roce přetřou na duhovo.

Oproti jiným ročníkům došlo jen na minimum výměn s fanatiky, kteří se na Pridu snaží – obvykle marně – otrávit lidem život. Pozoruhodnou vsuvkou byl jen konflikt se skupinou turistů snažících se zákeřným výpadem zmocnit jedné z palestinských vlajek, jež se v bloku objevily. V trochu chaotický moment na samém konci bloku to sice chvilku vypadalo, že budou létat rány, ale DIY vlajka se i s doprovodem šťastně vrátila mezi své. Lidé ze za námi jdoucího korporátního bloku ve chvíli, kdy jsme se ocitli poněkud přečísleni agresivními kluky, mimochodem jen vykuleně koukali.

Bizarního „incidentu“ si ale zřejmě ani z bloku skoro nikdo nevšiml, a mně rozhodně nijak nezkazil den. Na Letnou, kde průvod finišoval, jsme dorazili v pořádku, snad jen trochu utahaní z dusna. To spravilo krátké posezení u pivka následované pro mě odjezdem. Přeci jenom patřím mezi ty, které poprůvodové masové koncerty na letenské pláni nijak neoslovují, a dal bych spíš nevímco za opakování neskutečně krásných večerů na Alt*Pridu, kdy se člověk vyvaloval pod světýlky na zahradě Kliniky…

Ale nebudu sentimentální, show must go on. Letos bylo povzbudivé vidět, že radikálnější queer perspektiva žije – a ostatně ještě koncem srpna promluví skrze zmíněný Act*Pride. A jakkoli mám vůči Prague Pride řadu výtek v čele s výraznou přítomností i zcela nehorázných korporací, popravdě mě potěšila i opravdu značná účast na průvodu jako takovém. V době, kdy se po Evropě roztahují nacionalistická a fanatická hnutí, u nás zastoupená Aliancí pro rodinu nebo Hnutím pro život, je to významné.

V anarchoqueer prostředí nejde o uzavřenou debatu, ale dovolím si tvrdit, že kromě prosazování vlastních perspektiv, kritizujících často velmi elitářský „duhový“ aktivismus z antikapitalistických, razantně protipatriarchálních pozic, se nemůžeme vyhýbat širším bojům, často vedeným souběžně lidmi, o které bychom si jinak neopřeli kolo. Rovnoprávnost ani na této mnohdy nedostatečné, řekl bych „reformní“, úrovni není zdaleka dovršena.

Dokud budou queers čelit šikaně a nebezpečí, dokud budou muset trans* lidé podstupovat sterilizaci kvůli úřední změně pohlaví, dokud budou intersex přátelé vnímáni jako nějaká medicínská kuriozita, již je nutno „napravit“, a koneckonců i dokud se lidé stejného pohlaví nebudou moci vzít, když chtějí, dotud panuje nespravedlnost. A je naším úkolem jako anarchistů a anarchistek, abychom jí čelili. (-VC-)

PRVNÍ MÁJ NA STŘELÁKU

Reportáž z letošního Prvního máje anarchistů a anarchistek v Praze s přetištěnými proslovy, které na něm zazněly.

Jestli můžeme mluvit o nějaké udržované tradici v rámci českého anarchistického hnutí, pak to jsou bezesporu První máje. Od roku 1990 se anarchisté a anarchistky scházejí v Praze na Střeleckém ostrově, kde si mimo jiné připomínají konání prvního prvomájového dělnického mítinku, jenž se zde udál za přispění tehdejších anarchistů v roce 1890. Připomínají si památku chicagských mučedníků, kteří jsou celosvětově známými oběťmi boje za osmihodinovou pracovní dobu. Akcentují téma práce antikapitalistickou optikou a napadají kooptaci Svátku práce systémem, jenž je založen na námezdním „otroctví". Stejně tak tomu bylo i letos.

Anarchisté a anarchistky nejsou jediní, kdo se během Svátku práce objevují v ulicích. Ani Střelecký ostrov letos nebyl prost těch, kteří tento den vnímají diametrálně jinak než my. A tak jste zde mohli dopoledne narazit třeba na skupinu stalinistů z KSČM, kteří zřejmě vzpomínali na doby, kdy jejich partaj ovládala životy všech lidí, rozhodně však přišli vyjádřit podporu Putinovi a „denacifikaci" Ukrajiny. Tahle parta se stále klesajícím vlivem naštěstí odtáhla dřív, než se zde sešli anarchisté a anarchistky.

Ti pomalu zaujali místo na prostranství před pamětní deskou připomínající shromáždění z roku 1890. Po jedenácté hodině se začali pomalu trousit, až jich tu bylo několik desítek – dobrá stovka lidí se zde za celou dobu jistě protočila. Záhy zavlály černo-rudé prapory anarchie. Participující kolektiv Food not Bombs Žižkov se postaral o patřičnou piknikovou atmosféru nabídkou několika druhů pomazánek, obložených chlebů, focaccia a nezbytné zapatistické kávy.

Lidé, kteří na setkání dorazili, trávili čas vzájemnými debatami, vzpomínkami a prostými rozhovory o životě. Právě prvomájové pikniky se v posledních letech staly pravidelnou příležitostí setkat se se známými i novými tvářemi, probrat, co je nového, případně se domluvit na spolupráci do budoucna. Dalším rozptýlením byla nabídka publikací z nakladatelství Neklid a Nakladatelství Anarchistické federace. AF se zde nově prezentovala komiksovým sešitem *Sbohem, Batmane* a čerstvým číslem anarchistické revue *Existence*, která se ve svém hlavním tématu věnuje aktuálním událostem na Ukrajině. Pro dokreslení atmosféry hrála reprodukovaná hudba, zejména tradiční anarchistické písně.

Někdy kolem půl jedné pozdravil člen pořádající Anarchistické federace přítomné a mohl začít krátký blok proslovů. Ten úvodní se věnoval dělnickým kořenům Prvního máje a tématu práce z anarchistické perspektivy, tedy boji za svobodnou práci, která je v protikladu ke stávajícímu systému práce námezdní. Mluvčí následně předala mikrofon dalšímu členu AF, jenž akcentoval vztah federace k tradici a varoval před ideologizovanými hesly, která se vzdalují od reality. Ta se totiž neřídí našimi přáními, a proto ji musíme brát v potaz a své postoje opakovaně promýšlet. To vše pak přenesl na příklad postoje AF k ruské invazi na Ukrajinu. Do třetice promluvila zástupkyně kolektivu Krisa (Kritická sociální akce). Ta se zaměřila na selhávání vlády tváří v tvář rostoucím nákladům na bydlení, energie a potraviny. Zmínila systémový rasismus, feminizaci dřiny a další. Obrátila se ale i k lidem, kteří se věnují pomoci druhým, s tím, že vedle potřeby dbát jeden o druhého musíme také pečovat sami o sebe.

Po potlesku, hudbě a chvíli pro volnou zábavu došlo na položení květin u pamětní desky. Tohoto čestného aktu se spontánně, přesto se vší vážností, ujaly přítomné děti.

Akce dál pokračovala v piknikové atmosféře, kterou obohatil spřízněný písničkář svými songy, které se už staly jakýmsi koloritem anarchistických Prvních májů a ani letos nemohly chybět.

Malým zpestřením se během toho stal příchod bývalého premiéra Paroubka, který se z druhé části ostrova, kde se konalo setkání různých pochybných existencí hrajících s oblibou na xenofobní notu, vydal se svými gorilami k pamětní desce. Přivítaly ho pokřiky připomínající mu mimo jiné to, jak během svého vládnutí nechal poslat policejní mlátičky na lidi bavící se v roce 2005 na festivalu Czechtek. Následný výsměch, jehož se mu dostalo, mu značně zkřivil úsměv na tváři. Kopat do mrtvol by se nemělo, ale když si o to říkají…

Anarchistický První máj 2022 splnil to, co se od něj čekalo: vytvoření prostoru pro setkání anarchistů a anarchistek a připomenutí dřívějších i těch současných bojů. Doufejme, že do budoucna tohoto prostoru využije více lidí a První máj se opět stane ukazatelem kondice celého hnutí.

O aktivitách mimo Prahu nám přišla zpráva jen od kamarádů z Olomouce: „V Olomouci bylo stejně jako loni s více než týdenním předstihem rozšířeno velké množství pozvánek na 1. máj ve formě plakátů a také dubnového čísla *A3*, věnovaného stále aktuální hrozbě ze strany náboženských fanatiků, jejichž snahy míří k oklešťování práv žen a sexuálních menšin." (-SR-)

ZA SVOBODNOU PRÁCI!

Dovolte, abych vás přivítala na Prvním máji anarchistů a anarchistek.

Pražský Střelecký ostrov je tradičním místem našich prvomájových setkání. Novodobé anarchistické hnutí sem s několika výjimkami přichází již od roku 1990. Naše zdejší setkání měla různé podoby. Od hlučných demonstrací, které následně zamířily do centra města, po poklidné pikniky. Od střetů s policií chránící neonacisty po pokládání květin u památníku Prvního máje roku 1890. Každý rok jsme akcentovali nějaké konkrétní téma, ať už to byl antimilitarismus, bojkot buržoazně-demokratických voleb, probíhající státní represe nebo odpor vůči rasismu a fašizujícím tendencím ve společnosti. Vždy byl ale spojující myšlenkou antikapitalismus a boj proti modernímu otroctví, které se skrývá za institucí námezdní práce. Nikdy jsme tu nestáli jen s heslem PROTI, ale vždy jsme přicházeli také s bojem ZA. „Proti státu a kapitalismu, za svobodu a samosprávu!" Za tímto heslem, které se často objevovalo v čele anarchistických prvomájových demonstrací, stojíme i dnes.

Anarchisté a anarchistky byli na Střeleckém ostrově v tento den přítomni již ve zmíněném roce 1890. Tehdy jako součást poměrně silného dělnického hnutí, které se utvářelo navzdory habsburskému mocnářství a jeho ekonomickým elitám. Toto dělnické hnutí mělo své vize svobodné a rovnostářské společnosti. Někteří k ní chtěli dospět revolučním zvratem, jiní cestou postupných reforem. Anarchisté už tehdy ale upozorňovali, že nejdůležitější je, aby pokud možno cesta co nejvíce odpovídala cíli. Tím měli na mysli především skutečnost, že hnutí za emancipaci pracujících nesmí být nikým zastupováno, že své osvobození musí mít vždy ve svých vlastních rukou. Naneštěstí se ke slovu dostaly takzvané dělnické strany. Buď reformní, které ve výsledku vytvořily novou kastu „dělnických vůdců" zasedajících v parlamentech. Ti se obratem stali součástí systému buržoazní demokracie a v jejím vleku hájili spíš zájmy vykořisťovatelů a utlačovatelů než vykořisťovaných a utlačovaných. Revoluční politické strany zas vytvořily neomylné vedení, které když dosáhlo moci na bedrech pracujících, nedělalo nic jiného, než že tuto svou moc bezohledně upevňovalo na úkor všech.

A tak anarchisté a anarchistky v minulosti i dnes stojí mimo politické strany a odmítají pravidla hry zvané buržoazní demokracie. Pravidla, která byla napsána vlastníky, aby jim pojistila ukořistěné bohatství a ostatní držela v podřízeném postavení. Takovém postavení, které umožňuje jednu jedinou volbu – buď zemřít hlady, nebo potupně prodávat svá těla a mozky. To je podstatou systému námezdní práce. Systému, který udržuje a prohlubuje sociální nerovnosti a sociální nespravedlnost. Systému, kde je většina nucena uzpůsobit své životy pro potřeby menšiny, která drží v rukách kapitál.

První máj je svátek práce. Mnohé režimy ho přijaly za svůj a udělaly z něj dokonce svátek státní. Jednak šlo o snahu kooptovat požadavky, které systém nemá pod kontrolou. Ale především šlo o znásilnění původní myšlenky. Všechny režimy udělaly z Prvního máje oslavu dřiny a nesvobody, jakousi znouzectnost, kdy se má poroba námezdní práce stát hodnotou, na niž může být jedinec hrdý.

Jenže tuhle písničku pod státní taktovkou anarchisté a anarchistky odmítají zpívat. My nadále budeme První máj brát jako oslavu boje za osvobození práce. Odmítáme žít jen proto, abychom pracovali. Odmítáme zasvětit celé své životy blahu vlastníků a šéfů a příživníků ve státních funkcích. Chceme pracovat pro sebe, své komunity, pro další generace… Chceme ale o své práci sami rozhodovat, a to jako jednotlivci i jako kolektivy. Chceme, aby nás práce těšila, nikoli ubíjela. Chceme zničit princip námezdní práce, abychom se mohli věnovat práci svobodné a cítit se jako svobodní, plnohodnotní a hrdí lidé.

První máj coby Svátek práce byl zrozen z boje – z boje za osmihodinovou pracovní dobu. Z boje, při němž bylo v americkém Chicagu popraveno několik anarchistů jen kvůli tomu, co představovaly jejich myšlenky. Spojené státy, které nikdy nepřestaly být ve vleku velkých vlastníků, se oprávněně obávaly, že tento boj by neskončil u osmihodinové pracovní doby. Od požadavků na zmírnění útlaku a vykořisťování by mohl být jen krůček k požadavkům na jejich úplné odstranění.

A právě tady přichází anarchisté a anarchistky, aby drželi dál černý prapor symbolizující zkázu kapitalismu a veškerých forem dominance a nepřirozené autority.

Za svobodnou práci!

Proti státu a kapitálu! Za svobodu a samosprávu! (AF)

NEPOVYŠUJME HESLA NAD ŽIVOTY LIDÍ

První máj patří k tradici anarchistického hnutí. Připomínáme si ho každý rok, jelikož považujeme za důležité připomínat si kontinuitu našich bojů, které mají kořeny v dělnickém hnutí, potažmo v jeho antiautoritářské části, která se začala vůči autoritářským socialistům otevřeně vymezovat už během první Internacionály. Vycházíme na Prvního máje do ulic, aby nebyla zapomenuta památka popravených chicagských anarchistů a těžkého boje za osmihodinovou pracovní dobu.

Náš zápas za lepší svět, který považujeme nejen za možný, ale tváří v tvář klimatické krizi dokonce i za nutný, na sebe mezitím vzal různé podoby. Nechceme se zbavit jen špatných pracovních a životních podmínek, ale všech forem sociální nespravedlnosti. Navazujeme v tom na tradici, již si dnes připomínáme a jejíž součástí se tak stáváme.

Přesto si myslíme, že na tradicích by se nemělo slepě lpět. Podobně jako na teoriích, které vyslovil někdo dávno před námi. Pokud bychom tak činili, udělali bychom z našich idejí zkostnatělé modly. Domníváme se, že nikdo z našich předchůdců a předchůdkyň, kterých si velmi vážíme, by něco takového nechtěl vidět.

Anarchismus chápeme jako soubor principů schopný dynamicky reagovat na dění kolem nás, nikoli jako strnulou ideologii bez vazby na realitu. Tento přístup nás nutí znovu a znovu promýšlet přicházející situace, hledat vlastní místo, aplikovat anarchistické principy a také nacházet odpovědi sami v sobě i v rámci našich kolektivů. Neděláme si iluze, že vždy zaujmeme tu nejlepší pozici. Důležité pro nás ale je reflektovat své závěry a umět adekvátně reagovat, pokud jsou v našich očích zpochybněny.

Nejinak přistupujeme k výzvě nejaktuálnější, jíž je ruská invaze na Ukrajinu. Považujeme tuto válku za jednoznačnou nevyprovokovanou imperiální agresi, která navíc vykazuje mnohé prvky plánované genocidy. Stojíme na straně obyvatel Ukrajiny, kteří se ve své většině rozhodli nepodvolit agresorovi. Přes veškerá antimilitaristická stanoviska, která dlouhodobě zastáváme, nám je jasné, že invaze musí být vojensky odražena. Je to trýznivé, ale každý jiný postoj znamená vítězství invaze, přinejmenším trvalý represivní režim na Ukrajině, ale spíše nekončící kořistnické a genocidní řádění Putinových vojsk a žoldáků.

Tento postoj neznamená podporu ukrajinského státu, nýbrž jeho neprivilegovaných vrstev. Pokud se jim podaří ubránit území před agresí, mají pak možnost se organizovat a vymoci si zlepšení svých životních podmínek. V opačném případě o jakoukoli takovou možnost přicházejí. Těžko si představit, že by Putin na dobytém území strpěl jakýkoli protest, když ani v jeho říši není nikomu něco takového dovoleno.

Při utváření našeho stanoviska nás mimo jiné vedly postoje našich kamarádů a kamarádek na Ukrajině, v Rusku a v Bělorusku. Chceme, aby jejich hlasy, které jsou dnes pro nás tak důležité, byly slyšet po celém světě. Podporujeme symbolicky i materiálně jejich bojové i civilní aktivity. A v rámci mezinárodního anarchistického hnutí jsme se rozhodli hájit jejich rozhodnutí. Přijde nám nepřípustné, aby jejich postoje byly bagatelizovány, jen aby ustoupily očekávaným antimilitaristickým heslům. Heslům, která se tváří v tvář realitě jeví jako naprosto bezobsažná či přímo cynická.

Bylo by jistě moc hezké, kdyby svět fungoval tak, že invazní armáda přestane bombardovat, popravovat, mučit, krást a znásilňovat jen proto, že si to přejeme. Jenže tak svět nefunguje. Pokud si tuto skutečnost neuvědomíme, budeme jen snílky, které neprivilegované vrstvy nemohou nikdy brát vážně. Skutečný svět je plný těžkých rozhodnutí. Nebojme se jich ale. Přemýšlejme vlastní hlavou a třeba i zpochybňujme tradiční anarchistické pohledy na jednotlivé otázky, které život přináší. Hlavně nikdy nepovyšujme hesla nad životy lidí a komunit. Připomínejme si tradici bojů za emancipaci člověka a společnosti, ale mějme se vždy na pozoru, abychom sami ze sebe neudělali mrtvou tradici.

Pryč se všemi podobami fašismu!

Za svobodný svět!

Naší zbraní je solidarita! (AF)

NEPIČUJ A PEČUJ!

Kamarádky a kamarádi, Krisa vznikla před šesti lety z členů kolektivu Kliniky, kteří se chtěli věnovat sociálním tématům a problémům doby. Postupně se transformovala ve skupinu, jež sdružovala lidi, kteří o sociální práci přemýšlejí jinak. Kriticky a radikálně. Nahlédli jsme systémové jevy a mechanismy, které udržují lidi ve vyloučení a chudobě. Nahlédli jsme sociální systém jako systém, který má dohlížet a trestat, raději než pečovat a podporovat.

Odtud se vzaly cíle Krisy. Rozšiřování povědomí o sociální práci jako nástroji politické změny, upozorňování na bezpráví a systémové chyby v matrixu sociálního systému a vzdělávání sociálních pracovníků tak, aby jen slepě nepřijímali nařízení a postupy vládní sociální politiky, ale aby ji uměli, třeba ve spojení se svými cílovými skupinami, i odmítnout a nutit ke změně.

Krisa pozoruje, Krisa se dívá, a tak jako každé zvíře umí přejít do útoku, když je to nutné.

V současné době Krisa vidí, jak vláda opět – jako již její předchůdci v minulých letech – tragicky selhává. Solidarita přichází ve vlnách a péče ještě stále není nedílnou nezpochybnitelnou součástí našich životů. Nadále se prohlubuje krize bydlení. Lidi trápí ostudně nízké mzdy a dále narůstá příjmová a zejména majetková nerovnost. Až pětina populace je ohrožena pádem do chudoby, před kterým ji má ochránit systém dávek a sociální podpory. Dávky jsou ovšem ostudně nízké nebo zastropované, směšně valorizované, celý proces jejich přiznávání je nadmíru komplikovaný a ponižující, a spojeny jsou také s velkou mírou stigmatizace, takže ve výsledku na ně lidé nedosáhnou nebo si o ně neřeknou. Úřady práce, sociální odbory městských částí, neziskový sektor a obecně celá oblast péče jsou dlouhodobě přetíženy a podhodnoceny – škudlí se nejen na jejich klientech, ale i na samotných zaměstnancích. Za extrémní nasazení během covidu přišlo pár drobných – a to ještě jen v některých případech.

Krize dopadá nejen na zaměstnance, ale na celý sektor péče, na lidi, kteří jsou na jejich pomoc odkázáni. Přetíženost sociálních služeb v posledních měsících ještě vzrostla. Děje se tak kvůli mizivé reakci na energetickou krizi, růst inflace a také kvůli neschopnosti včas a koncepčně uchopit pomoc uprchlíkům, kteří k nám přichází z válkou zmítané Ukrajiny. Veškerá práce a odpovědnost je opět delegována na neziskový sektor a dobrovolníky, bez nároku na jakékoliv ohodnocení nebo i nefinanční podporu, například formou zajištění kvalitních a častých supervizí.

Během pandemie se také opět výrazně projevil systémový rasismus, zejména v oblasti vzdělávání, kdy v důsledku nedostupnosti digitálních nástrojů z výuky beze stopy zmizely desítky dětí a studentů. Tento trend pokračuje i na pozadí uprchlické krize, kdy jsou neetničtí Ukrajinci, a především ukrajinští Romové sváženi do detenčních center, klopotně a neochotně se pro ně hledá odpovídající ubytování a mnozí z nich raději volí odchod do sousedních přátelštějších zemí.

V neposlední řadě je třeba zmínit feminizaci veškeré dřiny, ale také chudoby, jsou to totiž právě a především ženy, které v dobách krizí stojí v tzv. první linii a zároveň na ně nejvíce dopadají jejich ekonomické důsledky.

Současná vláda i nadále vytváří politiku stranící superbohatým. Namísto cíleného zdanění prosazuje cílenou pomoc, což leckdy znamená žádnou, nebo jen velmi nedostatečnou pomoc. Ta je navíc velmi zdlouhavá, administrativně komplikovaná a náročná na zpracování. V souvislosti se sociálním státem se nadále omílají neoliberální narativy, jako je například princip zásluhovosti, fantasma o zneužívání dávek, diskurz individuální odpovědnosti a tak dále.

Nu, zatímco vláda si vládnuje, my, lidé v levicových hnutích a šířeji občanská společnost, už zase „šijeme roušky“. Vaříme pro lidi bez domova. Chodíme pomáhat do uprchlických center, humanitárních hotelů i na hranice. Pořádáme benefity a sbírky na účely, kde se nedostává zdrojů, ačkoliv jsou a ačkoliv by se jich dostávat mělo. Již tradičně upozorňujeme na systémová selhání nebo možná i na to, že systém naopak funguje až velmi dobře, ale pouze pro některé.

Akutní i chronické problémy naší i celosvětové společnosti vnímáme silně, máme v nich jasno, jsme schopni si je vyargumentovat, hledat řešení, vhodně reagovat. Zároveň však existují větší či menší tendence přistupovat k nim jako k něčemu externímu. Jako bychom sami uvnitř hnutí měli tyto věci vyřešené a jediné, na co je potřeba se soustředit, byla mobilizace a evangelizace tzv. lidu. Neuvědomujeme si plně, že onen lid jsme právě i my. Že nebojujeme za nějakou imaginární skupinu lidí, ale za své blízké, sami za sebe.

I na nás dopadají nezdravé a zhoubné oficiální politiky. Mnozí z nás žijí v chudobě, v nejistém bydlení, potýkají se s psychickými i fyzickými obtížemi, čelí různým typům opresí i jejich souběhům. To nás limituje nejen v naší politické činnosti, ale i v celém našem životě. A dopadá to zpětně i na kolektivy, jejich skladbu a soudržnost.

V pandemii jsme se už částečně naučili více dbát jeden na druhého. Přesto uvnitř kolektivů i v nás samotných často přežívají některá pravidla a představy, které do nás zasel neoliberální diskurzní hegemon. Stále přetrvává obraz aktivisty jako člověka zdravého, silného, celistvého, nezdolného, nevyčerpatelného. Kolektivy bývají nezřídka nastaveny příliš vysokoprahově, s nízkou citlivostí a otevřeností vůči členstvu z řad minorit. Naše práce a koexistence je stále postavena především na výkonnostních standardech, které často zakládají na vznik neoficiálních vertikálních struktur. Přednost dostávají silová témata a typy akcí před řekněme „jemnou“ agendou.

Tyto nešvary pak nesou své zkažené plody. V kolektivech panuje nízká míra diverzifikace. Vzniká neoficiální a nekosenzuální leadership. Některá témata nemají být kým prezentována a zůstávají neviditelnými. Tlak na výkonnost a sebeobětování posiluje urgenci pracovat nad rámec svých sil a lidé končí vyčerpaní, frustrovaní a vyhořelí. Kolektivy stojí na hliněných nohách, kdy si jejich členky a členové často nedovedou poskytnout dostatečnou míru podpory. Můžeme se tak někdy cítit přehlížení, nevyslyšení, osamocení, smutní.

Chtěli bychom tedy říci, že boj za nastolení společnosti péče nespočívá pouze v jejím roubování navenek, je potřeba ji pěstovat také směrem dovnitř. A to jak na kolektivní, tak individuální rovině. Je nezbytné, abychom všichni převrátili náš pohled na péči, vypráskali ze sebe zbytky předsudků a zvyků, začali ji akcentovat nikoliv jako příjemnou nadstavbu, která kultivuje prostředí, když a pokud na ni vyjde čas, ale jako něco naprosto základního. Zlepší se tak naše vztahy, kvalita našich životů, vydáme se cestou udržitelnosti a v neposlední řadě půjdeme dobrým příkladem. Našlápnuto máme dobře.

Musíme uvěřit, že solidarita nemá přicházet ve vlnách, ale že péče je stabilní součástí našich životů, bez které se neobejdeme. Musíme uvěřit, že neexistují žádné cílové skupiny, ale že my sami jsme těmi, kdo potřebují pomoc a vzájemnou péči přijímat i dávat. Nesmíme se jen dívat, jak vláda podhodnocuje a likviduje péči, pomoc a vzájemnou podporu, a tak jako zvíře, musíme být připraveni zakročit.

Musíme křičet: Nepičuj a pečuj! (KRISA)

BUKFÉR 22

Reportáž z letošního Anarchistického festivalu knihy

Pražský Anarchistický festival knihy, kterému interně neřekne nikdo jinak než bukfér, se letos představil svým devátým ročníkem, a to stejně jako loni v prostoru před holešovickým klubem Cross. Tentokrát ale naštěstí nedošlo k rezignaci na plnohodnotný doprovodný program jako před rokem, takže se otevřely zároveň i dveře Crossu, kde se hned na dvou místech souběžně konaly přednášky a prezentace. A navíc následovala afterparty v autonomním holešovickém prostoru Zdena.

NABÍDKA PUBLIKACÍ

Na místo jsem dorazil krátce po desáté. To již stál velký stan a v něm byla připravena většina stánků. Přípravy probíhaly už od devíti. I stánek našeho Nakladatelství Anarchistické federace byl nachystaný. Chybělo na něm ale to nejdůležitější, novinka připravená právě pro tento bukfér – komiksový sešit *Sbohem, Batmane*. Chvilku poklidné paniky vystřídalo zorganizování nápravy a do půl hodiny už ležel *Batman* na stole. Vedle komiksu pak návštěvníky nejvíce lákalo jarní číslo anarchistické revue *Existence*, věnované vzdoru invazi na Ukrajině. Jak jsme avizovali na sociálních sítích, přinesli jsme také kasičku pro Anarchistický černý kříž Irkutsk, do které bylo možné přispět na obranu tamějších anarchistů před represí ruského státu. Menší část distra jsme sice vyčlenili jako benefiční, ale hlavní zásluhu na tom, že se vybralo asi 1300 korun, má štědrost návštěvníků, za což jim patří velký dík stejně jako dárci velikého množství antifašistických samolepek. Měly úspěch, řádově několik set se rozebralo a pražské ulice tak jistě hned budou o něco veselejší.

Kolem jedenácté byly na místě desítky lidí, ale zatím vládl klid, dokončovaly se přípravy, poslední vystavující také již dorazili. Ideální čas obejít zavčasu stánky a udělat nákupy, než se prostor zaplní a začnou přednášky. Ale kde začít? Co třeba u nakladatelství Neklid? Na prvomájovém pikniku jsem si od nich koupil novou knihu Mileny Bartlové *Ženy, které nechtěly mlčet*, mezitím stačil Neklid

vydat další dvě publikace: *Věřit v šelmy* od Nastassji Martin a *Anarchie tady a teď* s podtitulem *Antiautoritářská politika od praxe k teorii* od Uriho Gordona (tu všem rozhodně doporučuji). Hned vedlejší stůl patřil družstevnímu nakladatelství Utopia Libri, které personálně vzešlo právě z Neklidu. Představilo zde své první (nutno podotknout, že velmi pěkně provedené) knihy. Pořídil jsem si hned tři z nich, a to básně a kresby z tureckého vězení od Miroslava Farkase nazvané *Pikola*, pak sborník *Neúplný atlas regenerace* a nakonec práci Angely Y. Davis *Jsou věznice překonané?*

Nejvíce místa zabírala Salé distribuce, kde byly nabízeny publikace, které po zbytek roku můžete převážně sehnat v krámku Roleta39, a to jak v českém, tak v anglickém jazyce. Distribuce se prezentovala i vlastní čerstvou brožurou *My jsme vám to říkali: Syrská perspektiva války na Ukrajině*. Vedle ní jsem si tu zakoupil i nové (loňské) vydání Avrichovy práce *Kronštadt 1921* od Anarchistické knihovny, která aktivně fungovala v letech 1998–2002 a v uvedené knize dokonce avizuje vydání práce Murraye Bookchina a *Cesty utopií* od Marie-Louise Berneri. Tak se snad už na příštím festivalu dočkáme. Na svém stánku pak Salé distribuce představovala produkty hned několika nakladatelství, kolektivů a jednotlivců, například od Broken Books (naposledy vydali v roce 2019 *Náš dům v plamenech* od Grety Thunberg), wo-men, Kudlapress, Rybka Publishers, nakladatelství Pavel Mevart či nakladatelství Absynt, které se zaměřuje zejména na reportážní literaturu. Měl jsem v plánu si zde pořídit i několik balíčků zapatistické kávy od Black Seeds, ale s překvapením jsem zjistil, že je dostupný jen ekvivalent od hamburského družstva Café Libertad.

Členové a členky brněnského sociálního družstva Tři Ocásci představovali svou distribuci a zároveň vlastní nakladatelství Nevim. Vzal jsem si od nich úžasně zpracovanou kuchařku *Mrkev, láska, sojanéza* a čerstvě vydanou knihu Deana Spadeho *Vzájemná pomoc: jak v krizi upevňovat solidaritu*, na kterou se už moc těším. Navazoval stůl Biobooks věnovaný etické a šetrné spotřebě, zdravému životnímu stylu, pěstování (nejen) ve městě, vaření, soběstačnosti… Součástí byly knihy od Walden Press věnované environmentálním tématům a individuální odpovědnosti vůči světu kolem. Tady jsem si sice nic nekoupil, zato příjemně pokecal o různých aspektech zahradničení.

U stánku Historického spolku Zádruha jsem si dokoupil nějaké starší publikace, co mi chyběly, a samozřejmě nezapomněl na všechny poslední novinky, přepisy před „sto“ lety vydaných textů (Sláva Herlas: *Hospodářské základy socialismu*, Jean Grave: *Co je anarchie?*, Antonín Ott: *Před dvaceti lety – Vzpomínky na proces s Omladinou*, Jan Most: *Volby a parlamentarismus*). Ústředním heslem stánku bylo „Ne válce“ – na tričkách, taškách, plackách, nové knize (*Ne válce: Antimilitarismus v českém dělnickém hnutí*) a letáku (ten je sice dobře míněný, ale po jeho přečtení musím říci, že pro současnou situaci na Ukrajině naprosto nepoužitelný). Ač jsem to měl v plánu, zapomněl jsem se zeptat, proč Zádruha dále neprovozuje webovou stránku, na které se aspoň dalo něco zpětně dohledat.

Od Kolektivně proti kapitálu (KPK) jsem si vzal poslední tři bulletiny věnované válce na Ukrajině a dále si prohlédl stánky nakladatelství Rubato, Platformy pro sociální bydlení, která se zaměřuje na ukončení bezdomovectví, uměleckého nakladatelství ArtMap, kulturního čtrnáctideníku *A2*, který nabízel akční festivalové roční předplatné, undergroundového nakladatelství Pravěk a dvouměsíčníku *Sedmá generace*. Anglicky psané práce prezentovalo v množství a kvalitě Active Distribution.

Jenže nejen knihami je člověk živ. A tak jsem se vypravil ke stanu Kuchařek bez domova a dal si skvělou veganskou svíčkovou a u vedlejšího stánku zapatistickou kávu, k níž byla k dispozici spousta dobrot na zakousnutí. V klidu jsem se venku najedl při poslechu hudby, která tu vyhrávala. Jen při songu, kde se zpívalo „comandante Che Guevara“, mi málem zaskočilo a přemýšlel jsem, zda se nějaký stalinistický šotek nenaboural do playlistu.

DOPROVODNÝ PROGRAM

To už se pomalu blížila jedna hodina, kdy se měl rozjet blok přednášek a prezentací. Účastnil jsem se prvních dvou. K dalším dvěma napsal komentář kamarád, k pár knižním prezentacím jsem si vypůčil sloval z reportu od dalšího kamaráda, jenž se podílí na blogu „Černorudý čtenářský deník“a závěr na Zdeně stručně popíše člen tamního kolektivu.

Jako první startoval kolektiv KPK se svou přednáškou k válce na Ukrajině. Hned jak se přednášející trochu vydýchal po lehce pozdním příchodu, pustil se do kritiky levice, která zvenku řeší, co by pracující na Ukrajině měli dělat. Jelikož válka jako taková obsahuje mnoho témat, bylo poukázáno jen na některé aspekty, třeba jaký kontext k válce směřoval, a to pěkně od krize v roce 2008. Ziskovost od té doby nešla cestou nějaké chytré investice, ale řečištěm měnových a obchodních válek, renacionalizace pracovních trhů… a do toho covid a zadrhnutí globálních výrobních řetězců. Ekonomika se začala pomalu, ale jistě chápat v rámci mocenské a vojenské politiky, objevil se pojem „friendly shoring“ a s ním upevňování mocenských bloků, remodifikace světového trhu a (nikoli nezištné) lití peněz do chudších zemí bez strukturálních podmínek. Invaze na Ukrajinu byla vyvrcholením specifického kapitalistického vývoje v Rusku, které prohrálo soutěž o produktivitu, obrátilo se od EU k Číně, šikovalo společnost za státem a vlajkou, aby zlomilo vnitřní odpor, a ač ekonomický trpaslík, snažilo se budit dojem vojenského obra. Invaze pak byla dlouho připravovaná skrze kroky centrální banky, avšak armáda nebyla připravená, jak se očekávalo. Na Ukrajině pak stojí za pozornost zejména aktivní odpor populace rozdmýchaný pohoršením z útoků na obyvatelstvo a hrozbou návratu sovětských pořádků. Pracující na Ukrajině nyní bojují kvůli demokratickým aspiracím, bez nichž by sociální boje v budoucnosti byly nemožné. Dalším tématem přednášky bylo, co znamená válka pro nás, když je cítit bezmoc z toho, jak válka odpovídá kapitalistické racionalitě. Kapitalismus je hrůzný tím, jak je neosobní, a tím, že i my se na něm dennodenně podílíme, zatímco se obrací proti nám.

Navazující přednášku v sále Crossu držel Pavel Karous. Jmenovala se „Anti-Putin Art = Antifascist Art“ a za soustavného promítání různých obrazů se věnovala nacházení různých paralel mezi historickým fašismem a dnešním putinismem, ať v otázce architektury, propojování církve a armády či v estetice idealizovaných árijských typů. Pavel připomněl ruského fašistu Ivana Iljina a jeho dnešního následovníka Alexandra Dugina, poukázal na režimem oceňované výtvarníky a rozsáhle se věnoval aspektům doby, které dostaly k moci fašisty a dnes Putina – vystavení šokové doktríně, nesouměřitelnost příjmů, bytová krize, emigrace, perzekuce, hospodářská krize, nezaměstnanost, exekuce, oligarchizace médií, vliv velkého kapitálu a církve… Navíc skutečnost, že elita v ohrožení dá kolikrát ráda prostor fašismu. Dále poukázal na vztah fašismu ke kultuře a pokračoval příklady umění zaměřeného proti putinovskému Rusku. Tady představil projevy uměleckých skupin Radek, Vojna či Pussy Riot a také to, jak na represe v Rusku reagují umělci u nás. Z toho vyplynul závěr, že umění v Rusku musí být mnohem radikálnější, protože tam jsou mnohem horší podmínky. Na závěr představil současné výtvarné projevy z Ukrajiny a upozornil, že někteří umělci nyní bojují se zbraní v ruce. Musím přiznat, že toto završení bylo velmi emocionální a ještě chvíli po přednášce jsem to musel rozdýchávat.

Po krátké pauze nastoupil Andrej Grubačič ke své přednášce „Proti pozemkovému vlastnictví: anarchistické vize o společenské samosprávě a moci“. Nabídl široký historický přehled anarchistických názorů na společenskou otázku a několik zajímavých postřehů. Anarchismus podle něj není ideologie, ale „živá tradice“, tj. žádná dogmatická struktura, ale proměnlivý, sebeopravující a sebevylepšující soubor přesvědčení. Pozoruhodný byl jeho výklad pojetí času v anarchistickém myšlení. Na rozdíl od progresivismu, neboli víry v pokrok, v neustálé skoro automatické směřování lidstva k lepšímu, který je podle něj vlastní jak liberalismu (tj. ideologii kapitalismu), tak marxismu, pro anarchismus je čas vlastně nehybnou mytickou současností – je to archeologie základních anarchistických principů, které jsou lidem vlastní, a tedy jsou, i když třeba v zastřené podobě, přítomné po celou dobu jeho existence, jde jen o to je ukázat. Takovými základními principy anarchismu jsou touha po svobodě, vzájemná solidarita a snaha o samosprávné či svépomocné řešení existenčních otázek. Nebo taky vztah anarchismu k moci – na rozdíl od kapitalismu, kde jde o privatizaci moci, nebo komunismu, kde jde o její etatizaci, zestátnění, jde anarchismu o socializaci moci, tj. její rozptýlení, rovnoměrné rozdělení ve společnosti. Dalším momentem je otázka vlastnictví, především půdy. Grubačič tady oprášil starý termín z římského práva, usufructus, tj. právo na užívání (usus) cizího vlastnictví, včetně plodů (fructus) plynoucích z tohoto užívání, který představuje řešení, i když asi v jiném než původním smyslu – v tom původním totiž usufructus řeší hlavně problém vztahu vlastníka a uživatele, kdežto Grubačič to zřejmě myslel tak, že člověk má k věcem vždy jen právo uživatele, a nikdy vlastníka. V historickém přehledu snah o praktickou realizaci anarchistických vizí u něj měla určitě přednost současnost, čili Rojava, se kterou má vlastní zkušenost.

Michal Trčka měl v salonku Crossu krátké povídání o tom, jak psal předmluvu k chystanému vydání českého překladu knihy Pierra-Josepha Proudhona *Co je vlastnictví*. Přistoupil k problému z hlediska své specializace, jíž je aplikovaná etika a politická a sociální filozofie, a ukázal, jak Proudhon ve svém spise řeší obecné etické otázky spojené s problémem vlastnictví, které jsou zcela aktuální i dnes. Například to, jak institut soukromého vlastnictví, a zejména vlastnictví půdy, tento právní základ každé vykořisťovatelské společnosti, je vlastně v logickém rozporu s osvícenskými požadavky svobody a rovnosti nebo že princip individuálního vlastnictví je v příkrém rozporu se základní lidskou vlastností, jíž je mezilidská solidarita a vzájemná pomoc. Všechny body ilustroval barvitě řadou příkladů ze současných výzkumů kognitivních a sociálních věd. Žel pro krátký čas, který měl vyměřený na svůj výklad, musel závěr hodně zestručnit.

„Černorudý čtenář" referuje o třech nových knihách: „Navštívil jsem prezentaci vydavatelství Utopia Libri, která představovala dva nové tituly. Začalo se knihou *Jsou věznice překonané?* od Angely Davis, která volá po zrušení věznic. Prezentace knihy hodně srovnávala situaci v USA, o níž píše Davis, s realitou tady u nás. Našly se jisté paralely, jako například silný rasismus (samotné české úřady navíc přiznávají, že nemají žádnou koncepci pro práci s romskými vězni). Zaznělo i několik dalších zajímavých faktů, třeba že měsíční náklady na jednoho vězně jsou (jestli mě paměť nešálí) více než 40 000 Kč.

Více času se pak věnovalo knize *Pikola* od Miroslava Farkase. Ten je spolu s Markétou Všelichovou u nás poměrně mediálně známý kvůli svému věznění v Turecku, kde seděl za to, že se zapojil do bojů kurdských jednotek YPG proti Islámskému státu. Slyšet přímo od něj zážitky z vězení, všechny ty příšerné propracované metody šikany, kterými se vězňům brání v jakékoliv aktivitě vycházející z jejich vlastní vůle, to bylo opravdu otřesné. Miroslava to málem stálo život, když byl vystaven příšernému podchlazení. Jeho kniha obsahuje krátké básně a kresby z vězení, doplněné vyprávěním nejen o zážitcích z Turecka, kde mimochodem řada lidí dostává drakonické tresty za pouhou kritiku Erdoğanova režimu. Nezbývá než smeknout před autorovou odvahou a odhodláním, které během svého věznění předvedl. Jen ještě dodám, že kniha je hezky graficky udělaná a výtěžek z ní jde na podporu organizace Victims of Wars Aid, v rámci níž se Mirek s Markétou věnují podpoře politických vězňů a pomoci v oblastech zasažených válkou.

Podíval jsem se také na přednášku amerického aktivisty Deana Spadea, z té jsem ale odbíhal, abych našel kamaráda a domluvil se s ním ohledně odjezdu. Snaha o nějaký report by tedy byla příliš troufalá (a nejspíše i marná). Úryvky, které jsem zaslechl, mě ale přesvědčily, abych si koupil jeho knihu *Vzájemná pomoc*. Dean poněkud odnesl to, že mluvil jako poslední a publikum už bylo zřejmě unavené. Zatímco po jiných přednáškách se rozjížděly diskuse, které museli organizátoři z časových důvodů utínat, tentokrát se žádná diskuse nerozproudila."

Na úplný závěr se mohli zájemci a zájemkyně přesunout na Zdenu. Tady se večer konala přednáška Tří Ocásků. Nesla se v uvolněné atmosféře, tři členky kolektivu povídaly o tom, co se jim v Brně daří a nedaří, pustily k tomu i dvě hudební videa z vlastní produkce, následovalo ještě pár zvídavých dotazů z obecenstva a mohla se naplno rozjet zábava. Afterparty odstartoval svým koncertem Dáša fon Fľaša, který s relativně novým discopunkovým projektem Vločka zabavil celý plný sál. Vystoupení hraničilo s kabaretem, došlo i na přesahy zimních sportů do společenských a politických témat. Diskoteror Soundsystem pak na afterparty bavil lidi až do noci.

Co říci závěrem? Bukfér letos nijak nepřesáhl své limity z posledních let, i když oproti loňskému roku se dalo alespoň mluvit o plnohodnotném doprovodném programu s kvalitními přednáškami, které se vždy dočkaly zaslouženého potlesku. Účast neukázala žádnou rostoucí tendenci, i když jde o asi nejnavštěvovanější akci anarchistického hnutí. Dorazilo minimum lidí mimo aktivistickou bublinu, možná je za tím nedostatečná propagace, paralelně se konající přehlídka malých nakladatelství v Praze či prostý nezájem o podobné akce. Velmi pozitivní byla velká nabídka nových knih – rozhodně do konce roku bude co recenzovat. (-jk-)

INFOTENT NA FLUFFU

Reportáž z přednáškového stanu na letošním ročníku mezinárodně oblíbeného rokycanského festivalu

Když byla Anarchistická federace (AF) oslovena, jestli nechce v termínu 29.–31. července vyslat někoho se svými publikacemi na letošní Fluff Fest do Rokycan, nebylo o čem přemýšlet. Na pozdější otázku, zda bychom se nezapojili i do přednáškového bloku, jsme se rozhodli přispět tématem války na Ukrajině. Tato krvavá událost nenechává mnoho lidí netečnými, a tak by bylo divné, kdyby se tato otázka v letošním programu neobjevila.

Fluff Fest je úžasný tím, že je naplněním hesla „Hard core je více než hudba". Takřka všichni, kdo jsou do jeho organizace na místě zapojeni, jsou nějakým způsobem subkulturně či názorově spřízněni. Vládne tu étos vzájemného respektu a zároveň netolerance k všemožným variantám diskriminace. A právě tyto skutečnosti jsou hlavním důvodem, proč je festival vyhledáván zejména zahraničními návštěvníky, kteří si zde mohou užívat nekomerční prostředí, tolik vzdálené běžným hudebním festivalům.

Fluff je ale také tím pádem závislý na svých návštěvnících. Nešlo si nevšimnout, že letošní návštěva byla poměrně nízká. Atmosféře to neubralo, možná naopak byla klidnější, a tím pádem i příjemnější, pokud tedy zrovna nemilujete davy lidí kolem sebe. Pořadatele to ale muselo bezesporu silně zasáhnout. Proto je potřeba napnout síly a podpořit případné aktivity směřující k tomu, aby se festival mohl konat i v dalších letech.

Hudební program probíhal na čtyřech pódiích a od čtvrtka do neděle se na nich vystřídaly desítky kapel. Přednáškový stan, nebo chcete-li Info Tent, poskytoval doprovodný program a vzali si ho na starost kolektivy Cocina Perdida a Black Seeds. Ten první provozuje aktivistickou kuchyni a ten druhý se věnuje distribuci zapatistické kávy. A tak díky nim mohli již v dopoledních hodinách návštěvníci přijít na snídani či svačinku a dát si hrnek kávy.

Skupina AF z Plzeňska přišla víc než měsíc před festivalem s nápadem, že by kolektivu Cocina Perdida dodala ovoce a zeleninu se svých přebytků. Ale festival se časově trefil přesně do onoho hluchého místa, kdy ranější věci jsou již sklizené a ty pozdější ještě nejsou v dostatečném množství zralé. Tak snad příště.

Během dne ve stanu vládla bookfairová atmosféra. Byly tu stánky Anarchistické federace, SaléDistra, které nabízelo i množství anglických titulů a knihy od nakladatelství Neklid, Utopia Libri či Nevim, po nějakou dobu tu své materiály nabízeli přátelé ze skupiny Kolektivně proti kapitálu, své distro zde rozložil anarchista z Německa, s nímž se velmi příjemně diskutovalo, a v sobotu přibyly

věci od No Borders Teamu. S úděsem jsme zjistili, že je tu také stůl, kde jsou k dispozici materiály z ideologických pozic odsuzující ukrajinskou obranu vůči putinovské invazi. Při debatách s lidmi jsme ale nenarazili na nikoho jiného, kdo by podobný postoj sdílel. To samozřejmě neznamená, že tam nikdo takový nemohl být.

Program přednáškového stanu začal v pátek a skládal se vždy z přednáškového a hudebního bloku, přičemž o hudbu se starali anarchofolkoví písničkáři a písničkářky. A věřte, že o jejich produkci byl opravdový zájem, dokázali nabudit skvělou atmosféru a část publika se mnohdy neváhala aktivně zapojit.

V pátek se mluveného slova v infotentu ujal zástupce SaléDistra, aby představil brožuru *My jsme vám to říkali*, která se dočkala nového vydání a představuje pohled účastníků syrské revoluce na invazi Ruska na Ukrajinu. Bylo fajn, že nemluvil ani tak o obsahu brožury (tu si může každý přečíst – nezabere to mnoho času), jako spíše o samotné syrské revoluci z roku 2011, které se v Evropě nedostalo vůbec tolik pozornosti jako třeba dění v Rojavě. Šlo o poutavé povídání, při němž si člověk uvědomil, jak málo informací se o této události u nás objevilo a jak zůstala i přes svou bezespornou zajímavost naprosto v pozadí zájmu. Škoda, že se přednášky zúčastnilo jen pár lidí. Naneštěstí pro zahraniční účastníky se odehrávala jen v češtině.

V sobotu o půl třetí odpoledne jsme nastoupili s přednáškou „Anarchisté a válka na Ukrajině“ my. Šlo vlastně o takové volné navázání na zmíněnou brožuru, která mj. pojednává o „antiimperialismu idiotů“. Vzali jsme to pěkně po bodech, které tvoří základ „argumentace“ těch, kteří na levici i v rámci anarchistického hnutí, zejména na Západě, brojí proti podpoře Ukrajiny v boji vůči imperiální invazi, která nese zjevné genocidní znaky. Každý bod byl přeložen do angličtiny. Bylo evidentní, že jde o žhavé téma, které návštěvníky a návštěvnice festivalu zajímá. Není tedy divu, že stan byl narvaný a mnozí, co se nevešli, poslouchali venku i navzdory krátké dešťové přeháňce. Do časového rámce se nám podařilo vejít a naše slova byla nakonec odměněna potleskem. Někteří i přihodili něco do kasičky na podporu Solidarity Collectives, kde se nakonec sešly necelé dva tisíce. Později nám vyjádřili za přednášku poděkování antifašisté z Polska a anarchisté z Rumunska, kteří podobně jako my cítí, že prostor střední a východní Evropy je některými západními aktivisty brán jako nesvéprávný.

Po páté odpolední se slova chopili členka a člen polského kolektivu No Borders Team, kteří se věnují pomoci uprchlíkům na polsko-běloruské hranici. Mluvili anglicky o velmi tíživé situaci lidí, kteří se tam ocitli, a o jejich špatné kondici, která ohrožuje jejich zdraví a životy. Hovořili ale také o ekologických dopadech nové železné opony zejména pro zvěř, která byla zvyklá se v tamních lesích volně pohybovat. S kolektivem spolupracují aktivisté a aktivistky z různých evropských zemí, avšak nikdo z Česka či Slovenska. Přitom právě pomoc z Česka by se jim hodila například při zajišťování anonymních SIM karet. Pokud se chcete někdo zapojit, koukněte na stránku noborderstеam.noblogs.org.

V neděli od tří jsme si ještě poslechli přednášku iniciativy Limity jsme my. Její zástupce ji anglicky ve stručnosti představil a následně promluvil nejen o nutnosti skoncovat s fosilními palivy, ale i o spravedlivé transformaci. V té souvislosti se pozastavoval nad kroky českých úřadů, které si takovou spravedlnost tradičně představují jako přelití miliard z Evropské unie těm největším průmyslovým hráčům. Seznámil přítomné s úspěšnou kampaní Špinavé prachy, která cílila na banky a pojišťovny, aby nepodporovaly fosilní průmysl. A nakonec všechny pozval na letošní klimakemp 3. až 9. 10. u Ostravy.

Po páté se měla konat ještě přednáška na téma vězeňství, ale to už jsme měli sbaleno a odjížděli s nadějí, že Fluff tento ročník přežije a my se na stejném místě sejdeme zase za rok. (-VA-)

NAKLADATELSTVÍ NEKLID

nabízí následující publikace:
• N. Martin: *Věřit v šelmy* (225 Kč)
• U. Gordon: *Anarchie tady a teď. Antiautoritářská politika od praxe k teorii* (295 Kč)
• M. Bartlová: *Ženy, které nechtěly mlčet* (250 Kč)
• K. Ross: *Komunální přepych: politická vize Pařížské komuny* (230 Kč)
• P. Kropotkin: *Vzájemná pomoc: faktor evoluce* (375 Kč)
• P. Uhl: *Za svobodu je třeba neustále bojovat: Vybrané texty 1968-1989* (550 Kč)
• K. Lang: *Tělo jako prostor anarchistické rezistence* (215 Kč)
• *Zapatistická výprava za život. Šest prohlášení k dekolonizační cestě kolem mnoha světů* (215 Kč)
• J. C. Scott: *Dvakrát sláva anarchismu* (275 Kč)
• C. Arruzza, T. Bhattacharya a N. Fraser: *Feminismus pro 99 procent. Manifest* (99 Kč)
• G. Purchase: *Evoluce a revoluce. Úvod do života a myšlenek P. A. Kropotkina* (215 Kč)
• R. Patel a J. W. Moore: *Dějiny světa na příkladu sedmi laciných věcí. Průvodce kapitalismem, přírodou a budoucností naší planety* (395 Kč)
• D. Madden a P. Marcuse: *Na obranu bydlení: politika krize* (250 Kč)
• B. Latour: *Zpátky na zem: jak se vyznat v politice Nového klimatického režimu* (230 Kč)
• C. Milstein: *Anarchismus a jeho ideály* (215 Kč)
• J. Holloway: V *kapitalismu. Proti kapitalismu. Za hranice kapitalismu* (195 Kč)
• J. Brecher: *Vzpoura proti zkáze. Jak může občanská neposlušnost zabránit klimatické katastrofě* (195 Kč)
• Bini Adamczak: *Komunismus (nejen) pro děti aneb jak vše bude jednou jinak* (159 Kč)

více info na neklid.org

TÉMA EXISTENCE: ANARCHISTICKÁ STRATEGIE

Každé hnutí, které chce něčeho dosáhnout, by mělo přemýšlet nad otázkou „Jak?“. To platí i pro to anarchistické. Nejde jen o definování toho, co nechceme, či toho, co bychom rádi. Je před námi také otázka strategie, jež musí vycházet z reálné analýzy stavu společnosti i samotného hnutí.

Válka na Ukrajině nám, anarchistkám a anarchistům, se vší naléhavostí ukázala, jak je nutné opětovně promýšlet své postoje a na jejich základě utvářet strategii a politiku našeho hnutí.

V letech, která nepřináší žádné hlubší zvraty, a nepřináší tím pádem žádné výraznější podněty k přemýšlení a revidování zažitých myšlenkových stereotypů, se v rámci hnutí mnohem snáze nachází shoda a otvírá se prostor pro dlouhodobější aktivity. Pokud však přijde nějaká událost, která před nás velmi razantně položí nové otázky, nebo jiným způsobem formuluje ty, které jsme považovali za již zodpovězené, pak nezbývá než reagovat.

Taková reakce může být dvojího druhu. Jednak se můžeme zakopat ve starých pohodlných pozicích a nechat realitu pádit kolem nás bez ohledu na to, že na nás nebere žádný ohled, nebo můžeme začít hledat nová východiska, která na nově se proměňující realitu budou nějakým způsobem odpovídat, a to i s rizikem možných chyb.

Válka, která zuří nedaleko, i když její smrtící rámus ještě k našim uším přímo nedoléhá, je právě takovou výzvou, kterou – pokud nechceme být bublinkou uzavřenou sama do sebe – je třeba uchopit a poprat se s ní. Pokládání nových otázek a otvírání těch starých je východiskem pro vytváření něčeho, co můžeme nazvat anarchistickou strategií.

Anarchistická strategie je náčrtem cesty, kterou se vydáváme směrem k naplňování našich cílů. Cestou, která nemusí, a díky rozmanitosti života ani nemůže, být přímá. Cestou, která může mít své slepé větve, a někdy se nám může zdát, že místo toho, aby se rozšiřovala, se proti našim očekáváním zužuje.

CÍLE

Jestliže se máme bavit na téma anarchistické strategie, musíme se v první řadě zabývat anarchistickými cíli. Od nich se pak strategie odvíjí. V *Existenci* jsme již na toto téma kdysi psali a v jednom z následujících textů se k tématu cílů vracíme.

Jen připomeňme, že anarchistické cíle můžeme rozdělit dle horizontu jejich očekávaného naplnění. Tím dlouhodobým je dosažení anarchistické společnosti, to jest sociálního uspořádání bez útlaku, vykořisťování a diskriminace. Nejde ale o žádný konečný cíl, jelikož vždy bude co zlepšovat, vždy bude prostor pro rozšiřování svobod a rovnosti a vždy se budou otvírat nové otázky, které si dnes třeba ani neumíme představit nebo by nám přišly pošetilé.

Ač jde o cíl pro anarchisty a anarchistky zásadní, pro samotnou agendu anarchistického hnutí jsou mnohem podstatnější cíle střednědobé, jejichž naplnění je strategickou (nikoli však nutně dostačující) podmínkou pro cíl dlouhodobý.

Jak si přečtete dále, Anarchistická federace se při hledání své politiky odráží od čtyř obecných střednědobých cílů, jimiž jsou: 1) budování dynamického teoretického základu anarchistického hnutí, 2) vytvoření praktických a 3) organizačních podmínek nutných k dosažení dlouhodobého cíle a 4) globalizace boje za svobodný svět.

Krátkodobé cíle pak zahrnují konkrétní jednotlivé úkoly, kampaně a projekty, které nějakým způsobem podporují naplňování cílů střednědobých.

JDE I O NÁS

Takto definované cíle ale mají zejména společenský obsah. Navíc se upínají k budoucnosti. A pokud se mluví o sociální změně, operuje se na základě třídní perspektivy s masou pracujících, či přesněji a s ohledem na větší sociální rozmanitost s masou neprivilegovaných.

Anarchismu je ale vlastní zohledňování nejen sociálního rozměru, ale i toho individuálního, a to nejen v budoucnosti, nýbrž i tady a teď.

Je pravdou, že mnoho anarchistů v minulosti i dnes bylo a je myšlenkově uvězněno v křesťanské mentalitě. Nelze popřít, že anarchismus je díky místu, kde byl prvotně artikulován, do jisté míry velmi eurocentristický. Tato mentalita pak vede k jevům, které připomínají rané křesťanství. To znamená z počátku víru v brzkou a nevyhnutelnou sociální revoluci a anarchii. A když se toto nedostavuje, tak se mění ve víru v ráj budoucí. Této mentality je nutné se zbavit. Vede totiž navíc ty „nejzapálenější věřící“ k tomu, že kádrují ostatní, zda jsou „pravými anarchisty“, a ze spisků anarchistických klasiků dělá „písmo svaté“ bez ohledu na to, v jakém kontextu byly napsány.

Jako sociální anarchistky a anarchisté si tedy nevybíráme sebeobětování jako cestu k dosažení svých cílů. Stejně tak je pro nás neproduktivní „anarchismus jako životní styl“, tedy čistě individualistické pojetí anarchismu, které postrádá jakýkoli sociální rozměr. (Je otázka, zda něco takového se dá ještě považovat za anarchismus.) To celé znamená, že jako anarchisté se nevydělujeme ze společnosti, nýbrž se považujeme za její součást a bojujeme jak za kolektivní, tak za individuální osvobození, což zároveň chápeme jako boj společný a nedělitelný. Takže stejně jako budujeme své vlastní komunity, zároveň se snažíme přispívat ke snahám ostatních neprivilegovaných v jejich bojích na základě principu solidarity a vzájemné pomoci.

AKTIVISMUS

Jednou ze strategických otázek tedy je i to, jak chápeme sami sebe. Touto otázkou se mimo jiné zabývala i debata z přelomu milénia, které vzešla z textu „Kašlete na aktivismus“. Nejde tedy jen o cíle, ale i o to, kdo jsme v rámci jejich dosahování.

Zmíněná debata ukázala na častý přístup „my“ a „oni“ (ostatní neprivilegovaní) a „oni“ (privilegovaní). Jestliže se budeme chápat takto, budeme i pro „ostatní neprivilegované“ jakýsi vnější prvek. Pokud se budeme chápat jako součást třídy neprivilegovaných, neznamená to nutně, že se musíme chovat jako „průměrný dělník“, tzn. jíst maso a smát se rasistickým a sexistickým fórům.

Tím, že se angažujeme a jsme nějakým způsobem aktivní, spoluvytváříme aktivistické prostředí. Toto prostředí může velmi snadno upadnout do vlastní pasti, kdy se aktivisté stávají odborníky na společenskou změnu a vytváří se hierarchie, kdy na pomyslném vrcholu jsou ti nejzapálenější, s největším množství času, prostředků, schopností a vědomostí. Takové prostředí se brzy ohraničuje a v jeho středu zůstávají stále ti samí lidé.

Jak z více než dvacet let staré debaty vyplývá, je třeba si přiznat, že jsme aktivisty, ale zároveň si uvědomit nebezpečí a omezení, která to s sebou nese. Je to také problém, který často řeší anarchistické organizace. Ty totiž kladou velký důraz na zapojení jednoho každého do rozhodování a práce. To s sebou nese skutečnost, že mnozí zájemci o anarchistické myšlenky těmito organizacemi jen procházejí. Strategickou otázkou v tomto směru tedy zůstává, jak nastavit formy členství a zapojení s ohledem na to, aby byla zachována maximální rovnost a co nejméně zájemců a zájemkyň mělo pocit, že nejsou užiteční, ať už kvůli nepsaným vysokým nárokům nebo kvůli menší míře vlastní iniciativy či omezeným možnostem.

CO DĚLAT?

Skutečnost, že se anarchistické hnutí tak nějak plácá v aktivismu se všemi limity, které to s sebou nese, nás přivádí k další strategické otázce: Co má dělat revoluční organizace v nerevolučních časech?

Rozhodně špatnou odpovědí je: Nedělat nic a čekat, až co udělá (imaginární a v dané době neexistující) revoluční proletariát.

Jednou ze strategických cest je zaměření se na budování zázemí pro anarchistické hnutí. Tento záběr totiž s sebou nese hned několik pozitivních aspektů. Prvně takto vybudované zázemí znamená, že anarchistické hnutí nebude zaskočeno nepřipravené, až dojde k nějakému prudkému nárůstu protestního hnutí. A jak víme, takové vlny často přicházejí dosti nečekaně. Díky takovému zázemí se pak anarchistky a anarchisté mohou stát významnou, i když ne třeba početnou, silou v rámci nového sociálního hnutí a budou moci ovlivňovat jeho podobu směrem k antiautoritářským principům. Dalším aspektem je, že budování tohoto zázemí je samo o sobě budováním anarchistických kolektivů, jejich propojováním a možností praktickými příklady překonávat bariéru izolace od „ostatních neprivilegovaných".

Další (ideálně paralelní) strategickou cestou v nerevolučních časech je na místní úrovni zaměření se na síťování s dalšími hnutími, jak těmi sociálními, za dostupné bydlení, ochranu přírody či za spravedlivou klimatickou transformaci. V globálním měřítku pak je potřeba se zaměřit na propojování a solidární vzájemnou pomoc s (nejen) anarchistkami a anarchisty v různých koutech světa, a pokud možno s důrazem na nejbližší okolí, jako je v našem případě prostor střední a východní Evropy. Globální anarchistické hnutí by pak v ideálním případě mělo dokázat nasměrovat své zdroje na podporu kamarádů a kamarádek v oblastech, kde dochází k nějakým revolučním projevům nebo je enormní potřeba vzájemné pomoci (jako v případě války, přírodní katastrofy apod.).

ANALÝZA

Pokud se chceme rozhodovat strategicky, je třeba zaměřit se na analýzu.

Nejinak tomu bylo i v případě války na Ukrajině a zaujetí postoje a z něho vyplývajících praktických kroků. Analýzou není listování ve více než sto let starých spiscích jako v bibli, která má dát odpověď na všechno. Analýzou není blouznění o (neexistujícím) revolučním proletariátu a třídní válce. Naopak jde o položení jasných otázek a hledání odpovědí relevantních k současnosti a skutečnému stavu společnosti a vlastního hnutí.

Co je lepší pro pracující na Ukrajině? Vítězství buržoazně demokratické Ukrajiny, nebo genocidního plánu okupace? Ať se nám to líbí nebo ne, tak to první. Můžeme tomu nějak přispět? Zeptejme se přímo anarchistek a anarchistů na Ukrajině, v Bělorusku a Rusku a podpořme je, pokud to uznáme za vhodné. Anarchistické hnutí na Ukrajině je marginální, má nějakou možnost stát se silou, která bude po konci války brána v potaz v případě, že se anarchisté nezapojí do boje proti Z-fašismu? Ani náhodou, v opačném případě možná. A s podobným kladením otázek můžeme pokračovat a tvořit vlastní strategii ohledně války na Ukrajině.

Stejně tak si klademe otázky u každé příležitosti, o níž se domníváme, že si zaslouží reakci. Analyzovat musíme ale i své vlastní možnosti a nástroje, které máme k dispozici. Často dospějeme k závěru, že nějaký problém si sice zaslouží reakci, ale že nemáme dostatek sil, aby šlo o reakci, která bude mít nějaký smysl či dopad.

JAK TO NEDĚLAT

Pokud cokoli plánujeme, měli bychom to strategicky promýšlet. K tomu nám mohou pomoci i zkušenosti z minulosti. V českém anarchistickém hnutí jsme jich za těch více než třicet let od jeho obnovení jistě mnoho nasbírali a dále sbíráme. Můžeme uvést několik příkladů.

Snaha o obnovení sto let staré anarchosyndikalistické tradice ztroskotala především proto, že anarchistické pokusy v tomto směru přicházely vždy zvnějšku, nikdy přímo z konkrétních pracovišť.

Pokus o insurekcionismus (povstalecký anarchismus) se u nás nikdy neopíral o žádnou analýzu, naopak vězel až po uši v jakési formě revoluční poezie. Kdyby nějaká analýza proběhla, jasně by odpověděla, že tento pokus nepovede k ničemu jinému než ke zvýšené kriminalizaci a démonizaci hnutí jako celku. To ale odpovídá celkovému sebestředně bezohlednému vyznění tohoto trendu u nás.

No a v poslední době tzv. internacionalistický defétismus, který nedokáže rozlišit různé podoby vojenských konfliktů, vede v souvislosti s válkou na Ukrajině jen k jakési formě pokrouceného pacifismu, jenž se ve svém důsledku stal užitečným idiotem Putinova genocidně imperiálního tažení.

Ve výsledku jsou i takové příklady užitečné, jelikož nám ukazují, jak věci nedělat, popřípadě, čeho se vyvarovat, abychom neopakovali staré chyby.

Není to ale o absolutním odmítnutí výše uvedených směrů – to by byla další velká chyba. Vždyť anarchosyndikalismus může být úspěšný, jen to chvíli trvá; insurekcionismus má v určitém kontextu opodstatnění a může se stát nezbytností; defétismus je v určitých situacích jediným ospravedlnitelným postojem…

ZNOVUROZMÝŠLENÍ

Anarchismus není žádná jednou a pevně daná doktrína. Jde o dynamický myšlenkový směr, jehož středobodem je absence nepřirozených autorit a zajištění svobodných a rovnostářských vztahů ve společnosti.

Odtud také plyne, že anarchismus se v teoretické i praktické rovině neustále vyvíjí a reaguje na nové podněty, jak ty z oblasti sociální, tak i na ty z oblasti individuálních potřeb člověka.

Anarchismus není víra, ale filozofický koncept. A jako takový je třeba ho čas od času zpochybnit, redefinovat, nově nahlédnout… A hlavně je třeba pokládat si otázky, nové i ty již dávno položené.

Právě to je strategický přístup, jenž hnutí zajistí, že bude stále živé, aktuální, přínosné a perspektivní.

NAKLADATELSTVÍ NEVIM

nabízí následující publikace:
- *Mrkev, láska, sojanéza. Družstevní veganská kuchařka kolektivu Tři Ocásci* (500 Kč)
- *Růženec z ocele* (130 Kč)
- D. Spade: *Vzájemná pomoc. Jak v krizi upevňovat solidaritu* (270 Kč)

více info na nevim.triocasci.cz

HRANICE AKTIVISMU

Ohlédnutí za jednou mezinárodní debatou na téma politického aktivismu a jeho mantinelů, která rezonovala na přelomu milénia. V roce 2012 stěžejní texty této debaty vydalo Nakladatelství Anarchistické federace v brožuře Hranice aktivismu. *V rámci tématu tohoto čísla* Existence *nebude na škodu připomenout si její hlavní myšlenky.*

VYKAŠLETE SE NA AKTIVISMUS

Na konci 90. let vyšel v anglickém prostředí článek „Vykašlete se na aktivismus", který tehdy vyvolal v mezinárodním antiglobalizačním a antikapitalistickém hnutí značnou pozornost a velké debaty. Podle autora článku Andrewa X, který sám byl z aktivistického prostředí britských Earth First!, se aktivismus stal problematickou rolí někoho, kdo je a často se i považuje za „odborníka na sociální změnu". Andrew X se tedy pokusil „inspirovat úvahy o výzvách, které před námi stojí, jestliže bereme svůj záměr odstranit kapitalistický způsob výroby skutečně vážně".

Prvně rozebírá tzv. aktivistickou mentalitu, tedy to, že lidé „o sobě uvažují především jako o aktivistech, kteří patří k nějakému širšímu společenství aktivistů. Aktivista se ztotožňuje s tím, co dělá, a považuje to za svoji životní roli, tak jako zaměstnání." To pak může vést k tomu, že se takový „odborník" považuje za „jaksi privilegovaného nebo vyspělejšího než ostatní". Andrew X poukazuje na to, že odborné role mají základ v dělbě práce, která je základem třídní společnosti a znamená, že „jedna osoba přijímá nějakou roli jménem mnoha dalších, kteří se této povinnosti vzdávají". Vyvozuje tady, že „aktivista je odborník, a proto předpokládá, že druzí lidé nedělají nic, aby změnili svůj život, a tak cítí povinnost nebo zodpovědnost dělat to za ně. Aktivisté se domnívají, že kompenzují nedostatek aktivity druhých." Aktivismus se podle něj zakládá na „mylné představě, že jsou to pouze aktivisté, kdo utváří společenskou změnu", i když ve skutečnosti třídní boj probíhá neustále.

Andrew X poukazuje na to, že protesty mohou být pro kapitál i příležitostí, a cituje protiprotestní konzultantku Amandu Websterovou, která prohlásila: „Nástup protestního hnutí fakticky skýtá tržní výhodu těm smluvním stranám, které ji dokážou efektivně zvládnout." Jenže to nic nevypovídá o aktivismu, nýbrž o dynamice kapitalismu. Tím se Andrew X ale chytá do vlastní pasti, když říká, že abychom se pustili do kapitalismu, „potřebujeme nejen kvantitativní změnu (víc akcí, víc aktivistů), ale i změnu kvalitativní (potřebujeme nalézt nějaké efektivnější formy práce)". A to je co? Přiznává, že sám neví.

Přesto je přesvědčen, že „skutečná revoluce bude zahrnovat vymanění se ze všech předem vytvořených rolí a zničení veškerého odbornictví". Aktivistům pak podsouvá, že jsou stejně jako odboroví předáci věčnými zástupci a zprostředkovateli, kteří vlastně nechtějí, aby pracující ve svém boji uspěli, protože by tím přišli o práci. Úlohu aktivisty tedy podle něj ohrožuje skutečná změna, čemuž se aktivista brání. Aktivismus následně pokládá za „akceptovanou formu disentu", která má „jistou přitažlivost právě proto, že není revoluční".

Dále tvrdí, že „klíčem k pochopení jak role militanta, tak aktivisty je sebeobětování – obětování sama sebe oné ‚věci', která je považována za oddělenou od ‚já'". V souvislosti s tím poukazuje na to, že „akce proti kapitalismu, která kapitalismus identifikuje jako něco ‚tam venku' v City, je zásadně pomýlená – skutečná moc kapitálu je právě tady v našem každodenním životě. Každý den znovu obnovujeme jeho moc, protože kapitál není věc, ale společenský vztah mezi lidmi (tedy i třídami) zprostředkovávaný věcmi." Andrew X si je při tom všem vědom, že toto nelze aplikovat univerzálně na všechny aktivisty, nýbrž ukazuje nejhorší příklad toho, kam může role aktivisty až dospět: „Sebeobětování znamená vytváření rozdílu mezi revolucí jako láskou a radostí v budoucnu, ale povinností a rutinou dnes. Aktivistickému světonázoru dominuje vina a povinnost. (…) Aktivista používá morální donucování a vinu, aby mohl třímat moc nad ostatními méně zběhlými v teogonii utrpení. Jejich podřizování sebe samých jde ruku v ruce s podřizováním ostatních – všichni jsou otroky ‚věci'. (…) Můžeme to vidět v našem vlastním hnutí, například na místě akce, kde se projevuje antagonismus mezi touhou posedět si a užít si a extatickou provinileckou pracovní etikou budování/opevňování barikád a občas také na přehnané vášnivosti, s níž se odsuzují ‚piknikáři'. Sebeobětujícího mučedníka pohoršuje a rozhořčuje, když vidí ostatní, kteří se neobětují. Když s podobnou žlučovitostí napadne ‚poctivý pracující' žebráka nebo povaleče, víme, že to dělá právě proto, že nenávidí své zaměstnání a mučednictví, které ze svého života udělal, a tudíž nesnese pohled na to, jak si kdokoliv užívá, když on trpí. Musí k sobě do sraček stáhnout všechny ostatní – rovnost utrpení. Ve staré náboženské kosmologii šel úspěšný mučedník do nebe. V moderním světonázoru se mohou úspěšní mučedníci těšit, že vstoupí do dějin," které nejsou ničím jiným než „buržoazním nebem".

Problémem je, že aktivistickou mentalitu určuje „spíš pocit odloučenosti od ‚obyčejných lidí', k němuž aktivismus nutně vede. Lidé se ztotožňují s nějakou konkrétní subkulturou nebo klikou, která představuje ‚nás' v protikladu k ‚nim', což jsou všichni ostatní na světě." Podle aurora tak „role aktivisty znamená dobrovolnou izolaci od všech lidí, s nimiž bychom se měli spojovat". Z toho pak podle něj plyne nezdravé prostředí, kdy aktivista coby specialista „rekrutuje ostatní pro svoji maličkou sféru specializace, aby tak zvýšil svoji moc a rozptýlil vědomí své vlastní bezmoci". (Zde pomiňme, že to protiřečí tvrzení o snaze chránit si svou specializaci.) A navíc se pak lidé „považují především za aktivisty a jejich hlavní loajalitou se stává loajalita ke společenství aktivistů a ne k boji jako takovému".

Jak již bylo řečeno, kapitál je společenským vztahem mezi lidmi, který zprostředkovávají věci. „Základním principem odcizení je, že svůj život žijeme ve službě nějaké *věci*, kterou jsme sami vytvořili. Jestliže tuto strukturu reprodukujeme ve jménu politiky, která se prohlašuje za protikapitalistickou, prohráli jsme už předem. Proti odcizení se nedá bojovat odcizenými prostředky."

Andrew X přiznává, že nemá představu, jak z toho ven. „Možná, že v dobách útlumu boje jsou ti, kdo dál pracují pro sociální revoluci, marginalizováni a začínají být chápáni (a chápou se) jako zvláštní odtržená skupina lidí. Možná, že to může napravit jen všeobecný vzestup boje, kdy už nebudeme podivíni a úchyláci, ale budeme prostě říkat to, co bude mít na mysli každý." Hnutí, která se historicky nejvíce přiblížila odstranění kapitalismu, neměla formu aktivismu. „Aktivismus je v zásadě politickou formou a metodou práce vhodnou pro liberální reformismus, který je tlačen za své meze a využíván k revolučním účelům. Samotná úloha aktivisty musí být pro ty, kdo touží po sociální revoluci, problematická," zakončuje svou úvahu.

O NUTNOSTI A NEMOŽNOSTI „ANTIAKTIVISMU"

Na text „Vykašlete se na aktivismus" zareagoval J. Kellstadt s tím, že si musíme osvojit nutnost a zároveň i nemožnost onoho „vykašlání se na aktivismus". Andrew X se podle něj spokojuje s kritikou „aktivistické mentality", což přináší mnohé argumentační slabiny. „Zdá se, že autor se daleko více zajímá o to, jak jednotliví aktivisté vidí sami sebe a jaký ze sebe mají dojem, než o to, jakou pozici ve společnosti skutečně zaujímají." Právě jednostranný důraz na „subjektivní" stránku sociálního fenoménu aktivismu je největší slabi-

nou textu, z něhož tak vyplývá, že „ pokud je aktivismus duševním postojem nebo ‚rolí', lze to změnit, tak jako může člověk změnit svou mysl, nebo lze tuto roli odhodit jako masku či kostým".

Kellstadt dále polemizuje: „Řekl bych, že ohledně skutečnosti, že během období, kdy je třídní boj v odlivu, se skupiny zastávající ‚revoluční' politiku nalézají v marginalizované menšině, neexistuje žádné ‚možná'. To je prostě fakt." Navíc odkrývá další stránky kritiky aktivismu: „Jednou z hlavních charakteristik tradičního aktivisty je přehlížení teorie… To platí obzvláště pro Spojené státy, kde tradiční antiintelektualismus (hluboce konzervativní ideologická síla ve společnosti) vystavuje aktivisty nebezpečí, že budou vnímáni, pokud se zapojí do teoretické reflexe a debaty, jako elitáři nebo maloburžoazní akademici. A vůbec, copak ‚obyčejní' pracující teoretizují?"

V otázce vztahu aktivisty a dělby práce Kellstadt oponuje: „Rušení specifických sociálních skupin, jakou jsou třeba aktivisté, vyžaduje seriózní teoretický, stejně jako praktický pokus porvat se s celým společenským procesem, který tyto skupiny samotné vytváří na prvním místě, spíše než jen naléhat na jednotlivé aktivisty, aby se ‚vykašlali' na své role. (…) Aktivisté, stejně jako intelektuálové nebo jiní odborníci, nezmizí ze společnosti do té doby, dokud nezmizí sama dělba práce." Načež dodává: „Netvrdím, že bychom měli sedět a čekat, až bude ‚po revoluci'. Kdybychom čekali, až revoluční rozbřesk poskytne šanci na lidskou důstojnost a až do onoho dne (který by tak zcela jistě nikdy nenastal) se smířili s celým tím odcizujícím marasmem, jen bychom podpořili fatalismus a pasivitu."

Otázku izolace aktivistů od masy neprivilegovaných vidí jako „jakousi chybně založenou víru, že někde na druhé straně velké propasti jsou ‚skuteční' pracující, kteří nějak vedou méně odcizený a autentičtější život. Argumentace Andrewa X spočívá na této dichotomii mezi… ‚obyčejnými' lidmi na straně jedné a ‚odcizenými' aktivisty na straně druhé." Uznává ale, že Andrew X „dobře kritizuje pozůstalé křesťanství většiny levice, syndrom mučedníka, který svou křížovou cestou dělá z ostatních pasivní diváky. Tato kritika obsahuje také odmítnutí pracovní etiky plné sebeodříkání."

Kellstadt konstatuje, že se jedinec „nemůže ‚vykašlat' na aktivismus; ten musí být odstraněn v kolektivním procesu odstranění kapitalismu". Staví se za Dauvéovu pozici, že „‚pozitivní utopie' může v naší současné odcizené společnosti zůstat revoluční ‚jako požadavek, jako napětí'. Chápu to tak, že projekt ‚žít jinak' se nemá prostě jen tak pustit z hlavy, odložit stranou jako jednoduše nemožný do té doby, než bude ‚po revoluci'." Navrhuje, že bychom se spíše „měli nadále snažit žít jinak, fungovat jinak a vůbec snažit se jednat ‚neodcizeně' a nehierarchicky. (…) Ale neměli bychom si namlouvat, že jsme osvobozeni, když nejsme, protože to nás může jen dostat do afektované aristokracie těch ‚autentických' a ‚neodcizených'. (…) A tou nejnebezpečnější věcí… je ztratit hledisko své rozštěpené povahy, svoji ‚duální' společenskou existenci – a vydávat se ‚jen' za pracující."

REAKCE ANDREWA X NA KRITIKU

Andrew X po získání zpětné vazby na svůj text napsal „Dodatek ke článku ‚Vykašlete se na aktivismus'". Z celé debaty je vidět snaha o hledání odpovědí na vyřčené otázky a otevřenost ke kritice, na rozdíl od mnoha debat, které jsou často jen grafomanským házením uzavřených argumentů z předem vykopaných a neměnných pozic.

Na začátku se ptá: „Pokud je pravda, že kapitalismus je společenský vztah založený na výrobě a na vztazích mezi třídami, jaké to pak má důsledky pro naši činnost a naše metody napadání kapitalismu?" Přiznává ve vztahu k aktivistům té doby, že „sebeobětování, mučednictví a vina, které Vaneigem identifikoval jako to hlavní, co charakterizuje politiku ‚militanta', jako rysy politiky přímé akce, zase tak neplatí". Uznává, že jeho původní text byl „nešikovný amalgám objektivity (V jaké situaci se nacházíme? Jaké formy akcí jsou vhodné?) a subjektivity (Proč se cítíme jako aktivisté? Proč máme takovou mentalitu? Můžeme změnit náš způsob myšlení?)." A upřesňuje: text „nebyl míněn jako článek zabývající se radikální terapií. Jeho hlavním úmyslem, jakkoliv nekvalifikovaně provedeným, bylo uvažovat o naší kolektivní aktivitě, o tom, co děláme a jak bychom to mohli dělat lépe." K čemuž dodává: „Zcela zjevně to byla kritika psaná zevnitř hnutí, tudíž sebekritika, a já sám jsem stále velice silně zapojen v ‚aktivistické' politice. (…) Neměl jsem vůbec v úmyslu vybízet lidi k tomu, aby přestali ničit geneticky upravovanou úrodu, obsazovat město a narušovat setkání těch mocných a bohatých, či aby jako ‚aktivisté' upustili od jakékoliv z dalších myriád aktů odporu, do kterých jsou zapojeni. Spíše mi šlo jednak o to, pozastavit se nad tím, jakým způsobem tyto věci děláme, a jednak o to, co si myslíme, že děláme, když tyto akty odporu provádíme."

Je tedy evidentní, že autor si uvědomuje, že jeho text měl dopad, který nezamýšlel. (Sám jsem komunikoval na začátku milénia s jedním anarchistou ze západních Čech, který mi po nějaké době řekl, že u něj zarezonoval článek „Kašlete na aktivismus", načež se z hnutí úplně stáhl.) Andrew X tedy dovysvětluje: „Samozřejmě, uvažovat o sobě jako o aktivistech, kteří patří ke komunitě aktivistů, není ničím jiným než uznáním pravdy, a na tom není nic patologického. Problémem, na který jsem se snažil upozornit, byla právě ta uspokojivá identifikace s rolí aktivisty jako součásti radikální menšiny. Měl jsem v úmyslu zpochybnit tuto roli tak, aby s ní byli lidé nespokojeni, a to i navzdory tomu, že v ní zůstanou. Jedině tak máme naději, že z ní unikneme. (…) Během úpadku intenzity třídního boje nejsou revolucionáři dokonce ani tou menšinou. Pravděpodobně nemáme jinou volbu než vystupovat jako podivná subkultura. Ale máme volbu toho, jak se k této situaci postavíme. (…) Přinejmenším bychom alespoň měli být nespokojeni s naším postavením radikální menšiny a snažit se boj zevšeobecnit a působit tak, aby se obrat stal nutným."

Abychom mohli bojovat za jiný, lepší svět, je třeba mít na vědomí, že „kapitalismus se zakládá na práci, naše boje proti němu nejsou založeny na naší práci, ale právě naopak, jsou čímsi, co děláme mimo místo, kde trávíme svoji pracovní dobu. Naše boje nejsou založeny na našich přímých potřebách (jako například jít do stávky za vyšší mzdy); zdají se být nesouvislými, nahodilými. (…) Zacházíme s kapitalismem, jako kdyby byl něčím vnějším, ignorujeme náš vlastní vztah k němu. (…) Náš boj proti kapitalismu se nezakládá na našem vztahu k vytváření hodnoty, na práci. (…) Jednota hnutí přímé akce nepochází z toho, že bychom všichni pracovali ve stejné profesi nebo žili ve stejné čtvrti. Je to jednota založená na intelektuálním závazku vůči určitému souboru myšlenek."

Z uvedeného tedy vyvozuje, že „to hlavní, co je na aktivismu špatné, je to, že se nejedná o kolektivní masový boj v místě výroby, který je tím způsobem boje, jímž by měly revoluce proběhnout. (…) Zdá se být trochu nefér kritizovat hnutí přímé akce za něco, čím být nemůže a ani si nikdy nenárokovalo být, ale pokud se chceme pohnout kupředu, musíme vědět, co nám chybí."

Andrew X se vrací k věčné otázce, co dělat jako radikální menšina, která chce revoluci v nerevolučních časech. Podle něj jsou dvě možnosti: „Tou první je uznat, že jako malá scéna radikálů máme relativně malý vliv na celkový obraz, a jestliže tedy dojde k vzestupu v třídním boji, nebude to pravděpodobně mít co dělat s námi. Tudíž do té doby, než onen mytický den přijde, bude nejlepší, co můžeme dělat, pokračovat v radikální přímé akci, pokračovat v politice, která tlačí věci tím správným směrem, a snažit se přitáhnout co nejvíce lidí, ale v zásadě se smířit s tím, že budeme pořád menšinou. Takže dokud nedojde k nějakému obratu v třídním boji, jedná se v podstatě o jakousi údržbu. Můžeme se snažit a bránit tomu, aby se věci zhoršovaly, můžeme ucpávat prstem díru v přehradě, můžeme se snažit strategicky oslabovat místa v systému tam, kde si myslíme, že můžeme s nějakým efektem zasáhnout cíl, můžeme rozvíjet naši teorii, žít své životy tak radikálně, jak to jen jde, budovat udržitelnou kontrakulturu, která může dlouhodobě pokračovat v těchto věcech, a snad jednoho dne, až události mimo naši kontrolu povedou k obecné radikalizaci společnosti a k obratu v třídním boji, budeme připraveni hrát nějakou roli a přispět tím, čemu jsme se naučili, a svými dovednostmi, které jsme jako radikální subkultura vyvinuli. (…)

Alternativou k tomuto scénáři je přestat uvažovat o odlivu a přílivu třídního boje jako o nějaké přírodní síle, která se objevuje a mizí, aniž bychom na to měli nějaký vliv, a začít uvažovat o tom, jak budovat třídní sílu a jak skoncovat se současnou neorganizovaností a atomizovaným stavem pracujících. Problémem je, že posledních dvacet let se sociální krajina země mění takovou rychlostí, že nás to táhne za sebou jako na provaze. Restrukturalizace a přemístění lidi zlomilo a rozdělilo. Měli bychom se snažit pomáhat znovu vytvářet novou jednotu. Namísto toho, abychom byli spokojeni s tím, že si děláme svoje, a čekali na obrat, měli bychom o tento obrat usilovat. Pravděpodobně stále budeme jednat jako aktivisté, ale možná už ne do takové míry, a alespoň si budeme vytvářet možnost někdy v budoucnu aktivismus úplně zrušit."

Andrew X navazuje na Kellstadta: „Abychom se zbavili specializace aktivistů, měli bychom naslouchat tisícům a tisícům neaktivistů a účastnit se spolu s nimi bojů, do kterých jsou zapojeni. Měli bychom se snažit ulehčovat a propojovat boje, které již probíhají,

snažit se vytvářet onen vzestup v třídním boji, spíše než jen čekat, až k tomu dojde samo od sebe."

Na úplný závěr píše: „Snad nejlepší by bylo snažit se přijmout za své obě zmiňované metody. Potřebujeme udržet svůj radikalismus a odhodlání k přímé akci, nebát se chopit se akce jako menšina. Ale zároveň se nemůžeme smířit s tím, že jsme radikální menšinou, a přitom čekat, až někdo udělá revoluci za nás. Snad bychom měli brát v úvahu potenciál udělat z naší přímé akce naplnění, jakýkoliv praktický příspěvek k současným bojům pracujících, o němž si myslíme, že jsme ho schopni učinit. V obou výše načrtnutých možných scénářích budeme nadále jednat více či méně v rámci aktivistické role. Ale doufejme, že v obou těchto odlišných scénářích budeme schopni odmítnout mentální identifikaci s rolí aktivismu a aktivně se snažit překonat náš status jakožto aktivistů, jak jen to bude možné."

CO JE TO HNUTÍ?

Další zařazený příspěvek do brožury je od kolektivu Leeds May Day Group. Ten se zabývá vývojem protestního hnutí ve Velké Británii.

Prvně poukazují na dva aspekty bojů devadesátých let. „Prvním aspektem byl důraz, který se kladl na to mít se dobře, na smích, což byla kvalita nejen proti kapitálu, ale také mimo kapitál. Takže Reclaim the Streets nejenom uzavírali ulice automobilové dopravě, ale poskytovali lidem i sound systémy, aby mohli tancovat v ulicích. (…) Zatímco levicové pochody starého stylu se zdály být jen demonstrací naší moci nějakému vnějšímu oponentovi, tyto akce byly kromě toho experimentováním s budoucími možnými způsoby života. Akce Reclaim the Streets nepožadovaly uzavření ulic, ony je uzavřely. Uplatňovali jsme moc! Zadruhé, subjekty těchto bojů nebyly tradiční ‚politicos'. Jen menšina pocházela z anarchistické scény nebo levicových stran a kampaní."

Přelom milénia přinesl změnu. „Mezinárodní protesty ohlásily zrod nového hnutí proti kapitálu, hnutí, které jako by nabíralo na mohutnosti (alespoň do 11. září). Na jedné straně jsme byli inspirováni těmito sériemi protestů, ale na straně druhé v nás tyto protesty začaly zanechávat spíše nepříjemné pocity. Nebyli jsme ochotni cestovat dlouhé vzdálenosti na takové akce, které se začaly čím dál tím více stávat demonstracemi ve ‚starém stylu'… Proč cestovat tři sta kilometrů nebo ještě více a demonstrovat proti kapitalismu, když kapitál je sociální vztah, který je všude kolem nás (a v nás)? Spousta z toho se zdála jen jako fůra práce, a když už jsme měli na pár dní volno od práce, rozhodli jsme se, že radši půjdeme s přáteli a dětmi na piknik nebo budeme cestovat. (…)

Zdálo se nám, že někteří aktivisté nahlíželi na svět v termínech my a oni a oni: přičemž jedním ‚oni' jsou kapitalisté a jejich organizace, velice chytré a snad všemocné. Druhým ‚oni' je ‚dělnická třída' nebo ‚obyčejní lidé', komplikovaní, ignorantští a/nebo příliš apatičtí, aby ‚cokoliv udělali'. Na druhé straně ‚my' jsme neproblematičtí a dobře definovaní: ‚my' jsme ti ‚osvícení'. Tento pohled na svět není příliš užitečný. (…) Samozřejmě, tento postoj se odrážel v jiné tendenci: nemilosrdně kritizovat aktivisty, ale přitom nahlížet na idealizovaný proletariát ‚out there', který vše dělá spontánně ‚správně'. My sami jsme vinni oběma postoji. Za součást boje proti kapitálu považujeme boj za zrušení této separace mezi ‚aktivismem' a ‚životem', za překonání aktivistických/neaktivistických identit."

Leeds May Day Group vyzdvihují hlavní otázku, která určuje to, co děláme: Jaký je vztah mezi aktivismem, prací a „životem"?

OD HNUTÍ KE SPOLEČNOSTI

Do brožury *Hranice aktivismu* je zařazen také text od Massima de Angelise, jenž reaguje na vlnu kriminalizace alterglobalizačního hnutí ve spojitosti s protesty proti summitu G8 v italském Janově, kde byl v červenci 2001 policií zastřelen Carlo Giuliani.

Snaha delegitimizovat hnutí a zatlačit ho do defenzivy nastolila dvě témata – otázku „násilí" a „alternativ". Zabývat se jimi ale „znamená, že musíme učinit skok v chápání našeho hnutí: nejen jako prostředku k dosažení cíle, ale jako sociální síly, která ustavuje novou společnost".

Massimo upozorňuje, že *jiný svět*, po kterém se v Janově volalo, je nejen možný, ale že „tento jiný svět již trpělivě a usilovně budujeme – se všemi jeho rozpory, limity a nejasnostmi – prostřednictvím našich sítí". Ti, kdo v síťovém hnutí participují, „ukazují, že jejich motivací je praktikovat jiné mezilidské vztahy. Tedy mezilidské vztahy, které se liší od těch založených na nekonečném konkurenčním boji ve všech sférách života, od těch, které mění ‚druhého' v dehumanizovanou věc."

Dále Massimo píše: „Aniž bych chtěl idealizovat praktiky tohoto hnutí, jeho síťová forma – postavená na desetiletích bojů různých subjektů, které žádaly navrácení respektu, důstojnosti a autonomie – nutí své účastníky, aby smazávali rozdíl mezi cíli a prostředky. Jinými slovy roste pocit, že toto hnutí se mění v komunitu nebo přesněji v síť komunit. Hnutí mnoha hnutí či síť sítí, jak se tomuto hnutí přezdívá, by se také mohlo jmenovat komunitou komunit."

Systém se samozřejmě jakékoli změně brání a snaží se hnutí kriminalizovat. „Ke kriminalizaci dochází, když je úspěšně postavena zeď mezi hnutí a zbytek společnosti, když je strach a zmatek tak všudypřítomný, že se ženy a muži, kteří se chystali připojit k družnému vánku nového světa, vracejí do svých pokojů, bytů, domů, chatrčí a děr a zavírají za sebou na dalších dvacet let dveře. Ke kriminalizaci dochází, když se úspěšně rozvinula represe, která zabránila hnutí, aby se proměnilo ve společnost, aby jeho touhy zaplnily sny a jednání lidí."

V neposlední řadě Massimo zdůrazňuje propojení globálního a lokálního: „Naše lokální boje jsou k ničemu bez kontinuálního a trvalého propojení s ostatními a naše lokální boje jsou důležité proto, že právě tady se formují naše touhy a aspirace. Globální scéna je pro nás objevením ‚ostatních', zatímco místní scéna je objevem ‚nás samotných'. Ale na druhou stranu objevem ‚ostatních' můžeme změnit vnímání ‚nás samotných' a objevem ‚nás samotných' můžeme změnit naše vztahy k ‚ostatním'.

Tyto příspěvky, jakkoli se vztahovaly zejména k praxi přímých akcí a alterglobalizačnímu hnutí z přelomu milénia, neztratily potenciál podnítit další diskusi, především o aktuálních formách „aktivismu" u nás. Stále před námi leží otázky co dělat jako radikální hlučná menšina v nerevolučních časech a jak nejrychleji a nejlépe jí vůbec přestat být.

Hranice aktivismu. Nakladatelství Anarchistické federace 2012, 56 stran.
(-JK-)

EKOSYSTÉMY VZPOURY

PETER GELDERLOOS

Přinášíme úryvek z knihy Petera Gelderloose The Solutions are already Here: Tactics for Ecological Revolution from Below *(Řešení už jsou tady: Taktiky ekologické revoluce zdola), která nedávno vyšla v nakladatelství Pluto Press. Autor ukazuje, že zatímco vládní a tržní reakce na ekologickou krizi „téměř dokonale selhaly", globální proud hnutí odporu v posledním desetiletí už vyvinul jiné metody reakce na překrývající se ekologickou a politickou krizi a připsal si mnohá vítězství. Gelderloos nastiňuje některé klíčové rysy, díky nimž byla tato reakce na vládní ekocidu úspěšná.*

V době, kdy dokončuji tento rukopis, se blíží desáté výročí velkého vítězství v Cherán K'eri. Dne 15. dubna 2011 povstali obyvatelé tohoto městečka v mexickém státě Michoacán, aby bránili své lesy, vodu a životy. Cherán K'eri se 14 000 obyvateli je jedním z hlavních měst na území kmene P'urépecha. Díky posledním sto a více letům bojů domorodých národů od Baja California po Chiapas jsou rozsáhlá území po celém Mexiku oficiálně uznána za obecní půdu, včetně 15 000 hektarů v okolí Cherán K'eri. V kapitalismu však není nic v bezpečí a velkou část obecních pozemků pustošily drogové kartely, které jsou do značné míry integrovány do státu a které se diverzifikovaly do dalších průmyslových odvětví, jako je například dřevařství.

Proti nekontrolované těžbě dřeva se ve městě ozvalo několik mužů, kteří většinou skončili mrtví. Protože vraždy pokračovaly bez potrestání a těžba dřeva se blížila ke zdroji městské vody, ženy povstaly a vzaly několik řidičů kamionů a dřevorubců z kartelů jako rukojmí. Několik dní probíhaly intenzivní boje proti žoldákům kartelu a místní policii, ale obyvatelé Cherán K'eri postavili barikády, zapálili nákladní auta a drželi se za pomoci kamenů, Molotovových koktejlů a střelných zbraní, které se jim dostaly do rukou. Dne 17. dubna vytvořili „lidové shromáždění", které mělo být prvním krokem k jejich samosprávě. Ze shromáždění vzešla komise pro dialog složená z rotujících zástupců jednotlivých čtvrtí. Tato struktura vyhovovala rovnostářským aspiracím obyvatel města a byla také mnohem účinnější než mít vůdce, kteří mohli být kooptováni, uneseni nebo zavražděni.[1]

Kolem barikád a *parhankua*, společných ohnišť na vaření, se znovu probudil pocit pospolitosti, který překonával rozpory, antagonismy a nedostatky implantované během stovek let kolonialismu. Byly oživeny tradice a jazyk p'urépecha a staly se základem jejich autonomie. Jednou z takových tradic byla *kuájpekurhikua*, slovo, které se překládá jako „péče o území" a které se bez rozdílu vztahuje k sociálnímu a ekologickému území, zahrnuje tedy vše od vzdělávání a zlepšování situace žen v komunitě přes nápravu vztahů mezi sousedy až po masivní úsilí o zalesňování. Do roku 2015 překročila školka, kterou založili pro pěstování stromků – začínali se semeny, která nasbírali v lese o pouhé čtyři roky dříve –, hranici jednoho milionu vyklíčených stromků a keřů ročně s 80% mírou přežití, což z ní činí největší projekt tohoto druhu ve státě a možná i v celém Mexiku. Obyvatelé Cherán K'eri také vyvinuli komunitní soudní systém, který se zaměřuje spíše na zprostředkování než na tresty. Tím, že si vybojovali autonomii vůči státu a silám těžebního kapitalismu, získali možnost začít rušit kolonizaci ve všech jejích aspektech.[2]

Příklady znovuzalesňování můžeme najít po celém světě. Rozdíl mezi skutečným lesem a plantáží stromů, která na papíře vypadá dobře, ale ve skutečnosti ničí místní území, je kvalitativní. Klíčovým faktorem pro určení, zda péče o zalesnění patří do první nebo druhé kategorie, je to, zda je pod místní kontrolou a navržena na základě místních znalostí, na rozdíl od toho, zda je pod kontrolou státu. […]

OD MĚST K BIOTOPŮM

Rozdělení mezi městem a venkovem je ústřední dynamikou kapitalistické akumulace a ekologické krize. Mezi venkovským a městským prostorem existuje diferencovaný režim dobývání, akumulace a sociální kontroly. Stejně jako venkovské boje znovu objevují svůj potenciál pro blokády a sabotáže, městské boje se učí, že se nemusí omezovat pouze na protesty a ničení, ale mohou být také silou přeměny. Aby bylo možné znovu získat města jako životní prostředí, zaslouží si ekologické boje ve městech zvláštní pozornost.

Zaprvé to znamená zabránit městům, aby nás zabíjela. Pro chudé lidi je život ve městě často rozsudkem smrti, a to i přesto, že je ve městech v rámci kapitalismu koncentrována zdravotnická infrastruktura.

V 70. letech 20. století začali newyorští úředníci na pozadí podnikatelských zájmů plánovat výstavbu spalovny odpadků v Brooklyn Navy Yards. Spalovna by zamořila místní čtvrti jako Williamsburg dioxiny a dalšími smrtícími formami znečištění, ale portoričtí a chasidští sousedé se bránili metodou „jakýmikoli nutnými prostředky" a postavili se městské správě, energetické společnosti a velkým médiím, která plán podporovala. V roce 1995 spalovnu definitivně zablokovali.[3]

Nemělo by se zapomínat na to, že po tomto sousedském vítězství došlo k agresivní gentrifikaci Williamsburgu a většiny ostatních částí Brooklynu, kdy hodnota nemovitostí neúměrně vzrostla a mnoho dělníků a barevných obyvatel bylo vytlačeno ve prospěch mladých profesionálů, zpravidla bílé pleti. Jinými slovy, mnozí z těch, kteří bojovali za čistší čtvrť, nemohli zůstat poblíž a sklízet ovoce svého úspěchu. Takový příběh je typický a připomíná, proč je údajně pragmatický postoj částečné reformy beznadějně naivní. Dokud zůstane kapitalismus nedotčen, budou se z jakýchkoli zisků, kterých náhodou dosáhneme nátlakem na stávající instituce, těšit ekonomicky privilegované vrstvy a ti, kteří se nejlépe přizpůsobí rasistickým kódům a kultuře koloniální společnosti.

Dalším bojem, který spojuje obavy o životní prostředí s ekonomickými potřebami chudých obyvatel měst, je obrana veřejné dopravy. Sem lze zařadit cyklistické protesty Critical Mass od San Francisca po São Paulo, které se staví proti automobilové kultuře a v mnoha městech vedly k vytvoření cyklistických pruhů a zlepšení přístupu chudých obyvatel k jízdním kolům a jejich opravám. Více než o otázku životního stylu jde u měst navržených pro auta o smrtelné nebezpečí, zejména pro obyvatele hustěji obydlených čtvrtí. Města, která jsou organizována tak, že se pracující musí spoléhat na automobily, jednoduše zvyšují zadlužení a přelévají mzdy do korporací ve dvou nejbohatších odvětvích globálního Severu: automobilovém a ropném.

Obrana veřejné dopravy také vyvolala masivní vzpoury. V Barceloně a v oblasti Sanfranciského zálivu masové odmítání placení jízdného nebo veřejné akce za účelem neutralizace revizorů a otevření stanic metra zdarma, ať už organizované sousedskými shromážděními nebo anarchistickými organizacemi a někdy společně se stávkami pracujících v dopravě, dočasně snížily finanční napětí, kterému čelí dojíždějící dělnická třída, a také vytvořily obrovský tlak na městské správy proti dalšímu zvyšování jízdného.

V Brazílii i Chile vyrostla velká povstání z hnutí, která se původně zformovala jako reakce na zvyšování jízdného. Jak hnutí v Brazílii v roce 2013, tak povstání v Chile v letech 2019–2021 počítaly s rozhodnou anarchistickou účastí, porazily navrhované zvýšení jízdného a dokázaly zapůsobit na mnohem širší sociální horizont a rozšířily svůj záběr o řešení hlubších otázek nespravedlnosti, včetně policejní represe, nerovnosti a úsporných opatření a práva na město.[4]

Městská hnutí se často cítí odsouzena k neúspěchu: ti, kdo ve městě žijí, mají jen zřídkakdy možnost vzdorovat změnám ve své čtvrti, které jsou vnucovány shora. Částečně je to proto, že po celé 20. a 21. století představovala města koncentraci kapitálu nahromaděného v globálním měřítku. Z právního hlediska nejsou domy

a další budovy místem, kde lidé žijí nebo vykonávají svou profesní činnost; jsou to v podstatě bankovní účty, na nichž mohou velké zájmové skupiny bezpečně zaparkovat miliardy dolarů, které vydělaly měnovými spekulacemi, kořistnictvím soukromých kapitálových fondů, nedostatečným odměňováním pracujících, předražováním nájmů a destrukcí složitých ekosystémů. Nezáleží na tom, kdo v nich žije a co potřebuje, ani na tom, zda tyto budovy zůstanou po desetiletí prázdné.

Když tedy bojujeme za naše právo na město, jdeme proti kapitalismu v místě, kde je nejsilnější. Kromě toho jsou dnes policejní sbory ve velkých městech zpravidla větší, lépe financované a lépe vyzbrojené než národní armády před sto či dvěma sty lety. Skutečnost, že decentralizovaná městská hnutí mohou povstat a donutit stát ustoupit (Soweto 1986, Hamburk 1987, Cochabamba 2000, El Alto 2003, Paříž 2005 a 2006, Oaxaca 2006, Atény 2008, Oakland 2009, Tunis a Káhira 2011, Istanbul 2013, São Paulo 2013, Barcelona 2014, Santiago 2019, Minneapolis 2020, Lagos 2020…), je nesmírně významná a měla by být ústředním bodem každé dnešní strategie sociální změny. Městské vzpoury jsou však často z oficiálního diskurzu vyřazeny. Je to žel cynický důsledek nepořádku, který s sebou nesou – což je v rozporu s kulturou a třídními zájmy expertů, kteří diskurz řídí –, a obtíží spojených s kontrolou těchto hnutí. Městské vzpoury mají tendenci přecházet od jednotlivých ohnisek k stále širším a revolučnějším obzorům. Stávající politici nemohou tato hnutí kontrolovat, dokud ta jsou aktivní; jejich hlavní formou vlivu je naopak částečná schopnost demobilizace výměnou za krátkodobé reformní zisky nebo, pokud se to nepodaří, podpora vnitřních konfliktů v hnutích.

Tím, že se většina akademiků a autorů z globálního Severu zaměřuje na technologická nebo administrativní řešení namísto decentralizovaných a často bojovných reakcí, které nabízejí samotná sociální hnutí, nepřizpůsobuje své technokratické návrhy bezprostřední potřebě přežití, důstojnosti a přímé kontroly lidí a komunit nad vlastními životy. Sociální spravedlnost a dekolonizace se staly módními slovy, ale většina lidí, kteří dnes dostávají zaplaceno za to, aby předkládali návrhy nebo psali o problému, vykazuje praxi, která je hluboce koloniální. Naštěstí je nepotřebujeme. Návrhy na důstojnost, přežití a sebeorganizaci se objevují jako houby po dešti a mají původ v samotných postižených komunitách. […]

Technologie pro přeměnu měst ve zdravá místa již existují. Nechybí nám vynálezci, chybí nám kontrola nad vlastními životy a životními prostory. Dokud nebudeme schopni přímo organizovat a přetvářet svá sousedství tak, aby vyhovovala našim vlastním potřebám, a dokud neprolomíme monopoly, které ovládají světové zdroje – včetně duševního vlastnictví –, budou nové technologie dvojího druhu: nelegální, autonomní inovace vyvinuté *in situ*, které maximálně využijí nedostatkové suroviny, nebo patentované technologie vyvinuté profesionály, ať už s dobrými úmysly nebo ne, které pouze prohloubí globální nerovnosti.

TISÍCE SVĚTŮ DEROUCÍCH SE NA SVĚTLO

Boje a iniciativy popsané v této knize představují revoluční vlnu, kterou lze nalézt téměř ve všech zemích světa. Jsou jen malou ukázkou rozsáhlé sítě blokád, sabotáží, destrukce, léčení, kultivace, tvorby, učení a komunikace, která představuje největší naději pro naši planetu. Je to jediná v současnosti existující síla, která splňuje všechna následující kritéria: strukturální nezávislost na subjektech odpovědných za ekocidu a kolonizující kapitalismus; schopnost donutit stát, aby ustoupil v klíčových konfliktech; přístup k místně specifickým znalostem nezbytným pro skutečné a rozumné reakce na prohlubující se klimatickou katastrofu; tendence prolamovat bariéry a vytvářet stále globálnější poznání, které soustřeďuje povědomí o průniku všech forem útlaku a všech probíhajících krizí; přístup k tradicím organizace a ekosociálním vztahům, které otevírají možnost pro svět bez kapitalismu, bez ekocidy.

Nepleťte si prosím mé nadšené hodnocení s optimismem. Stále se jedná o bitvu, v níž stojí David proti Goliášovi, a pokud bychom k ekologické krizi přistupovali, jako by se jednalo o sázku v kasinu – jak to dělají například ekonomové –, pak by naše peníze byly moudřeji vsazeny na podporu sil apokalypsy. Pokud však vsadíme své životy – ty už jsou v sázce, ať už si to uvědomujeme nebo ne –, je tato pestrá síť outsiderů naší největší nadějí. Všechny ostatní návrhy, jak reagovat na ekologickou krizi, jsou určitou variací strategie, v níž se David stává Goliášovým štítonošem s nadějí, že Goliáš časem začne používat své kopí v zájmu dobra.

JAKÉ JSOU LIMITY TÉTO REVOLUČNÍ VLNY?

Hlavním vnějším omezením je protipovstání, které je proti nám vedeno, od tvrdých represí – vzpomeňme na všechny, které jsme ztratili nebo kteří v současnosti sedí ve vězení – až po měkké represe a zneviditelňování, na kterém se vědomě či nevědomě podílejí mainstreamové environmentální skupiny, média a odborníci. Kdyby alespoň někteří z těch, kteří v současné době vrhají své síly na vykoupení Goliáše, přesunuli své zdroje na podporu této revoluční vlny – což by mimo jiné znamenalo ztrátu jejich značných institucionálních privilegií –, pak by se naše šance výrazně zlepšily. Chybí revoluční imaginace a vědomí, že tato rozmanitá hnutí představují zárodky budoucích světů. V podstatě to znamená, že se musíme zbavit zbývající důvěry v dominantní instituce a začít více věřit sami sobě a budoucnosti, ke které se snažíme směřovat. Toto omezení se již překonává uvnitř těchto hnutí i mezi nimi navzájem a tato kniha představuje malé úsilí v tomto směru. Jinými slovy, není to ani fatální, ani nepřekonatelné.

Dochází k chybné interpretaci, jež se užívá k odmítání revolučního potenciálu této vlny a je do značné míry výrazem potřeby dominantních institucí monopolizovat celospolečenskou organizaci a řešení problémů. Jde o tvrzení, že tato hnutí nemohou nabídnout žádné řešení, které by bylo proveditelné v relevantním měřítku. Abychom uvedli nějaký příklad, Holly Jean Bucková označuje fenomén, který Naomi Kleinová pojmenovává „Blockadia“, jako „reaktivní“. Nebudu se zabývat tím, zda je toto odmítnutí výsledkem špatného výkladu ze strany Buckové, nebo omezeného pohledu, který Kleinová využívá, aby Blockadii představila jako přijatelnější (nabízí se otázka pro koho). Nabídnu však postřeh, že odborníci jsou vyškoleni k tomu, aby umlčeli předmět svého studia, takže se zdá být systematické a symptomatické, že při pohledu na tak bohatý fenomén, sahající od odporu ve Standing Rock až po Hambašský les, vidí jeden z nich něco „reaktivního“. Každopádně širší, globálnější a méně úctyhodný pohled na odpor, který jsem se pokusil představit, jasně ukazuje, že máme co do činění s něčím inteligentním, kreativním, strategickým, proaktivním a s celou řadou návrhů, které se nenechají umlčet.

Hnutí a projekty, které tvoří tuto globální síť, se vyznačují heterogenitou, heterodoxií a zcela obyčejným odmítáním snadné kategorizace. Nemyslím si, že by tato mnohohlavá hydra odporu měla být pojmenována; koneckonců bytost s tisíci hlavami by pro sebe vymyslela tisíc různých jmen. Chci však co nejflexibilněji pojmenovat společné charakteristiky, abych podpořil to, co považuji za silné stránky, a pomohl co nejvíce lidem transformovat jejich vlastní aktivity tak, aby se dokázaly rhizomaticky spojit s tímto větším celkem. Následující charakteristiky nejsou uzavřenými nádobami, které mohou řídit začlenění nebo vyloučení v rámci ohraničeného jevu; je to spíše napětí, které vibruje v celé síti.

Teritorialita

Vztah ke konkrétnímu místnímu území představuje hlavní zdroj síly těchto bojů a projektů. Své postupy a historii rozvíjíme v dialogu s územím tak, že „prostředí“ není ani inertním okolím, ani neutrálním polem, na kterém by bylo možné prosazovat ideologii, jež je všude stejná.

Zakořenění bojů v konkrétním území se pohybuje na hranici mezi dvěma formami izolace. Téměř v každém boji se najdou lidé, kteří se omezují na své území, nehledají společné body s jinými boji ani nehledají inspiraci ve vlastních zkušenostech, které by mohly mít širší, třeba globální význam. A na druhé straně jsou lidé, kteří jsou odcizeni jakémukoli území, i když se účastní „místního aktivismu“. Načrtávají ideologické hranice solidarity; buď omezují solidaritu na svou malou sektu, nebo cpou hodnoty své sekty všem, s nimiž by se chtěli solidarizovat. I takoví lidé jsou součástí hnutí, a to vytváří jak komplikace v teritoriálních bojích, tak jistou formu otevřenosti, která představuje možnost vplétat se do širšího okruhu lidí.

Ekocentrismus

Zatímco mnozí z těch, kdo tvoří tuto revoluční vlnu, upřednostňují lidské potřeby, máme tendenci odmítat domněnku, že lidské potřeby mohou být trvale v rozporu s ekologickými potřebami, převyšovat je nebo se od nich oddělovat, a na té či oné úrovni zpochybňujeme nebo odmítáme definice lidství vycházející z evropského osvícenství a dichotomie člověk/příroda.

Přežití

Svou aktivitu vyjadřujeme v souvislosti se situacemi, které se nás přímo dotýkají, a na tento boj se soustředíme jako na otázku přežití, našeho vlastního i ostatních lidí a forem života, na kterých nám

záleží. Mít hlas tedy nespočívá v odbornosti nebo institucionální legitimitě, ale v tom, že se nás problém týká a že se do něj a jeho řešení osobně zapojujeme.

Bezpráví

Tyto projekty se více či méně dostávají do konfliktu se zavedenými právními režimy. Mohou aktivně usilovat o rozvrácení a zničení stávajících vlád, mohou se hlásit k tradičním a domorodým právním systémům (které paradigmaticky nemají nic společného s trestním nebo majetkovým právem pocházejícím od států), nebo se mohou snažit co nejvíce projít bez povšimnutí či se formovat do stávajících právních režimů, ale vždy si budou více vážit potřeb své komunity a potřeb země než autority vlády nebo zdánlivé posvátnosti jejího práva.

Komunitní soužití

Individualizovaný nebo atomizovaný pohled na člověka je erodován ve prospěch praktik, které zdůrazňují a oživují vztahy mezi lidmi (někdy včetně vztahů, které boří rozdělení mezi lidmi a ostatními formami života). Vždy je zde přítomen prvek boje proti odcizení vnucenému státy a kapitalismem a tendence praktikovat vzájemnou pomoc a solidaritu. To znamená, že tato síť odporu je v zásadě kreativní: znamená vytváření různých sociálních vztahů, různých subjektivit a emancipačních infrastruktur, praktik a kultur.

Heterogenita

Jak již bylo zmíněno, toto „hnutí hnutí", abychom použili zapatistické termíny, je nesmírně heterogenní. To neznamená, že je pouze různorodé, ale že neustále vytváří rozdíly a že se nepodřizuje ideologické nebo kulturní jednotě. Tento významný rys činí jakýkoli technokratický návrh řešení krize krajně ignorantským, což je pravděpodobně důvod, proč mají technokraté při navrhování řešení tendenci ignorovat nebo selektivně zamlčovat již existující hnutí. Je třeba poznamenat, že tato heterogenita není jen kulturní preferencí sítě, ale je neodmyslitelným rysem teritoriální povahy sítě. Proto by ideologie nebo pojmenované tradice boje, které jsou strukturálně schopny předpokládat spíše rozmanitost než jednotu praxe – jako například zapatismus nebo anarchismus –, nikdy nebyly schopny absorbovat všechny podoby této revoluční vlny. Jediným důvodem, proč jsou tyto tradice boje tolerovány a podporovány ve velké části sítě, je právě to, že nemají ideologickou potřebu obracet ostatní na svůj způsob myšlení nebo dosahovat teoretické jednoty.

Intersekcionalita

Hnutí, která se účastní této vlny, mají tendenci rozbíjet škatulky s jednotlivými problémy a místo toho uznávají vzájemnou propojenost různých forem útlaku, a tedy i solidaritu. Tato intersekcionalita nám umožňuje vzájemně se poznávat, i když pocházíme z velmi odlišných míst a postrádáme jednotné identifikační znaky. Je třeba poznamenat, že proces poznávání se je spíše konfliktní než uklidňující – lidé často bojují o to, aby byli uznáni podle svých vlastních kritérií, což je boj, který není usnadněn způsoby, jakými jsme byli různě socializováni v rámci utlačovatelských systémů – to znamená, že sebedefinování bojů je klíčové pro možnost solidarity napříč sítí: lidé dostávají implicitně důvěru, aby definovali své vlastní útlaky a vedli své vlastní boje. To je další smrtelná rána jakýmkoli nárokům na vnucování jednotných řešení.

Antikolonialismus

Všechny tyto iniciativy a hnutí existují v rozporu s projektem rozvoje, který je nejaktivnějším projevem kolonialismu v éře Mezinárodního měnového fondu, Světové obchodní organizace, Organizace spojených národů a všech souvisejících nevládních organizací. Kromě této společné negace existuje velký odstup mezi plně antikoloniálními hnutími, hnutími, která označují kapitalismus za nepřítele, aniž by zkoumala kolonizaci jako historický a probíhající proces, který je nedílnou součástí globalizace kapitalismu, a hnutími, která používají jazyk rozvoje ve snaze získat přístup ke zdrojům nebo legitimitě. I mezi prvně jmenovanými proudy existují velmi rozdílné zkušenosti s kolonialismem po celém světě, ale díky heterogenitě odporu nemusí tyto rozdíly představovat problém. Tvrdím, že navzdory velkým rozdílům v jazyce a rozsahu otevírají postupy těchto hnutí možnosti vzájemného doplňování a že expanzivní antikoloniální vědomí je prioritou pro zvýšení jejich síly.

Domnívám se, že při používání těchto pojmů, které zdaleka není univerzální, je užitečné rozlišovat mezi „dekoloniálním" a „antikoloniálním". Nejnovější módní slovo „dekoloniální" se nyní často používá v akademických a aktivistických textech, které se nezmiňují o obnově domorodých území a nemají ani tolik slušnosti, aby byť jen naznačily možnost zrušení osadnických států, které za svou existenci vděčí kolonialismu, jako jsou Spojené státy nebo Kanada. Co přesně má dekolonizace znamenat, když jsou plody a prostředky kolonialismu zažité a anceptovány jako věčné? Rozlišoval bych mezi hnutími, která usilují o smíření a odzbrojení, a těmi, která usilují o zničení sil, jež byly přijaty jako univerzální. Tato druhá hnutí chovají naději na vítězství, které zruší některé z porážek posledních 500 let (nebo 2000 let či déle, v závislosti na území, na které se díváme).

Autonomie

Lidé, kteří tvoří tuto mezinárodní síť, se mohou aktivně snažit rozvrátit a zničit stát, nebo mohou hledat určitý oddechový prostor před státní represí, v němž by mohli provádět své aktivity; někteří mohou dokonce podporovat alternativní vládu, která by mohla snížit míru represe. Můžeme se domnívat, že souboj se státem je pro náš boj klíčový, nebo že stát zmizí, pokud lidé získají určitou formu ekonomické soběstačnosti. Můžeme odmítat jakýkoli kontakt se státem, nebo se můžeme snažit získat přístup ke státním zdrojům. Ať už je to jakkoli, obecná praxe autonomie je to, co nám umožňuje spolupracovat a vytvářet soudržné sítě odporu. Autonomie znamená, že si píšeme vlastní pravidla, rozhodujeme se nezávisle na dohledu jakékoli strany nebo vlády, bez ohledu na původ našich zdrojů činíme konečná rozhodnutí o tom, jak budou tyto zdroje využity, a praktikujeme sebeorganizaci a vyhýbáme se centralizaci hnutí.

Pokud některá složka těchto hnutí udržuje vztahy s politickou stranou nebo vládou, dbá na to, aby tyto vztahy nepodmiňovaly její činnost v hnutí a neproměnily ji v páku, pomocí níž by vláda a strana mohly hnutí ovlivňovat. Pokud nedodrží některé z těchto minim, je to zbytkem hnutí všeobecně vnímáno jako porušení solidarity. Bez autonomie není možné vytvořit hnutí hnutí, svět, v němž může vzkvétat tisíc světů.

Poznámky:

[1] Rafa Arques, *La Fuerza del Fuego*, Editorial Milvus, 2019, s. 15, 35–38, 43–44.

[2] Tamtéž, *La Fuerza*, s. 52–53, 68, 86–87, 90.

[3] Randy Shaw, *The Activist's Handbook: A Primer for the 1990s and Beyond*, University of California Press, 1996.

[4] CrimethInc, „The June 2013 Uprisings in Brazil. Part I", 27. června 2013, https://crimethinc.com/2013/07/27/the-june-2013-uprisings-in-brazilpart-1. CrimethInc, „Chile: Looking Back on a Year of Uprising", 15. října 2020, https://crimethinc.com/2020/10/15/chile-looking-back-on-ayear-of-uprising-what-makes-revolt-%20spread-and-what-hinders-it.

Peter Gelderloos (nar. 1982 v USA) patří k předním anarchistickým spisovatelům dnešní doby. Je autorem řady teoretických, historických a cestopisných knih, mj. *How Nonviolence Protects the State* (2007), *To Get to the Other Side: a journey through Europe and its anarchist movements* (2010) nebo *Worshipping Power: An Anarchist View of Early State Formation* (2017). Nakladatelství Anarchistické federace vydalo v roce 2019 český překlad jeho knihy *Anarchie funguje. Příklady anarchistických myšlenek v praxi*. Pro své názory a aktivismus čelil několikrát policejnímu pronásledování. V současnosti žije v Katalánsku.

Úryvky z knihy Petera Gelderloose *The Solutions are already here: Tactics for Ecological Revolution from Below* (s. 126-127, 130-132 a 145-152) zveřejněné na https://illwill.com/ecosystems-of-revolt přeložil -sr-.

HLEDÁNÍ ANARCHISTICKÉ POLITIKY (II)

V rámci hlavního tématu tohoto čísla Existence *jsme se rozhodli po více než dekádě vrátit ke dvěma stěžejním textům Anarchistické federace, v nichž jsou reflektovány cíle a z nich plynoucí politika organizace, a trochu je aktualizovat. První z nich – „Anarchistické cíle" – vyšel v* Existenci *č. 1/2010 a druhý – „Hledání anarchistické politiky" – v* Existenci *č. 4/2011.*

První část věnovaná cílům vzešla z přednášky, která zazněla v rámci doprovodného programu na sjezdu členů a členek Československé anarchistické federace v roce 2009. Právě otázka cílů byla považována za základ pro reflexi dosavadního směřování organizace a jejích budoucích programových perspektiv. V září 2010 se konalo třídenní diskusní setkání u příležitosti patnácti let od vzniku federace, kde při kritické reflexi uplynulých roků mimo jiné zaznělo, že anarchistickému hnutí chybí alespoň rámcově definovaná politika. Onou politikou byl myšlen určitý praktický program a směřování v krátkodobém a střednědobém horizontu. Návrh takové politiky byl pak artikulován v následujícím roce.

Vyjasnění otázky cílů je pro organizaci (a potažmo pro celé anarchistické hnutí) stěžejní. Opakovaně jsme naráželi na problém, že hnutí opouštějí někteří anarchisté a anarchistky, protože po několika letech aktivit a nasazení nevidí hmatatelné výsledky své činnosti. Mnohdy je to způsobeno právě neuvědoměním si anarchistických cílů a smyslu anarchistické organizace v dlouhodobém horizontu. Proto je třeba se čas od času znovu zabývat logickou návazností anarchistických cílů. Ty se dají nejnázorněji rozdělit podle časových možností jejich realizace na dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé, kdy ty krátkodobější jsou logickou podmínkou pro dosazení dlouhodobějších. Je třeba brát v potaz, že jde pouze o schematický náčrt, který bude vždy vypadat neúplně a obsahovat různé překryvy.

DLOUHODOBÝ CÍL

Ústředním cílem snažení anarchistů a anarchistek je bezesporu svobodná, zdola organizovaná společnost bez útlaku a vykořisťování. Tedy společnost, jejíž vztahy se řídí anarchistickými principy volné dohody, přímé demokracie, autonomie a federace, solidarity a vzájemné spolupráce, a to za respektování individuálních odlišností a potřeb. Tímto cílem není sociální revoluce, jelikož ta může být nanejvýš prostředkem k jeho dosažení.

Dlouhodobý cíl, jako ústřední bod všeho anarchistického snažení, by měl/a mít každý anarchista a anarchistka vždy na vědomí. A podle něj by měli hodnotit dílčí aktivity vzhledem k tomu, zda v dlouhodobějším horizontu k tomuto cíli směřují, nebo jdou proti němu. K tomuto cíli nesmíme přistupovat s náboženskou vírou, že se jednou naplní. Naopak musíme na základě východisek a možností vědět, že anarchistická společnost je možná, proč tomu tak může být a co je potřeba, aby se tak stalo. Zároveň musíme být realisty a nečekat, že svého cíle dosáhneme mávnutím kouzelného proutku, že do několika let dojde k sociálnímu zvratu a celá společnost bude jako zázrakem fungovat na výše uvedených principech. Faktem je, že dosažení společenské přeměny se neobejde bez dlouhodobého zapojení a práce. Ta bude jistě narážet na překážky a nebude nejlehčí. Nesmí se ale stát procesem sebeobětování a dřiny, naopak ji musí provázet prvky osobní i kolektivní radosti a sebenaplnění.

Ačkoli je realizace anarchistické společnosti cílem dlouhodobým, nemáme důvod k němu přistupovat jako k něčemu statickému a v čase neměnnému. Vytváření dogmat je smrtí anarchie. Naopak je žádoucí o našem dlouhodobém cíli čas od času diskutovat a brát ho jako cosi živoucího, dynamického a neustále se rozvíjejícího.

STŘEDNĚDOBÉ CÍLE

Máme-li na paměti náš dlouhodobý cíl a chceme-li k němu opravdu dojít, nezbývá nám než si položit otázku, jaké podmínky pro to musí být naplněny. Dostáváme se tak k cílům sekundárním, chcete-li střednědobým. Ty spočívají ve vytvoření teoretického základu, ale i praktických a organizačních podmínek, které povedou k realizaci dlouhodobého cíle, a to jak na lokální, regionální, tak i globální úrovni.

1) Vytvoření dynamického teoretického základu anarchistického hnutí, který by byl východiskem při samotné realizaci svobodné a samosprávné společnosti. Byl by teoretickým vodítkem, jak dosáhnout změny a jak na jejím základě organizovat vztahy ve společnosti.

2) Vytvoření praktických podmínek nutných k dosažení dlouhodobého cíle, přičemž je potřeba zaměřit se především na tři oblasti:
- Vytvoření širokého povědomí ve společnosti o tom, jaké jsou anarchistické představy o svobodné společnosti, životě a práci.
- Příprava neprivilegovaných vrstev na zásadní zvrat (sociální revoluci) v dílčích konfliktech se státem a kapitálem.
- Budování paralelních ekonomik, samosprávných projektů, solidárních iniciativ apod., které se stanou experimentální laboratoří, školou a inspirací (s vědomím veškerých limitů, které s sebou taková duální moc nese).

3) Vytvoření organizačních podmínek nutných k dosažení dlouhodobého cíle. To znamená vybudování takové struktury organizací fungujících na anarchistických principech, která by byla schopna realizovat na již zmíněném teoretickém základě a za splnění potřebných praktických podmínek dlouhodobý cíl – tj. převzít zdola organizaci společnosti a zajistit její základní funkce. Šlo by především o federace – územní, výrobní a zájmové.

4) Globalizace boje za svobodný svět bez útlaku a vykořisťování jak člověka, tak přírody. Jestliže někde proběhne skutečná sociální změna, měli by její nositelé cítit silnou mezinárodní podporu a vlna solidarity by měla zabránit případným intervencím, které by tuto změnu chtěly zvrátit.

KRÁTKODOBÉ CÍLE

Terciární, neboli krátkodobé, cíle v sobě zahrnují na jedné straně dílčí kroky směřující k naplnění střednědobých cílů a na straně druhé projekty reagující na aktuální boje a problémy (sociální boje, antifašismus, ekologické problémy, omezování práv, represe...). K podobným projektům by se mělo, i přes snahu řešit jimi bezprostřední a akutní problémy, přistupovat se snahou integrovat je do kroků směřujících k naplnění střednědobých cílů.

Nyní se podívejme blíže na dílčí kroky rozvíjející jednotlivé výše definované střednědobé cíle. Právě tyto kroky jsou (nebo by měly být) základem našich každodenních aktivit a při pohledu na ně v celkovém kontextu objevujeme jejich potřebu a smysl.

1) Teoretická základna: V návaznosti na (nejen) anarchistické teoretiky/čky, filozofy/ky a militanty/ky je potřeba dále rozvíjet a aktualizovat anarchistickou teorii, aby byla srozumitelná pro člověka dnešních dní a ten se s ní mohl také ztotožnit a najít v ní sám sebe.

Mělo by se pracovat na analýzách státu, kapitálu a jejich proměn, na predikci scénářů klimatické krize, na poznávání antropologických východisek, na poučeních z historie a prognózách dalšího vývoje. Důležitým bodem je také studium a analýza svobodných a samosprávných projektů. Na tuto analytickou činnost by měly navazovat aktivity, které ji budou dále rozvíjet a zároveň poslouží pro studijní a propagační účely (např. pořádání diskusí, překlady či vytváření a vydávání vlastních teoretických textů a propagačních materiálů).

2) Podmínky pro změnu: Stěžejním bodem současných aktivit by mělo být především šíření anarchistických myšlenek a povědomí o anarchistických způsobech organizace, rozhodování a solidarity. To však musí probíhat programově a efektivně, tedy speciálně se zaměřovat na jednotlivé cílové skupiny a využívat všechna dostupná média. Důležitým bodem je bezesporu i zapojování se do konkrétních sociálních bojů, ekologických kampaní, lokálních iniciativ apod. Jde totiž o široký prostor, kde si lidé mohou vyzkoušet organizovat se na nehierarchických a svobodných principech, uvědomit si širší souvislosti svého problému, naučit se bojovat za svá práva a požadavky a sekundárně se také dostat k anarchistickým myšlenkám. Dál pod tento bod lze zařadit vytváření vlastních či podporu cizích samosprávných projektů, mezi něž se dají počítat výrobní a spotřební družstva, infokavárny, squaty, LETS systémy, různé komunitní projekty, guerillové zahradničení, komuny atd. Vedle toho je nezbytné budovat solidární projekty například na podporu stávkujících, na posílání protestních a solidárních dopisů, na podporu stíhaných aktivistů apod. Tyto aktivity je však třeba dělat nikoli nahodile, nýbrž systematicky.

3) Organizační podmínky: Základnou pro současné i budoucí anarchistické aktivity by měly být funkční anarchistické organizace. Jejich podoba musí vycházet z reálných podmínek a možností. V dnešních dnech je u nás takovou dlouhodobější platformou Anarchistická federace (AF), která je sdružením jednotlivců a autonomních regionálních skupin. Jejich společné sdružování je důležité z pohledu vzájemné komunikace, předávání zkušeností a inspirací, plánování společných aktivit a projektů a dalšího budování anarchistického hnutí. Z iniciativy takovéto federace nebo zcela samostatně by pak měly vznikat další organizace či iniciativy, které budou vázány společným dlouhodobým cílem, ale zaměřeny budou konkrétněji podle zájmů či potřeb svých členů. Patří sem svobodné odborové organizace, studentské iniciativy, kulturní spolky, skupiny zaměřující se na práva žen či LGBT+, ochranu zvířat atd. Je proto třeba zaměřit se na kvalitativní i kvantitativní rozšíření vlastních řad, a na tomto základě na vytváření dalších aktivních lokálních skupin. Je třeba dbát, aby anarchistická organizace fungovala efektivně, dokázala zapojit a motivovat jak své členy, tak i sympatizanty, a to při důsledném dodržování anarchistických zásad organizování se.

4) Globalizace: Vedle vytváření lokálních struktur anarchistického hnutí by měl každý anarchista/ka mít na vědomí také globální rozměr hnutí. Internacionalismus je neoddělitelnou součástí anarchismu. Dnes je tento prvek hnutí možná ještě významnější, a to především díky pokročilé globalizaci kapitálu, provázanosti jednotlivých ekonomik a společným strategiím států v postupu proti jim nepříjemným hnutím. Právě s tímto vědomím se zapojila AF do Internacionály anarchistických federací, která je prostorem pro komunikaci, diskusi a spolupráci podobně smýšlejících organizací.

O CO SE OPŘÍT?

Smysluplnou a reálnou anarchistickou politiku můžeme stavět jedině na realistické analýze dvou věcí – společnosti, jejíž fungování chceme změnit, a anarchistického hnutí, o které můžeme své aktivity opřít. Při takové analýze bychom si neměli plést dojmy s pojmy, přání se skutečností.

Začněme nejprve s anarchistickým hnutím. Jeho stav není od obnovení organizovaného anarchismu u nás příliš uspokojivý. Lze v něm za ta léta vysledovat určité fáze vzestupu a poklesu, které však pomalu vedou k jisté kvalitativní změně. Jak již bylo řečeno, životaschopnost prokázala AF, nelze ale zapomínat také na iniciativy jako Food not Bombs (FNB) nebo různě se přelévající živel squatingu a autonomních prostorů. Objevila se také řada konkrétních specializovaných projektů, které nějakým způsobem do anarchistického hnutí zapadají.

Realita uvnitř AF byla a je taková, že se skládá ze skupin aktivnějších a méně aktivních – a nebojme se přiznat, ve svých počtech je federace v poměru ke společnosti opravdu velmi marginální silou. Aktivity tedy můžeme stavět na nevelkém počtu členů roztroušených po celé ČR a pár stovkách neorganizovaných sympatizantů, kteří se občas připojují k některým akcím a projektům federace. Zde je také třeba brát v potaz rozdílnou míru zaujetí a možností (především časových) jednotlivých členů a členek – tzn. výskyt jak tahounů, tak svým způsobem pasivních členů. Nebylo by rozhodně dobré se snažit po bolševicku donutit všechny ke stejné míře zapojení, je spíš potřeba brát tuto skutečnost jako fakt, vyvodit z ní závěry z anarchistických pozic a snažit s ní počítat při organizační práci a na základě vlastních i přenesených zkušeností pracovat na „zdraví“ kolektivu.

V takovém stavu by bezesporu byly výzvy k pořádání masových akcí či jakési anarchistické revoluci více než směšné a vypovídaly by spíše o neznalosti hnutí a naprostém odtržení od reality. Kvůli malému počtu členů a členek a mnoha omezením některých z nich, se organizace dlouhodobě točí v začarovaném kruhu. Má totiž malý potenciál k tomu významněji se rozšířit, a tak tento potenciál zvýšit.

PODCHYTIT VZTEK

Čelíme důsledkům neoliberálního útoku, kterému jsme byli od počátku 90. let vystaveni a jenž byl prohlubován různými asociálními reformami, které nejsou typické jen pro Českou republiku – prekarizace práce, odbourávání sociálních práv, privatizace vzdělávání, zdravotnictví a ostatních veřejných služeb, stejně jako veřejného prostoru atd.

To vše vede u lidí k frustraci a podněcuje vztek. Otázkou však je, jakým směrem se takový vztek může obrátit. Nabízejí se dva možné scénáře.

Zaprvé je tu možnost, že se obrátí směrem dolů. To znamená proti těm, kteří jsou na tom ještě hůř a nemohou se účinně bránit. Odtud je jen krůček k rasismu, nacionalismu, fašismu apod. Není ani divu, že se předvolební řeči často nesou v duchu výzev vůči nepřizpůsobivým, nezaměstnaným, pobíračům dávek, imigrantům, queer lidem, levici... Je to varianta, kdy je lidem nabídnuta falešná důstojnost prostřednictvím nenávisti k jiným neprivilegovaným, zatímco to na jejich skutečném stavu nic nemění.

Druhou možností je obrátit vztek směrem nahoru, tedy vůči těm osobám, zájmům a vztahům, které jsou skutečnými viníky krize a vedou čím dál větší počet lidí do chudoby a nedůstojného přežívání. (Je ale nutné nezaměňovat tuto variantu s falešnou antisystémovostí, s níž se setkáváme po celém světě v posledních letech, kterou paradoxně podporuje a těží z ní část elit a jež se projevuje takovými fenomény, jako jsou konspirační teorie, alternativní „pravda“, politická nekorektnost, antiintelektuálství, antivaxerství, antiEU postoje apod.) A právě tady je velká příležitost pro vytvoření širokého a silného antiautoritářského hnutí. Velkou nadějí v tomto směru byl například rok 2011 a mnohé protesty, povstání a rebelie, kterých jsme tehdy byly svědky v různých částech světa.

Úlohou antiautoritářů by tedy mělo být směrování vzteku, který je v lidech a ve společnosti, nahoru – nejen vůči ekonomickým a politickým elitám, ale především proti nerovným vztahům, které vytváří a reprodukuje kapitalismus. Tento vztek by neměl mít čistě negativní konotace, nýbrž by měl být podmínkou pro nacházení a budování kolektivní důstojnosti.

NA CO SE ZAMĚŘIT?

Vyjdeme-li z výše uvedených skutečností, můžeme se pokusit o definování praktické anarchistické politiky pro dnešní dny a blízkou budoucnost. Tato politika odpovídá naplňování krátkodobých, potažmo střednědobých cílů, jak byly definovány výše. V první řadě je potřeba dodat, že stanovení nějakého programu neznamená, že ostatní aktivity, které v něm nejsou přímo obsaženy, musíme nutně opustit. Činnost anarchistické organizace se odvíjí především od tužeb, představ a vůle jednotlivých členů a členek, a to by mělo být také vždy respektováno.

Navíc je potřeba si uvědomit, zaměříme-li se právě na AF, že jde o federaci lokálních skupin. To znamená, že veškeré aktivity spočívají právě na těchto skupinách a federace je jen prostředkem pro vzájemnou komunikaci, koordinaci, výpomoc a řešení nadregionálních otázek.

V diskusích, které se ve federaci odehrály kolem roku 2010, vykrystalizoval koncepční návrh, který definuje několik oblastí, na něž by se bylo dobré zaměřit a které jsou v možnostech současného anarchistického hnutí. Obecně se od té doby na těchto bodech

mnoho nezměnilo. Nejprve si je vyjmenujme a poté se podíváme na každý zvlášť: 1) Braní si zpět veřejného prostoru; 2) Budování hnutí solidarity; 3) Vstupování do aktuálních protestních hnutí; 4) Samosprávné projekty; 5) Rozvoj anarchistického hnutí. Body jsou řazeny náhodně, nikoliv podle stupně důležitosti.

BRANÍ SI ZPĚT VEŘEJNÉHO PROSTORU

Abychom mohli přinášet kritiku kapitalistického režimu a antiautoritářské myšlenky mezi lidi, je potřeba si k tomuto účelu začít brát zpět veřejný prostor. Ten je v současnosti z velké části zprivatizován a ovládán logikou peněz. Buď se této logice podřídíte, zaplatíte a získáte tak část veřejného prostoru, ale pouze takovou a na tak dlouhou dobu, která odpovídá výši vaší investice; nebo se této logice postavíte a veřejný prostor si dle možností a de facto ilegálně začnete brát zpět.

Možností, jak si brát veřejný prostor zpět, vracet ho lidem a využívat ho k politické diskusi namísto komerční reklamy, je mnoho. Stejně tak by se našla nejedna subverzivní inspirace. Příkladem mohou být různé druhy street parties, sousedské slavnosti, guerillové zahradničení, street-art, veřejné promítání v ulicích, veřejná pléna, komunitní pikniky, ničení či pozměňování reklam, napadání korporátního majetku apod.

Pro nás je asi nejdůležitější předat určité (v nejširším slova smyslu) politické sdělení. Pro tento účel jsou nejvhodnější plakátovací akce, vylepování samolepek, vyvěšování transparentů, graffiti apod. Je však třeba si být při takové aktivitě vědomi potřeby masovosti a vytrvalosti. Stejně tak nesmí být opomíjena obsahová stránka. Mnohdy je totiž lepší položit otázku, na niž je kolemjdoucí nucen si sám odpovědět, než mu naservírovat nějakou ideologickou poučku. Vhodným doplněním antiautoritářské propagandy v ulicích se ukázaly být nástěnné noviny *A3*, které každý měsíc vydává AF.

BUDOVÁNÍ HNUTÍ SOLIDARITY

Pro české antiautoritářské hnutí by mohly být velkou inspirací skupiny, které se věnují lokálním solidárním akcím. Na krátký čas se v České republice pár takových iniciativ dokonce objevilo (v Mostě a v Praze, na obdobném principu dodnes funguje Priama akcia na Slovensku). Obecně se zaměřují na pomoc lidem, kteří mají přijít o práci, nebyla jim vyplacena mzda, jsou vystaveni nedůstojným pracovním či mzdovým podmínkám nebo jim hrozí vystěhování. Nejenže přímými akcemi tlačí na zaměstnavatele a pronajímatele, zároveň se snaží zapojovat dotčené lidi do solidárního hnutí tak, aby se naučili, že jednou pomůže někdo jim a podruhé oni pomohou někomu jinému. Hnutí solidarity může nabývat i globálnějšího charakteru, lokálním sporům se může dostat mezinárodního pokrytí a podpory bojujících formou dopisů či happeningů v zahraničí.

Další inspirací je španělské hnutí 15M, které se v roce 2011 původně soustředilo na okupaci centrálních náměstí velkých měst, aby po čase změnilo taktiku a „rozpustilo" se do jednotlivých čtvrtí a začalo právě v tomto terénu projevovat solidaritu s těmi, jichž se krize dotýká nejvíc – lidmi, kterým hrozí exekuce a vyhazov na ulici (často jde o důchodce či rodiny s dětmi). Podobně se „rozhořčení" stavěli ve čtvrtích proti policejní šikaně imigrantů. Sítě na pomoc proti raziím imigračních úředníků se úspěšně v poslední době rozjely ve Velké Británii.

Antiautoritářské hnutí by mělo být schopno podílet se na solidárních sítích v případě různých katastrof a krizí. Právě v takových situacích se dá stavět na přirozené lidské tendenci k solidaritě a vzájemné pomoci. A i navzdory hrůzám, které tuto solidaritu vyvolaly, je to mnohem příjemnější než pracovat se vztekem, jenž se projevuje u lidí hnaných ekonomickými silami, jimž se jako jedinci nedokážou bránit, do kouta. Nesmí se ale zapomínat, že solidarita není charita, nemá nic společného s paternalismem – naopak je projevem rovnosti, a jejím cílem není záplatování stávajícího „pořádku". V tomto směru můžeme stavět na solidárních aktivitách během uprchlické krize na Balkáně, po řádění tornáda na jihu Moravy, při pomoci válečným uprchlíkům z Ukrajiny, stejně jako anarchistům, kteří tam zůstali bojovat proti ruské invazi. Kapitalismus je katastrofa sama o sobě vedoucí k vyloučení těch nejslabších, stavět tedy můžeme i na dlouhodobě působící iniciativě Food not Bombs, která se zaměřuje zejména na lidi bez domova.

Podobné aktivity mohou lidem ukázat solidaritu jako účinnou zbraň a mimo jiné je přiblížit anarchistickým myšlenkám na základě aktivně prožité zkušenosti. Mají potenciál vytvářet pevnější lokální struktury vzájemně se podporujících lidí, na nichž se dá později stavět při dalších, již mnohem širších bojích.

PODÍL NA SOCIÁLNÍCH HNUTÍCH A INICIATIVÁCH

Anarchistické hnutí může nabýt širšího vlivu zapojováním se do aktuálních sociálních hnutí. Taková aktivita však může přinášet velká rizika pro anarchistické vize. Proto je nutné důsledně analyzovat skutečný potenciál, směřování a cíle každého hnutí mimo antiautoritářskou sféru. Zapojení do těchto hnutí neznamená, že by se jimi anarchisté měli nechat pohltit a rezignovali na vlastní politiku a cíle, nebo naopak, že by se anarchisté snažili tato hnutí ovládnout a řídit tak, jak je tomu zejména u různých autoritářských marxistických spolků.

Širší sociální hnutí mají potenciál způsobit větší či menší společenské změny. Úlohou anarchistů by mělo být, tak jak bylo již řečeno výše, v těchto hnutích prosazovat antiautoritářské a nediskriminační principy. Jelikož jde o široká a otevřená hnutí, je jasné, že se do nich zapojí i různé autoritářské skupiny, které se je budou snažit zneužít pro své účely, především pro posílení vlastní politické moci.

Pro anarchisty nastává bezesporu nelehké dilema: zapojit se do hnutí, kde se angažují i nám odporné spolky, nebo na tuto aktivitu rezignovat. Rezignace může vést k přenechání vlivu autoritářům, politickým stranám a diskriminaci a vyřazení nás samotných z hnutí a procesu, který má potenciál něco změnit. Na druhou stranu aktivita v sociálním hnutí bez důkladné analýzy může vést k ještě větší ghettoizaci, anebo v horším případě může znamenat konec nadějím na realizaci anarchistické myšlenky na další řadu let. Je evidentní, že nikdy nebude panovat mezi anarchisty shoda v tom, ke které variantě se přiklonit. Zastánci jedné anarchistické pozice budou bezesporu proti jakémukoliv zapojení se do hnutí, kde se pohybují i všelijaké partičky s mocenskými ambicemi, jiní se naopak budou snažit šířit anarchistické ideály i do těchto společenských struktur.

V České republice je zatím jedinou silou, která má potenciál výraznějšího projevu nespokojenosti, „hnutí práce" reprezentované oficiálními odborovými svazy. Tento text je zaměřený na něco jiného, takže nebudeme rozepisovat anarchistickou kritiku odborů. Posoudíme-li ale, jaké jsou možnosti a současná realita, musíme chtě nechtě s odbory nějakým způsobem počítat a zaujmout k jejich aktivitám kritický, avšak aktivní postoj, a být připraveni prakticky podpořit dílčí boje na pracovištích.

Svého času se někteří anarchisté a anarchistky ve výše uvedeném smyslu zapojili do iniciativy ProAlt, která se stavěla proti vládním úsporným opatřením. Nyní se aktivně zapojují do hnutí za klimatickou spravedlnost. AF nedávno podpořila iniciativu Zastavme covid společně a spravedlivě či stále podporuje Iniciativu Hlavák.

Pozitivní je i zapojení anarchistů a anarchistek do různých specializovaných iniciativ – studentských, ekologických, antifašistických, protirasistických atd. I tady je potřeba klást důraz na antiautoritářské principy a přispívat antikapitalistickým a anarchistickým pohledem na danou problematiku. Podobné iniciativy jsou dobrou platformou pro ty anarchisty a anarchistky, kteří se chtějí zaměřovat primárně na konkrétní danou problematiku, což by jim například čistě anarchistická organizace v takové míře neumožňovala.

SAMOSPRÁVNÉ PROJEKTY

Rozvíjení samosprávných projektů má několik významů. Předně jsou prostorem pro experimentování a ověřování anarchistické teorie v praxi. Jako takové mohou být ukázkou praktického fungování na základě anarchistických principů. Je však třeba mít na paměti jejich limity, pokud existují na pozadí kapitalistického řádu a státní moci, které mají prostředky k jejich likvidaci. A v neposlední řadě kolem sebe soustřeďují samotné anarchistické hnutí.

Samosprávné projekty mohou být jednorázové nebo dlouhodobější. Příkladem velkého jednorázového samosprávného projektu byl v minulosti například antifašistický May Day festival. Dlouhodobější samosprávné projekty mohou být například různé druhy autonomních prostor (kluby, kavárny, knihovny, infoshopy…), družstevní projekty (výrobní, spotřební, bytové…), IT platformy, nakladatelství či vzdělávací projekty (lidové univerzity, filmové kluby…).

Takové samosprávné projekty by měly být plně integrované v rámci antiautoritářského hnutí a podílet se tak na budování jeho materiálního zázemí, které je pro hnutí jednou ze životních potřeb.

ROZVOJ ANARCHISTICKÉHO HNUTÍ

Přes všechny aktivity by se nemělo zapomínat na velmi důležitou věc – rozvíjení samotného anarchistického hnutí, především v jeho organizované podobě. Právě ono by mělo být základnou pro vše ostatní – propojenou sítí skupin a jednotlivců, kteří tak mohou vzájemně koordinovat své aktivity, doplňovat se a podporovat.

Rozvoj hnutí by měl probíhat jak po stránce kvantitativní, tak té kvalitativní, která souvisí především s otázkou vnitřního vzdělávání, rozvíjením anarchistické teorie, předáváním zkušeností a prací na zdravých kolektivech. Je proto třeba neopomíjet důležitost přednášek, diskusních setkání, praktických workshopů, práce s novými i letitými členy a sympatizanty, stejně jako mezinárodní spolupráci.

Hnutí by mělo mít vytvořenu strategii sebeobrany. S tím souvisí zřizování klubů bojových sportů a střelby, taktika antifašistické obrany, práce na kultuře bezpečné komunikace a podpora stíhaným či vězněným aktivistům a aktivistkám.

Další bodem je mít se na pozoru vůči dogmatismu ve vlastních řadách. Anarchistické hnutí vůči jeho nositelům není imunní, ale může se bránit důrazem na kritické myšlení, analýzu a kolektivní rozhodování.

TRHLINY V KAPITALISMU

Teoretik John Holloway, jenž má blízko k zapatistům, mluví o potřebě vytváření trhlin v textuře kapitalismu. Je to poměrně vhodné připodobnění našich vlastních snah, které by měly směřovat právě k vytváření takových trhlin, jejich vzájemnému propojování a rozšiřování tak, aby se kapitalismus a vztahy, na nichž je založen, podařilo rozbít a na jeho troskách vybudovat svobodnou a zdola organizovanou společnost.

To vše je samozřejmě závislé na našem vlastním zápalu, nasazení, zodpovědnosti, sebezdokonalování, schopnosti dlouhodobé práce, kritické reflexi a také celkové radosti, kterou nám tato činnost přináší. Mluvíme proto často o prefigurativní politice, to znamená, že již dnes se podle možností, které máme a které jsme schopni si vydobýt, snažíme přiblížit naše životy stavu, v němž bychom je chtěli jednou žít.

Anarchistické hnutí bude vždy takové, jaké ho sami vytvoříme, a to především skutečnou prací, nikoli jen slovy, ať už jsou sebevíc vzletná a revoluční. Stejně jako naplňování našich cílů bude jen odrazem vaší vlastní vůle pro ně něco udělat. A nejen pro ně, ale především sami pro sebe.

TVOJE POLITIKA JE KURVA NUDNÁ

NADIA C.

Text z webu CrimethInc o potřebě aktivismu, který není nudným politikařením vedoucím k marginalitě, ale politikou každodenního života, jež dokáže být i kolektivní, naplňující a přitažlivá i pro ostatní.

Postav se k tomu čelem, tvoje politika je kurva nudná.

Víš, že je to pravda. Proč by se jinak všichni tak cukali, když to slovo vyslovíš? Proč je účast na tvém diskusním klubu anarchokomunistické teorie na svém rekordním minimu? Proč se ještě utlačovaný proletariát nevzpamatoval a nepřidal se k tvému boji za osvobození světa?

Možná že po letech snahy o jejich vzdělávání v jejich útlaku jsi za jejich podmínky začal vinit je samotné. Musí chtít být rozdrceni patou kapitalistického imperialismu, proč by jinak neměli zájem o tvé politické úsilí? Proč se k tobě ještě nepřidali, neskandují slogany na pečlivě připravených a zorganizovaných protestech a nejsou stálými návštěvníky anarchistických knihkupectví? Proč si nesedli a nenaučili se veškerou terminologii nutnou ke skutečnému porozumění komplexitě marxistické ekonomické teorie?

Skutečnost je taková, že tvá politika je pro ně nudná, protože je pro ně skutečně irelevantní. Vědí, že tvé zastaralé způsoby protestu – tvé pochody, v rukou držené cedule a shromáždění – už nemají potenciál způsobit opravdovou změnu, protože se staly tak předvídatelnou součástí statu quo. Tvůj postmarxistický žargon je odrazuje, protože ve skutečnosti je jazykem akademických diskurzů, a ne zbraní schopnou podkopávat systémy kontroly. Vědí, že tvé neustálé rozbroje, štěpící se skupiny a nekonečné hádky o pomíjivé teorie nemohou vést k žádné reálné změně v jejich každodenním světě. Vědí, že ať úřaduje kdokoliv, ať jsou zákony v knihách jakékoliv, nehledě na to, pod kterým „ismem“ pochodují intelektuálové, obsah jejich života zůstane stejný. Oni – my – víme, že naše nuda je důkazem, že tahle „politika“ není klíčem ke skutečné proměně života. Naše životy jsou už tak dost nudné!

A ty to víš taky. Pro kolik z vás je politika povinností? Něčím, do čeho se zapojuješ jen proto, že cítíš, že bys měl, když je milion věcí, které bys dělal radši? Tvé dobrovolničení – je to tvůj oblíbený koníček, nebo to děláš z pocitu povinnosti? Proč si myslíš, že je těžké motivovat ostatní, aby dobrovolničili tak jako ty? Mohlo by to být proto, že je to především pocit viny, co tě nutí plnit „povinnost“ být politicky aktivní? Možná že si trochu okořeníš aktivismus tím, že se pokoušíš (vědomě či ne) dostat se do problémů s autoritami, nechat se zatknout: ne protože by to bylo praktické pro věc, ale protože to dělá věci víc vzrušující, protože to připomene romantiku neklidných okamžiků, které jsou už dávno minulostí. Cítil jsi někdy, že se účastníš rituálu, dlouho zavedené tradice okrajových protestů, které slouží skutečně jen k posílení pozice hlavního proudu? Netoužil jsi někdy potají uniknout nehybnosti a nudě svých politických „povinností“?

Není divu, že se k tobě nikdo nepřidal v tvých politických snahách. Možná si říkáš, že je to těžká, nevděčná práce, ale že někdo ji přece dělat musí. Odpověď je, že, no, NE.

Všem nám ve skutečnosti děláš medvědí službu se svou únavnou, zdlouhavou, nudnou politikou. Faktem je, že není nic důležitějšího než politika. Ne politika americké „demokracie“ a práva, politika toho, kdo je zvolen státním zákonodárcem, aby podepsal ty samé novely a udržoval při životě ten samý systém. Ne politika anarchisty „zapletl jsem se s radikální levicí, protože mě baví hádat se o nepodstatných detailech a řečnicky se vyjadřovat o nedosažitelné utopii“. Ne politika nějakého lídra nebo ideologie, která vyžaduje „obětovat se pro věc“. Ale politika našeho každodenního života. Když politiku oddělíš od současných, každodenních zkušeností jednotlivců, stává se naprosto nepodstatnou. Vskutku, stává se soukromou doménou bohatých, zpohodlnělých intelektuálů, kteří se mohou zatěžovat tak ponurými teoretickými věcmi. Když se zapojíš do politiky z pocitu povinnosti a děláš z politické akce nudnou zodpovědnost namísto vzrušující hry, kterou stojí za to hrát už samu o sobě, odrazuješ lidi, jejichž životy už jsou příliš fádní pro jakoukoliv další nudu. Když z politiky děláš věc bez života, věc bez radosti, energii vysávající povinnost, stává se z ní pro lidi jen další břemeno místo nástroje, který jim ulehčí. A tak kazíš ideu politiky lidem, pro které by měla být nejdůležitější. Každý má totiž zájem na tom ptát se, co od života

chce a jak toho dosáhne. Ale ty jim dáváš pocit, že politika je mizerná, sebestředná, zbytečná, nesmyslná hra střední třídy/bohémů, hra, která nemá žádný význam pro život, který žijí.

Co by mělo být politické? To, jestli si užíváme zajišťování obživy a přístřeší. Jestli cítíme, že nás naše každodenní interakce s přáteli, sousedy a kolegy naplňují. Jestli máme možnost žít každý den tak, jak bychom si přáli. A „politika" by se měla skládat nejen z diskuse o těchto otázkách, ale i z akce, která přímo zlepší naše životy v bezprostřední současnosti. Akce, která je sama zábavná, vzrušující a radostná – protože politická akce, která je nudná, únavná a tísnivá, může do našeho života přinést jen nudu, únavu a tíseň. Už bychom neměli marnit čas debatováním o problémech, které budou bezvýznamné, když následující den musíme do práce. Už žádné předvídatelné rituální protesty, u kterých je autoritám až příliš jasné, co s nimi, které tak dobře znají; už žádné nudné rituální protesty, které potenciálním dobrovolníkům nebudou připadat jako zábavný způsob trávení nedělního odpoledne – ty nás očividně nikam nedostanou. Už nikdy bychom se neměli „obětovat pro věc". Protože my sami, štěstí v našich vlastních životech a životech našich bližních, jsme tím, za co bychom měli bojovat!

Poté co učiníme politiku relevantní a poutavou, zbytek se přidá. Ale z vyčerpávající převážně teoretické a ritualizované politiky nic nevzejde. Tohle bychom si neměli vyložit tak, že by nás neměl zajímat blahobyt zvířat, lidí nebo ekosystémů, se kterými nemáme kontakt v každodenním životě. Ale základní kámen naší politiky musí být konkrétní: musí být bezprostřední, každému musí být jasné, proč stojí za to, a musí být zábavou sám o sobě. Jak můžeme přinést pozitivitu do života druhých, pokud se ze života sami neradujeme?

Abychom to na chvíli zkonkretizovali: Strávit odpoledne sháněním jídla, které by jinak obchody vyhodily, a dávat ho hladovým anebo těm, kteří jsou unavení z toho, že pracují, jen aby měli na jídlo – to je dobrá politická akce, ale jen když tě baví. Pokud ji děláš s přáteli nebo při ní potkáváš nové přátele, pokud se při ní zamiluješ nebo si s kamarády vyprávíte vtipné historky nebo se jen cítíš dobře, že jsi někomu ulehčil, to je dobrá politická akce. Na druhou stranu odpolednem stráveným psaním naštvaného dopisu obskurnímu levicovému tabloidu s námitkou na fejetonistovo použití pojmu „anarchosyndikalista" ničeho nedosáhneš – a ty to víš.

Možná je čas na nové slovo pro „politiku", protože z toho starého jste udělali takovou nadávku. Protože by nikoho nemělo odrazovat, když mluvíme o tom, jak společným jednáním zlepšíme naše životy. A proto nastolujeme naše požadavky, které jsou nediskutabilní a musí být naplněny co nejdřív, protože nebudeme žít navěky.

1. Udělej politiku znovu relevantní pro naše každodenní zážitky. Čím dál je od nás objekt našeho politického znepokojení, tím míň je pro nás relevantní, tím míň pro nás bude znamenat, tím míň bude reálný a naléhavý a tím víc bude politika únavná.

2. Všechna politická aktivita musí být sama o sobě radostná a zábavná. Bezútěšnosti neunikneš další bezútěšností.

3. K naplnění prvních dvou kroků je třeba vytvořit úplně nové metody a přístupy k politice. Stávající jsou zastaralé a překonané. Možná že nikdy nebyly dobré, a právě proto je svět takový, jaký je.

4. Bav se! Neexistuje výmluva pro to, že se nudíš... nebo že jsi nudný!

Připoj se k nám v přetváření „revoluce" na hru. Hru s nejvyššími sázkami, ale i tak hru bezstarostnou a radostnou.

Zdroj:
https://cs.crimethinc.com/1997/04/11/your-politics-are-boring-as-fuck

STRATEGIE AKTIVISMU A POULIČNÍCH AKCÍ

ANTTI RAUTIAINEN

Zhruba od roku 2004 až do poloviny minulého desetiletí byla Autonomní akce nejvýznamnější organizací anarchistů v Rusku. Dlouho neměla společně dohodnutý program. Ten se objevil velmi pozdě (v roce 2010) a byl poměrně krátký a obecný. Strategie však existovala v implicitní podobě – byla to strategie aktivismu. Ale co to aktivismus ve skutečnosti je? Jednodušší je definovat ho pomocí výjimek, toho, co aktivismus není.

AKTIVISMUS NEEXISTUJE KVŮLI PŘÍJMŮM

Není to námezdní práce ani podnikání. Aktivisté zpravidla z aktivismu příjmy nemají. Přirozeně existují zkorumpovaní aktivisté, kteří vydělávají prostřednictvím korupčních schémat kolem aktivismu, ale musí to pečlivě skrývat, jinak jejich podnikání rychle skončí.

Existují „influenceři", kteří se stali populárními díky aktivismu a teď propagují produkty na Instagramu, ale zpočátku nebyli populární kvůli reklamě. Existují aktivisté, kterým se daří žít z grantů, z kariéry v nevládních organizacích nebo úspěšného fundraisingu, ale málokdy se jim podaří žít tak roky a jen velmi málo aktivistů si tak dokáže vydělávat na živobytí. Konkrétně Autonomní akce nikdy neměla placené zaměstnance a nikdo nikdy nevydělával na Autonomní akci.

Aktivismus není ani uměleckou činností, přinejmenším v západním smyslu. Na Západě se za skutečného umělce považuje profesionál a amatérské umění i art brut se hodnotí jako druhořadé. V Sovětském svazu to bylo jiné, ale přesto bylo umění cílem samo o sobě a aktivismus není nikdy cílem sám o sobě, je metodou k dosažení jistých změn ve společnosti. Aktivismus potřebuje talentované hudebníky, umělce, designéry, aby byl zajímavý, a umění hledá stále častěji inspiraci v aktivismu, ale není to totéž.

Aktivismus není ani vědeckou činností. Aktivismus přirozeně nemůže popírat úspěchy vědy, ale etické hodnocení je pro něj stejně důležité jako hodnocení reality a kombinaci prvního a druhého popírá Humův princip. Aktivismus potřebuje talentované výzkumníky a musí sledovat relevantní vědecké výsledky ve všech oborech, ale samotné sledování vědy nemůže nahradit aktivismus, protože vědecké výsledky se ve společnosti samy nešíří. Aktivismus není ani novinářskou prací. Stejně jako umění a věda má i žurnalistika svůj cíl – šíření informací do společnosti. Ale i když se aktivistický projekt omezuje na šíření informací, na rozdíl od žurnalistiky se informace hodnotí na základě jejich účelnosti při dosahování veřejných výsledků. V tom je i rozdíl mezi PR a propagandou a žurnalistikou. Teď má PR a propaganda negativní zvuk, ale zbytečně – etické hodnocení je stejně hodnotné jako informace sama. Ale ani etické hodnocení nestačí – je nutná přímá nebo symbolická akce.

A aktivismus není ani zastupitelskou politikou. Oslovovat politiky a klást požadavky může být aktivismus, aktivisté dokonce můžou vést předvolební kampaň, ale profesionální politik není aktivista.

To znamená, že aktivismus není doménou specialistů, může se mu věnovat každý bez ohledu na zkušenosti a vzdělání. V tom je síla i slabost aktivismu. Stát se aktivistou je jednoduché, je nutné pouze překonat strach z názorů druhých (a někdy i strach), ale také vzdát se aktivismu je jednoduché – zejména pokud chápete, že účet na úkor aktivismu nezaplatíte.

AKTIVISMUS A PŘÍMÁ AKCE

Existuje několik definic přímé akce. Pro tento článek používáme obecnou definici: přímá akce je jakákoli veřejná akce, která vynechává zprostředkovatele (politiky, podnikatele, novináře nebo širokou veřejnost), ale sleduje své cíle přímo. V rámci této široké definice je přímou akcí nejen stávka, sabotáž, blokáda a bojkot, ale také vytvoření vlastní infrastruktury – sociálních center, nakladatelství, knihkupectví a podobně, a obecně většina lidské činnosti.

Pěstování zeleniny na vlastní zahradě je jistě v pořádku, ale když se přímá akce dostane na veřejnost, často se potýká s problémy. Zaprvé, většina přímých veřejných akcí (sabotáže a blokády a často také stávky) je nelegální a vede k represím. V ruských podmínkách jí může být vystavena dokonce i budování vlastní infrastruktury – prostory aktivistů bývají po nátlaku na pronajímatele vystěhovány, a policie dokonce zabavila soukromou nemovitost. Publikace se zakazují.

V takových podmínkách je užitečné věnovat se i nepřímé akci, symbolické nebo takovým výzvám úřadům, jako jsou petice. Pokud jde o petice, nikdo si nedělá iluze a je jasné, že je to jen symbolické gesto, které se volí, když už nejsou žádné jiné možnosti. Symbolická akce však může někdy i inspirovat. A obecně je hranice mezi symbolickou a přímou akcí tenká – 100 zapálených fízlovských kár je nejspíš přímá akce, ale jedna zapálená, to je akce symbolická. Také nepovolený pochod s 50 účastníky je symbolickou akcí, ale pokud je účastníků 50 000, je to nejspíš už přímá akce.

V nultých letech dělali anarchisté během nepovolených pochodů graffiti, rozbíjeli okna, házeli barvou nebo bili politické oponenty. Z hlediska policajtů to všechno byly maličkosti, a proto se hranice mezi symbolickou a přímou akcí stírala. Dokonce i v případě policejního zákroku po přímé akci se téměř vždy podařilo vyhnout obviněním.

AKTIVISMUS JE VEŘEJNÁ ČINNOST V NEREVOLUČNÍCH PODMÍNKÁCH

V revolučních podmínkách se stírají hranice mezi masami a specialisty, jako jsou umělci. Velké části populace se zapojují do společenských procesů a aktivismus jako samostatný druh akcí mizí.

Sovětský svaz na konci 80. let nebyl v revoluční situaci, ale blížil se k předrevoluční. Stovky tisíc lidí se účastnily protestů, tisíce se účastnily protestních táborů a jakýkoliv alternativní tisk byl distribuován ve velkém a bez velkého úsilí. Všichni měli zájem o alternativy ke stávající moci.

V 90. letech se však situace dramaticky změnila. Životní úroveň prudce klesla a většina lidí řešila každodenní problémy. I když většina nechtěla zpátky Sovětský svaz, stejně se zdiskreditoval i celý protisovětský disidentský odkaz, od liberálů po anarchisty. Opozici představovaly síly s nostalgií po Sovětském svazu jako NBP, Komunistický předvoj mládeže, Anpilovovo Dělnické Rusko a v jistém smyslu i KSRF, která byla vždy především systémovou stranou, ale měla i členy s nesystémovými aspiracemi. V souboji mezi Jelcinem a těmito silami měli anarchisté jen málo prostoru, s výjimkou radikální ekologie.

Ekologické protestní tábory jsou ovšem možné pouze v létě, takže na přelomu 90. let a nultých let stáli anarchisté před otázkou, co dělat po zbytek roku. Odpovědí Autonomní akce byl aktivismus a velkou roli začaly hrát především pouliční akce, ať už povolené nebo nepovolené.

Pouliční akce více než deset let celkem úspěšně řešily problémy, s nimiž se anarchistické hnutí potýkalo v devadesátých letech, jako například:

• Nebyly jen samotným vzkazem, ale také kolektivní akcí, na které se mohli podílet lidé bez požadavků a rutiny mediální práce. Mimořádný kolektivní zážitek v dnešním atomizovaném světě, jako koncert bez účinkujících nebo rave bez osamocenosti.

• Nepovolené pouliční akce umožňující vyjadřovat odpor moci znamenaly pro účastníky malé riziko, než se objevil „pověstný“ paragraf. Šlo o jakýsi svérázný druh stávky bez podniku.

• Umožňují zabírat městský prostor pro společné využití. Je to plně rozšiřitelná strategie: čím více účastníků, tím větší je celá akce, a tím víc ohrožuje moc.

V případě kontinuálního růstu se hnutí může z malé okrajové skupiny stát skutečnou alternativou ke stávajícímu režimu. Jiné strategie vyžadují lepší výchozí pozici. Například založení odborů vyžaduje podporu pracovníků alespoň v jednom podniku. Malé skupiny aktivistů obvykle znamenají širokou škálu profesí, zaměstnání i životních situací, v jednom podniku se mnoho lidí nenajde. Jiný typ strategie je riskantnější, například vytváření ilegálních skupin, které se věnují symbolickým útokům na objekty moci a kapitálu. Ty zase mají potíže se získáváním nových členů.

KRITIKA A KRIZE AKTIVISMU

Strategie aktivismu měla od počátku své kritiky. Na konci 90. let a na začátku nového tisíciletí dávala většina anarchistů přednost historii nebo diskusním klubům, případně pasivitě. Byli i takoví, kteří dělali pouliční akce, ale bez jakékoli strategie, účast na nich brali spíš jako morální povinnost, bez naděje, že by se akce mohly rozrůst a že by se k nim mohlo připojit více lidí.

Mezi těmi, kteří něco dělali a měli alespoň nějakou strategii, se však vyděliły dvě kritické linie. První byla kritika od anarchosyndikalistů, k nimž se začátkem tisíciletí přidali ještě exotičtí „rabočisti“ [od slova рабочий – dělník; klasičtí marxleninští komunisté]. Podle jejich názoru se akce na ulici nemohou rozrůst a je třeba jednat na pracovišti. Tehdejší anarchosyndikalisté měli příležitostné kontakty v ruských továrnách, ale v žádné z nich neměli skutečný vliv. Jejich postoj k několika malým nezávislým odborům nebyl přátelský. Činnost anarchosyndikalistů se omezovala na agitaci dělníků či studentů zvenčí a vydávání zahraničních zpráv. To samozřejmě nebylo příliš přesvědčivé. Neměli žádné vlastní příklady, ke kterým by se dalo přidat. Nakonec ze zoufalství začali pouliční akce organizovat i syndikalisté, ale bez nadšení, bez strategie, a dokonce i bez odpovídajícího úsilí.

Syndikalistická strategie nefunguje, když je v celé zemi anarchistů jen pár desítek nebo stovek.

Nakonec se dokázala zabývat otázkami dělnického hnutí lépe Autonomní akce než anarchosyndikalisté. Takovými jejími projekty byly například kampaň na obranu odboráře Valentina Urusova v republice Sacha (Jakutsko) nebo projekt Антиджоб.нет.

Druhou skupinou kritiků byli anarchorebelové (povstalci, ilegalisté), kteří začali nabírat na síle po řeckém povstání proti policejnímu bezpráví v roce 2008. Tehdy se insurekcionismus stal hlavním proudem anarchismu téměř po celém světě. Kritika rebelů je v zásadě zřejmá: poměry v Rusku jsou represivní, takže i ty nejnevinnější pouliční akce nakonec vedou k represím. V tom mají pravdu a Autonomní akce si nikdy nedělala iluze o možnosti „legálního anarchismu“ v Rusku v dlouhodobém horizontu. Je pochopitelné, že dříve nebo později by zůstala jen ilegalita. Strategie Autonomní akce však nespočívala ve věčných přednáškách a pouličních akcích, ale v rozvoji hnutí do takových rozměrů, aby přežilo represe, až nevyhnutelně přijdou. Společnost jako celek nebyla (a stále není) na ilegální cestu připravena. A když na to společnost není připravena, vybrat si ilegalitu je prostě volba izolace, marginalizace a sebedestrukce.

Anarchopovstalecké aktivity začaly dobře, vzniklo několik blogů a aktivit: některé byly více sociální (s vírou v masové hnutí), jiné více protispolečenské (ty perspektivu masového hnutí popíraly). Pravidelně docházelo k sabotážím. Zároveň se nikdy nepodařilo zadržet účastníky přímých akcí. Krátce po období 2011–2012 však insurekcionistické aktivity v Rusku utichly a přímé akce jsou nyní velmi vzácné.

Nedokážu s jistotou říct, v čem je problém, ale mám podezření, že povstalci mají stejný problém jako všechna podzemní hnutí – nábor nových lidí. Jen málo z těch, kteří si o akcích přečtou na internetu, se inspiruje natolik, aby zorganizovali zcela autonomní skupiny. Více je těch, kteří jsou ochotni se připojit k existujícím skupinám, ale je obtížné nebo nemožné je najít. Autonomní akci jste vždy mohli napsat a někdo vám odpověděl a nasměroval vás na nejbližší kontakty pro osobní seznámení a komunikaci. Nikdy neměla zcela otevřené skupiny, ale nikdy nebylo těžké nás najít a oslovit.

Strategie poloveřejných skupin a pouličních akcí Autonomní akce nebyla všude stejně úspěšná. Dlouhodobě přinášela dobré výsledky pouze ve dvou až čtyřech velkých nebo veřejně aktivních městech s menšími represemi a s dalšími hnutími, která chtěla FSB a centrum E (tj. boje proti extremismu) zničit dříve, než se dostanou do rukou anarchistům a antifě. V menších městech, kde policie neměla co dělat, přežívaly skupiny Autonomní akce obvykle jen několik let a pak se aktivisté museli přestěhovat nebo ukončit činnost. V Bělorusku nepřipadala taktika pouličních akcí v úvahu už od nultých let a koncem desátých let došli místní aktivisté k názoru, že jim polo-

otevřená struktura Autonomní akce nevyhovuje, protože rizika jsou příliš vysoká.

A byla tu ještě třetí linie kritiky, která se částečně překrývala s prvními dvěma, ale dnes je prakticky zapomenutá – kritika aktivismu od „antipolitických komunistů". K nim lze řadit i skupiny, které existovaly na přelomu tisíciletí, jako byl Svaz revolučních socialistů, časopis *Maximalista* a skupina Faleš. Všechny tyto skupiny se už rozpadly, což není překvapivé: pokud jste proti aktivismu, je logické přestat cokoli dělat. Tyto trendy však ovlivnily diskurz prvních dvou linií kritiky. Před rozštěpením v roce 2009 tvořili ruskou anarchosyndikalistickou skupinu KRAS-MPST lidé se zcela protichůdnými názory (ortodoxní anarchosyndikalismus na jedné straně a antipolitický komunismus na straně druhé), které spojovala pouze nechuť k aktivismu a to, že se dlouho znali. Kritika aktivismu proto před rozdělením ovlivňovala i strategie anarchosyndikalistů.

Přestože „kritika aktivismu" jako (anti)strategie nikam nevedla, přináší řadu užitečných bodů. Zaprvé, kritici aktivismu správně poukazují na to, že aktivismus je odcizená práce. To znamená, že není cílem sama o sobě, ale metodou k dosažení výsledku. Anarchisté vždy zastávali názor, že cíle a prostředky se musí z definice do určité míry shodovat. „Prefigurativní politika" je velmi nabubřelý akademický pojem, který znamená totéž: v ideálním případě je společnost budoucnosti vytvářena činností aktivistů tady a teď. Z požadavku, že VŠECHNY aktivity musí splňovat tuto podmínku, však vyplývá buď represe, nebo apatie, nebo omezení se na řešení problémů uzavřených kolektivů.

Je také pravda, že navzdory dobrým cílům aktivisté často vytvářejí uzavřenou mikrosubkulturu, která se věnuje rituálům, jejichž smysl je někdy pro nezúčastněné osoby nepochopitelný. Cílem aktivismu je společenská změna a cílem každé pouliční akce je, aby byla větší a úspěšnější než ta předchozí. V praxi to však nefunguje a přinejmenším 95 % pouličních akcí nikam nevede a zůstávají viditelné pouze pro aktivisty.

Úspěch veřejné činnosti ale na rozdíl od války nebo byznysu nikdy nezávisí pouze na materiálních, měřitelných veličinách. O výsledku veřejných kampaní, stávek a revolucí rozhoduje „společenský duch", který není snadné zachytit, předvídat ani pochopit. Aktivista může pouze vytvářet příležitosti, ale to, zda je společnost připravena se k protestu připojit, je nepředvídatelné. Pokud je zřejmé, že aktivista sám nevěří ve výsledek svého úsilí, pokud se svému tématu věnuje mechanicky, bez zanícení, nikdo se k němu samozřejmě nepřidá. Ale i když aktivisté dají do kampaně všechny síly, výsledky se nedají předvídat.

Aktivismus je „nematerialistická" strategie také v tom smyslu, že úspěch je velmi obtížné měřit objektivně. Nezpochybnitelným úspěchem může být pouze zničení státu nebo kapitalismu, ale k tomu máme ještě daleko. Úspěchem hnutí na přelomu tisíciletí bylo uzavření několika ekologicky nebezpečných zařízení, ale jednalo se o čistě lokální úspěchy, obvykle v malých periferních městech. Úspěchem byla i porážka fašistického podzemí, ale to byla především zásluha policistů a tajných služeb a role antifašistů byla až druhořadá. A antifa dosáhla výsledků především přímou akcí, nikoliv pouličními akcemi.

Přesto zhruba mezi lety 1999 a 2012 anarchistický aktivismus v Rusku neustále rostl, a to především díky strategii pouličního aktivismu, přestože samotné pouliční akce mnoho nedokázaly. Ne všechny akce byly inspirativní, ale dokázaly inspirovat natolik, že se k hnutí přidávalo stále více lidí. Vytváření této „inspirace" je částečně duchovní, mytický proces. Ano, pro akci je důležité vymyslet normální trasu, vyhnout se předčasnému ukončení, mít dobrá hesla na transparentech i ke skandování, dělat to trochu jasněji a větší než dříve. Ale pocit „úspěchu" mezi účastníky, o který všichni usilovali, je přece jen spíš vnitřním, duchovním pocitem. Někdy to účastníky inspiruje, i když všechny plány selhaly. Ve strategii pouličního aktivismu je určitý aspekt dynamiky kultů. Vzniká rituál, který sám o sobě nic nezmění, ale pokud se k němu připojí dostatečný počet lidí, lze dosáhnout skutečné změny i dílčích, lokálních úspěchů.

Z toho přirozeně vyplývá, že aktivisté začnou přikládat velký význam detailům svých rituálů. Strávil jsem desítky, ba stovky hodin života diskusemi o heslech a sloganech, letácích, trasách pouličních akcí, jako by volba či odmítnutí jednoho konkrétního hesla mohly radikálně změnit realitu kolem. Tyto detaily samozřejmě z velké části znamenají jen velmi málo. Dokonce ani v době největšího rozmachu hnutí naše pouliční protesty v Moskvě, která má včetně předměstí přes 20 milionů obyvatel, nedosahovaly více než tisíc účastníků. Někteří lidé si po mnoha letech konečně uvědomili, jak je to málo, a byli rozčarováni. Ale dlouho jsme se posouvali vpřed, rostli jsme a měli jsme šanci změnit dějiny. A jakkoli byla ta šance malá, jiná strategie neexistovala.

KONEC STRATEGIE POULIČNÍCH AKCÍ?

Pouliční akce mají slabé místo – úřady je můžou úplně zakázat, což se nakonec skutečně stalo. Teď jsou obvykle povoleny pouze osamocené pikety. Jsou tak ubohou a ponižující formou akce, že je otázkou, zda vůbec mohou přispět k rozvoji nějakého hnutí. Pro úřady je jistě výhodnější povolit takovou ubohou podívanou než všechno zakázat úplně.

Jenže zákaz pouličních akcí také ukázal jejich nebezpečnost pro úřady, a to navzdory jejich symboličnosti. Jejich zákazem také skončila možnost upustit páru, což by mohlo vládu v budoucnu přijít draho. Pokud lidé nebudou mít možnost organizovat povolená shromáždění a pochody, pak dříve či později dojde k nepovoleným a nekontrolovaným shromážděním.

Nicméně Autonomní akce a anarchistické hnutí se zatím nedokázaly adaptovat na nové podmínky faktického zákazu shromáždění a pochodů. Je bolestnou skutečností, že když se změní společenská situace a pravidla hry, trvá anarchistům léta, než najdou formy činnosti, které v nových podmínkách přinášejí výsledky.

Na druhou stranu se stále konají nepovolené pouliční akce, stále se organizují protestní tábory na ochranu životního prostředí, a jak ukazuje příklad Šiesu v Archangelské oblasti [úspěšný dlouhodobý protest proti skládce z roku 2019], někdy jsou dokonce úspěšné. Nepovolené protesty Navalného příznivců jsou v podstatě stejné jako nepovolené pouliční protesty anarchistů v nultých letech – jen ve stokrát větším měřítku. Následovaly tvrdé represe, ale ani obrovský ruský represivní aparát nebyl schopen vznést více obvinění než proti 2 % účastníků. Problémem anarchistického hnutí tedy možná není zákaz pouličních akcí, ale něco jiného.

Zdroje:
• https://avtonom.org/author_columns/strategiya-aktivizma-i-ulichnyh-akciy
• https://avtonom.org/author_columns/kritika-i-krizis-aktivizma

BOJ O PARK GEZI PO 9 LETECH

V červnu 2013 jsme naši pozornost obraceli směrem k Istanbulu a následně celému Turecku. Na dané téma jsme v daném roce dokonce připravili podzimní číslo anarchistické revue Existence. *Letos na webu CrimethInc. vyšel jako připomenutí text „Závislost na slzném plynu" z roku 2014 doplněný o úvod, v němž se autor po letech ohlíží za dopady porážky povstání na Taksimu, jednom z ústředních istanbulských náměstí. Jde o obžalobu režimu prezidenta Recepa Tayyipa Erdoğana, který potlačení povstání využil k utužení fašistických aspektů tureckého státu.*

Brzy ráno 28. května 2013 přijel do parku Gezi v centru Istanbulu buldozer a začal vytrhávat stromy.

V reakci na to se na místo sjely tisíce lidí, kteří se střetli s policií a stali se katalyzátorem hnutí, jež se rozšířilo po celé zemi a postavilo se na odpor prezidentu Erdoğanovi a jeho vládnoucí Straně spravedlnosti a rozvoje (AKP).

Dnes, kdy Erdoğan využívá současného vlivu Turecka v rámci Severoatlantické aliance k plánování další invaze do Sýrie, je důležité si uvědomit, že musel potlačit silná sociální hnutí v zemi, aby upevnil svou moc a kontrolu nad společností. Taková sociální hnutí stále představují naši největší naději na mír a sociální změnu, jak v Turecku, tak v Sýrii i na celém světě.

2022: OHLÉDNUTÍ ZA POVSTÁNÍM V GEZI

Vzpomínka na Gezi je stále živá. Jako by barikády vyrostly teprve minulý měsíc, a ne před devíti lety. Asi tak lze odlišit skutečně historický okamžik od všedních momentů.

To, co začalo jako poslední pokus ochránit veřejný park v centru Istanbulu, velmi rychle přerostlo v povstání, které se rozšířilo po celé zemi a stalo se nejrozsáhlejším a největším hnutím, jaké kdy Turecko zažilo.

Gezi bylo jedinečné, splněný sen každého anarchisty nebo levicového radikála, od praktik v okupovaném parku až po humor načmáraný na každé budově.

Ačkoli je vzpomínka na něj čerstvá, je trestuhodně hořkosladká. Když se ohlédnu za radostí a nadějí, kterou jsme toho června cítili v ulicích, ptám se – byla to naivita, nebo optimismus vůle, co vedlo miliony lidí ke skandování „Tohle je teprve začátek"?

Při zpětném pohledu to byl skutečně začátek. Nebyl to však začátek osvobození, v nějž jsme doufali. Místo toho po něm následovala řada kontrarevolučních opatření proti všemu, co Gezi představoval.

Kolik kontrarevoluce se vejde do jedné dekády? Podívejme se na pět front, na nichž reakce v Turecku od roku 2013 pokročila:

1. KONSOLIDACE MOCI

Gezi bylo jedním z mnoha faktorů, které urychlily roztržku mezi dvěma frakcemi v rámci turecké podoby islámského neoliberalismu, ztotožňované s figurami Tayyipa Erdoğana a Fethullaha Gülena. Poté, co se rozkol mezi nimi prohloubil, podnikly gülenistické kádry v ozbrojených silách 15. července 2016 neúspěšný pokus o puč proti Erdoğanovi. Důsledky této roztržky mezi představiteli moci se projevily v celém Turecku. Erdoğanův protiútok byl komplexní – využil pokusu o převrat k zatčení a uvěznění všech odpůrců, včetně mnoha aktérů z Gezi. Ti, kteří se vyhnuli uvěznění, se dostali na černou listinu, přišli o zaměstnání a stali se veřejným terčem prostřednictvím mediálních kanálů, které AKP důsledně kontrolovala.

2. ÚTOK NA SOLIDARITU MEZI KURDSKÝM HNUTÍM A TURECKOU LEVICÍ

Povstání v Gezi bylo vzácným okamžikem (možná jediným v živé paměti), kdy bylo možné vidět tureckého nacionalistu a příznivce PKK [Strany kurdských pracujících] bojovat na stejné straně barikády proti společnému nepříteli.

Režim AKP to právem označil za hrozbu pro svou existenci – pravděpodobně by to mohlo ohrozit existenci celého tureckého státotvorného projektu.

AKP na tuto solidaritu zaútočila extrémním násilím a represemi a zároveň zintenzivnila válku proti kurdskému hnutí v Turecku a Sýrii a v poslední době také v Iráku.

Vyhlídka na solidaritu mezi tureckou levicí a kurdským osvobozeneckým hnutím se prozatím zdá být vzdálená. Mírové karavany a demonstrace pořádané v rámci solidarity s Rojavou byly bombardovány islamistickými žoldáky pod dohledem tureckých zpravodajských služeb. Vedoucí představitelé HDP (Lidové demokratické strany), projektu výslovně zaměřeného na navázání vazeb mezi kurdským osvobozeneckým hnutím a tureckou levicí, byli spolu s tisíci svých členů uvrženi do vězení. Úplné potlačení HDP je v tuto chvíli téměř hotová věc, datum vyplyne z Erdoğanovy politické kalkulace.

3. PŘESUN BOHATSTVÍ

Implicitním požadavkem Gezi bylo odstranění Erdoğana a režimu jeho strany AKP – ale na počátku byla politika, která byla zacílena na obranu parku a utvářena požadavkem „práva na město". Podle některých údajů dosáhla privatizace, na kterou dohlížel režim AKP, výše 62 miliard dolarů a prodaná veřejná půda zahrnuje 75 000 akrů. Drancování veřejného prostoru a zdrojů se v posledním desetiletí zrychlilo, protože privatizace a zástavba půdy pokračují v neztenčené míře. Za posledních pět let ztratila turecká lira vůči dolaru 75 % své hodnoty, přičemž v loňském roce se tempo zrychlilo na ztrátu 44 %. Odhady inflace se pohybují mezi 25 % a 70 % v závislosti na tom, kdo s čísly nakládá. Ať se na to podíváme jakkoli, měna je na pokraji zhroucení, a to na úkor pracujících lidí. Jednou ze strategií přežití je zachovat loajalitu vůči AKP, aby si zajistila zisky a ukrojila co nejvíce z koláče. Nahoře si kádry AKP a jim blízké velké holdingové firmy navyšují svůj majetek tím, že si do svých kapes převádějí veškeré zbývající bohatství.

4. RESTRUKTURALIZACE STÁTNÍCH INSTITUCÍ, ZESÍLENÍ REPRESE

Souběžně s čistkami po převratu Erdoğan restrukturalizuje státní instituce včetně univerzit, vedení charitativních organizací a – což je nejdůležitější – soudního systému, aby zajistil, že všechny budou plnit jeho příkazy. Posledním plodem této restrukturalizace je odsouzení údajných organizátorů z Gezi po dlouhém exeplárním procesu. Osm lidí dostalo za údajné organizování povstání v Gezi tresty od 18 let až po doživotí. Pro ty z nás, kteří spontánní hnutí, jež v Gezi propuklo, zažili, je toto tvrzení směšné: byl to festival odporu, karneval osvobození, který přesahoval vše, co mohl kdokoli zorganizovat. Dnes je v Turecku téměř nemožné uspořádat byť jen pokojný pochod, aniž by vás policie okamžitě neobklíčila, nezmlátila a nezatkla. Jedinou radikální složkou hnutí Gezi, která je stále schopna v ulicích uplatňovat svou moc, je ženské hnutí se svými každoročními pochody 8. března a snahou organizovat se proti patriarchálnímu násilí.

5. POLOVOJENSKÉ FORMACE

Angažovanost AKP v Sýrii jí umožnila vytvořit úzké vazby na různé džihádistické organizace. Prováděla výcvik a vyzbrojování skupin jako al-Nusra, křížila je se svými domácími ekvivalenty a otevírala Turecko jako bezpečné útočiště pro islamisty. Tyto laskavosti se samozřejmě uplatní, až přijde čas. Sebevražedné atentáty a různé polovojenské formace operující v Kurdistánu nabízejí nástin toho, jak by to mohlo vypadat. Existence těchto ozbrojených skupin, v nichž se prolíná turecký nacionalismus s islamismem a které se překrývají s armádou a policií, představuje reálnou hrozbu pro všechny směry turecké opozice, od revolucionářů po liberální demokraty. Dokonce i fámy o tom, že by polovojenské jednotky mohly nějak zasáhnout, mají mrazivý účinek na ty, kteří se pokoušejí organizovat proti AKP a Erdoğanovi.

V současnosti čekáme na příští prezidentské volby – volby, s nimiž mnozí počítají jako s něčím, co by mohlo být poslední šancí zbavit se Erdoğana; volby, v nichž bude HDP a její sympatizanti opět vystupovat jako rozhodující blok. Cítíme, že jde o osudový okamžik, a Erdoğan skutečně ztrácí sílu, protože někteří z jeho kádrů jeden po druhém přeskakují. Ale navzdory důležitosti tohoto nadcházejícího hlasování, panují velké pochybnosti.

Vlastně už jsme to zažili. Posledních deset let se vždy na obzoru objevily volby, o nichž lidé doufali, že zasadí Erdoğanovi smrtelnou ránu. Od Gezi se jich konalo nejméně šest, od referenda po prezidentské, parlamentní a komunální volby. Některé z nich se opakovaly, dokud se nedostavil „správný“ výsledek. Možná právě tento kontrarevoluční manévr je nejbolestivější. Duch přímé akce a prefigurativní politiky byl rozdrcen Erdoğanovým chytrým upevňováním moci a brutální represí – a nám nezbývá než vkládat veškerou naději do volební politiky. Kdysi jsme bojovali za začátek revoluce, nyní bojujeme za konec našeho zoufalství.

Povstání v Gezi samozřejmě nikdo nečekal. Při zpětném pohledu má společné rysy s hybnou silou a taktikou, které vedly k revolucím v Tunisku a Egyptě, k okupacím náměstí ve Španělsku a Řecku a k hnutí Occupy ve Spojených státech – ale v té době nás prostě zaskočilo. Stejně tak mnohé ze zlověstných událostí, které vidíme v Turecku, jsou variací na témata, která se odehrávají zároveň v Rusku, Spojených státech a jinde ve světě. Jako internacionalisté se musíme i nadále učit z bojů a taktik ostatních a pamatovat, že solidarita je naší nejmocnější zbraní proti nemoci nacionalismu.

Téměř po deseti letech, kdy se další vlna nepokojů pomalu přelévá sem a tam z jedné strany planety na druhou, může povstání v Gezi sloužit jako referenční bod vrcholu předchozí vlny rebelie. Může nám dát mnohá poučení.

Jedno takové: možná se nečekaně ocitneme na začátku něčeho významného. Čím lépe budeme na tento okamžik připraveni, tím větší je pravděpodobnost, že budeme konečně moci přispět k úspěchu.

Zdroj: https://cs.crimethinc.com/2022/06/20/addicted-to-tear-gas-the--gezi-resistance-june-2013-looking-back-on-a-high-point-of-resistance--in-turkey

DOBYTÍ PALÁCŮ NESTAČÍ

Jelikož se objevovaly jen kusé zprávy z povstání zmítané Srí Lanky, ocenili jsme, když web Ill Will zveřejnil dva rozhovory s tamními anarchisty. Následující rozhovor byl veden 26. července s anarchistou a novinářem působícím v městě Kandy.

Dne 9. července vtrhly stovky tisíc Srílančanů do řady vládních budov a obsadily je, čímž donutily prezidenta Gotabaju Radžapaksu rchnout ze země a odstoupit. Jednalo se o vyvrcholení několikaměsíčního povstání vyvolaného nejhorší hospodářskou krizí, kterou země zažila od získání nezávislosti. Centrem protestů byla rozsáhlá okupace v centru Kolomba, hlavního města této ostrovní země. Když se prach usadil, zvolil 20. července parlament prezidentem dřívějšího premiéra Ranila Wickremesingheho, blízkého spojence rodiny Radžapaksů. Následující noc vojáci vyklidili poslední obsazenou vládní budovu a část hlavního protestního tábora. Poté se rozpoutala vlna represí, řada aktivistů je ve vězení či se skrývá.

Můžeš se podělit o svůj pohled na současnou situaci?

I po Gotově rezignaci zůstává na Srí Lance stejná parta politiků. Nový prezident Ranil Wickremesinghe se po lidovém převratu prodral k moci a znovu jmenoval stejný kabinet. Po měsících protestů jsou miliony Srílančanů takovým vývojem zklamané. Někteří dokonce obviňují protestní hnutí, že je jakousi pátou kolonou Wickremesingheho a jeho západních podporovatelů. On od té doby plně uplatňuje státní moc tím, že vyhlásil výjimečný stav a dal armádě a policii zelenou k potlačení disentu. Protestující tvrdí, že budou bojovat dál, ale nikdo si není zcela jistý jak, vzhledem k Wickremesingheho talentu mimořádně prohnaného politika, kterého navíc provází pověst z dob brutální neutralizace levičáků a aktivistů během povstání Janatha Vimukthi Peramuna[1] (JVP) na konci 80. let.[2]

Můžeš nám říci něco o sobě a své minulosti?

Před Occupy Kolombo jsem se angažoval na místní environmentální scéně. Mnoho lidí z ekologických skupin bylo zároveň sociálními aktivisty. Často jsme se bavili o krajně levicové a radikální politice. Takže před protesty Gota Go Home jsme byli spřízněni s podobně smýšlejícími lidmi, ale neměli jsme žádnou „skupinu“ jako takovou.

Jak ses poprvé setkal s anarchistickou politikou?

V roce 2016 jsem nastoupil do práce a velmi rychle jsem byl se svým zaměstnáním nespokojen. To mě přivedlo k levicovým skupinám na Facebooku. Začal jsem číst komunistickou literaturu a v té době se rozjela celá ta pravicově populistická vlna s Trumpem, Bolsanarem, Dutertem a Le Pennovou. Když jsem se víc dostal k levičáctví, začal jsem nakonec číst Kropotkina a díla dalších anarchistických autorů. Objevil jsem také webové stránky jako CrimethInc a Adbusters, které mi umožnily nahlédnout libertinskou levici. Čím víc jsem zkoumal bohatou historii anarchismu, například Španělskou občanskou válku či zapatisty, tím víc jsem byl přesvědčen, že jiný svět je možný.

Existuje na Srí Lance nějaká anarchistická tradice nebo scéna? Existují další skupiny, se kterými jste v kontaktu?

Na Srí Lance žádné anarchistické hnutí neexistuje, ale je tu bohatá levicová historie. Na počátku 70. a na konci 80. let zde proběhla dvě maoismem inspirovaná povstání, která zahájila JVP. Většina politických stran na Srí Lance je pokroková a levicová pouze podle názvu a vznikla jako reakce na západní imperialismus a koloniální minulost země. Avšak stejně jako socialistické režimy v Jižní Americe byly tyto tzv. pokrokové vlády a strany vždy reakční a etatistické až do morku kostí a o skutečnou dělnickou třídu se nestaraly.

Ve srílanské společnosti však existují anarchistické tendence. Tyto tendence vyšly najevo v důsledku letošní finanční krize a protestního hnutí. Žádná frakce, strana nebo skupina se však na Srí Lance otevřeně nehlásí k anarchismu, ani nezastává anarchistické postoje. Nejsme v kontaktu s anarchistickými skupinami v zahrani-

čí, protože sami nejsme pořádně organizovaní a jednotlivé aktivisty sledujeme jen na sociálních sítích.

Jak vypadalo tvoje zapojení do protestů a okupace?

Zapojil jsem se do malých pouličních demonstrací, které předcházely povstání v Mirihaně, ale nebyl jsem u jeho počátku.[3] Pomáhal jsem aktivistům a protestujícím při okupaci GotaGoGama,[4] když se poprvé formovala. Prvních několik týdnů bylo fenomenálních – bylo to pravděpodobně poprvé, kdy byli obyvatelé Srí Lanky svědky masového okupačního protestu. Stály tam zásobovací stany, ve kterých se protestujícím i návštěvníkům zdarma rozdávalo jídlo; byl to dobrý příklad vzájemné pomoci a solidarity. Protesty byly většinou pokojné, došlo jen k několika střetům s pořádkovou policií.

Obyvatelé Srí Lanky si většinou neuvědomují, že policie a vojáci jsou tu proto, aby chránili stát. V důsledku toho se mnozí s policisty otevřeně bratříčkovali a mysleli si, že ti „jen dělají svou práci". Protipolicejní nálady začaly narůstat, jakmile finanční krize začala nabírat na obrátkách. Tehdy se tvrdá ruka státu projevila v plné síle.

S výjimkou krajních levičáků jsou Srílančané policii a bezpečnostním složkám obecně nakloněni. Znepokojivé je, že mnozí příslušníci sinhálské většiny považují armádu za své „zachránce", kteří během občanské války rozdrtili tamilský separatismus. Když na ně ale 22. července začaly dopadat obušky, byli zmateni. Někteří křičeli: „Máte nás chránit!" Zapomněli, že jsou to jen nástroje státu.

Jaké debaty se objevovaly v hnutí nebo přímo v tvé skupině?

Vedli jsme debaty o taktice a politice. Snažil jsem se některým okupujícím představit anarchistické myšlenky, ale bylo to jako házet hrách na zeď. Těch několik málo, kteří tvrdili, že jsou anarchisté, se neobtěžovalo získávat informace či nemělo snahu se organizovat. Protestující si víceméně mysleli, že jejich lidové hnutí má po sesazení Goty vyjednávací sílu. Předpokládali, že vojáci a policie ustoupí a nechají je obsadit státní budovy a diktovat změny. Ale dojít tak daleko je zázrak. Vnímám to jako první krok k vítězství.

Levicová politika, jak jsem řekl, se zde stala nepopulární kvůli pseudolevicovým stranám a skupinám, jako je JVP. Většina mladých lidí se na socialistickou ideologii dívá s despektem. Socialismus je podle nich pro nudné vysokoškolské profesory, otravné vysokoškoláky a kecy politiků, kteří z tribuny kňourají o „západním imperialismu". Pro mladé lidi je Srílanská demokratická socialistická republika ve srovnání s prosperujícími kapitalistickými zeměmi selháním. Asijské tygry, jako je Hongkong a Singapur, vnímají jako to, čím by Srí Lanka mohla být, kdyby plně přijala politiku volného trhu. Srílančané však mají tendenci přehlížet skutečnost, že Hongkong a Singapur jsou brutální policejní státy neslučitelné s pohodovými a lehkovážnými ostrovany, jako jsou oni sami. Srílančané nemají ponětí o antiautoritářské levici. Neslyšeli o místech, jako je Rojava, Svobodný stát Ukrajina v roce 1918, Katalánsko ve 30. letech 20. století nebo současný Chiapas.

Jaké byly zlomové okamžiky protestního hnutí?

Největšími zlomy v hnutí byly 9. květen a 9. červenec. Dne 9. května bývalý premiér Mahinda Radžapaksa[5] vypustil své mlátičky, aby rozebrali protestní místa před Temple Trees a Galle Face. Jakmile tito násilníci začali útočit na GGG, přišli okupantům na pomoc lidé z okolních kanceláří, čtvrtí, a dokonce přístavní dělníci. Následovala noc odplaty – bylo zapáleno mnoho sídel a nemovitostí patřících vládním politikům. Radžapaksovi příznivci byli zbiti a vhozeni do jezera Beira. Devátý červenec byl nazván „Endgame" podle filmu od Marvelu, a to právem. Tisíce lidí se shromáždily v prezidentském paláci a prezidentském sekretariátu a zbytek už je historií.

V čem vidíš promarněné příležitosti tohoto boje? Co považuješ za limity a překážky, které tento boj nedokázal překonat?

Anarchisté nebo lidé s anarchistickými myšlenkami se nedokázali dobře zorganizovat, aby se kolektivně připojili k protestům a podpořili stávku proti státu, nebo aby vzdělávali lidi přicházející na okupaci. Liberálové a další politické tendence v protestním hnutí chtěli pouze reformovat stát tím, že vykopnou současnou partu a napíšou novou ústavu. My anarchisté chápeme, že pokud vše, čeho dosáhneme, budou krátkodobé dohody s kapitalisty, kteří stát ve skutečnosti ovládají, problémy Srí Lanky budou jen pokračovat. Viděli jsme, jak moc korporace devastují životní prostředí, aby uvolnily místo plantážím, továrnám a letoviskům. Chápeme, že jakýkoli kompromis s buržoazií skončí neúspěchem.

Jednou z hlavních překážek šíření našeho poselství je jazyk. Potřebujeme najít specializované překladatele, kteří by dokázali anarchistickou literaturu přeložit do sinhálštiny a tamilštiny. Anarchisté na Srí Lance jsou malou skupinou, a když vidí obecnou nechuť lidí k anarchismu, odkládají vydávání sinhálských a tamilských zinů. Formy zeleného anarchismu, anarchoprimitivismu a guerillového zahradničení jsou pro Srílančany přitažlivé vzhledem k pastevecké kultuře a zelenému ostrovnímu domovu. Mnoho našich lidí touží po zjednodušených časech, kdy byl život v rovnováze s přírodou.

Oficiálně se protestní hnutí drží zásady nenásilí. Paradoxně však jeho nejdůležitější okamžiky, 9. květen a 9. červenec, byly definovány násilím a agresivními přímými akcemi. Nejdůležitějšími „frontovými jednotkami" těchto protestů je Meziuniverzitní studentská federace (IUSF), hovorově nazývaná Anthare. Anthare používají velmi agresivní styl protestů a často útočí proti pořádkovým silám. Anthare jsou pozůstatkem tvrdě levicového studentského hnutí JVP a liberálové je obviňují z toho, že usilují o destrukci. Liberálové mezitím kráčejí za Anthare, dokud se nerozptýlí slzný plyn a neskončí tvrdé boje, a pak si připisují veškeré zásluhy.

Jak podle tebe bude vypadat další fáze boje?

Vzhledem k pověsti Ranila Wickremsingheho jako brutálního vykonavatele moci a prohnaného politika bude hnutí čelit mnoha výzvám, kterým v předchozích měsících nečelilo. Reakční a fašistické síly se právě teď přeskupují a zahajují protiútok, aby se pomstily za ponížení, kterému čelily 9. května. Slyšeli jsme, že státní aparát identifikuje klíčové vůdce protestů v naději, že je buď zastraší, nebo podplatí. Víme také, že političtí činitelé a vládou nastrčené osoby usilovně pracují na odvrácení a diskreditaci lidového nesouhlasu.

Co by znamenalo zvítězit?

Konečným vítězstvím by bylo, kdyby lidé na Srí Lance povstali jako jeden celek, svrhli své politické pány a zmocnili se výrobních prostředků. Ostrov by byl organizován kolem kolektivů plně autonomních dělníků a zemědělců, kteří by se mohli svobodně rozhodovat a budovat skutečně libertinskou zemi. Srí Lanka existovala soběstačným způsobem po staletí. Pokud by se země osvobodila od tyranie státu a kapitálu, byla by to skutečná utopie lidí žijících pro sebe, a ne pro nějaký zhovadilý ideál národního státu.

Jaké je poučení ze Srí Lanky pro boje jinde?

Srí Lanka učí, že spontánní protesty mohou oslabit vůli tyranského režimu. Učí také důležitosti solidarity, protože sjednotila mnoho politických proudů a ideologií kolem jednoho cíle, podobně jako Španělská občanská válka.

Co mohou lidé mimo Srí Lanku udělat, aby vás podpořili?

Potřebujeme, aby nás navštívilo více anarchistů ze zahraničí a učilo nás organizovat se. Učit se z knih je v pořádku, ale pokud jde o zkušenosti, jsme značně omezeni. Rádi bychom se učili od domorodých povstání, jako bylo to v mexickém Chiapasu, a od anarchistů v Řecku, jak se organizovali během tamní finanční krize. Také nám velmi chybí politické zdroje, jako je přístup k politické literatuře. Hledáme dobrou tiskárnu, abychom mohli vyrábět ziny, plakáty a samolepky a šířit tak informace. Osobně si myslím, že prvním krokem organizace u nás by bylo vybudování malého mediálního centra s tiskárnou a počítači, abychom mohli navazovat kontakty s anarchisty v zahraničí a tisknout materiály. Pak, až budou naše skupiny dostatečně velké, můžeme přejít k přímým akcím. Před červencem měli někteří z nás v plánu vyvěšovat transparenty, ale třeba dělat graffiti je kvůli současným výjimečným nařízením obzvlášť náročné. I malé přestupky mohou být nepřiměřeně trestány a aktivistům hrozí dlouhé soudní bitvy a roky vězení. Cestování a mobilita jsou v současné době velký problém, kterému čelíme kvůli nedostatku pohonných hmot na Srí Lance. Někteří z nás používají k dopravě jízdní kola, ale i jejich cena se kvůli obrovské poptávce zvýšila.

Co máš teď v plánu?

Právě teď je potřeba organizovat se do afinitních skupin a plánovat naše další kroky.

Poznámky:

[1] Lidová osvobozenecká fronta – marxisticko-leninská strana, která je nyní třetí největší stranou ve srílanském parlamentu.

[2] Ranil je viněn z dohledu nad vazební věznicí Batalanda, která byla během druhého povstání JVP využívána k výslechům a zabíjení disidentů. Mučení zahrnovalo stahování z kůže, bití, vydloubávání očí, upalování, znásilňování a čtvrcení, což mělo vyvolat strach a demoralizaci.

[3] Mirihana je předměstí Kolomba, kde se nacházela Gotabajova rezidence. Před jeho domem 31. března protestovaly tisíce lidí. Během střetů s policií a vojáky protestující srhli zátaras, zapálili autobus a několik policejních vozidel. Té noci se spontánní protesty rozšířily po celém městě.

[4] GotaGoGama neboli GGG je název hlavního místa okupace, které se nachází v Galle Face Green v Kolombu.

[5] Bývalý premiér Mahinda Radžapaksa je bratrem Gotabáji a je považován za patriarchu rodiny. Z funkce premiéra byl nucen odstoupit 9. května.

Zdroj: https://illwill.com/dispatches-from-sri-lanka

DENÍK ANARCHISTKY

LAURA AKAI

Vyprávění známé anarchistické autorky o jejích aktivitách v rodných USA, po nichž následovalo zapojení do hnutí v různých částech světa.

V roce 1997 jsem oslavila výročí: bylo to právě dvacet let, co jsem zjistila, co je to anarchismus a co se mi to slovo zalíbilo. Od té doby jsem měla období, kdy jsem toho hodně dělala, i doby politické izolace, účastnila jsem se akcí různých politických skupin, nejrozmanitějších projektů (některé byly úspěšné, některé skončily fiaskem), spolupracovala jsem se spoustou radikálních časopisů (většina jich fungovala dva tři roky, ale některé ještě pořád existují), seznámila jsem se se spoustou lidí a někteří se navždycky stali mými kamarády. Moje osobní zkušenosti, spojené s politikou, byly někdy legrační, někdy smutné, občas zvláštní – a tak jsem se rozhodla napsat něco jako politický životopis. Vznikly tyhle poznámky, ne tedy životopis, ale aspoň úryvky z něj.

KOUZELNÉ ROKY

Někdy se mě lidi ptají, jak jsem se stala anarchistkou. Jenže ve skutečnosti se všechny děti rodí jako anarchisté – to až pak je naučí být poslušnými. Hodně mladých vzdoruje, ale ne všichni vědí proč. Já jsem to nějak pochopila.

Za mého dětství a mládí v USA byl život hodně zpolitizovaný, všude bylo možné slyšet volnomyšlenkářské a radikální názory. Jezdila jsem na festival Woodstock, bylo pro mě normální vidět sex, drogy a rokenrol. Bylo mi veselo.

Ale v kostele strašili peklem, kam podle duchovních přijdou všichni hipíci, takže jsem pak měla noční můry o svých bratrech a sestrách v pekle. Přestalo to, když jsem pochopila, že duchovní, stejně jako rodiče jsou částečně sadisti a částečně blázni. Tou dobou ukazovali v televizi vietnamskou válku, dívala jsem se na to a nemohla pochopit, jak tohle můžou lidi dělat.

Byla to doba feminismu a hnutí černých za rovná práva. Protože jsem hrála basket líp než kluci, rychle jsem pochopila, jak děsná je segregace podle pohlaví a s ní spojené stereotypy. Máma mě oblíkala do bílých šatů, a já si hrála v blátě. Se všemi těmi řečmi o feminismu jsem souhlasila, i když jsem to brala trochu zjednodušeně. Pokud jde o „černé hnutí“, moji kamarádi byli černí a měla jsem je ráda. Často jsem musela poslouchat v náznacích (nebo přímo, třeba od svých rodičů), že kamarádit s černými je nedůstojné, a to mě štvalo. Hodně brzy jsem pochopila, co je to rasismus, a trpěla kvůli němu se svými kamarády. Vždyť jestli je pravda, že jsme si všichni rovni (to se v Americe opakuje pořád dokola), proč mi říkali to, co mi říkali?

Pozorovala jsem svět kolem sebe a poznávala jeho přetvářku. Mezi dětmi, které jsem znala, byly i ty, co pořád lhaly, ale učitelé i rodiče jim vždycky důvěřovali. Pokud jsme měli konflikty, říkaly něco jako: Ale Laura mi ukradla tužku! A i když to nebyla pravda, jim vždycky věřili a mě vždycky trestali. Došlo mi, že pravda neexistuje. Takový Nixon byl náš prezident, který dosáhl svého postavení, protože lhal líp než ostatní. Když mluvili v televizi o aféře Watergate, začalo být jasné, že je to lhář, a dokonce ne ledajaký, ale takový, co může přede všemi přísahat, že prý není, ve chvíli, kdy už celý svět o jeho podvodech ví.

Líbil se mi feminismus, komuny volné lásky, Černí panteři, zato jsem neměla ráda učitele, duchovní, rodiče, politiky, děti žalobníky, zkrátka všechny ty lháře okolo, kvůli kterým byl svět tak nespravedlivý, všechny ty, co lhali, trestali, vyhrožovali, kontrolovali. Asi se dá říct, že jsem se postupně stala anarchistkou, ale to slovo jsem tehdy ještě neznala. Nezapomenutelný dojem na mě udělaly ekonomické reálie. Nebyli jsme bohatí a někteří z mých přátel byli chudí, a když obědvali, tak jen v bezplatných školních jídelnách. Často se nám říkalo, že v Americe platí, že když člověk dobře pracuje, bude si dobře žít. Ale viděla jsem, že to tak není. Moji černí kamarádi žili v bídě a viděla jsem, že to souvisí s barvou jejich kůže – že na ně koukají jako na lidi druhé kategorie a že mají oni nebo jejich rodiče velký problém najít slušnou práci. No a pak jsem pochopila, že problém není jen v tom: moji rodiče byli bílí, pracovali pořád, ale museli žít dost skromně. Současně jsem viděla zazobance, co nedělali nic, celý den jen popíjeli čaj a nosili briliantové šperky. Něco bylo špatně.

Nakonec jsem si začala číst o komunismu a myslela jsem si, že jsem komunistka. Potom jsem ale poznala anarchismus a došlo mi, že ten je mi mnohem bližší. Ale pořád jsem se cítila být komunistkou. Říkala jsem si komunistka-anarchistka a zajímalo mě, jestli jsou ještě takoví lidi jako já.

Začátek 70. let byl dobou obecného aktivismu, a dokonce i děti se mohly účastnit různých sociálních hnutí. Mezi mými učiteli byli volnomyšlenkáři z 60. let, kteří nás učili sebeorganizování. Vydávali časopisy a infolisty. Mě ovšem nejvíc zajímaly dost specifické problémy: jednou z mých prvních politických akcí byla účast v boji za právo děvčat hrát spolu s chlapci americký fotbal. Naše přímá akce spočívala v tom, že jsme pořádně zmlátily kluky z fotbalového mužstva. Potrestali nás, ale pak nám dovolili hrát ve společném družstvu.

Za nějaký čas jsem se stala punkerkou. Když jsem viděla hloupé pankáče se svastikami, napsala a rozlepila jsem letáky proti rasismu – a tehdy jsem se seznámila s prvním anarchistou ve svém životě.

ŽIVOT NA CESTĚ

Občas rodiče prostě nic nechápou. Pokud jde o moje rodiče, byli mými „psychickými problémy“ znepokojeni. Vážně se mi nechtělo žít obyčejným životem, dělat kariéru, přemýšlet nad oblečením, koukat na televizi, do smrti se nudit. Proto se rodiče rozhodli, že musím být pod stálou kontrolou „kompetentních“ lidí, tj. v blázinci. Na takovou blbost u nás narazíte docela často, a mně jako tolika jiným nezbylo nic jiného než se stát „dítětem ulice“.

Jak jsme žili na ulici? Různě, záleží to v první řadě na tom, jaká se sejde parta. Já osobně jsem měla spoustu bohémských kamarádů – umělců, muzikantů a podobně –, takže vždycky bylo kam zajít. Ale na druhé straně to nebylo pokaždé zas tak zajímavé, proto jsme často nocovali pod širým nebem, třeba v parku.

Jednou mě jeden známý pozval, abych s ním bydlela pod jednou střechou a platila půlku nájmu. Souhlasila jsem, až když mi řekl, že v tom domě je nájemní stávka. Jaká stávka? To když nájemníci nejsou spokojeni s chováním majitelů (například když majitelé zvyšují nájem) a odmítají platit nájem. Tam, co jsem se nastěhovala, probíhala taková stávka pár měsíců a celou tu dobu jsem bydlela v přepychovém bytě úplně zdarma.

Potom jsme chtěli s kamarády zorganizovat squat, jenže nás tehdy naneštěstí bylo málo. Nepovedlo se to. A tak začal život v autobuse. Nevím, čí to byl autobus. Měli jsme k němu doklady, ale majitele nikdo neznal. Myslím, že to byl nějaký starý hipík, který nám ho prostě nechal… vždyť je to fuk. Žili jsme v tom ničím autobuse a jezdili s ním po celém městě. Měli jsme tam pár matrací (našli jsme je u konťáku), naše osobní věci a nejmíň tunu různé politické literatury, kterou jsme prodávali na ulicích, a několik baseballových pálek kvůli sebeobraně. Mohli jsme parkovat jen v určitých ulicích v určený čas, třeba po poledni jste nás mohli najít na 6. avenue, kde

jsme obyčejně prodávali literaturu. V pět nebo v šest už bylo třeba parkovat na jiném místě. Ti, co znali náš rozvrh, nás mohli snadno najít, takže hostů jsme nedostatek neměli. Po deváté večer jsme parkovali vedle restaurace Kyjev. Dokonce i po patnácti letech na tom místě prodávali radikální literaturu, ale málokdo ví, že my jsme byli první, kdo to tam začal dělat.

Já jsem jednak prodávala knížky, jednak vydělávala na živobytí výrobou náušnic a různé bižuterie. Od 60. let byl maličký blešák nedaleko 3. avenue, ale když začala v 80. letech gentrifikace oblasti (tj. rekonstrukce v zájmu vyšší střední třídy), majitelé stánků se dohodli s policií a poslední fází „očisty" čtvrti bylo vyhánění pouličních trhovců. Postavili jsme se proti tomu. Hodně z nás tehdy dostalo pokuty ve výši tisíců dolarů a jednou policie náš autobus zastavila a zkonfiskovala nám věci. Obrátili jsme se na soud. Radikální advokáti (ano, jsou i takoví) nám pomohli, a přestože se nepovedlo legalizovat celé pouliční tržiště, soud stanovil, že policie nemůže zakázat prodej knih na ulicích, protože tohle právo je zahrnuto v prvním dodatku k ústavě. Teď v New Yorku hodně nezaměstnaných prodává na ulici knihy, protože je to to jediné, co se tam smí prodávat bez zvláštního povolení.

Taky jsme mívali různé jiné konflikty. Třeba s lidmi ze skupiny Ženy proti pornografii (z nějakého důvodu si stavěly stánek vždycky vedle nás). Vznikaly i problémy s místními obyvateli. A nejen za hranicemi našeho bohémsko-radikálního ghetta. Nelíbil se jim starý žlutý autobus s nápisem FUCK REAGAN. Jak už jsem říkala, po večerech jsme parkovali vedle restaurace Kyjev. Bylo to zvláštní místo. Kromě pankáčů tam žili ještě staří ukrajinští reakcionáři, kdysi nepochybně spojení s nějakými nacionalistickými organizacemi. Neměli nás rádi, protože když se tam masově usazovali pankáči, nedalo se tam žít. Jednou jsme měli přednášku o Machnovi, přišli tam staříci z Ukrajiny a chlubili se tím, že tehdy zabili spoustu anarchistů. A jednou ve čtyři ráno jsme byli v autobuse, když nás probudil neskutečný hluk. Byla to ukrajinská „avantgarda" (to slovo ale stěží znali). Mlátili do autobusu baseballovými pálkami. Popadli jsme naše pálky a vylezli ven (i v Americe zůstali tihle Ukrajinci sexisty – bez ohledu na situaci se se mnou nikdo rvát nechtěl). Začali jsme si povídat. „Proč tu máte napsáno FUCK REAGAN? Co jste zač? Komunisti? Jeďte si žít do Ruska!" (To byla typická rada radikálům až do začátku 90. let.) Ukázalo se, že prostě nenávidí Sovětský svaz. A Reagana mají rádi za to, že taky Sovětský svaz nenávidí. Vysvětlili jsme jim, že nesdílíme jejich lásku k Reaganovi, ale k sovětské státní mašinerii a jejich komunistické straně máme stejný vztah jako oni. Zeptali se: „A proč jste teda nenapsali FUCK ANDROPOV?" Vzala jsem barvu a s chutí napsala na autobus: FUCK ANDROPOV. To Ukrajince uklidnilo a odešli. Za nějaký čas Andropov zemřel, ale nápis na autobuse zůstal, nikdo se neměl k tomu, aby ho smazal, a tak nás zase obviňovali z nekrofilie.

Když byl Reagan prezidentem, hodně nás štval. Dokonce jsme společně chodívali koukat na televizi, když tam řečnil, a obvykle všechno končilo tím, že na televizor lítaly nejrůznější předměty. Takové věci nejspíš upevňovaly naši politickou solidaritu.

Tehdy pár kamarádů odjelo žít a pracovat do Nikaragui. Já se rozhodla jezdit po Státech. Cestovali jsme, žili v anarchistických komunách, dokonce jsme organizovali hudební tour Rock proti rasismu. Měli jsme teď náklaďák s aparaturou, bez střechy a se silnými bednami. Nebyl problém pořádat mobilní koncerty. Jeden z takových koncertů (asi ten nejdrsnější) se odehrál ve Washingtonu. Šlo o to, že zrovna v té době začal morální konzervativní džihád. Tehdejší ministr vnitra James Watt rozhodl, že hudební skupina Beach Boys (vrchol amerického popíku) je příliš dekadentní na to, aby mohla vystupovat na každoročním koncertě 6. července. Ve výsledku vybrali na koncert ty nejnudnější zpěváky, co si člověk dokázal představit. A v tu samou dobu jsme udělali náš punkový koncert. Nikdy nepochopím, proč nás to policie, která věděla o našich hudebních možnostech, nechala udělat. Že by se jim taky nelíbil ten oficiální koncert? Kdoví. V každém případě se to povedlo skvěle, rozložili jsme všechno na druhém konci obrovského náměstí, kde probíhal oficiální koncert, a pustili aparaturu naplno. Velká část sešlosti na náměstí se brzy přesunula k nám a lidi slyšeli něco pro ně nezvyklého. Na našem koncertě vystupovaly takové kapely jako Dead Kennedys, Millions of Dead Cops a spousta dalších.

Je třeba dodat, že si pamatuju obrovské množství konfliktů s policií, ale tenhle případ byl spíš výjimkou z pravidla. Nicméně nebyl jediný. Podobná situace vznikla, když jsme (tj. skupina newyorských anarchistů) vedli kampaň za vykázání bývalého prezidenta Nixona z města. Richard Nixon byl patrně jednou z nejvíc nenáviděných postav v Americe. Až tak, že i když byl v důchodu, nechtěli jsme mu dát pokoj, hlavně za události v Kambodži. Už pár let část našeho halloweenského rituálu spočívala v tom, že jsme o půlnoci přijeli k Nixonovu domu v New Jersey, abychom na něj házeli vejce. Když jsme to udělali poprvé (divoce jsme při tom křičeli), Nixona div nekleplo. Za rok jsme to všechno opakovali a zase jsme ho překvapili (zjevně nás nečekal). Pak pochopil, že jde o rituál a že ho na pokoji stejně nenecháme. Tehdy se rozhodl, že se mu už v New Jersey nelíbí a že se musí přestěhovat do New Yorku. Pro nás Newyorčany bylo tohle příliš. Buržousti si vždycky stěžovali na nelegální imigranty z Haiti nebo Dominikánské republiky, kteří prý znečišťují New York, ale my jsme byli přesvědčeni, že to pan Nixon by svou přítomností kazil naše krásné město. A rozhodli jsme se konat. Proběhla nevelká, ale efektní akce. Vycházeli jsme z toho, že když třeba někdo chce získat byt v domě společenství vlastníků (a v přesně takovém domě se chtěl tenhle pán usadit), musí dostat souhlas všech obyvatel domu na společné členské schůzi. Obvykle je to pouhá formalita: bohatí mají rádi bohaté. Ale bývají i výjimky z pravidel, například když jde o nějakou rockovou hvězdu známou skandálním životem – pak se stane, že společná schůze vysloví nesouhlas. Povedlo se nám zjistit, kdy se bude hlasovat, a oznámili jsme úřadům svůj záměr provést protestní shromáždění před budoucím Nixonovým obydlím. Je to zvláštní, ale dostali jsme povolení uspořádat shromáždění nejen v ohlášené době, ale kdykoli v průběhu měsíce. To bylo něco neuvěřitelného. Zdá se, že ani policie hrdinu Watergatu neměla ráda. V ohlášený den jsme přišli na shromáždění. Policajti se chovali slušně, vyprávěli vtipy o Nixonovi a nespokojeným obyvatelům vysvětlovali, že všechno je to legální. Vedle nás zastavovala auta a řidiči Nixonovi nadávali. Jediní, kdo nepodpořili naši akci (to je ten tvrdý příklad třídní reality), byli obyvatelé té čtvrti. Vztekali se, snažili se vyvolat konflikt (jeden týpek s baseballovou pálkou nás zkusil napadnout) a dožadovali se toho, aby nás policajti sebrali. „Nemůžeme," zněla jejich odpověď. Pak přišlo vedení společenství vlastníků a my jsme jim sdělili, že tam budeme chodit každý den, že se nedá nic dělat. Nakonec pan Nixon zůstal v New Jersey, protože členská schůze mu nedala souhlas. Obyvatelé domu nestáli o nepřetržité skandály.

SQUATING

Ve druhé polovině 70. let vznikly příznivé podmínky pro squaterství. V tu dobu americká vláda dělala politiku, jejímž výsledkem bylo množství prázdných budov ve velkých městech. Aby pomohla zdražit bydlení, snažila se vyčistit města od chudých a bránila vzniku „zón chudoby", ze kterých by se mohla stát centra odporu. Ale celé squaterské hnutí nevzniklo najednou a bylo dost těžké budovat squaty, zvlášť když měly být politické. Pokusy realizovat podobné projekty obvykle narážely na silný odpor úřadů a vyvolávaly represe. (V téhle souvislosti můžeme připomenout policejní útoky na squat hnutí Move v letech 1979 a 1983, při kterých zahynuli lidé.)

Úspěch nebo neúspěch závisel na řadě faktorů, třeba na odhodlání samotných squaterů, jejich připravenosti na střety, na podpoře squatu zvenčí, na postoji místních úřadů. Úspěšnější než ostatní se ukázalo obsazování domů na předměstí: zjevně to míň dráždilo mocné. Ovšem na druhé straně se chtěl málokdo usadit na kraji města a navíc bylo těžší takové squaty bránit před nájezdy policie. Jeden ze směrů squatingu, tvořený lidmi mezi třiceti a čtyřiceti lety, obyčejně s vyšším vzděláním, se snažil dohodnout s úřady na „vzájemně výhodných podmínkách" – vy nás zlegalizujete a my se zavážeme zrenovovat dům, aby splňoval obvyklé standardy. Jenže je třeba si uvědomit, že to mohlo stát 20 až 40 tisíc dolarů na člověka. Levné ve srovnání s cenou bytu v New Yorku, ale hodně squaterů takové peníze nemělo, a když investovali do oprav míň, než bylo třeba, vznikaly jim problémy s úřady. Obecně řečeno, policie se snažila především zrušit politické squaty.

Osobně jsem párkrát zkusila podílet se na obsazení budovy. V jedné z nich člověk, co měl nedaleko stánek (zase jeden ukrajinský reakcionář), napadl mého kamaráda železnou tyčí. V jiném squatu, kde jsem nějaký čas žila, byla tak shnilá schodiště, že se propadala pod nohama. Squaty bývaly v hodně špatném stavu, budovy v centru města obvykle potřebovaly generální opravu. Jindy tam nebyla střecha nebo byly problémy s vodou a elektřinou. Squateři se je snažili opravit levně. Na stavbách se dal krást stavební materiál, zařízení jsme brali na smeťáku (nemyslete si, že to bylo špatné zařízení – bohatí často vyhazují dobré věci).

Jeden z nejzajímavějších squatů, kde jsem žila, byl v bývalém pivovaru. Žili jsme tam v obrovských kotlích na pivo. Tenhle squat

vzkvétal hlavně díky turistům, protože se našla spousta hloupých japíků, co si přáli vidět na Ameriku tak neobvyklý styl života a platili za prohlídku jako mourovatí. Bylo zajímavé tam žít, většinu obyvatel tvořili muzikanti – milovníci punk rocku, kteří skoro pořád zkoušeli. Sprcha tam byla jen jedna na tři patra, takže někteří se zas tak moc nemyli a někteří prostě neměli skrupule. Na druhou stranu jsou v USA vůbec problémy s vodou, je třeba s ní šetřit, takže z ekologického hlediska jsme žili správně.

Jedna z nejtěžších otázek pro anarchisty, kteří se zapojovali do komunitních a squaterských projektů, jsou vzájemné sousedské vztahy. Existují smyšlenky o tom, jak se obyvatelé sousedních domů scházejí na komunální plénum, kde řeší různé otázky spojené s bydlením. Jenže v praxi se to často přihodí tak, že podobně sdružení obyvatelé chápou přítomnost radikálů jako problém a ve snaze tenhle problém řešit volají policii.

Anarchisti jsou různí, někteří jsou krotcí, někteří divocí. Obvykle je to parta divných svobodymilovných zbojníků, schopných rychle změnit jakýkoli dům v celkem veselé místo. Fízlové samozřejmě dostatečně často navštěvují taková místa, což leze sousedům na nervy, ať je to panská nebo dělnická čtvrť. Největší toleranci vůči anarchistům projevují obyvatelé bohémských oblastí, proto se hodně anarchistů snaží žít v takových čtvrtích. Mně osobně se zdá, že komuny (ne nutně squaterské) měly nejlepší perspektivu buď v bohémských čtvrtích, nebo tam, kde žijou lidi odcizení systému (chudí pracující nebo imigranti).

Když se věci daří, povede se zorganizovat potravinové družstvo, kde lidi dobrovolně pracují a prodávají výrobky bez zisku, nebo různé další alternativní aktivity: knihovny, divadlo, kavárny, bezplatné jídelny pro chudé a bezdomovce. Pokud jde o jídelny, v USA se hodně anarchistů účastní podobných projektů. Já jsem se zapojila do dvou – v San Franciscu a v New Yorku.

Jak se to všechno dělalo? Jednou jsme si vyhlédli pustnoucí prostor a obsadili ho. Byl tam menší dvorek, kde jsme zasadili nějaké rostliny, a celé jsme to nazvali La Plaza Cultura (pak nám to ovšem policajti zničili). Zorganizovali jsme tam i alternativní kuchyni, místní nám dali nádobí: talíře, příbory. Každý den služba v kuchyni chodila shánět potraviny do obchodů, odkud brala vyřazené ovoce a zeleninu. Samozřejmě jsme to nekupovali. V USA a Kanadě se nesmí prodávat taková ušmudlaná rajčata (ani jiné zboží) jako v Rusku, v obchodech nám je dávali zdarma, takže bylo možné žít z buržoazních odpadků. Byla místa, kde s námi sympatizovali trhovci a dávali nám čerstvé věci a něco nám nosili i místní lidé (dokonce včetně církevních zřízenců).

V kuchyni jsme se vždycky snažili udělat jeden na druhého dojem různými kulinářskými objevy a uměním připravit něco z ničeho, byly i dny experimentální kuchyně (pokaždé když se sešly divné kombinace ingrediencí, třeba jen boby a burákové máslo). Byli jsme na naši kuchyni pyšní a brzy bylo možné se tam stravovat jako v restauraci.

Postupně se tahle kuchyně stala centrem, kde jsme chtěli politizovat chudé, vysvětlit jim principy sebeorganizování, chtěli jsme, aby měli svoji hrdost a neničili se drogami a alkoholem. Nicméně policie, jak už jsem říkala, La Plazu zavřela.

Lidi ale pokračovali v započatém díle ve squatu na 13. ulici. Byly tam místnosti upravené k bydlení, jedna na hudební vystoupení a zkoušky kapel, a pak v prvním patře kuchyně. Tak jako dřív jsme měli dost potravin a v jídelně se mohl najíst každý, kdo chtěl. Lidi přicházeli a odcházeli, ti, co mohli, tam nechávali věci nebo nějaké peníze (na peníze tam byla všem na očích extra kasička).

Že se tam peníze jen tak povalovaly, když tam mohl přijít kdokoli? Není tajemství, že kapitalistická společnost (stejně jako reálný socialismus) vychovává lidi v duchu sobectví a vzájemné nedůvěry. Jenže moje osobní zkušenost říká, že čím víc alternativci lidem důvěřují, tím líp se ti lidé chovají (i když to neplatí absolutně).

Jak reagovali naši sousedi? Šlo o to, že všechno, co jsem tu popsala, se odehrávalo v bohémských čtvrtích. A kromě toho, žili tam chudí imigranti i japíci. Ti poslední byli vždycky velkým problémem pro lidi z alternativního hnutí. Vyvíjelo se to takhle: jen co se undergroundové živly usadí na nějakém místě, slétají se tam jako vosy na med buržoazní umělci, přitahovaní neobvyklou atmosférou a kulturními experimenty, a za nimi následují prokletí japíci, co tak strašně chtějí být módní. Pak majitelé domů pochopí, že se oblast stala bohatší, zvýší nájmy a začnou ji čistit od radikálů.

Někteří ovšem byli liberální a neměli proti nám nic, některým se dokonce takový divoký život líbil. Jiní si stěžovali na bezdomovce, bylo pro ně nepřijatelné vidět tyhle oběti „kapitalistického humanismu“ a radši se doma dívali na televizi.

Tam, co jsme dělali La Plazu, byla místní rada, kam chodili i radikálové, ale většinu tvořili místní, ty manipuloval tamější obchodník s nemovitostmi, jehož cílem bylo změnit oblast na drahé komfortní buržoazní hnízdečko, takže bylo třeba odtud vypudit všechny, kdo neodpovídali jeho představám amerického obrazu života. Časem začala situace kolem squatů připomínat občanskou válku.

Je zajímavé, že mezi těmi, kteří podporovali squatery, byli někteří lidé z církví, kteří vnímali naši činnost jako bohulibou (zároveň byl jedním z nejaktivnějších iniciátorů squatingu v New Yorku bývalý duchovní – pravoslavný kněz), a samozřejmě ne vždycky naše vztahy se sousedy byly špatné. Zvlášť to platí pro Filadelfii, „město bratrské lásky“, kde byla přítomnost anarchistů na jednotlivých místech vždycky hmatatelná a dlouhodobá.

Hlavní bylo seznámit se se sousedy, vytvořit s nimi dobré vztahy. V jedné oblasti New Yorku, kde jsem žila, nás dokonce měli rádi, protože jsme obyvatelům zajišťovali služby, které jim úřady zajistit nedokázaly. Jednou jsme zorganizovali brigádu a uklidili místní park, kde se pak pořádaly koncerty (nikdo si nestěžuje na punkovou muziku, když předtím pankáči uklidí park). Podpora sousedů vznikla spontánně, když jsme čistili městskou skládku (chtěli jsme tam udělat dětské hřiště). Lidi přicházeli a ptali se, jak nám můžou pomoct, udělali peněžní sbírku a koupili stavební materiál. A když to bylo hotové, skamarádili jsme se. Pomáhali nám se sháněním potravin, majitelé stánků nám dali úvěr, poskytovali nám slevy, a když jsme měli problémy s policajty, všichni se seběhli a hnali je pryč. I když se nestali anarchisty, život se tam zjevně změnil k lepšímu...

BUDOUCNOST ANARCHISMU

Čert ví, co se se mnou stane v budoucnu. Nechystám se stát normálním občanem, ale co mě čeká? Bude revoluce? Budu mít někdy možnost žít bez omezujících hranic systému? Zdá se mi, že mezinárodní kapitál už zavedl ve světě takový pořádek, že lidi teď mají jen dvě možnosti: vyhlásit systému totální válku, nebo se zalknout pod jeho tíhou. Čert ví, jak to všechno bude, ale zůstává naděje na to, že většina lidí přece chce žít důstojně a bude se bouřit (i když v Rusku jsou lidé hodně trpěliví). Občas se zdá, jako by hnutí už nebylo, ale pokaždé se objeví něco nového a naděje přece žije a neumírá.

Laura Carroll, píšící pod pseudonymem Laura Akai, je anarchistka z USA, která strávila život na cestách. Domluví se pěti jazyky, několik let prožila v Rusku. Řadu moskevských anarchistů motivovala k většímu aktivismu, ovšem podle tehdejších pamětníků nechápala specifika a odlišnosti ruské a americké reality. V současnosti se angažuje v anarchosyndikalistických odborech v Polsku.

DVĚ VÝROČÍ E. ARMANDA (1872–1962)

Téměř bez povšimnutí minula nedávno dvě výročí jednoho z nejvýznačnějších francouzských anarchistických myslitelů první poloviny 20. století.

Před sto padesáti lety, 26. března 1872, se narodil E. Armand, vlastním jménem Ernest-Lucien Juin. Jako pseudonym si zvolil jméno E. Armand (nikoli Émile, jak se mnohde, zejména v anglicky psané literatuře, mylně uvádí – E. je zkratkou jeho rodného jména Ernest). Zemřel před šedesáti lety, 19. února 1962, ve věku nedožitých 90 let. Patřil k předním teoretikům individualistického anarchismu, byl aktivním bojovníkem proti militarismu i církevnímu tmářství, a především byl horlivým obhájcem volné lásky a sexuální svobody.

E. Armand byl synem bývalého komunarda. Vyrůstal ve svobodomyslném prostředí, nikdy nechodil do školy a jeho vzděláním byl pověřen starší bratr. V mládí hltal svazky rodičovské knihovny, nejprve klasickou literaturu, ale ve třinácti letech si rychle osvojil několik cizích jazyků a značně si rozšířil záběr četby. Jazykům se věnoval po celý život a ve stáří ovládal nejen angličtinu, němčinu, vlámštinu, španělštinu, portugalštinu a italštinu, ale i esperanto, ido či interligua a také některé orientální jazyky. V mládí se pod vlivem četby Nového zákona zapojil do činnosti Armády spásy. „Myslím, že jsem očekával *něco jiného*, novou morálku, která bude rovněž jistým usmířením," napsal později ve svých pamětech. Pracoval především jako tajemník několika vedoucích představitelů této organizace a rovněž v redakcích jejich časopisů *En Avant* v Paříži a *Cri de Guerre* v Basileji. Někdy okolo roku 1895 začal číst pravidelně *Les Temps Nouveaux*, jež tehdy začal v Paříži vydávat Jean Grave. Upozornila ho na něj paní Bouny-Reclusová, sestra Élie a Élisée Reclusových, která vyznávala jakýsi křesťanský anarchismus. V roce 1897 také publikoval pod šiframi Franck a Junius několik článků v anarchistickém listu *Le Libertaire*, který vedl Sébastien Faure. Nakonec začal v květnu 1901 spolu se svou přítelkyní, Marií Kugelovou, vydávat časopis *L'Ère Nouvelle* (Nová doba – vycházel až do roku 1911), který se svým podtitulem hlásil ke křesťanskému anarchismu. Brzy však opouští náboženskou orientaci a od roku 1903 má časopis nový podtitul: „Revue pro integrální emancipaci a praktický komunismus". Chce být orgánem praktického uskutečnění komplexních ideálů anarchismu. V roce 1902 se v antimilitaristické lize seznamuje s Albertem Libertadem a Georgem Mathiasem Paraf-Javalem a od počátku se také účastní jejich podniku *Causeries populaires* (jednalo se o pravidelně pořádané lidové přednášky s diskusemi). Když v roce 1905 začíná Libertad vydávat týdeník *l'anarchie*, patří Armand k nejbližším spolupracovníkům a pravidelným přispěvatelům listu. V té době považoval Armand za katalyzátor rozkladu kapitalistické společnosti „ekonomický odpor" a jako nástroj pro vymanění se z otroctví práce za mzdu připouštěl možnost uchýlit se k nezákonnostem (výroba falešných peněz či krádeže a vloupání). Po udání Laxenairem, notoricky známým penězokazem, který trval na tom, že mu poskytoval materiál, byl E. Armand 9. května 1908 odsouzen k pěti letům vězení za podíl na emisi falešných peněz. Byl sice předčasně propuštěn v září 1909, ovšem s podmínkou nuceného pobytu v Orléansu. Zde založil tiskařskou dílnu „Les Imprimeries ouvrieres" a také se tu seznámil se svou budoucí ženou, Denise Rougeaultovou, s níž se oženil v květnu 1911 (jeho dřívější družka Marie Kugelová v roce 1906 zemřela). Armand se vrátil do Paříže a nadále spolupracoval s revue *l'anarchie*, jejíž redakce se od července 1911 ujímá Victor Serge (ještě pod vlastním jménem Victor Kibalčič, publikuje ovšem pod pseudonymem Le Réfit) spolu se svou družkou Rirette Maitrejeanovou (která je v uvedena jako oficiální redaktorka v záhlaví listu). V této době vydává rovněž svou programovou brožuru *Petit Manuel Anarchiste Individualiste* (1911, Malý manuál anarchisty individualisty). Poté, co byl v dubnu 1912 v souvislosti s Bonnotovou aférou Victor Serge zatčen a Rirette Maitrejeanová se stáhla do ústraní, převzal Armand dokonce na nějaký čas redakci týdeníku. Brzy se však se skupinou okolo *l'anarchie* rozešel, neboť nesouhlasil s ostatními spolupracovníky revue, kteří otevřeně vyjadřovali podporu ilegalismu. Koncem roku 1912 založil vlastní časopis *Les Réfractaires*, který vycházel až do počátku první světové války. Jelikož se na Armanda nevztahovala mobilizace, do armády nenarukoval. V roce 1915 mu bylo připisováno autorství antimilitaristického manifestu *L'authentique embusqué* (Autentický ulejvák, tj. ve vojenské řeči člověk, jenž se vyhýbá službě v armádě), který se hojně šířil v kruzích individualistických anarchistů ve Francii a byl odpovědí na článek v listu *La Guerre sociale* (vydával jej v letech 1906–1916 Gustav Hervé), který tyto „ulejváky" zesměšňoval. V listopadu roku 1915 se Armand podílel na založení nového tiskového orgánu individualistů *Pendant la meleé* (V průběhu boje), který je po několik číslech počátkem roku 1916 přejmenován na *Par dela la melée* (Mimo boj). Dne 16. října 1917 byl E. Armand zatčen jako spolupachatel v případě dezerce a v lednu 1918 odsouzen na pět let do vězení. Když byl Armand v červnu 1922 propuštěn, založil dvouměsíčník individualistického anarchismu *L'En-dehors* (Mimo), který vycházel v nákladu 6000 výtisků až do roku 1939. Časopis podporoval všechny pokusy o anarchistické komuny či kolonie po celém světě a zprostředkovával mezi nimi komunikaci. Vedle toho spolupracoval Armand s řadou dalších titulů anarchistického tisku. Podporoval jakoukoli formu volného sdružování, stejně tak v oblasti ekonomie, jako etiky, která upřednostňovala jednotlivce oproti rozmarům nepřátelského okolního prostředí. V roce 1923 zaujal v dvojčísle 22/23 časopisu *L'En-dehors* jasně odmítavý postoj k bolševické revoluci, když ji označil za pokus o realizaci „knuto-bismarckovského" státu, který umožní vládě v Moskvě vykonávat hegemonii na celém kontinentu. Odsoudil také z pozice francouzských individualistických anarchistů ruské anarchisty-kolaboranty. Vydávání *L'En-dehors* bylo úředně zastaveno v září 1939 vyhlášením války. V lednu 1940 byl Armand znovu zatčen, když byl v jeho kufříku nalezen francouzský překlad protiválečného manifestu, který původně vyšel v *Adunata dei Refrattari*, italském anarchistickém periodiku vydávaném v New Yorku. Byl odsouzen ke třem měsícům vězení a pokutě sto franků. Po propuštění byl umístěn do domácího vězení a poté celkem šestnáct měsíců od května 1940 do září 1941 internován v různých táborech. Propuštěn byl až po úspěšné intervenci francouzského svazu korektorů. Po válce vydával časopis *L'Unique*, který od roku 1956 vycházel jako měsíční příloha revue Louise Dorleta *Défens de l'homme*. V té době Armand také pořádal v různých pařížských kavárnách *Causeries réguliéres* (Pravidelné rozpravy, obdoba dřívějších *Causeries populaires*). Na sklonku života také hodně cestoval po celé Francii, aby podpořil místní skupiny individualistického anarchismu.

Ve svých textech E. Armand vždy hájil stanovisko individualistického anarchismu. Anarchismus však pro něj byl víc než jen filozofickou doktrínou, byl to každodenní způsob života mimo jakoukoli autoritu, útlak a vykořisťování. Příchod anarchistické společnosti měl podle jeho názoru záviset na výchově uvědomělých jednotlivců,

nikoli na revoluci, a tito jednotlivci byli schopni již v rámci současné společnosti ukázat ostatním, čeho lze dosáhnout svobodnou prací a vzájemnou dohodou. Armand byl také, jako všichni anarchističtí individualisté, přívržencem volné lásky a připisoval čím dál větší význam sexuální otázce, která je podle něj neoddělitelná od otázky sociální. Od roku 1924 rozvíjel postupně svou teorii „soudružství v lásce“, tedy aplikaci svobodné dohody v oblasti milostných a sexuálních vztahů. Této tematice věnoval několik brožur, které v roce 1934 shromáždil v knize *La révolution sexuelle et la camaraderie amoureuse* (Sexuální revoluce a milostné soužití).

Čeští čtenáři se s dílem E. Armanda mohli seznámit již dávno. V roce 1910 vyšla v Duchcově nákladem *Hornických listů* jeho brožura *Co jest anarchista?*, kterou přeložil Alois Šefl.

Poměrně rozsáhlý přehled Armandova díla, spolu s odkazy na možnosti stažení originálních vydání textů ve francouzštině, jsou zde: http://anarlivres.free.fr/pages/biblio/complements/armand.html

Podle hesla ve francouzksém Dictionnaire des anarchistes (https://maitron.fr/spip.php?article154536) zpracoval -ČP-.

SMRT RICARDA FLORESE MAGÓNA

WILLIAM C. OWEN

Rok 2022 jsme se rozhodli věnovat osobnosti mexického anarchisty Ricarda Florese Magóna, jehož sté výročí úmrtí si právě připomínáme. Na webových stránkách Anarchistické federace mu každý měsíc věnujeme jeden text. Jejich soubor pak plánujeme vydat ve formátu kapesní brožury. Jako ochutnávku přinášíme nekrolog z pera Williama C. Owena.

Ricardo Flores Magón je mrtev. Obvykle se mne zprávy o úmrtí dotýkají jen mírně, ale v tomto případě to pociťuji jinak. Není tomu tak proto, že tento nepokořitelný bojovník za Svobodu zemřel po dlouhých letech věznění a exilu ve vězeňské cele. Zmocnil se mne jakýsi mnohem hlubší cit než lítost či pocit ztráty blízké osoby. Z důvodů, jež se pokusím dále vyložit, se mi tato smrt zdá být vyvrcholením jistého období a vyvolává myšlenky a pocity, které jen stěží dokážu vyjádřit slovy. Mám dojem, jako by přestala působit nějaká síla, kterou jsem považoval za zcela zásadní.

Myslím si, že každý, kdo se kdy dostal do blízkého vztahu s Ricardem Magónem, to bude cítit stejně jako já. Bez ohledu na situaci, ve které se ocitl, vždy zůstával Někým, silou, s níž bylo nutné počítat, osobností, kterou nebylo možné přehlédnout. Zdálo se mi, že každý soudní a vězeňský úředník, s nimiž jsem o věci diskutoval a jimž jejich přirozený instinkt velel považovat Magóna za pouhého narušitele zákonů, si tento fakt plně uvědomoval.

Bylo tomu tak, myslím, proto, že tento člověk vyzařoval zcela evidentní jistotu; byl tak pevný ve svém přesvědčení, že ať už se jej cokoli snažilo umlčet, musel promluvit; byl tak silně odhodlán hrát svou úlohu v této velké bitvě za svržení lidského otroctví, že ji musel sám osobně, za jakoukoli cenu, vybojovat až do hořkého konce. Nenáviděl vše, co člověka utlačovalo, ať už to byla vláda, monopolní pozemkové vlastnictví, náboženské předsudky či velké finance. Jako Mexičan věděl, jak tyto věci ničily život jeho vlastního lidu; jako Anarchista chápal, že to byl osud všech vyděděných, všech, kteří byli odsouzeni k bezmocnosti na celém světě. U většiny lidí to vyvolávalo chvilkové výbuchy spravedlivého rozhořčení, avšak Magón se mi zdál být přímo sopkou, která nikdy nespí.

PROTI TYRANOVI

Pokud si dobře pamatuji, bylo to před nějakými třiceti lety v San Luis Potosí, kdy Ricardo Magón, tehdy mladý novinář, poprvé vystoupil do popředí. Bylo pro něj typické, že tam přímo skočil. Liberální strana se na svém zakládajícím sjezdu[1] v souladu se svou tradicí zaměřovala na veřejnou obžalobu římskokatolické církve. Ricardo Magón, jak mi bylo řečeno, doslova vyděsil toto shromáždění svou řečí, ve které zaútočil na Porfiria Díaze, všemocného mexického diktátora, jako na člověka, který prodal Mexiko na wallstreetské burze a byl tak pravou příčinou všeho zla v zemi.

Pointa spočívá pochopitelně v tom, že odsuzování církve bylo v té době populární a bezpečné, zatímco útok na Díaze byl bezprecedentní a plný nebezpečí. Ricardovi to vyneslo celoživotní přátelství s Libradem Riverou, který s ním od té doby sdílel všechny peripetie osudu a nyní jej přežil v Leavenworthské věznici; tehdy se ale Ricardo stal, spolu s bratrem Enriquem a Riverou, zvláštním terčem diktátorovy pomsty. Navzdory tomu začala tato trojice vyvíjet pilnou aktivitu a působila v duchu svých idejí až do doby, kdy po řadě uvěznění dospěli všichni tři k závěru, že v Mexiku již není jejich činnost nadále možná, a emigrovali do Spojených států. Uvedli tím však celou věc do pohybu. S velkou smělostí vyvolali v život hospodářské a sociální hnutí, které nakonec vypudilo Porfiria Díaze do exilu. Tak, jak to chápu já, je hybatelem všech věcí vždy reálný člověk, ale v jeho případě vedla cesta, kterou otevřel, přímo do hrobu.

Jsem si zcela jist, že Ricardo Magón to zřetelně předvídal, protože v rozhovorech vše přijímal se stoickým klidem jako cenu, která musí být zaplacena. Často býval příliš silně ovlivněn svými osobními náklonnostmi nebo antipatiemi, a v těch, jimž oponoval, bychom jen zřídkakdy mohli najít nějakou ctnost. Ale v zásadních otázkách jsem ho vždy vnímal jako spolehlivého, protože v zásadních otázkách by nikdy neuhnul. Často jsem jeho obvinění považoval za velice nespravedlivá, ovšem lidé, jež kritizoval, se obvykle zcela očividně ukázali být jen prospěchářskými politiky, takže to, jak je ocejchoval, bylo zcela přiměřené. Byl velmi agresivní i velmi přívětivý, což mu přinášelo množství přátel i nepřátel.

Osobně jsem se začal o bratry Magóny zajímat po přečtení knihy J. K. Turnera *Barbarské Mexiko*, ale to, co mne s nimi sblížilo, byla jejich vášnivá nenávist ke společenskému systému, který se zdál být schopen myslet pouze v dolarech. Po mnoho minulých let bylo mým stálým přesvědčením, že uctívání zlatého telete je to nejhanebnější ze všech náboženství a ta největší ze všech překážek, jež brání rozsáhlému pokroku, který je náš rod, díky intelektuálním výdobytkům minulých století, nyní povolán vykonat. Setkal jsem se s mnoha muži i ženami, kteří tento názor sdíleli, ale nikdy s nikým, kdo by jím byl tak naplněn jako bratři Magónové. Ricardo byl, jak pevně věřím, plně přesvědčen, že nejhorším možným osudem Mexika by bylo spočinout bezmocně v područí Wall Streetu. Uvědomoval si jeden významný fakt, totiž že celé lidstvo je zapřaženo do kočáru brutálně triumfující moci peněz a že se musí buď samo osvobodit, nebo zaniknout. Osobně tento názor sdílím. Mé studium Mexické revoluce a mé přemýšlení o způsobu, jímž plutokracie sebrala v Mexiku prakticky všechno, co stálo za to sebrat, proměnilo myšlenku, jež byla původně velice vágní a teoretická, v neotřesitelné přesvědčení.

SILNÁ OSOBNOST

Ricardo Magón byl jedním z nejpůsobivějších spisovatelů, které zplodilo revoluční hnutí. Vyjma případů, kdy se nechal vtáhnout do

žalostných polemik, neplýtval energií na nevýznamné detaily. Zasáhl vždy palčivé otázky, a to s mimořádnou neústupností. Celým jeho dílem prochází důraz na nejvyšší, a tím pádem také nejmocnější emoce, a také na hrdinství. Vyžadoval od lidí mnoho. Pochybuji, že by znal Nietzscheho spisy, ale v mých očích byl druhým Nietzschem, byť demokratickým. Nicméně v takových povahách bývá vždy silná aristokratická složka. Trvají na tom nejlepším, na úplné a dokonalé realizaci svých ideálů, a při této realizaci se žádná oběť nezdá být příliš veliká.

Nechci psát ani životopis ani chvalozpěv, a omezím se na několik osobních vzpomínek, jež možná poskytnou určitý obraz skutečného člověka. Pamatuji se, jak byl předem varován o hrozícím zatčení, a jak se odmítl uchýlit do bezpečného útočiště, protože by to znamenalo „dezorganizovat hnutí". Když jsme ho poté, po uplynutí mnoha týdnů, dostali ven na kauci, odebral se rovnou do redakce *Regeneración* a celou hodinu se věnoval rozsáhlé korespondenci, kterou jinak běžně vyřizoval pravděpodobně až osm hodin denně. Nikdy jsem se nesetkal s tak pilným propagandistou, snad kromě jeho bratra Enriqua. Žil chudě a pokud vím, neměl žádné osobní zlozvyky. Popravdě řečeno, neměl na ně vůbec žádný čas.

Při mé první návštěvě redakce *Regeneración* jsem si povšiml velkého balíku a dozvěděl jsem se, že obsahuje pouze výtisky Kropotkinova *Dobývání chleba*, určené k odeslání do Mexika. Po léta tito lidé pokračovali s nekonečnou houževnatostí a s velkou zátěží pro jejich skromné osobní prostředky v této úmorné dřině. Jejich velkou ideou bylo rozvíjení revolučních osobností. Měli bezmezný obdiv ke Kropotkinovi, podle mého názoru příliš nekritický.

Když jsem vystřídal Johna Kennetha Turnera[2] v pozici editora anglické sekce ***Regeneración***, činil náklad časopisu 17 000 výtisků[3] a list musel vydělávat peníze. Každý cent byl využit k šíření propagandy. Měli jsme 600 až 700 výtisků pro bezplatnou vzájemnou výměnu a díky tomu jsme dostávali mimořádně důkladné zprávy a aktuality z celého latinskoamerického světa. Naším velkým cílem bylo sjednotit mínění latinskoamerického světa, v Mexiku, ve Střední a v Jižní Americe, proti invazi plutokracie, a ve Spojených státech vyvolat dostatečně silný pocit, který by udržel na uzdě neustále hrozící intervenci. Myslím, že Ricardo považoval právě tento poslední bod za hlavní úkol *Regeneración*, a právě proto se stavěl proti přestěhování redakce do Mexika, což byl krok, na který jsem v určitou dobu silně naléhal.

Ve své knize *Skutečné Mexiko* (The Real Mexico) popisuje Hamilton Fyfe, nyní editor *Daily Heraldu*, tehdy však významný zahraniční dopisovatel těchto novin, neočekávaný pád Porfiria Díaze, považovaného Spojenými státy za Mocnost prvořadého významu, mající podporu silné armády. Pan Fyfe poznamenává, že Díaz přehlédl jeden důležitý faktor, cituji, jistého gentlemana jménem Ricardo Flores Magón. Vždy jsem tuto poznámku považoval za výstižnou a bratry Magóny jsem chápal jako muže, kteří opravdu uvedli do pohybu síly, jež Díaze nakonec vyhnaly do exilu. Měl jsem to za velký úspěch a za skutečně významnou událost, určující epochy. Díaz byl člověk, který, jak řekl William Archer, prodal svou zemi za babku a s bezstarostností dítěte, vyfukujícího mýdlové bubliny. Jeho svržení z trůnu bylo prvním neúspěchem, se kterým se plutokracie Severu setkala při svém triumfálním pochodu na Jih.

Když vystřídal Díaze ve funkci prezidenta Maduro, jmenoval jednoho z Magónových bratrů, Jesúse, v té době předního právníka, ministrem. Je mi známo, že Jesús vyvíjel opakované úsilí přemluvit jak Ricarda, tak Enriqua k návratu do Mexika s tím, že jim zajistí naprostou bezpečnost a rychlé jmenování do vysokých funkcí. Tito muži byli oba velice chudí. Byli předmětem opakovaného stíhání a věznění jako nepohodlní rušitelé plutokratického klidu a míru. Přesto vytrvale odmítali nabídky svého bratra. To se mi zdálo vždy rozhodující. Pro nás může být obtížné a možná i nemožné porozumět pochodům mexického myšlení a postojům mužů, kteří v sobě mají tolik starobylé indiánské krve. Ale že v samotné podstatě byli tito mužové – Ricardo a Enrique Magónovi a také Librado Rivera, který je stále ještě v Leavenworthské věznici – fanaticky věrní svému anarchistickému přesvědčení, o tom nemohu ani na chvíli pochybovat.

„... ODPOČÍVÁ V POKOJI"

Nuže, Ricardo Flores Magón je mrtev a jistě „po horečnatém a nestálém životě odpočívá v pokoji". Ani chvála, ani pohanění se ho již nijak nedotýkají. Zemřel ve věznici v Leavenworthu, USA, po uplynutí pěti let z hrůzného dvacetiletého trestu,[4] k němuž byl odsouzen za to, že napsal články proti odvodům mladých mužů do vojenské služby. Mnoho let trpěl cukrovkou a v poslední době mu hrozila ztráta zraku. Mohl dosáhnout svého propuštění výměnou za vyjádření lítosti – což bylo pro povahu, jako byl on, nepřijatelné.

V posledních měsících demonstrovali organizovaní pracující v Mexiku za Ricardovo propuštění a po oznámení jeho úmrtí nařídil parlament v Mexico City svému tribunálu, aby se zahalil do černé barvy. Vláda požádala o vydání jeho těla, aby mu mohl být uspořádán pohřeb jako jednomu z těch, jejichž život byl nepřetržitým bojem za věc emancipace, kterou si však musí masy v Mexiku, stejně jako po celém světě, ještě vybojovat. Jeho soudruzi ale respektovali jeho zásady a odmítli vládní pohřeb, a tak bude pohřben v Los Angeles v Kalifornii.[5]

Doufáme, že lid Spojených států, inspirovaný příkladem tohoto nezdolného bojovníka, se vzbouří a bude požadovat propuštění množství politických vězňů, mučedníků svědomí, kteří dnes hnijí ve vězeňských kobkách. Takový úspěch by byl tím nejpřiměřenějším monumentem k uctění života a památky Ricarda Florese Magóna.

Poznámky:

[1] Zakládající sjezd Mexické liberální strany se uskutečnil v San Luis Potosí ve dnech 5. až 14. února 1901.

[2] Owenův omyl. Předchozí redaktorkou byla Ethel Duffy Turnerová, manželka Johna Kennetha Turnera.

[3] Diego Abdal Santilián uvádí ve své biografii Ricarda Florese Magóna z roku 1925 číslo 25 000 výtisků.

[4] 15. srpna 1918 byli odsouzeni Ricardo Flores Magón ke dvaceti letům vězení a Librado Rivera k patnácti letům vězení za „aktivity, které představují neustálé porušování nejrůznějších zákonů".

[5] Tělo Ricarda Florese Magóna bylo nakonec převezeno do Mexika a pohřbeno v *Pantheón Francés de la Piedad* (Francouzský hřbitov) v Mexico City. V roce 1944 byl exhumován a jeho tělo bylo uloženo v *Rotonda de las Personas Illustres* (Rotunda slavných osobností).

Článek byl otištěn v britském anarchistickém měsíčníku *Freedom*, v prosincovém čísle ročníku 1922.
Překlad byl pořízen z přepisu, přístupného na webových stránkách Libcom (https://libcom.org/library/death-ricardo-flores-magon). Přihlédli jsme také k francouzskému překladu, který vyšel v revui *Itineraire. Une vie, une pensée*, v čísle 9/10, roč. 1992, jež bylo věnováno Ricardu Floresu Magónovi. Z francouzského vydání přebíráme mezititulky a vysvětlivky. Přeložil -ČP-.

SMRT STARÝCH POŘÁDKŮ JE BLÍZKO. ŠEPTÁ SE TO V BARECH, DIVADLECH, TRAMVAJÍCH A DOMOVECH, ZVLÁŠTĚ V NAŠICH DOMOVECH, DOMOVECH TĚCH DOLE.

RICARDO FLORES MAGÓN

MALATESTA O VÁLCE A NÁRODNÍM SEBEURČENÍ

WAYNE PRICE

Poučení pro anarchisty uvažující o ukrajinské válce od Wayna Price. Ten se zabývá válkou na Ukrajině prostřednictvím díla Errica Malatesty v následujícím textu, který vyšel letos v létě v časopise Black Flag Anarchist Review.

ÚVOD

Mezi anarchisty v USA i na mezinárodní úrovni probíhá debata o správném přístupu k ukrajinské válce s ruským státem. Někteří (jako například já) vyjadřují solidaritu s ukrajinským lidem proti invazi Ruské federace. („Ukrajinský lid" je většinou dělnická třída, nižší střední třída, zemědělci a chudí). Jiní podporu Ukrajincům odmítají. Poukazují na to, že Ukrajina má kapitalistickou ekonomiku, má stát, je národem a dostává pomoc od amerického imperialismu a jeho spojenců v NATO (což je všechno pravda).

Obě strany se vyznačují tím, že se odvolávají na italského anarchistu Errica Malatestu (1853–1932), jenž byl mladším přítelem a soudruhem Bakunina a Kropotkina, považovaných za „zakladatele" anarchismu. „Malatesta, jehož šedesátiletá kariéra je mimo Itálii málo známá, stojí vedle Michaila Bakunina a Petra Kropotkina jako jeden z velkých revolucionářů mezinárodního anarchismu." (Pernicone 1993, s. 3)

Od doby, kdy ruská armáda vtrhla na Ukrajinu, jsem se zapojil do mnoha internetových debat s odpůrci podpory ukrajinského lidu (nikoli státu, ale lidu). Některé spory byly vedeny se státními socialisty, kteří jsou v podstatě na straně ruských útočníků. Prakticky žádní anarchisté si však nedělají iluze o Putinově Rusku. (Na rozdíl od většiny liberálů si nedělají iluze ani o shovívavosti amerického imperialismu). Přesto mnozí anarchisté odmítají jakoukoli podporu ukrajinskému lidu a nepovažují ho za o nic lepšího než ruské okupanty. (Můj názor viz Price 2022.)

Několik autorů zveřejnilo odkazy na Malatestův odpor k první světové válce a tvrdí, že to dokazuje, že přední anarchista byl proti „válce" jako takové. Během první světové války byla většina anarchistů proti oběma stranám, ale menšina podporovala Spojence. K této menšině patřil Kropotkin, nejuznávanější anarchistický myslitel své doby. Malatesta těmto poválečným anarchistům vyvracel jejich názory. (Viz „Anarchisté zapomněli na své zásady" a „Provládní anarchisté" v Malatesta 2014).

Napsal: „[Anarchisté] vždy tvrdili, že dělníci všech zemí světa jsou bratry a že nepřítelem, ‚cizincem', je vykořisťovatel, ať už se narodil u nás nebo ve vzdálené zemi… Vždy jsme si volili naše přátele, naše soudruhy v boji, stejně jako naše nepřátele, na základě idejí, které zastávali, a podle jejich pozice ve společenském boji, ale nikdy na základě jejich rasy nebo národnosti. Vždy jsme bojovali proti patriotismu… a byli jsme hrdí na to, že jsme internacionalisté… A nyní, když by následky nanejvýš kruté nadvlády kapitalismu a státu měly o pravdě našich koncepcí přesvědčit i ty nejzaslepenější…" (Malatesta 2014; s. 380)

Ale také napsal: „Nejsem ‚pacifista'… Utlačovaní jsou vždy ve stavu legitimní sebeobrany a mají vždy právo zaútočit na utlačovatele… Jsou války, které jsou nutné, svaté války, a to jsou války osvobozovací, jaké jsou obecně ‚občanské války' – tj. revoluce." (tamtéž, s. 379)

Jinými slovy, všechny strany války mezi utlačovateli měly stát proti sobě – jako například první světová válka mezi bloky imperialistických států (Francie, Británie, Rusko a později USA vs. Německo, Rakousko, Turecko). Války utlačovaných proti utlačovatelům však byly válkami osvobozovacími, které je třeba podporovat. Malatesta se neomezoval ani na třídní války, jako byly revoluce otroků, rolníků nebo moderních dělníků. (To je někdy vyjádřeno jako „Žádná válka, ale třídní válka!") Zahrnoval sem i války utlačovaných národů.

MALATESTA O NÁRODNÍM OSVOBOZENÍ

V roce 1911 se italský stát v konkurenci s tureckým impériem snažil dobýt části severní Afriky. Malatesta odsoudil „kořistnickou a loupežnou válku, kterou italská vláda hodlala vést proti libyjskému lidu". (tamtéž, s. 353) Neodsoudil však obě strany.

„Pokud by nějakým neštěstím došlo ke střetu mezi jedním a druhým národem, stojíme na straně lidí, kteří brání svou nezávislost… Je to vzpoura Arabů proti italskému tyranovi, která je ušlechtilá a svatá… Doufáme, že italský lid… donutí svou vládu ke stažení z Afriky; pokud ne, doufáme, že se Arabům podaří ji vyhnat." (tamtéž; s. 357) Nepodporoval politiku arabských vládců; byl však solidární s arabským lidem a chtěl, aby vyhnal italské imperialisty.

Další příklad: V roce 1900 strávil Malatesta krátký čas na Kubě. Bylo to nedlouho po kubánské válce za nezávislost, která vyhnala španělské kolonizátory. Ve svých rozhovorech (přetištěno v Malatesta 2019; s. 218–237) chválil kubánské anarchisty, kteří se účastnili národního boje; chválil kubánské dělníky, kteří bojovali za svou svobodu; varoval před vytvořením nového státu s jeho kapitalistickými podporovateli; a varoval před americkými imperialisty, kteří zaujmou místo Španělů.

„Dovolte mi, abych poslal pozdrav statečným kubánským dělníkům, bílým i černým, narozeným zde nebo jinde… Dlouho jsem obdivoval obětavost a hrdinství, s nimiž bojovali za svobodu své země…" (tamtéž, s. 231)

„… myšlenky mých soudruhů o otázce [kubánské] nezávislosti… Anarchisté, kteří jsou nepřáteli všech vlád a hlásí se k právu žít a rozvíjet se v naprosté svobodě pro všechny etnické a sociální skupiny i pro každého jednotlivce, se nutně musí postavit proti jakékoli skutečné vládě a stát na straně jakéhokoli lidu, který bojuje za svou svobodu." (tamtéž, s. 233)

„My anarchisté chceme svobodu Kuby, stejně jako ji chceme pro všechny národy: chceme však skutečnou svobodu. A za tu jsme bojovali a budeme bojovat i nadále." (tamtéž, s. 234)

Malatesta si byl plně vědom omezenosti kubánské nezávislosti. „Kubáncům se podařilo z vyhnání španělské vlády vytěžit jen velmi málo, protože španělští kapitalisté, kteří je vykořisťují, zde zůstávají… [a] zůstávají podřízeni jiným kapitalistům, Kubáncům [a] Američanům…" (tamtéž, s. 233) Varoval, že se vytváří nový, kapitalistický stát pod ochranou USA.

I v rámci těchto omezení se domníval, že boj nebyl marný. „Je tu však něco, čeho Kubánci dosáhli, a to je vědomí, že když se jim podařilo násilím vyhnat z Kuby španělskou nadvládu, získají násilím vše, o co usilují." (tamtéž, s. 226) To znamená, že poznali možnost revoluce. Boj za úplnou svobodu na Kubě nebyl u konce. „Boj teprve začne a bude nutné v něm pokračovat, neúprosně a bez slitování, proti každé vládě a každému vykořisťovateli." (tamtéž, s. 236)

Malatesta měl svůj přístup, metodu organizování (viz Price 2019). Sám sebe nazýval „revolučním anarchistou-socialistou" a prosazoval, aby se anarchisté účastnili každého lidového hnutí za zlepšení života lidí, ať už je jakkoli omezené. Zároveň prosazoval, aby

se revoluční anarchisté, kteří spolu souhlasí, organizovali a prosazovali anarchismus jako program a vizi v rámci širších hnutí. Prosazoval, aby se anarchisté účastnili odborů, odborového organizování a stávek. Byl však proti rozmělnění anarchistického hnutí do hnutí odborového (jak podle něj navrhovali někteří anarchosyndikalisté). Místo toho chtěl, aby anarchistické skupiny působily uvnitř i vně odborů.

Stejně tak chtěl, aby se italští anarchisté podíleli na antimonarchistickém hnutí. Navrhoval spojit se s levicovým křídlem hnutí, které bylo pro lidovou revoluci s cílem svrhnout archaického italského krále. Malatesta byl připraven vytvořit koalici se sociálními demokraty (většinou marxisty), kteří doufali, že krále nahradí volený parlament, v němž by postupně směřovali ke státnímu socialismu. Také s radikálními republikány, kteří chtěli pouze vytvořit parlamentní demokracii. V průběhu lidové revoluce doufal, že ji anarchisté budou schopni dovést dál, než jejich spojenci původně chtěli.

„Tím, že bychom se zúčastnili [antimonarchistického] povstání… a hráli co největší roli, získali bychom si sympatie povstalého lidu a mohli bychom věci posunout co nejdál… Musíme spolupracovat s republikány, demokratickými socialisty a jakoukoli jinou antimonarchistickou stranou, abychom svrhli monarchii; ale musíme tak činit jako anarchisté, v zájmu anarchie, aniž bychom rozpustili naše síly nebo je smísili se silami jiných a aniž bychom se zavázali k něčemu jinému než ke spolupráci na vojenské akci.“ (tamtéž; s. 161–162) Italští anarchisté a syndikalisté se o tento přístup pokusili v boji proti nástupu fašismu.

Malatestovu metodu shrnul mladší revolucionář Eugenio Pellaco: „Kdekoli se nachází lidé, tam musí být anarchisté – připravení propagovat a bojovat…“ (Pernicone 1993, s. 273)

MALATESTA VS. LENIN O NÁRODNÍM SEBEURČENÍ

Malatestovy názory na národní sebeurčení (neboli národně osvobozenecké války) lze zasadit do širšího kontextu. Velká část anarchistů považuje uznání skutečnosti, že národy existují (a že některé jsou utlačovány jinými) za totéž co „nacionalismus“. Národní útlak je však objektivní problém (odepření svobody národa vybrat si vlastní ekonomickou a politickou společnost). „Nacionalismus“ je jedním z programů řešení tohoto problému.

Anarchisté odmítají nacionalistický program. Ten vyzývá ke sjednocení všech tříd v rámci národa pod vedením kapitalistických vládců a k vytvoření státu, zároveň popírá společné zájmy pracujících utlačovaného národa s pracujícími v jiných zemích. Tak to ale nefunguje. I když utlačovaný národ získá politickou nezávislost, bude stále ovládán světovým trhem, který ovládají velké kapitalistické ekonomiky (imperialismus). Politicky ho budou stále ovládat velké státy se svou obrovskou vojenskou mašinerií. Anarchosocialisté věří, že jediným konečným řešením národního útlaku (tj. dosažením národního osvobození) je mezinárodní revoluce světové pracující třídy a všech utlačovaných lidí, která nastolí celosvětovou anarchii. A to není totéž co nacionalismus.

Mnozí anarchisté se z neznalosti domnívají, že „národní sebeurčení“ je leninský koncept. Ve skutečnosti je to jeden ze základních buržoazně demokratických požadavků vznesených ve velkých buržoazně demokratických revolucích ve Velké Británii (1640), USA (1776), Francii (1789) a dalších. Patřila k nim svoboda slova, tisku, shromažďování, náboženství, ale i půda těm, kdo ji využívají, právo nosit zbraň, *habeus corpus*, volba úředníků, zákaz diskriminace na základě rasy, pohlaví, náboženství, národnosti apod. Kapitalistická třída samozřejmě nikdy konzistentně nedodržovala svůj vlastní demokratický program; realizace těchto požadavků vždy závisela na boji vykořisťovaných a utlačovaných proti vládnoucím třídám.

Leninovou myšlenkou bylo, aby jeho strana dělala víc, než jen bojovala za zlepšení dělnických mezd a pracovních podmínek. Měla by hájit buržoazně demokratická práva všech utlačovaných, bez ohledu na to, jak blízko či daleko mají k dělnickému třídnímu boji. To se týkalo i velkých skupin, jako byli rolníci nebo ženy – a národů utlačovaných carskou říší nebo jinými imperialismy. Obhajoval také podporu menších skupin, jako byli cenzurovaní spisovatelé, odvedení vojáci, náboženské menšiny atd.

Problém Leninova programu nespočíval v tom, že by byl příliš demokratický! Problém byl v tom, že jeho demokratičnost byla pouze instrumentální. Jeho cílem bylo dostat jeho stranu k centralizované státní moci. Lenin byl pro půdu rolníkům, jako krok ke sloučení do velkých státních hospodářství – údajně dobrovolně, ačkoli takto to Stalin ani Mao neprováděli. Podobně, pokud by socialisté v imperialistické zemi podporovali práva pracujících v utlačované zemi, pak by údajně tito pracující nakonec socialistům důvěřovali a byli by ochotni se dobrovolně sloučit – opět ne tak, jak to fungovalo v praxi (jako na Ukrajině).

Lenin doufal, že podporou národního sebeurčení nakonec dospěje ke sloučenému, homogenizovanému a centralizovanému jednomu světovému státu – skutečnému monstru. Anarchisté jsou rovněž internacionalisté, kteří usilují o konec národních států. Jsou však také decentralisty a pluralisty, regionalisty a federalisty. Usilují o svět mnoha kultur, které se vzájemně ovlivňují prostřednictvím federací a sítí, přičemž žádná země neovládá jinou. To je základním východiskem anarchistické podpory národního sebeurčení.

UKRAJINA

Jaké světlo vrhají Malatestovy názory na ukrajinskou válku? Jistě by se postavil proti meziimperialistické válce mezi Ruskem a USA a jejich spojenci v NATO (pokud by k ní někdy došlo), stejně jako odsoudil první světovou válku. Jiná věc je válka mezi ruským státem a ukrajinským lidem. Rusko je imperialistický agresor. Ukrajina je slabá, chudá a neimperialistická země.

Jak ukazuje Malatesta, je překroucené tvrdit, že skuteční anarchisté nepodporují utlačovaný lid (národy, země) proti imperiálním utlačovatelům. Je pravda, že ukrajinský lid není anarchistický ani socialistický; akceptuje svůj stát a kapitalismus. Znamená to, že by ho anarchisté měli trestat tím, že ho odmítnou bránit, když ho napadne silný nepřítel, který masakruje obyvatele a demoluje města?

Je pravda, že Ukrajinci berou zbraně z jediného dostupného zdroje, totiž od západních imperialistů. To nic nemění na základní povaze války – ale Ukrajinci by měli být opatrní a nedůvěřovat Spojeným státům. Jejich vláda by je mohla snadno zradit, pokud by jejich vůdci uznali, že to za to stojí. (Kubánci dostali od USA pomoc proti Španělsku, což samo o sobě nebylo bezzásadové. Jejich chybou bylo, že se nepřipravili na odpor proti USA, když válka skončila).

Pokud vím, ukrajinští anarchisté ve skutečnosti následovali Malatestův přístup. Proti invazi se postavila prakticky celá země. V celé zemi probíhá dobrovolnické organizování, a to jak vojenské, tak sociální – navzdory chaosu a destrukci. Ukrajinští anarchisté ze sebe neudělali blázny tím, že by se postavili proti odporu lidu. Naopak se spojili s širším hnutím Ukrajinců. Někteří z nich poskytují nevojenské služby prostřednictvím skupin vzájemné pomoci, například distribuci potravin. Jiní vytvořili vojenskou jednotku složenou z anarchistů a antifašistů. Přestože mají značnou míru autonomie, koordinují svou činnost se silami teritoriální obrany.

Někteří anarchisté v jiných zemích je kritizují za spolupráci se státem. Bylo by samozřejmě lepší, kdyby se jim podařilo vytvořit rozsáhlou anarchistickou milici nebo partyzánskou jednotku. Ale vzhledem k limitům anarchistických uskupení se to prozatím jeví jako rozumná taktika. Po vzoru Malatesty může účast v celonárodním úsilí o odražení ruských okupantů umožnit anarchistům širší vliv na budoucí Ukrajinu.

Odkazy:
• Malatesta, Errico (2019) (Davide Turcato, Ed.) (Paul Sharkey, Trans.). *Malatesta in America 1899–1900. The Complete Works of Errico Malatesta*; sv. IV. Chico CA: AK Press.
• Malatesta, Errico (2014) (Davide Turcato, Ed.) (Paul Sharkey, Trans.). *The Method of Freedom; An Errico Malatesta Reader.* Oakland CA: AK Press.
• Pernicone, Nunzio (1993). *Italian Anarchism, 1864–1892*. Princeton NJ: Princeton University Press.
• Price, Wayne (2022). „Defend Ukraine! Revolutionary Opposition to Russian and U.S. Imperialism!“ https://www.anarkismo.net/article/32559
• Price, Wayne (2019): „The Revolutionary Anarchist-Socialism of Errico Malatesta“ https://www.anarkismo.net/article/31632

Zdroj:
https://theanarchistlibrary.org/library/wayne-price-malatesta-on-war--and-national-self-determination.html

MYLNÉ PŘEDSTAVY O IMPERIALISMU

ANTTI RAUTIAINEN

Na webu ruských anarchistů a anarchistek avtonom.org vyšel koncem srpna pod názvem „Mylné představy o imperialismu a kolektivní trauma anarchistického hnutí“ text finského aktivisty, který se zamýšlí nad kořeny toho, proč někteří anarchisté odmítají podpořit odpor vůči ruské invazi.

Od začátku vojenské invaze na Ukrajinu často slýcháme výzvy neukrajinských anarchistů, komunistů a levičáků směrem k Ukrajincům: aby neodporovali Putinově agresi, složili zbraně a utekli.

S takovými lidmi je zbytečné vést dialog. Měli bychom se však zamyslet nad tím, jak se anarchistické a levicové teorie dostaly do tak žalostného stavu? Na tuto otázku nemám hotovou odpověď, ale myslím, že existují dva hlavní důvody. Zaprvé, zastaralé představy levice o imperialismu, které se rozšířily do anarchistické teorie, a kolektivní trauma anarchistů způsobené četnými porážkami hnutí v minulosti. Zadruhé, mnozí anarchisté mají tendenci nahlížet na věci pouze prizmatem svého regionu, aniž by brali v úvahu realitu mimo něj.

Před velkými porážkami antiautoritářského hnutí ve 20., 30. a 40. letech by anarchisty nikdy nenapadlo učinit takovou šílenou výzvu. Například anarchisté z Koreje a Finska se aktivně zapojili do boje za národní nezávislost, zatímco anarchisté z Velké Británie, Spojených států, Nizozemska a Japonska ostře vystupovali proti imperialismu a kolonialismu svých vlád. Tehdy žádný anarchista nevyzýval národně osvobozenecká hnutí, aby složila zbraně.

CO JE ŠPATNÉHO NA NAŠICH TEORIÍCH IMPERIALISMU?

Mylné představy levice o imperialismu lze přinejmenším zčásti přičíst Leninovi. Lenin věřil, že imperialismus je nejvyšší fází kapitalismu, která zahrnuje jeho expanzi, dobytí periferie a nakonec v celosvětovém měřítku zničení volné konkurence, jíž kapitalismus vděčí za svůj vznik. Leninská definice imperialismu vyhovovala především samotnému Leninovi, protože v jejím kontextu se útoky sovětského Ruska na Polsko, Ukrajinu, Ázerbájdžán, Arménii a Gruzii nedaly nazvat imperialistickými výboji.

Do této definice nespadá ani mnoho dalších historických projevů imperialismu. Motivem dobývání často nebyl zisk, ale bezpečnostní zájmy – například vytváření takzvaných nárazníkových zón. Takový byl často imperialismus Ruské říše a později Sovětského svazu. Finsko, dobyté Alexandrem I. v roce 1809, bylo v té době nejchudší zemí Evropy a přinášelo Rusku jen ztráty. Skutečným důvodem jeho dobytí bylo vytvoření bezpečné nárazníkové zóny před carským hlavním městem Petrohradem.

Ačkoli Rusko již není impériem, Putinův motiv pro invazi na Ukrajinu je stejný jako v případě dobytí Finska Alexandrem I. – vytvoření nárazníkové zóny. I kdyby Putin válku vyhrál, ztratil by na ní více kapitálu, než kolik by mu mohla přinést v příštích sto letech. Tentokrát za válkou nestojí kapitál ani oligarchové – někteří z nich, jako například vedení Lukoilu, ji dokonce otevřeně odsoudili.

Samozřejmě by se dalo přistoupit k zobecnění a říci, že kapitalismus stojí za všemi moderními válkami, protože je založen spíše na principu konkurence než spolupráce. Mechanismus, kterým kapitalismus vytváří války, je však složitější, než jak ho vykreslují levičáci. Snaha levice připsat veškerou odpovědnost za války machinacím kapitálu vypadá obzvlášť hloupě, když cíle imperiální agrese nemají významné zásoby ropy.

Tak například v roce 1999 panovalo na levici přesvědčení, že za bombardováním Jugoslávie stojí záměr USA a NATO vybudovat ropovod přes Kosovo. O 23 let později však po ropovodu stále není ani stopy. V roce 2001 levičáci trvali na tom, že USA chtějí postavit ropovod přes Afghánistán, a tím vysvětlovali vojenskou invazi. Nic takového se opět nestalo. Ropa nebyla hnacím motorem těchto válek, ale ani dobré úmysly. Důvody jsou čistě ideologické: zavést určitý mezinárodní právní systém pro světové společenství a pomstít minulá ponížení. Putinovy důvody jsou podobné. Kromě vytvoření nárazníkové zóny chce také pomstít ponížení, kterým byl z pohledu agenta KGB rozpad Sovětského svazu. Svou roli zde sehrál i jeho ultranacionalismus – touha sjednotit všechna ruskojazyčná území pod vlajkou jednoho státu.

Z úspěšného dobývání samozřejmě profitují kapitalisté. Někteří kapitalisté doplní své peněženky bez ohledu na konečný výsledek, pokud nepůjde o válku jadernou. Neztotožňujme však kapitalismus s aktivitami jediné supervelmoci. USA jsou stále vedoucím kapitalistickým státem, ale kdyby na jejich místo nastoupil někdo jiný, kapitalismus by na tom nezískal, ani netratil. Multipolární svět nemusí být nutně méně nebo více kapitalistický než dnešní svět. Proto považuji úsudek, že americký imperialismus je horší než jakýkoli jiný imperialismus jen proto, že USA jsou vedoucím kapitalistickým státem, za velmi povrchní.

V Řecku, na Balkáně a v Latinské Americe má levice osobní důvody, proč nedůvěřuje USA a NATO. Spolupráce se Západem je pro ně nepřijatelná i tváří v tvář společnému nepříteli. Neexistují však žádné univerzální situace nebo univerzální hierarchie útlaku, v nichž by byl kapitalismus vždy v centru dění a státy agresorem.

Pokud jste v Čečensku gay a lidé se to dozvědí, pravděpodobně vás zabijí a kapitalismus s tím nemá nic společného. V této situaci vystupuje do popředí problém patriarchátu a homofobie. Válka na Ukrajině tedy není nevyhnutelným důsledkem kapitalismu, ale je spíše způsobena zvráceným pohledem na svět ze strany konkrétního člověka. Bez této války by kapitalismus neutrpěl, možná dokonce naopak, vzkvétal by. Nejzáludnější je, že se vaši nejhorší nepřátelé a nejlepší potenciální spojenci mění podle času a místa.

Pohled levice na imperialismus byl formován nejen Leninovou teorií, ale také všeobecným strachem z jaderné války. Noam Chomsky se například domnívá, že nejlepším způsobem, jak zkrotit Putinovu nenávist k Západu, by bylo předat mu několik států jako nárazníkovou zónu; cokoli jiného by podle něj vedlo k jaderné válce. Takové řešení však s sebou nese mnoho problémů, z nichž nejzřejmější je, že se Chomsky neobtěžoval zeptat obyvatel těchto budoucích Putinových nárazníkových zón, zda si takový osud přejí, či nikoli. Kromě toho snadná vítězství nijak nepomáhají potlačit tyranské ambice, ale jen je podporují. Nechci se dostat do situace, kdy si budu muset vybrat mezi podřízením se Hitlerovi a jadernou válkou. Proto je pro nás tak důležité Putina co nejdříve svrhnout, ne se ho snažit zpacifikovat.

JAK MŮŽEME PŘESNĚJI DEFINOVAT IMPERIALISMUS?

Imperialismus lze definovat jako snahu státu dobýt jiná území s cílem získat status vedoucí velmoci.

Tato definice je v podstatě stejná jako definice ve slovnících, ale rozhodl jsem se z ní odstranit ekonomickou dominanci a kulturní hegemonii. Dominantní postavení amerických filmů ve světovém filmovém průmyslu by se podle mého názoru nemělo stavět na roveň dobyvačným tažením a ničení městských center raketovými údery.

Dnes jsou imperialistické ambice států stále častěji poráženy (jako v případě USA v Iráku a Afghánistánu) nebo se stávají vůbec nedosažitelnými (například pro Belgii, Nizozemsko a Portugalsko), takže levice stále více spojuje ekonomickou a kulturní nadvládu s imperialismem. Domnívám se však, že se jedná o přehnaný

koncept, který vede levici k hrubé analýze událostí, jako je srovnání nárůstu vlivu NATO s ruským útokem na Ukrajinu.

V americkém postkoloniálním diskurzu existuje tendence považovat dobyvačné války za něco z minulosti, a tak je význam toho, co se děje ve východní Evropě, buď srovnáván s kulturní nadvládou Spojených států, nebo není vůbec zohledňován. Dalo by se říci, že postkoloniální teorie trpí svou vlastní koloniální zaujatostí. Situaci nepomáhá ani to, že sami Východoevropané do svých analýz zahrnují postkoloniální teorii, protože místní mezietnické konflikty jen zřídkakdy zapadají do koloniálního rámce této teorie. Ve východní Evropě je druhá strana konfliktu nepřítelem, ale ne nějakým vnějším „cizincem", který není považován za člověka; je to také člověk, jen s jinou identitou. Ne každý imperialismus je proto koloniální.

Když velký stát uzavře spojenectví s menším státem, není to v žádném případě totéž jako násilné pohlcení malého státu větším. Je samozřejmě možné upadnout do moralismu a kritizovat východoevropské země za jejich touhu vstoupit do NATO a připomínat zločiny Spojených států v Latinské Americe, na Blízkém východě a na území bývalé Jugoslávie. Estonci usilující o vstup do NATO však nejsou vedeni touhou utlačovat Palestince, Kurdy, Iráčany nebo kosovské Srby, ale přáním nebýt podrobeni Ruskem. Nepodporuji vstup Finska (ani žádné jiné země) do NATO, ale ani neobviňuji Estonce z imperialismu, protože o jaký imperialismus to může jít?

Španělská republika požádala o pomoc Velkou Británii a Francii. Když se zdálo, že porážka Kronštadtského povstání je nevyhnutelná, obrátili se povstalci na země Dohody s žádostí o pomoc. Na druhou stranu mnohá protikoloniální hnutí v 50., 60. a 70. letech hledala a získávala podporu Sovětského svazu. A já se jim nedivím. Přítel mého přítele také nemusí být mým přítelem.

Každý rok utíkají statisíce lidí z chudých zemí do bohatých – jsou to tedy také agenti imperialismu? Zásadový revolucionář by se možná zapojil do sociálního boje přesně tam, kde se narodil, bez ohledu na to, jak chudý byl stát. Touha po zvýšení životní úrovně je však naprosto přirozená a nebylo by dobré, kdyby se anarchisté stali moralisty. Mnozí obyvatelé východní Evropy podporují rozhodnutí vstoupit do EU a NATO, protože se obávají o svou bezpečnost a chtějí zvýšit svou životní úroveň, nikoli proto, že by chtěli drancovat Afriku rukou Francie.

Neexistuje ani ukrajinský imperialismus, i když jsem se s takovými výroky na levici setkal. Ukrajinskou politiku v posledních letech formovaly (ultra)nacionalistické konflikty, včetně sporu o status ruského jazyka. Rusínští aktivisté například aktivně kritizovali ukrajinské nacionalisty a členy vlády. V Donbasu se od příměří v letech 2014–2015 nepřestalo střílet a oběma stranám se připisuje ostřelování obytných budov, což je válečný zločin. Tyto konflikty se však odehrávaly v rámci hranic stanovených v roce 1992 a nazývat je imperialistickými by bylo zavádějící. Ať si Putin říká, co chce, periodické válečné zločiny ještě nejsou genocidou.

Válce by se možná dalo předejít, kdyby ukrajinská jazyková a národnostní politika nebyla tak nacionalistická. Tak jednoduché to ale není. Měly by mít právo na národní sebeurčení všechny druhy menšin, např. i putinovci? Měli sudetští Němci právo na odtržení od státu, když 88 % z nich volilo a 40,6 % bylo členy pronacistické strany? Tyto otázky byly od začátku války na Ukrajině zastíněny; rozsah destrukce způsobené Putinem zastínil problémy ukrajinského nacionalismu. Ještě se k nim však musí vrátit po skončení války, nebo i během ní, pokud by Ukrajina měla možnost přejít do ofenzivy.

I „drobný" lokální nacionalismus může samozřejmě napáchat mnoho škody. A příkladů je nespočet, vezměme si například střelbu do Rusů na konci finské občanské války. Tisíce lidí zemřely hlady v koncentračních táborech vybudovaných během války v letech 1941–1944 speciálně pro ruské obyvatelstvo ve východní Karélii. Ale ani v těchto případech by se nacionalismus a imperialismus neměly zaměňovat: nacionalistická hnutí nejenže budují impéria, ale mohou je také zničit.

„Nepřítel všech projevů nacionalismu" je zároveň nepřítelem mnoha protikoloniálních hnutí, zůstává tedy na okraji dějin. V srdci impéria by taková analýza mohla získat podporu, ale ne v zemi, kde jsou rány způsobené imperialismem a kolonialismem stále čerstvé. Slabost poválečného anarchistického hnutí nebyla způsobena „chybami" v Rusku a Španělsku, ale možná právě tím, že anarchisté aktivně nepodporovali antikoloniální boj. Sovětský svaz udělal to, čeho anarchisté nebyli schopni, ale svým vlastním kořistnickým způsobem, což způsobilo v zemích Jihu obrovské množství jak zbytečné, tak nutné destrukce. Tam, kde se anarchisté zřeknou národně osvobozeneckých hnutí, jejich vliv slábne. Skutečný internacionalismus je proti imperialismu a kolonialismu.

ANARCHISTICKÉ TRAUMA

Dějiny anarchistického hnutí jsou plné příkladů zrady a promarněných příležitostí: leninisté zradili ruskou revoluci, potlačili Machna a Kronštadt. Republikánská vláda ve Španělsku sociální revoluci nejprve zastavila a poté ji potlačila španělská falanga. Vítězství Spojenců ve druhé světové válce nevyvolalo vlnu revolucí a podpora protikoloniálních hnutí neznamenala vznik antikapitalistických společností. Tyto příklady vedly některé anarchisty k závěru, že boj proti fašismu, imperialismu nebo kolonialismu neměl být prioritou.

Teorie a kvalitativní analýza situace pomáhají vyhrávat revoluce, ale ne vítězit ve válkách. Ty se vyhrávají hlavně materiální převahou, někdy spolu s motivací a mazanou strategií. Trumfy se obvykle rozdávají na začátku války, pak lze hrát pouze s kartami, které máme v ruce. Anarchisté v Rusku nebo ve Španělsku neprohráli proto, že by byli slabí teoreticky, ale že neměli dostatek zbraní a bojovníků. Tyto porážky byly natolik traumatizující, že anarchisté své ideje částečně upravili a mělo to podle nich pomoci tyto války vyhrát. Mnozí anarchisté se třeba domnívají, že Machno neměl uzavírat žádné dohody s leninisty, kteří ho pak zradili. Leninismus může být dokonce nakažlivou nemocí, která může zasáhnout anarchismus, pokud se dostanou do kontaktu. Mnoho anarchistů se také domnívá, že spojení se vládou Lidové fronty proti falanze bylo chybou. Je možné, že by anarchisté vyhráli, kdyby vyhlásili válku Lidové frontě i Francovi?

Tyto teorie jsou samozřejmě idiotské, vojenské aliance nemají s idejemi nic společného. Zradit může každý spojenec. Leninismus a anarchismus jsou neslučitelné, konflikt je dříve či později nevyhnutelný. Spojenectví s leninisty však porážku anarchistů ve Španělsku a Rusku neuspíšilo, ale oddálilo. Porážka byla předem daná, protože anarchisté neměli ani prostředky potřebné k vítězství, ani konexe, aby se k nim dostali. Na začátku války, aby ji člověk mohl vyhrát, musí mít buď dostatek zdrojů, nebo spojence, kteří mu tyto zdroje mohou poskytnout. Anarchisté neprohráli proto, že měli špatné spojence, ale proto, že jejich nepřítel měl více spojenců.

Otázka spojenectví má samozřejmě i etický rozměr. Člověk by neměl uzavírat spojenectví se stranou, jejíž vítězství by vedlo k ještě horším scénářům než vítězství nepřítele. Autonomie a schopnost kritizovat spojence by neměly být obětovány, ani by neměly být „vyběleny". Politickou perzekuci nelze schvalovat, natož se jí účastnit, jak to dělali někteří anarchisté během revoluce v Rusku v roce 1917. Dnes jsou však tyto podmínky spíše samozřejmostí a považovat za samozřejmé, že ne všichni anarchisté tomu rozumí, znamená soudruhy podceňovat.

Analýza porážky anarchistů ve Španělské občanské válce byla ovlivněna skupinou Přátelé Durrutiho, která působila v letech 1937–1938 a později v exilu, a také antiautoritářským komunismem rad, proudem, který se ve 30. letech rozvinul v Nizozemsku a Německu. Skupina i tato tendence sdílejí kritiku španělské vlády Lidové fronty, včetně vedení anarchosyndikalistů, kteří se k vládě připojili. A je docela zřejmé, že vstup do vlády lze jen stěží označit za konzistentní krok anarchistů.

Alternativy, které předložili Přátelé Durrutiho a komunisté rad, se však diametrálně lišily. V brožuře *K nové revoluci* se Přátelé Durrutiho vyslovili pro vzpouru vůči vládě Lidové fronty. Neměli však v úmyslu vzdát se boje proti falanze, ale hodlali pokračovat ve válce a dostat armádu Lidové fronty „pod kontrolu dělníků".

Nizozemská Marx-Lenin-Luxemburg fronta, která vznikla ve 30. letech jako trockistický směr a později se přiklonila ke komunismu rad, však vyzývala všechny spojenecké vojáky, aby opustili frontu, protože podle komunistů rad byl kapitalismus stejně špatný v Británii, v SSSR i v nacistickém Německu. Podle současných zastánců tohoto směru byl Franco stejně špatný jako Lidová fronta ve Španělsku, takže antifašismus a fašismus jsou stejně špatné. Proto měli anarchisté opustit antifašistický boj ve Španělsku i všude jinde.

Od té doby ovlivnil komunismus rad francouzskou skupinu Socialismus nebo barbarství (1948–1967) a jejím prostřednictvím i situacionisty. Jedním z problémů revoluční teorie je její každoroční kvantitativní růst, zatímco o její kvalitě lze říci pravý opak. Nejhloupější teorie je třeba jednou vyhodit, když ne do koše, tak alespoň na dno hromady knih, bez ohledu na to, zda je napsali anarchisté, leninisté, komunisté nebo levičáci. Čas od času je můžete vyhrabat a zamyslet se nad tím, jak teorie zdegenerovala. Jak dokazuje praxe předchozích generací, lze si vystačit i s méně teorií. Před druhou světovou válkou žádný anarchista nikde nevyzýval ke složení zbraní před imperialistickým útokem…

OZBROJENÝ ODPOR PROTI PUTINOVI JE REVOLUČNÍ NUTNOSTÍ

ABC-BĚLORUSKO

Prohlášení, které 10. června 2022 vydal běloruský Anarchistický černý kříž, se vyjadřuje k válce na Ukrajině z pohledu těch, pro něž je porážka ruské invaze obrovskou nadějí na zlepšení poměrů ve vlastní zemi.

Již více než tři měsíce probíhá na Ukrajině válka. Anarchistické hnutí během těchto tří měsíců reagovalo na ruskou invazi různými způsoby – někteří začali bezvýhradně podporovat své kamarády na Ukrajině, zatímco jiní nadále opakují příběh o agresi NATO v regionu. Považovali jsme tedy za nutné přijít s naším pohledem na události.

Po rozpadu SSSR mnoho lidí doufalo, že prudké zbídačení velké části obyvatelstva bude do jisté míry kompenzováno občanskými svobodami. V Bělorusku toto období poměrně rychle skončilo nástupem Lukašenka a postupným vytvářením diktatury. V Rusku se naděje na liberalismus ještě dlouho vznášely ve vzduchu, a to navzdory neustálým výzvám k obnovení imperialistického projektu – válka v Čečensku byla jedním z prvních příkladů brutality moskevských „elit“ vůči „periferním“ národům.

Budování běloruské diktatury nebylo možné bez podpory Kremlu. A dělo se tak ještě před Putinovým nástupem k moci. Bezohledná diktatura v Běloruské republice Jelcinovi vůbec nevadila. Rusko se snažilo ovlivňovat nejen Bělorusko, ale i další země bývalého Sovětského svazu prostřednictvím své politiky a ekonomického tlaku. A jestliže například v Kazachstánu projekt podpory Nazarbajeva vyústil v loajalitu vůči Moskvě, volby na Ukrajině v roce 2004 a následné protesty s „oranžovou revolucí“ politický vliv již Putinovy vlády na tuto zemi značně omezily. O deset let později lidové povstání na Majdanu ukázalo, že Ukrajinci nebudou ve své zemi tolerovat autoritářství. Jejich ochota vzdorovat státnímu násilí byla jedním z důvodů jejich dalšího boje proti ruské okupaci.

Lukašenkův režim naopak nadále dostával podporu z Moskvy a rozvíjel diktaturu. Potlačení povstání v roce 2020 je logickým pokračováním státního teroru proti běloruské společnosti. Protesty proti Lukašenkovi se konaly téměř při každých prezidentských volbách a pokaždé se setkaly s brutální reakcí. Bití, mučení a tresty vězení pro odpůrce režimu existovaly již před rokem 2020, a dokonce i před volbami v roce 2010. Právě podpora Ruska umožnila běloruskému režimu pokračovat v existenci a potlačení hnutí z roku 2020 otevřelo dveře invazi na Ukrajinu. Tisíce vězňů a desetitisíce uprchlíků – takový úbytek odhodlaných lidí způsobil slabost hnutí proti invazi v Bělorusku. Kdyby Putin vtrhl na Ukrajinu před rokem 2020, odpor v Bělorusku by z vojenských útoků z území Běloruska učinil nesmírně riskantní projekt.

Putinem deklarované důvody invaze jsou druhotné. Nezáleží na tom, kolikrát zopakuje historku o NATO nebo chemických zbraních na Ukrajině (jakási postmoderní ironie: Bush a Blair mohli tak bezostyšně lhát, proč bychom nemohli my?). Dnešní invaze na Ukrajinu je pokračováním snahy Moskvy potlačit lidové povstání z roku 2014 a vtáhnout zemi do takzvaného „ruského světa“: krajně pravicového projektu zahrnujícího trvalý růst ruského impéria.

V této souvislosti vyvstává otázka: jak mohou anarchisté na tento druh agrese reagovat? Začněme poměrně jednoduchým bodem. Jako anarchisté věříme, že každý má právo bránit osobní svobodu, právě tu svobodu, která navazuje na svobodu druhého člověka. Vidíme potřebu kolektivní obrany proti neustálým zásahům do těchto malých svobod, o které usilujeme neustálým bojem. Pokud stát přijde s puškou, aby nám vzal naše svobody, věříme, že každý má právo vzít pušku a vzbouřit se proti státu, který se nám tyto svobody snaží vzít. Právo vzbouřit se proti despotům je základem pro vznik svobodné společnosti. Nejsme radikální pacifisté obhajující zachování míru jakýmikoliv prostředky. Výzvy k zastavení odporu proti ruské invazi považujeme za prosté nepochopení poměrně zřejmé věci: i když kapitulujeme, násilí ze strany Kremlu neustane. Jsme antimilitaristé, kteří věří, že všechny státy potřebují odzbrojení (včetně odstranění jaderných zbraní), aby byl zachován mír v dlouhodobém horizontu. Kapitulovat a vydat se na milost a nemilost agresorovi však není naše volba.

Situace na Ukrajině je poměrně složitá, ale právo na ochranu před státním násilím zůstává zachováno pro každého. V případě války vidíme, že násilí přichází především ze strany ruského státu. Příklad Mariupolu ukazuje, že Putinova armáda je připravena zničit celá města, aby dosáhla svých cílů znásilňováním, zabíjením a únosy lidí. Ukrajinský stát zůstává státem a překážkou osvobození lidí od moci, ale žádný ukrajinský politik by si nedovolil takovou míru státního násilí, jakou umožňuje Putinův režim. Rádi bychom upozornili, že zvěrstva Kremlu na Ukrajině jsou jen pokračováním jeho politiky potlačování svobod v samotném Rusku. Mučení, vraždy a únosy jsou pro lidi pod Putinovou kontrolou na denním pořádku. Můžeme hovořit o politickém a sociálním pronásledování v celém Rusku i o diktátorských režimech na celé planetě, které Kreml podporuje.

A v odporu proti násilí ruského autoritářství našel ukrajinský lid dočasného spojence v ukrajinském státu, který má v této válce své vlastní cíle. Již nyní vidíme, že ukrajinští politici se pod rouškou této války snaží prosadit vlastní politické projekty na ovládnutí pracujících a boj v tomto směru bude obtížný. Tento boj však bude nemožný, pokud Putin zvítězí a míra násilí ruského impéria se rozšíří po celé Ukrajině.

Dočasné příměří mezi anarchisty a levičáky na jedné straně a ukrajinským státem na straně druhé považujeme v podmínkách moderní evropské války za vynucené a nevyhnutelné. To však neznamená, že zapomínáme na naše revoluční cíle a obhajujeme posílení státu. Účast anarchistů ve vojenských strukturách by se v žádném případě neměla stát formováním nového státního patriotismu. Spojenectví s ukrajinskými orgány bylo a zůstává dočasné, dokud ruský stát bude střílet do všech.

V tomto období kolektivního odporu vůči Moskvě se posílení anarchistického hnutí na Ukrajině stává klíčem k jeho přežití v případě, že bude Putin poražen. A toto posílení je možné pouze díky mezinárodní podpoře. Vzestupu ultrapravice lze čelit pouze vzestupem anarchistického revolučního hnutí. Ne toho, které vyzývá k míru všemi prostředky, ale toho, které je připraveno vzít do rukou pušky k sebeobraně.

Ruské vítězství v této válce by bylo naprostou katastrofou nejen pro Ukrajinu, ale pro celou východní Evropu. Ruský svět se bude jako mor dál šířit kontinentem ve snaze vybudovat nové impérium. V takovém prostředí si lze jen těžko představit úspěch nového povstání v Bělorusku, Kazachstánu nebo jiných zemích pod kontrolou Moskvy. My, běloruské anarchistky a anarchisté, kteří jsme se ocitli v exilu, ztratíme vše, co jsme se snažili vybudovat za posledních třicet let. Proto je ozbrojený odpor anarchistů proti Putinovi revoluční nutností, ke které vyzýváme všechny kamarády. V tuto chvíli vidíme jako nejúčinnější protiválečnou aktivitu připojení se k ozbrojeným anarchistickým jednotkám na Ukrajině, co největší podporu protiválečných a anarchistických aktivit v Rusku

a Bělorusku a kritiku nacionalistických a imperialistických nálad, které rozdělují lidi žijící v regionu. Pád Putina a porážka ruské armády povede k osvobození nejen Běloruska, ale i desítek dalších národů, které tam byly uvězněny.

Mezitím náš odpor proti „ruskému světu“ pokračuje v podobě podpory našich uvězněných kamarádů. Žel neobdrželi jsme v posledních měsících téměř žádné peněžní dary, zatímco náklady na procesy a cesty do kolonií stále rostou. Proto nyní na platformě firefund rozjíždíme kampaň na získání finančních prostředků. Potřebujeme 25 000 eur na pokrytí našich dluhů a soudních nákladů. Dary můžete zaslat prostřednictvím fundraisingové stránky https://firefund.net/abcbelarus.

ANARCHISTÉ A VÁLKA NA UKRAJINĚ

Přednáška Anarchistické federace, která zazněla 30. července v Rokycanech na Fluff Festu

Pěkné odpoledne.

Jsme členy Anarchistické federace. Ta se v posledních měsících intenzivně věnuje sledování antiautoritářských aktivit na Ukrajině, a to jak na svém webu, tak v posledním čísle anarchistického časopisu *Existence*.

Nebudeme se tu věnovat válce, ale reakcím, které vyvolala v anarchistickém hnutí.

Odmysleme si autoritářskou levici, kde je možné setkat se i se sympatiemi k útočícímu Rusku, plynoucími ze zastydlé nostalgie po sovětských časech. V antiautoritářské části levice a v anarchistickém hnutí panuje shoda na odsouzení invaze a na hesle „Ne válce!“. Nikoli však už na obsahu tohoto hesla.

VÁLKA NA UKRAJINĚ...

• ... rozvířila zatuchlé vody, kde si většinu věcí souhlasně napříč světem odkýváme,
• ukázala na různé způsoby přemýšlení a vztahování se k jiným lidem, komunitám a geografickým oblastem,
• v rámci hnutí odhalila nereflektovanou zakořeněnost koloniálního myšlení zejména v západních zemích vůči oblasti východní Evropy,
• odkryla rozpory, které v hnutí vždy byly.

V anarchistickém hnutí se tak záhy vytvořila linie mezi těmi, kteří se staví za vojenské vítězství Ukrajiny, a těmi, kteří ho odmítají podpořit.

Značná část anarchistů ve střední a východní Evropě cítí porážku Putinovy invaze jako nutnost. Ale i zde se najdou výjimky, i když spíše ojedinělé.

Odmítnutí podpory odporu vůči invazi vychází zejména z několika mýtů a pochybných východisek. Pojďme se na některé podívat.

Nejdřív ale malá poznámka: pokud budeme mluvit o pracujících, často máme na mysli celou třídu neprivilegovaných. Pokud budeme říkat, že nějaké země něco aktivně dělají, pak máme na mysli státy, ne jejich obyvatele.

OPAKUJÍCÍ SE MÝTY

Mýtus 1: Expanzionismus NATO

... neboli válku vyprovokoval Západ. Ne. Ukrajina je svrchovaný stát, který byl napaden sousedním mnohem silnějším státem, který ho de facto považuje za své území. Není důvod, aby nějaká země byla navěky poutána k impériu, které ji ovládalo.

Na západní levici je tradovaný mýtus, že Rusku bylo přislíbeno, že se NATO nebude rozšiřovat. To vytváří v očích západní levice obraz východní Evropy jako přirozeně podřízené Rusku, neschopné nezávislosti. Navíc nic takového se v žádné z mezinárodních dohod nenachází.

Mýtus 2: Jde o válku dvou impérií

Část levice vidí válku jako spor, který mohou vyřešit dvě velké koloniální mocnosti, Západ a Rusko, protože kdo by se obtěžoval ptát se téměř 45 milionů Ukrajinců, co si myslí, nebo je nechat sedět u jednoho stolu jako sobě rovné. Tento druh postoje je zcela zjevně pozůstatkem vlastní koloniální minulosti a postkoloniální současnosti Západu.

Dodejme, že Západ byl invazí zaskočen, nepřipravoval se na konflikt, myslel, že se Ukrajina hned vzdá a Zelenskému nabízel evakuaci. A ještě víc byl překvapen, že se Ukrajina brání.

Navíc NATO není žádný jednotný celek – podívejme se třeba na roli Maďarska či Turecka.

Na Ukrajině nebojuje žádná z armád NATO.

A nakonec se stačí podívat, jak si Západ chrání svůj byznys, takže od začátku invaze nalil do Ruska mnohonásobně více miliard za energetické suroviny než na Ukrajinu na vojenskou pomoc.

Mýtus 3: Nacistický problém Ukrajiny

Ano, na Ukrajině jsou neonacisté. Představují problém, ale nijak neřešitelný. Jsou dostatečně silní na to, abychom celou zemi označili za nacisty? Ne. V parlamentních volbách v roce 2019 získala krajní pravice 2,15 % a do parlamentu se ani nedostala. Jak bychom asi museli zacházet se západními zeměmi, kde má ultrapravice mnohem větší popularitu?

Mýtus 4: Deeskalace je jediná pozice, kterou by měla levice zaujmout

Jakási posvátná víra, že s putinovským Ruskem jde něco vyjednat. Opět počítá s jednáním mocností bez ohledu na dotčenou zemi. Počítá s ústupky, které budou konečné (jako by se po anexi Krymu už nic nestalo). Počítá, že Rusko dostojí závazkům (nic takového nikdy nedělalo). Zjevně by to vypadalo jako mnichovská dohoda.

Další věcí je, že takové vítězství Ruska podpoří v dobyvačných choutkách další diktátory a v Rusku a Bělorusku přinese zmar nadějím našich kamarádů a obyvatel vůbec.

Mýtus 5: Země NATO také vedly invaze do jiných zemí

Nejde tak o mýtus, jako spíš o klasický whataboutismus, tedy způsob jak se vyhnout tématu neustálým poukazováním jiným směrem, většinou proto, že chybí jakékoli řešení. Ano, země NATO mají v některých případech krev na rukou, to nás ale nesmí odvést od utrpení pracujících na Ukrajině.

Mýtus 6: Musíme bojovat předně proti domácím válečným štváčům

Hnutí v mnoha západních zemích se tak dlouho stavělo proti NATO, že někteří už nedokážou vidět, že by mohl být někdo také takový nebo ještě horší. Další klapky na očích dokáže vytvořit zásada odpovědnosti intelektuála, jehož povinností je zejména tepat nepravosti na domácí půdě. Ano, mluvíme o Noamu Chomském. Největší nepřítel opravdu nemusí být zrovna doma.

Mýtus 7: Obě strany jsou stejné

Asi jeden z nejnehoráznějších mýtů snažící se nám vsugerovat, že na obou stranách jsou kapitalistické státy, mezi nimiž není rozdíl. Až na ty kapitalistické státy je to blábol urážející civilní oběti i přeživší. Ať

je Ukrajina, jaká chce, stále vykazuje znaky tradiční buržoazní demokracie. Rusko naopak vykazuje prohlubování fašistických tendencí spojené s fyzickou likvidací opozice. Navíc jedna ze zemí je agresor – velmi nelítostný, zatímco druhá je bránící se oběť.

Mýtus 8: Nemá cenu bojovat, jelikož po vítězství bude opět jen stát a kapitalismus

Ano, pokud Ukrajina odrazí invazi, dál tam povládnou kapitalistické pořádky, nad nimiž bude bdít stát. Jenže je rozdíl žít v buržoazní demokracii, kde se můžete (i když sledováni policií) volně sdružovat, demonstrovat, vyslovovat své názory apod., a v tom, žít pod okupační správou, kde na všechno z toho můžete zapomenout. Je typické, že podobné ideologické řeči vedou zpravidla ti, kteří si takových výhod buržoazní demokracie užívají.

Mýtus 9: No war but class war!

Pěkné heslo na tričko, ale jeho nadužívání v souvislosti s válkou na Ukrajině ho naprosto vyprázdnilo. Ideologická omáčka schovaná za tímto heslem mluví o tom, že jde o válku těch nahoře, zatímco ti dole jim slouží jen jako náklad pro děla. A proto se ti dole spojí a postaví se místo boje proti sobě proti těm nahoře. Zkuste něco takového vyprávět pracujícím na Ukrajině, když jim na hlavy padají bomby, imperiální vojáci vykrádají jejich domy, znásilňují je atd. Proto se toto heslo používá hlavně na internetu a na západních demonstracích.

Mýtus 10: Internacionalismus

S tím souvisí volání po internacionalismu. Spojení lidí napříč hranicemi proti válce a proti nacionalismu. Jenže internacionalismus bez solidarity je bezcenné blábolení. Pokud k internacionalismu solidaritu přidáme, pak nám nezbývá než postavit se na stranu těch, kteří se aktivně brání invazi. Solidarita je totiž o rovnosti a respektu. Pokud jsou pro někoho důležitější ideologické poučky než lidi, pak OK, klidně ať se nazývá anarchistou, ale ve skutečnosti spolu nemáme mnoho společného.

Mýtus 11: Ať všichni přestanou bojovat

Nadšené výzvy, aby všichni odmítli narukovat a povstali proti těm, kteří je nutí bojovat, jsou moc pěkné, ale mimo realitu. Jak v Rusku, tak na Ukrajině jsou muži, kteří se vyhýbají odvodu. Ale není jich mnoho, natož aby to dělali z nějakých ideových důvodů. Vyzývat obyvatele Ukrajiny a zahraniční dobrovolníky, aby nebojovali, se jeví jako nesmyslné vzhledem k tomu, že Putinova vojska nepřestanou, dokud neovládnou území Ukrajiny nebo nebudou poražena.

Mýtus 12: Lidé jsou donuceni, aby bojovali

Nejvyšší míra donucení je podle všeho v tzv. lidových republikách ovládaných Ruskem. Ruské síly tvoří buď profesionální armáda, muži, kteří podepsali s armádou kontrakt, soukromé firmy a dobrovolníci. Na straně Ukrajiny jsou sice jistá omezení ohledně vycestování a pokusy o verbování, přesto se hlásí do zbraně velká část mužů dobrovolně. A je to právě obdivuhodný lidový odpor, co zabránilo rychlému úspěchu putinovské invaze.

Mýtus 13: Bojovat má cenu jen za svou třídu

Podle tohoto mýtu pracující na Ukrajině bojují za zájmy ukrajinské oligarchie, kapitálu a v zájmu upevnění moci státu. A proto by bojovat neměli. Jako kdyby pracující byli nesvéprávní a nebojovali za své vlastní zájmy. Na Ukrajině, stejně jako jinde na světě není žádný revoluční proletariát, s nímž ideologové odtržení od reality tak rádi operují ve svých traktátech. V zájmu pracujících na Ukrajině jsou v této chvíli politické svobody. Bez nich totiž nebudou moci v budoucnu vést ani žádné sociální boje.

Mýtus 14: Anarchisté nesmí bojovat pod vedením státu

Anarchističtí dobrovolníci bojující se zbraní v ruce spadají zpravidla pod teritoriální obranu, která je koordinována armádou. Pokud tvoří vlastní jednotky, mají jistou autonomii, například si volí své velitele. Anarchistů není opravdu tolik, aby mohli tvořit nějaká zcela nezávislá bojová uskupení. Pro jejich boj proti fašismu je to tak jediné možné řešení, stejně jako to tak bylo pro jejich předchůdce ve druhé světové válce.

Navíc, bral by anarchisty, kteří se nepřidali k boji proti okupantům, při poválečné obnově vůbec někdo vážně? Opravdu se mají vzdát případného vlivu?

Mýtus 15: Malatesta kdysi řekl...

Někteří anarchisté jako by zamrzli někde v době první světové války. Citují anarchistické klasiky, aby ukázali, že válka je pro anarchisty tabu. Jiné klasiky, například Kropotkina, který se vyslovil pro obranu proti německému imperialismu, v této souvislosti ignorují nebo zesměšňují. Nejraději mají protiválečné citace od Malatesty. Jenže ohledně invaze na Ukrajinu jsou takové příměry dost pochybné, nepočítáme-li, že Malatesta vůbec nebyl proti obraně malých národů proti impériím. Ale mrtví se do debaty už nezapojí.

Mýtus 16: Podpora ozbrojeného odporu je zradou zásad

Prý nesmíme zradit anarchistické ideály, mezi něž patří antimilitarismus. Už slovo zrada patří spíš do slovníku dogmatiků než anarchistů. Opravdu chceme anarchismus zamrzlý v čase, vykládaný zkostnatěle jak bible, jenž ztrácí relevanci pro současnost? Chceme přijmout dogma namísto užívání vlastního rozumu, věčného zpochybňování, ptaní se a znovupromýšlení? Popravdě ti, co si nárokují určovat, kdo je správný anarchista, většině anarchistů lezou krkem. Naneštěstí se vždy někdo takový najde.

ABSENCE ŘEŠENÍ A EMPATIE

Když jsme studovali prohlášení a materiály odpůrců podpory Ukrajině, všimli jsem si dvou věcí:

1) Absence skutečného řešení
2) Absence empatie

Spousta slov o NATO, o kapitalismu a zradě zásad. Minimálně slov o pracujících na Ukrajině, o skutečných lidech, o které tady přece jde. Většina takových mluvčích řeší spíš sebe sama. Ukrajinští pracující jako by byli nějaká nedůležitá věc navíc, bez nároku na vlastní slovo.

CO TEDY DĚLÁME?

1) Nenecháváme se spoutat dogmaty. Používáme vlastní hlavu i srdce. Studujeme, ptáme se, diskutujeme, informujeme...
2) Nasloucháme kamarádům a kamarádkám na Ukrajině, v Rusku a v Bělorusku. Podporujeme anarchistické projekty v těchto zemích, od vzájemné pomoci až po ty bojové.
3) Napříč (nejen) střední a východní Evropou nacházíme kolektivy i jednotlivce, kterým vadí přezíravý postoj západní levice nad naším regionem, jenž zavání mentalitou kolonialismu.
4) Pomáháme uprchlíkům.

NA CO JE TŘEBA MYSLET?

1) Země NATO nejsou žádní svatouškové, nejsou jednotné, na prvním místě je pro ně byznys. Když je to pro ně výhodné, klidně otočí. Nemluvě o fašistické povaze Turecka.
2) Politici, kteří podporují Ukrajinu, jsou zpravidla velmi pokrytečtí, rasističtí a užívají dvojí metr. Jejich podpora Ukrajině může být přínosná, ale těžko si mohou získat nějaké sympatie.
3) Pokud bude invaze odražena, musí se na Ukrajině prosadit požadavky pracujících. Kapitál se nikoho ptát nebude a už dnes dochází k významnému podrytí pracovněprávní legislativy.
4) Naši kamarádi budou potřebovat pomoc dlouhodobě. Mají na co navázat a jejich vyhlídky na získání vlivu nejsou beznadějné.
5) Bude třeba vyvíjet tlak na Ukrajinu, aby proces obnovy nebyl jen o přelévání peněz do kapes oligarchů.
6) Je třeba myslet na další osudy uprchlíků a dále napadat rasistické postoje států.
7) Je třeba zbavit se energetické závislosti odmítnutím fosilní ekonomiky.
8) Nadále vystupovat proti nacionalismu v duchu mezinárodní solidarity.
9) Budovat mezinárodní antiautoritářské hnutí, které by se jednou mohlo účinně postavit válce.
10) Nezapomínat, že válka je skvělý byznys, a tlačit na globální odzbrojování.
11) Vyvinout tlak na zrušení zahraničního dluhu Ukrajiny.

Tolik stručně k tématu „Anarchisté a válka na Ukrajině“. Mnohé zůstalo nevyřčeno.

Děkujeme za pozornost a posíláme pozdravy všem, kdo na Ukrajině bojují proti fašismu a imperialismu, ať už se zbraní v ruce nebo bez.

O LIDI MUSÍ JÍT PŘEDEVŠÍM

KAREL LUKEŠ

Několik poznámek k dokumentu Italské anarchistické federace „Za nový anarchistický manifest proti válce“

Je třeba přiznat, že v rámci Internacionály anarchistických federací (IFA) panuje nadále nesoulad ohledně postoje k válce na Ukrajině. Tomuto rozporu se věnovalo již krátce po začátku invaze minulé číslo anarchistické revue *Existence*, kde byla naznačena linie mezi dvěma tábory v zásadní otázce podpory obrany vůči Putinově záměru na okupaci a „deukrainizaci“ Ukrajiny. Jedna strana, reprezentovaná zejména Italskou anarchistickou federací (FAI), podporu obraně odmítá. Druhá, asi nejvýrazněji představovaná českou Anarchistickou federací (AF), hned na začátku invaze představila svá východiska v prohlášení „Proti invazi, avšak bez pokrytectví“.

Výbor pro vztahy IFA, který se sešel ve dnech 19.–20. března, mimo jiné projednával záležitosti týkající se probíhající války na Ukrajině. Přestože mezi členskými federacemi existují různé názory na některé body, domluvily se na pokračování v další diskusi. Z debaty vyplynula společná stanoviska, která byla sesumírována do prohlášení nazvaného „Proti válce, za globální solidaritu“. AF následně (v půlce dubna) zdůraznila, že prohlášení má kompromisní charakter, avšak nevyjadřuje plně její postoje. Debata v rámci IFA se ale nerozproudila.

Začátkem srpna byl zveřejněn Dokument předložený v červnu na XXXI. kongresu FAI v Empoli 2022 a ratifikovaný v následujících týdnech. Nese název „Za nový anarchistický manifest proti válce“ a můžete si ho přečíst hned v několika jazycích na webu IFA.

V úvodu dokumentu se píše, že byly pečlivě zváženy kritiky postoje FAI. Na následujících řádcích se ale neobjevuje žádný z bodů kritiky – a že jich v příspěvcích v rámci mezinárodního anarchistického hnutí (zejména z oblasti východní a střední Evropy) nezaznělo zrovna málo – a snaha o jeho vyvrácení. Ve výsledku jde jen o zopakování vlastního stanoviska. Reflexe kritiky tam prostě chybí.

Vypovídající je již začátek: „Naše myšlenky směřují nejprve k našim soudruhům, kteří před více než sto lety, ještě před tragédií první světové války, cítili potřebu…“ Možná, že právě zde je zakopaný pes – ústřední bod nepochopení, naprosto rozdílné východisko. Zatímco naše myšlenky směřují nejprve k pracujícím na Ukrajině, které krvavě drtí imperiální invaze, a k našim soudruhům, kteří této invazi vzdorují, italští kamarádi a kamarádky se obrací do minulosti. Možná je to proto, že anarchisté a anarchistky z východní a střední Evropy mají historickou zkušenost s ruskou okupací, jsou jim bližší živí lidé v ohrožení než citáty jejich předchůdců. Ale i tady se najdou tací, kteří raději koukají do minulosti, než aby reflektovali, že na prvním místě by pro anarchisty a anarchistky měli být živí lidé, pracující, kterým hrozí, že přijdou i o to málo svobod, které mají.

Dalším bodem nedorozumění je urputná snaha FAI po zevšeobecnění. Jenže svět, ani život nejsou tak jednoduché. A stejně tak veškeré konflikty nejsou totožné. Pokud se budeme snažit válku generalizovat jako neměnný model, nikdy nebudeme schopni analyzovat reálné dění kolem nás. Dokument FAI v zajetí takového přístupu konstatuje jasné věci (s nimiž nejde než souhlasit), které když se střetnou s jiným kontextem, než který vytváří generalizovaná válka, postrádají najednou smysl a jsou doslova mimo mísu. Pokud opustíme zidealizovanou jednotnou podobu války, pak se před námi rozprostře obrovské pole pro rozmýšlení, naslouchání, porovnávání, analyzování a vytváření vlastní strategie.

Dalším chybným východiskem je vydělovat sociální anarchismus z reálného světa pracujících a udržovat ho v jakési platonské říši čistých idejí. V dokumentu FAI se píše: „Neuznáváme koncept územní celistvosti nebo územní ‚obrany‘ státu či jakéhokoli útvaru, který aspiruje na to být jako stát, protože tyto principy spojené s principem územní suverenity nakonec nevyhnutelně podporují nacionalistické nebo mikronacionalistické perspektivy. Ať už slovo ‚národ‘ znamená cokoli, skrývá v sobě rozdělení na vykořisťovatele a vykořisťované, na utlačovatele a utlačované.“ Souhlas. Jenže na takto ideově vymezeném hřišti jako by bylo reálným pracujícím zapovězeno hrát. Je jim podsouváno, že když bojují proti genocidnímu impériu, je to za stát. Jejich proviněním je, že obratem nevytvořili masové protistátní hnutí. Ale většina pracujících nemá ani tušení o nějaké bezstátní perspektivě. Ti na Ukrajině nebojují ani tak za stát, jako spíš za zachování politických svobod, kterým se těší i anarchisté a anarchistky v Itálii stejně jako v Česku. A bez těchto svobod mohou v budoucnu jen velmi obtížně vést nějaké sociální boje za svá práva coby pracujících. A anarchisté těžko budou na invazní armádou okupovaném území budovat nějaké hnutí.

Shodneme se na pokrytectví západních mocností. Avšak není také pokrytecké neposkytnout svým soudruhům v boji pomocnou ruku a jen čekat, jak to celé dopadne? Pracující na Ukrajině si nezaslouží trpět kvůli tomu, že pracující v Rusku nesvrhli diktátora. A útočícího diktátora, který srovnává celé obce se zemí, naše antimilitaristické manifesty nezastaví.

V dokumentu FAI se píše: „Prvním závazkem těch, kdo se staví proti válce, je budování a šíření praxe vzájemné pomoci, jako jsou sítě solidarity zdola, které mají uspokojit bezprostřední potřeby lidí, kteří nejvíce trpí důsledky konfliktu, ať už jde o potraviny nebo lékařskou pomoc. Je také třeba sítí podpory pro ty, kdo praktikují stávky, sabotáže, dezerce, stejně jako nadnárodní sítě pro ty, kteří se skrývají nebo prchají z obou stran fronty nebo přes ni.“ Nejde ale ve skutečnosti jen o takové malé záplatování v procesu nástupu okupantů, kteří za sebou nechávají zničené domy, znásilněné ženy, mrtvé děti, postřílené civilisty a umučené zajatce? Nebylo by vhodnější vyslyšet hlas většiny anarchistů na Ukrajině (a také v Rusku a Bělorusku), který volá po Putinově porážce? Pokud je vyslyšíme, pak těch závazků bude vícero a možná, že jedním z nejtěžších bude poválečná podpora anarchistického hnutí a pracujících na Ukrajině a v Rusku v sociálních zápasech (nikdo asi nepochybujeme, že kapitál a stát si budou chtít ukousnout co nejvíce na úkor pracujících tak, jako je to v „našich“ zemích).

„Aby byl jakýkoli boj účinný – ať už se zbraněmi nebo beze zbraní – musí být veden a organizován zdola, mimo aparáty států, vlád, a zejména mimo ozbrojené síly.“ Opět tvrzení, s nímž lze jedině souhlasit. Avšak platí pouze v kontextu existujícího organizovaného hnutí zdola, které je takového boje schopné. V kontextu války na Ukrajině je toto tvrzení jen plácnutím do vody. Také si přejeme, aby to tak fungovalo, ale realita tady a teď je jiná a my si toho musíme být vědomi, jinak jsme jako anarchisté a anarchistky pro celou třídu neprivilegovaných (nejen na Ukrajině) naprosto irelevantní.

V závěru dokumentu stojí: „Schopnost anarchistického hnutí být jednotné v boji proti válce je cestou k aktivizaci libertinské praxe, organizací a ideálů mezi vykořisťovanými a utlačovanými třídami, které jako první trpí dopady válek.“ Možná nemá cenu snažit se o jednotu za každou cenu. Historická zkušenost s okupací v zemích střední a východní Evropy je zjevně nepřenositelná a těžko pochopitelná v oblastech, které okupovány nebyly, nebo dokonce mají vlastní imperiální minulost. Jsem přesvědčen, že pokud má na Ukrajině (a v dalších zemích postižených v minulosti a současnosti „ruskými mocenskými zájmy“, včetně samotného Ruska) dojít „k aktivizaci libertinské praxe, organizací a ideálů“, nebude to možné bez toho, aby se anarchisté a anarchistky zapojili do boje proti impériu. V opačném případě je nikdo poslouchat nebude.

ANARCHISTICKÁ FEDERACE

Anarchistická federace, která přímo navazuje na Československou anarchistickou federaci (ČSAF), sdružuje od roku 1995 některé lokální anarchistické skupiny a jednotlivce coby organizační platforma pro vzájemnou komunikaci a koordinaci různorodých aktivit a je součástí Internacionály anarchistických federací.

NA OKRAJ JEDNOHO PROHLÁŠENÍ

Výbor pro vztahy Internacionály anarchistických federací (CRIFA), který se sešel ve dnech 19.–20. března 2022, mimo jiné projednával záležitosti týkající se probíhající války na Ukrajině. Přestože mezi členskými federacemi existují různé názory na některé body, domluvily se na pokračování v další diskusi. Z debaty vyplynula společná stanoviska, která byla sesumírována do kompromisního prohlášení nazvaného „Proti válce, za globální solidaritu“ (uveřejnili jsme v minulém čísle *Existence* v rámci článku „Společně proti válce?“).

Česká Anarchistická federace (AF) na prohlášení kývla, protože vyjadřuje některé obecné principy, jež jsou nám vlastní, přesto je s ním ale vnitřně velmi nespokojená, a proto se také zapojuje do další diskuse. Do společné debaty přicházíme s vyjádřením našich postojů, odkazem na naše aktivity a s body, které považujeme za stěžejní. Nejde ale jen o interní debatu v rámci Internacionály anarchistických federací (IFA), naše poznámky směřují k širšímu antiautoritářskému hnutí (zejména) v Evropě.

Zde jsou tedy od AF velmi stručně popsané body pro diskusi:

1) Společné prohlášení IFA, které vyšlo, chápeme jako kompromisní, avšak nevyjadřuje plně naše postoje.

2) Prosazujeme v první řadě, aby bylo nasloucháno anarchistům a anarchistkám na Ukrajině, v Rusku a Bělorusku.

3) Jakékoliv ignorování jejich postojů a rozhodnutí považujeme za arogantní, neempatické a za projev ideologické nadřazenosti, což je pro nás nepřípustné. S východní Evropou takto zachází západní mocenský blok dlouhodobě. Nemíníme něco podobného tolerovat v mezinárodním anarchistickém hnutí.

4) Plně podporujeme jak bojové, tak nebojové aktivity anarchistů a anarchistek na Ukrajině. Známe jejich postoje a dilemata. Ceníme si jejich nelehkých rozhodnutí. Odmítáme je ideologicky soudit z pohodlí mírových oblastí.

5) Uvědomujeme si, že je nutné, aby byla rychle odražena ruská invaze na Ukrajinu, a to v zájmu pracující třídy na Ukrajině, ale i v Rusku a Bělorusku. Jediný způsob, jak tuto válku zastavit, je vojenská porážka ruské armády. V Rusku a Bělorusku aktuálně neexistuje dostatečně silné antimilitaristické hnutí, které by mohlo útok efektivně sabotovat, a nelze předpokládat, že se tato situace v blízké budoucnosti změní.

6) Je pro nás nestoudností tvrzení, že obě strany války na Ukrajině jsou stejné. Putinův režim je nesrovnatelně brutálnější než kapitalistická demokracie, kde existují alespoň nějaké možnosti rozvoje antiautoritářských sítí a vztahů. Ruská armáda navíc absolutně nerespektuje jakékoliv mezinárodní úmluvy o lidských právech, naopak, systematicky masakruje civilní obyvatelstvo s cílem podlomit morálku obránců. Podpora ozbrojeného boje proti okupantům je tedy povinností kohokoliv, kdo se v očích ukrajinských pracujících nechce zcela zdiskreditovat.

7) Nesouhlasíme s tvrzením, že jde o válku Ruska a NATO. Některé státy NATO jsou proruské (Maďarsko), většina států NATO se drží stranou nebo jen prohlášení a omezených sankcí, aby nepoškodili domácí kapitál. Praktická podpora NATO Ukrajině je naprosto tristní, váhavá a alibistická. NATO Ukrajinu tímto přístupem prakticky obětovalo a celou tíhu ruské invaze nechává na Ukrajině a jejích obyvatelích.

8) Aktivně podporujeme represemi zasažené anarchisty v Rusku a Bělorusku.

9) Je nám líto, že na internacionální úrovni nejsou anarchisté a anarchistky schopni zaujmout jasnější stanovisko a jako celek poskytnout anarchistům ze zasažených zemí praktickou pomoc. Obáváme se, že defétistická prohlášení zdiskreditují mnohé organizace a kolektivy v očích kamarádů a kamarádek z východní Evropy. S politováním musíme konstatovat, že neschopnost reagovat flexibilně a empaticky těžko povede k tomu, aby východoevropské organizace například více spolupracovaly s IFA, což vytváří začarovaný kruh převahy federací, kterých se současný konflikt přímo netýká.

Mohli bychom se samozřejmě rozepsat více, ale nepovažujeme to za účelné. Chceme naslouchat a poskytovat solidaritu v praxi namísto hesel, která se tváří v tvář realitě jeví jako bezobsažná. Chceme ukázat, že postoje anarchistů a anarchistek mimo imperiální centra západní civilizace mají svou hodnotu a zaslouží si respekt. Chápeme anarchismus jako soubor principů schopný dynamicky reagovat na dění kolem nás, nikoli jako strnulou ideologii bez vazby na realitu. Na prvním místě chceme vidět lidi a komunity a ne vlastní ega uvězněná v ideologických a kulturních rámcích. (AF)

SBOHEM, BATMANE

Nakladatelství Anarchistické federace vydává po dlouhých sedmi letech další sešit své komiksové edice.

Příběh *Sbohem, Batmane* byl napsán v Lamii v roce 2011. Autor scénáře Tasos Theofilou (*1982) chtěl zformulovat postřehy o roli a poslání postmoderního světce a superhrdiny Batmana. Postřehy o tom, jak se zábavní průmysl ve skutečnosti pokouší společensky legitimizovat mechanismus svým způsobem parastátní, který je personifikovaný právě v tomto bizarním a oblíbeném hrdinovi. Zároveň chtěl vyjádřit pár myšlenek ve vztahu k delikventní ekonomice a její roli jako strukturální součásti celkového kapitalistického řádu.

Příběh byl poprvé vydán koncem roku 2013. Na jaře 2017 dostal Tasos od kreslíře Kanellose COB (*1985) mail, v němž našel návrh komiksového zpracování povídky. Batman býval Kanellosovým oblíbencem, jenže jak říká, „jakkoliv cool se může zdát, symbolizuje kapitál. Je republikán. Jako většina superhrdinů…“ Slovo dalo slovo, a aniž by se oba autoři vůbec setkali, na světě byl netradiční komiksový sešit.

Také autor doslovu českého vydání původně řeckého komiksu mluví o postupném odhalování svého dětského hrdiny, aby nakonec konstatoval: „Bruce Wayne představuje to nejhorší z tohoto světa. Koncentrovanou ekonomickou moc, která je založena na vykořisťování pracujících lidí; bezohledný kapitalistický systém, jenž překrucuje svět k obrazu svému – lidé už nejsou bratry a sestrami, ale nelítostnými konkurenty, silnější šlapou po slabších, jedinec se stává atomem, jenž nemá vazbu na nikoho dalšího, solidarita je sprosté slovo… To je obraz Gothemu, to je obraz většiny kapitalistických měst, kde se na jedné straně do nebes vypínají svítící věže miliardářů a korporací a na druhé straně lidé živoří v chudinských čtvrtích a ve slumech. Spásou pak má být milosrdenství boháčů projevující se jejich údajně přirozenou tendencí k charitě a prokapávání bohatství z jejich naditých ranců do zbytku společnosti. Jde ale zase jen o charitu, která upevňuje stávající pořádek a není dostupná nepřizpůsobivým a málo vděčným. Přesně to je role Batmana – samozvaně nedopustit, aby se situace vyhrotila tak, že by poškodila vládnoucí režim a zájmy kapitálu.“

Autorské dvojici komiksu *Sbohem, Batmane* se povedla důležitá věc: jasně ukázat, že Batman je možná superhrdina, ale superhrdi-

na privilegované třídy. My ostatní jim můžeme být vděční, že ho zmuchlali a odhodili.

Pokud bude z komiksového sešitu nějaký výtěžek, plánuje ho Nakladatelství AF věnovat anarchistům a anarchistkám stíhaným v Řecku.

Tasos Theofilou, Kanellos COB: *Sbohem, Batmane*. Nakladatelství Anarchistické federace, 2022. 20 stran A4, celobarevné, cena na pokrytí nákladů 65 Kč. K sehnání na distribučních místech nebo v e-shopu Roleta39. (NAKLADATELSTVÍ AF)

KDO JSOU ANARCHISTÉ?

Anarchistická federace vydala nový propagační leták stručně vysvětlující naše postoje. Zde je jeho znění:

„Chceme společnost založenou na svobodě, rovnosti a solidaritě. Rádi bychom společně a zdola překonali stávající politicko-ekonomický systém i byrokratický stát. Věříme ve svět dobrovolné organizace, ekologické udržitelnosti, respektu k jednotlivci, důstojného života a rovných práv pro všechny.

Snažíme se hledat alternativy k bezuzdnému trhu. Hájíme důstojné pracovní podmínky a nechceme, aby naprostá většina světového majetku patřila úzké menšině. Odmítáme zkostnatělý státní aparát i policejní násilí – raději se organizujeme tak, abychom problémy řešili společně, vzájemnou pomocí.

Vystupujeme proti rasismu a patriarchátu, náboženskému fanatismu, násilným vztahům, nerovnostem i ničení životního prostředí. Chceme zabránit klimatické katastrofě a vytvořit trvale udržitelnou ekonomiku, která bude uspokojovat lidské potřeby, ne jen vyrábět konzumní pozlátko a hromadit zisk. Mnozí z nás se řadí ke queer lidem, všichni stojíme za jejich právy.

Propagujeme a snažíme se žít vizi společnosti, v níž se mohou svobodně rozvíjet všichni bez ohledu na původ, barvu kůže či gender. Kde se člověk nemusí klanět před manažerem, policajtem ani stranickým funkcionářem. V níž pracujeme tolik, kolik je potřeba nebo chceme a ke prospěchu všech – ne abychom spálili život v bullshit jobu a platili vyděračské nájmy.

Co děláme?

Organizujeme se, vzájemně si pomáháme, pořádáme nejrůznější protestní i kulturní akce. Blokujeme pochody náckům, občas i uhelné doly. Podporujeme projekty dostupného bydlení a squattingu. Angažujeme se za práva zvířat, vaříme hory vegan jídla a rozdáváme ho potřebným. Vydáváme časopis *Existence* i knihy. Pomáháme všude tam, kde lidé brání svá práva a snaží se o spravedlivější a svobodnější svět.

Pokud s tím, co sis právě přečetl*a, souhlasíš, možná jsi taky anarchistka či anarchista. Chceš se zapojit? Ozvi se na afed@afed.cz. Můžeš nás najít i na sociálních sítích – FB: afed.cz / TW: @afederace / Insta: afed_cz."

Leták si můžete stáhnout na adrese https://www.afed.cz/download/letak-AF-tisk-full.pdf. (AF)

CHCEME JENOM GRILOVAT!

Již delší dobu (zhruba od veleúspěšného piva proti pravici) jsme si v pražské skupině AF říkali, že bychom rádi zorganizovali další neformální akci, kde bychom se mohli navzájem poznat (korporátním slovníkem – zasíťovat), trochu zakonspirovat, ale především se dobře najíst a napít.

Jelikož jsme všichni velkými příznivci dobrého počasí, zábavy, a především grilování, rozhodli jsme se svolat na 16. června akci s všeříkajícím názvem „Pofel a griluj s AF". Na „oficiální program" jsme se úmyslně vykašlali, protože naším cílem nebyla ani tak masivní náborová akce, jako spíš ogrilování co největšího množství vege dobrot a vypití přiměřeného počtu lahváčů.

Dočasná autonomní zóna byla ustanovena po páté na veřejném grilovacím místě v žižkovském parku Parukářka a v průběhu večera se na místě vystřídalo několik desítek lidí nejrůznějších zájmů, koníčků, chutí i profesí. Identifikovat ten správný anarchistický gril nebylo složité, protože jednomu z našich členů se po akrobatickém výkonu podařilo na větev nedaleko stojícího stromu upevnit černo-rudou vlajku.

Na místě byl k dispozici výběr z distra Nakladatelství AF, na jídlo a pití měli účastníci a účastnice možnost přispět do solidární kasičky. Výtěžek putoval na podporu ukrajinských anarchistů čelících Putinově invazi.

Během večera spontánně vznikl transparent jasně deklarující náš postoj k policii, fotka s nímž byla následně doplněna o společné prohlášení AF a Kolektivu 115 k výročí smrti Stanislava Tomáše. Transparent byl umístěn na kamennou zídku, kde setrval až do pozdních večerních hodin, kdy musel být zachráněn před akční dvojicí monocajtů, kteří bujarou komunitní zábavu dorazili rozprášit. Nikoliv však kvůli rušení nočního klidu (nejbližší zástavba je poměrně vzdálená, a navíc nemá mnoho obyvatel, neb se jedná o slavné žižkovské investiční byty), ale kvůli porušení vyhlášky o zákazu grilování po osmé hodině večerní. Marné byly apely na lahodnou chuť sójových párků a marinovaného seitanu, jakož i snaha hlídku uplatit pytlíkem oříšků. Doutnající gril jsme byli nuceni uhasit a povedený večer zakončit dopitím zbývajících nápojů o zhruba 20 metrů dál.

Akci hodnotíme jako velice povedenou a jistě ji alespoň jednou ještě během tohoto léta zopakujeme. A vyzýváme vás: organizujte se a grilujte, co hrdlo ráčí! Na truc státu, kapitalismu, policii i všem vyhláškám. Grilování je dobré.

Proti státu a kapitalismu! Grilované vege-klobásky pro všechny! (AF-PRAHA)

JEJÍ TĚLO – JEJÍ VOLBA

Pražská skupina Anarchistické federace ve středu 29. června večer navzdory nepřízni počasí zahájila volnou kreativní kampaň proti tmářům a fanatikům všeho druhu, co si představují ženy jako stroj na rození dětí.

Inspirovalo nás prolomení rozsudku Roe v. Wade ve Spojených státech, které tak vedlo k omezení práva na bezpečnou a legální interrupci v řadě tamních konzervativních států.

Chceme ale také upozornit na české „Hnutí pro život" – spolek, jež se sice schovává za roušku „pomáhání", ale rád by u nás zavedl něco podobného.

Začali jsme vyvěšením výmluvného transparentu „Její tělo – její volba" u rušné silnice.

Tímto vyzýváme i ostatní, jestli máte chuť a nápad, zapojte se taky! Představivosti se meze nekladou. Pokud nechcete vymýšlet nic nového, k dipozici máte například tématické číslo nástěnných novin *A3* z tohoto dubna, které můžete šířit ve svém okolí třeba formou výlepu.

Připomeňme, že mnohé antiautoritářky se 30. června v Praze zúčastnily demonstrace, která protestovala proti rozhodnutí Nejvyššího soudu USA a za bezpečné potraty. Na náměstí Jana Palacha ji svolaly společně organizace Amnesty International, Česká ženská lobby a Konsent a dorazily na ni stovky (především) žen. Ty se následně vydaly na pochod centrem města k americké ambasádě. (AF-PRAHA)

CHCEME JENOM GRILOVAT 2: KONEC PRÁZDNIN NA VLAŠTOVCE

Končící srpen je zvláštní období: nejen kvůli očekávanému návratu školou víceméně povinných do lavic, ale i jakémusi konci všeobecně vyzevlené atmosféry odlehčující zaběhnutou stupiditu kapitalismu nám, kteří jsme již nuceni takzvaně pracovat. Snad i proto nás v AF-Praha napadlo, že zopakujeme veřejnou grilovačku z června. Tentokrát jsme nezamířili na Parukářku, ale do poněkud civilizovanějších podmínek První vlaštovky – pilotního projektu kolektivu Sdílené domy. Heslo „Pofel, griluj a mrkni na film s AF" vystihovalo náš záměr naprosto přesně.

Sešli jsme se ve čtvrtek pětadvacátého. Zadní část Vlaštovky obohatil nejen gril, ale i kvanta jídla, pitiva, distro se zbrusu novými antifašisticko-grilovacími plackami a konečně improvizovaný, ale zcela funkční promítací sál. Na programu byl snímek *Frontline Hooligan* pojednávající o skupině kámošů – ukrajinských antifa fotbalových chuligánů vzdorujících se zbraní v ruce Putinově invazi. Promítání nám velmi přátelsky přímo posvětili autoři filmu, dokumentaristé z Popular Front.

Začali jsme každopádně, jak se patří, zažehnutím grilu a všeobecnou družbou. Prostor zdobilo mimo jiné pár vlajek včetně anarchofeministické. V průběhu podvečera se na vlaštovčím dvoře protočilo řádově několik desítek lidí, snědlo nepřeberně jídla a vypily spousty piv a limonád. Krom starých známých jsme potkali i příznivce či příznivkyně anarchie/grilování, kteří/ré na Vlaštovku navzdo-

ry poměrně odlehlé poloze dorazili/y, aniž se s námi blíže znali/y – čehož si moc vážíme!

Milou atmosféru nenarušil ani slejvák, kterému se hbitě vzdorovalo přesunem grilu pod střechu a přípravami na večerní promítání. Tomu ovšem ještě předcházel útvar avizovaný jako „menší povídání". V praxi mělo jít o kratičkou přednášku o anarchistickém odporu proti Putinově přepadení Ukrajiny, nad plánovanou čtvrthodinu se ovšem lehce natáhla. Jako přednášející musím přiznat, že pokus tak rychle a víceméně improvizovaným výkladem shrnout rozsáhlé téma a zahrnout do něj nejen samotné přátele na Ukrajině, ale i anarchisty z Ruska či Běloruska byl předem odsouzen k pověstnému přetékání do basketbalu.

Pověděli jsme si nicméně o těžkých podmínkách nezlomných anarchistických hnutí bojujících doma s Putinem či Lukašenkem, podobách odporu i vývoji ukrajinského anarchismu od Majdanu po nynější tragickou dobu. Nezapomnělo se ani na anarchisty, kteří čelí represím v Bělorusku, kterým jsme psali v rámci týdne solidarity s anarchistickými vězni. Zběžného popisu se dočkaly také solidární iniciativy v čele se Solidarity Collectives, podporující přátele bránící Ukrajinu skrze výstroj, logistiku i humanitární pomoc. Právě pro Solidarity Collectives byla celý večer určena kasička, kam lidé vhazovali dobrovolné příspěvky za placky i námi benefičně předkoupené pivo. Z grilovačky budeme na Ukrajinu posílat 2320 korun. Rozhodně jde o úspěšnou sbírku – děkujeme!

Zhruba půlhodinový film následně zhlédl prakticky plný „sál". Po podvečeru plném pokecu, grilovaných dobrot a lahváčů šlo o poměrně tvrdý návrat do nehezkého světa impérií a jejich armád, věřím nicméně, že tím spíš jsme mohli ocenit pointu snímku. Že lidé vší té nejistotě a hrůze mohou alespoň svými silami čelit, když se opírají o sebe navzájem, skrze přátelství, odhodlání a neochotu podřídit se zlu.

Po promítání následovalo již jen závěrečné kolo grilování a pár drinků, protože jsme chtěli končit, aniž bychom Vlaštovce vytočili všechny sousedy nočním hlukem. Jakkoli se tedy neopakoval závěr červnové grilovačky na Parukářce, provázený podivnými humory městské policie (a dopíjením zbývajících piv mimo policejní bystrozrak o kousíček dál), šlo rozhodně o povedenou záležitost! První vlaštovka má jistě nakročeno stát se oblíbeným a ustáleným prostorem k setkávání. Stejně tak věříme, že se nám již podařilo založit tradici anarchogrilovaček.

V Praze nápad na podobnou akci vzešel z občasného grilování skupiny kamarádů tak či onak blízkých anarchistické scéně. Což mě vede k myšlence, že myšlenka komunitního grilování je zcela „open source", a vřele ji můžeme doporučit i všem soudruhům a soudružkám mimo Prahu! Systém tím asi nesvrhneme, ale rozhodně si uděláme pohodu a prostor k setkávání. Což není vůbec málo. Budujme nový svět na mřížce nad žhavými uhlíky, kterou jsme koupili v tom starém. (-VC-)

ODEŠEL VÁCLAV TOMEK

Přišla smutná zpráva – 1. července zemřel Václav Tomek. Na podzim by mu bylo osmdesát let.

Jako historik zapálený pro anarchismus zprostředkoval nově se rodícímu hnutí po roce 1989 historii zdejšího anarchismu a následně i toho světového. Napsal o něm doslova stohy knih, které vydával nejčastěji v nezaměnitelné vlastní typografické úpravě ve svém nakladatelství Manibus propriis. Název nakladatelství znamená „vlastníma rukama" a pro ideově spřízněné lidi ze zdejší akademické scény to byl krásný příklad DIY aktivity. Většinu výtisků pak daroval hnutí. I když totiž působil v akademické instituci, komerční uvažování a placený servis, které byly zdejším intelektuálům s návratem kapitalismu vnuceny, mu zůstaly cizí. Včetně byrokraticko-komerčního přístupu – jeho kolegové mu třeba vyčítali, že zapomíná své publikace uvádět v oficiálních výkazech, podle kterých je příslušná instituce hodnocena (a autoři bonusově honorováni). Byl z jiné generace. Šlo mu zkrátka hlavně o to, aby zaplnil tu letitou mezeru, kdy se o anarchismu mlčelo. Mimochodem, příznačné je, že beznadějně vyprodaná a nedostupná je kniha *Anarchismus: svoboda proti moci*, kterou napsal Václav Tomek s Ondrou Slačálkem a kterou vydalo nakladatelství Vyšehrad (hlásící se dnes hrdě ke své flanďácké minulosti a pověsti, takže tenhle ediční paradox už asi nehodlá zopakovat a udělat dotisk). A nebyly to jen akademické knihy a články – Václav Tomek šířil povědomí o anarchismu a jeho idejích i prostřednictvím popularizačních textů nebo třeba rozhovorů ve veřejnoprávním rozhlase.

S Václavem jsem se osobně setkala vlastně jen párkrát, bylo to spíš takové to kamarádství na dálku. Přátelská spolupráce a plány, velké plány, co všechno ještě uděláme. A jistota, že se zase sejdeme… Je to už pár let, co jsme seděli u piva a ty plány probírali. Jeho elán byl nakažlivý, v tu chvíli se nic z toho nezdálo nemožné. Václav byl veselý, žertoval i o své vracející se nemoci a absurdních nežádoucích účincích léčby. Obdivovala jsem lehkost, s jakou to bolavé tělo snáší. Dal nám tehdy knížku, do které sebral linorytová péefka, která skoro padesát let tvořil. Vybral k nim básně ze svých sbírek (poezii a výtvarné činnosti se věnoval celý život). Až při jejich čtení mi došlo, že s nemocným tělem se nikdy nežije snadno – čím pozdější ty verše byly, tím víc v nich bylo melancholie.

Řádky vrásek,
jizvy událostí,
bolesti čerstvých ran…
Čeho se dočteme,
na jakou paměť se rozpomeneme,
jaké čerstvé rány se obáváme…

Václave, díky za všechno! RIP. (-DM-)

DOKUD NEBUDOU VŠICHNI SVOBODNÍ…

Jako každý rok vyslyšela AF i letos výzvu k Mezinárodnímu týdnu solidarity s anarchistickými vězni, který se konal od 23. do 30. srpna.

Ve výzvě stálo: „Odpor proti invazi na Ukrajině, súdánské protesty proti vojenské juntě nebo sociální revolta v Chile jsou příklady, které nám mimo jiné ukazují možnosti organizování se a kolektivního boje. Zdůrazňují také, jak důležité je, aby se v této době sociální hnutí od sebe navzájem učila a podporovala se. A to nejen vně, ale i uvnitř zdí. (…) Ve všech těchto bojích jsou anarchistické myšlenky a hodnoty palivem pro kolektivní odpor. Není překvapením, že represe proti anarchistům sílí a že solidarita je potřebná více než kdy jindy. Kapitalistický systém nadvlády může fungovat díky přetrvávající izolaci mezi lidmi, nekonečné konkurenci a přehlížení našich skutečných potřeb a tužeb. Potřebujeme solidaritu v rámci našich přátelství, v práci, v sousedství, v našich komunitách. Těch vně i těch uvnitř jejich zdí."

U příležitosti 95. výročí justiční vraždy dvou anarchistů – Sacca a Vanzettiho, jejíž datum také uvozuje Mezinárodní týden solidarity s anarchistickými vězni, jsme zveřejnili překlad článku historika a anarchisty A. Naylora o mnohaleté snaze uchovat v Bostonu památku na popravené anarchisty a o překážkách, na které tato snaha narážela (a naráží dodnes).

Dne 23. srpna, kdy začal týden solidarity, měl také narozeniny náš kamarád a už podruhé uvězněný běloruský anarchista Mikola Dziadok. Poprvé byl Mikola s dalšími kamarády odsouzen v květnu 2011 na čtyři a půl roku odnětí svobody podle paragrafu týkajícího se „skupinového výtržnictví", a to bez prokázání viny. Ve skutečnosti byl tedy – jak je v Bělorusku zvykem – uvězněn za své politické přesvědčení. V roce 2015 dostal ještě další rok za „neposlušnost" ve vězení. Dne 22. srpna 2015 vyhlásil prezident Lukašenko nečekaně amnestii a Mikola byl propuštěn na svobodu. Podruhé byl Mikola zatčen 11. listopadu 2020 nedaleko Minsku, mimo své oficiální bydliště, kde žil v ilegalitě od července, aby se mohl zapojit do lidových protestů v Bělorusku a komentovat tyto události na svém blogu. Po zatčení Mikolu policajti surově bili, protože chtěli přístupové údaje k jeho zašifrovanému harddisku. Byl obžalován na základě několika paragrafů včetně „ohrožení národní bezpečnosti" a 10. listopadu 2021 odsouzen na pět let odnětí svobody.

Letošní týden solidarity s anarchistickými vězni jsme tedy zahájili zasláním narozeninového přání: „Milý Mikolo, všechno nejlepší k narozeninám! Ty i my všichni žijeme ve složité době, kdy se boj Dobra se Zlem velmi vyostřil. Jaké štěstí má Dobro, že jsou na jeho straně tak stateční a čistí lidé, jako jsi ty! Přejeme Ti, abys prostě zůstal sám sebou, a tak mohl projít všemi zkouškami a překonat všechny překážky. Pravda zvítězí! Buď hodně zdráv a dobré mysli! Tvoji kamarádi."

Vedle toho jsme na našem webu připomněli aspoň některé vězněné anarchisty a antifašisty či jména vězňů svědomí v Putinově a v Lukašenkově říši. Také jsme představili skupiny Anarchistického černého kříže (věnuje se podpoře stíhaných a vězněných aktivistů a aktivistek), které se zapojily do pomoci anarchistům na Ukrajině při obraně proti ruské invazi.

Nakonec jsme zviditelnili bývalého anarchistického vězně – Alexandra Kolčenka, který nyní na Ukrajině bojuje se zbraní v ruce s režimem, jenž ho několik let věznil. (AF)

A3

A3 je projekt nástěnných novin, které každý měsíc vydává Anarchistická federace a vylepují je její členové a členky. Přidat se však může každý, kdo má zájem a rád by šířil A3 ve svém okolí. Každé nové číslo je ihned k dispozici ke stažení v tiskové podobě na webu federace.

DUBEN 2022
PŘEHLÍDKA ZPÁTEČNICTVÍ

Koncem dubna má projít Prahou stejně jako v předešlých letech „Národní pochod pro život". Pokud si někdo myslí, že doba náboženského tmářství je dávno za námi, tato akce by mu měla připomenout, že je třeba mít se stále na pozoru.

Pro ty, kdo neví, o co jde, můžeme stručně říci, že tento pochod pod patronací pražského arcibiskupství je každoroční demonstrací síly protipotratového hnutí, které je takovým narůžovo natřeným památníčkem starého „dobrého" klerofašismu. Tedy touhy po systému, kde z „boží vůle" vládne jasně daný patriarchální řád, poslušnost a bohabojnost. Pokud si s některými účastníky, kteří jsou dovezeni do hlavního města z různých koutů Čech a Moravy, promluvíte, zjistíte, že tolerance nepatří zrovna mezi jejich silné stránky. Například homofobie je jejich standardní ideologickou výbavou. Každý, kdo se liší od normálu, který stanovil kněz při kázání v kostele, je nepřijatelný, ďáblem posedlý či v tom mírnějším případě nemocný.

Jsme rádi, že svět pokročil. Náboženské bludy sice dávno nahradila věda, ale i té dlouho trvalo, než se vymanila z ideologických pout starého tmářství a dospěla k závěru, že jakákoli sexuální orientace, která je založena na konsenzuálním základě, není žádná nemoc nebo porucha, natož aby lidé byli nuceni se „léčit" tak, aby splňovali parametry šovinistické normality.

Asi by se nad pochodem, jenž v sobě snoubí nacionalismus, patriarchální despocii a pámbíčkářství, dalo mávnout rukou. Můžeme mluvit o neškodných bláznech, ale nic není dál od skutečnosti. „Hnutí pro život", které pochod pořádá, je poměrně finančně a marketingově zajištěná organizace. Pro svou protipotratovou kampaň „Nesoudíme, pomáháme" se jí podařilo získat tváře několika známých osobností. Nutno dodat, že některé, po zjištění, čemu se propůjčily, od podpory ustoupily. Podobně jako se záhy omluvila bubenická skupina, která se nechala na jeden z pochodů najmout. Bývalý premiér Babiš v roce 2019 označil tuto organizaci jako „fakt akční neziskovku" a ocenil její plán na zvýšení porodnosti.

„Hnutí pro život" se také zviditelnilo podáním žaloby na internetové médium *A2larm* kvůli tomu, že byla organizace v jednom z komentářů označena za „fundamentalistickou" a „protiženskou". Je možné, že pámbíčkáři nechápou, proč jsou považováni za protiženské hnutí, když se vlastně věnují otázce, co se týká žen, a organizaci tvoří i ženy. Jenže jde o úhel pohledu. Označení „protiženské" hnutí je totiž více než na místě. V jejich pojetí by žena měla být podřízena bohu, otci a následně manželovi, měla by rodit děti a starat se o domácnost, a to bez ohledu na své vlastní touhy, sny a ambice. Ženám v tomto pojetí takový mužský luxus prostě není přisouzen. Role jsou dány od boha a nediskutuje se o nich.

Děkujeme, nechceme. Nechceme tady druhé Polsko, kde to tihle fanatici dotáhli tak daleko, že potrat je zakázaný za všech okolností, dokonce i při znásilnění, incestu a také v případě, že těhotenství není slučitelné se životem matky. A tak se musíme každou chvíli vztekat, když v Polsku zemře žena jen proto, že se doktoři bojí postihu, kdyby jí zachránili život.

Jako by katolické církvi, nebo aspoň jejím nejkonzervativnějším představitelům a stoupencům, nestačily miliardové restituce majetku, k němuž v minulých stoletích klér jistě nepřišel tvrdou prací vlastních rukou. Jako kdyby jim nestačilo, že na Staroměstském náměstí opět vztyčili mariánský „sloup hanby", jenž byl s velkou slávou stržen během vzniku československé republiky. Jedním z jejich dalších cílů je vrátit ženy do područí patriarchátu a zbavit je rozhodování o jejich vlastních tělech. A nejde jen o prosazování zákazu potratů, ale i o snahy zakázat sexuální výchovu, antikoncepci či genderová studia, kriminalizovat homosexualitu a nechat církev mluvit do záležitostí celé společnosti.

Posledním výstřelkem bylo pohoršování se „Hnutí pro život" kvůli solidární pomoci ženám, znásilněným na Ukrajině během ruské vojenské invaze. Místo pilulek nouzové antikoncepce, kterou je možné užít několik dní po pohlavním styku, tato organizace navrhovala poslat jim pepřové spreje a houkadla. Jako kdyby proti ozbrojeným vojákům, kteří vraždí, mučí, popravují a rabují, bylo něco takového k užitku.

Je evidentní, že „Hnutí pro život" nejde vůbec o ženy a vůbec o životy. Jeho cílem je prosazovat nábožensky fundamentalistickou agendu. V jiných zeměpisných šířkách lidé s naprosto obdobným smýšlením o právech žen stojí v řadách hnutí, které si říká Tálibán.

Neberme tuto hrozbu, jakkoli se může zdát směšná, na lehkou váhu.

KVĚTEN 2022
STAREJ „DOBREJ" RASISMUS

A je to tu zase. Ještě se pořádně nerozjela vlna závisti vůči bílým uprchlíkům z Ukrajiny (jak to, že mají drahé mobily a drahá auta? když jim pomáháme na úkor Čechů, měli by přece vypadat jako šupáci!), a už je to tu: starej dobrej rasismus. Z Ukrajiny, kde zuří válka a Putinovi vojáci masakrují civilní obyvatelstvo, rabují a znásilňují, k nám v zoufalé snaze zachránit si holý život dorazili totiž i Romové. A najednou se média hemží známými hláškami jako zneužívání dávek, velmi pečlivá lustrace a dohled…

Všechno tohle nepřejícné, nenávistné, ale především rasistické lkaní dostává záštitu i z nejvyšších míst. Ministr Rakušan, buď aby neurazil zdejší hlasité rasisty, nebo čistě z vlastního přesvědčení, které s těmito hlasy souzní, mluví o „specifické" skupině: „Řeknu to na rovinu – romští uprchlíci." Jako by se nám tu nesla učesaná ozvěna toho nejhoršího z devadesátek: „Žádný schovávačky – cikáni, všichni tyhlety šmejdi…" (Tak to tehdy formuloval zpěvák kapely Tři sestry, který je dodnes hrdý na to, že byl rasistou už za bolševika, a na komerčním úspěchu mu to nikdy neubralo – možná spíš naopak.)

V souvislosti s válkou na Ukrajině jsme už totiž podruhé světoví. Po slavné spanilé jízdě premiéra Fialy za ukrajinským prezidentem Zelenským nás teď proslavila „hnisající krize", jak to trefně nazval britský deník *The Guardian*. O co jde? Na pražském hlavním nádraží uvízli váleční uprchlíci, kteří nejsou dost bílí na to, aby měli nárok na dočasnou ochranu. V registračních centrech najednou začala selekce – Romové doleva, bílí doprava –, a hledání byrokratických důvodů, proč jedni nemají nárok na pomoc a druzí ano. „Bohužel ti lidé se ve velké míře shlukují na těch místech, kam teď přijíždějí," řekl Rakušan, který to vnímá jen jako „obrovsky špatný symbol" – tedy jako skvrnku na politické výkladní skříni. A nebýt medializace (zvláště té zahraniční) našeho systémového rasismu, šermoval by dál úředními postupy a zkoumáním dvojího občanství – které se ale provádí až u této podle něj „specifické" skupiny utečenců.

Naprosté většiny romských uprchlíků se tenhle problém netýká, jak víme od dobrovolníků, kteří se o ně starají, a ukázalo se to hned po zveřejnění celé kauzy: najednou bylo všechno v cajku, ukrajinští Romové uvízlí na Hlaváku byli zaregistrováni a ubytováni. Tedy samozřejmě s ohledem na tu „specifičnost". Ministr je akční a nápaditý, mluvil o „speciálních stanech, záchodem a dohledu", no a někde jim přidali i ostnatý drát.

V České republice zdomácněl dvojí metr. Nevypovídá o ničem jiném než o rasismu přijatém za normu. Rádoby světu otevření liberálové ho prokazují výkřiky „nejsem rasista, ale…". Univerzalita lidských práv i u takových lidí, kteří se mnohdy odkazují na Havla, bere za své v případě, že dochází k pošlapávání těchto práv na domácím písečku, nemluvě o tom, když jsou terčem zvůle lidé tmavší barvy pleti. Nikdo se neptá po individuálních osudech, motivacích a potřebách. Mluví se o jaksi homogenní „specifické" skupině, což vede jedině k tomu, že je konkrétním lidem upřena jejich lidskost – a je tak splněna základní podmínka, aby se s nimi mohlo zacházet jako s dobytkem.

Ministr vnitra Vít Rakušan projevil nejvyšší míru pokrytectví. Na svém facebookovém profilu se rozplývá nad osobou Nicholase Wintona, který zachránil stovky židovských dětí v době, kdy Židé prchající před nacismem byli v mnoha zemích odmítáni či přijímáni s obstrukcemi a krajní nelibostí. A zatímco Rakušan pěje ódu na někoho, kdo už mu nemůže ukázat vztyčený prostředníček, jím řízená policie neváhá procházet vlaky a dle jednoznačného rasového klíče vyhrožuje matkám s dětmi, které prchají z Ukrajiny, aby se neopovažovaly vystupovat v ČR, jak bylo zdokumentováno například na brněnském nádraží.

Je paradoxem, že socha Nicholase Wintona stojí přímo na nástupišti, kde sedí romské rodiny při úmorném čekání, až se něco stane. To Rakušanovi z jeho příspěvku samozřejmě jaksi „vypadlo".

Skutečná solidarita a pomoc nebere vůbec v potaz barvu kůže. A tak můžeme jedině říct, že je nám na blití z politiků, kteří přilévají svůj díl do hnědé žumpy rasistické nenávisti a diskriminace. Jejich vstřícnost vůči uprchlíkům z Ukrajiny najednou získává pachuť prachsprostého vypočítavého čachrování s politickými body, které nemá s lidskostí vůbec nic společného.

ČERVEN 2022
NEPLAŤME ZA PRACHÁČE!

Všechno je hrozně drahé. Není to úplná novinka, ale slovo „drahota" se skloňuje častěji než kdy jindy. Není divu: ceny potravin, energií nebo paliv vypadají jako špatný vtip. Zvlášť tam, kam dosáhla roky neřešená bytová krize a nájmy jsou vysoké jako Everest, to působí, jako by v Česku člověk měl krást, aby vyžil. Ostatně někteří už kradou – jen ve zlodějině holt vedou politici a další „elity", kterým nedostatek nikdy nehrozil.

Inflace se vymkla z kloubů a ekonomové chrlí děsivé předpovědi. Kdo za to může? Nemalý kus odpovědnosti samozřejmě nese samozvaný ruský imperátor Putin, toho času vraždící na Ukrajině – na tom se asi všichni shodnou. Ale na domácí scéně zase pozorujeme představení, kdy současná vláda hází odpovědnost na minulou a naopak.

Nyní šéfující pánové v kvádrech sice slibují, že zavedou sadu opatření, lidem pomohou a „nenechají je padnout", ve vzduchu je ale cítit čekání na moment, kdy se začne mluvit o utahování opasků nebo o tom, jak jsme si prý žili nad poměry. Stačí si vzpomenout na někdejší vládu škrtů Petra Nečase.

Zbláznění trhu přirozeně vždy nejvíc dopadne na ty, kteří už tak mají nejmíň – obyčejné pracující, seniory, samoživitelky, studenty, nezaměstnané. Ti jsou přitom poslední, kdo by měl platit za jakoukoli krizi. Protože zatímco všichni chudneme, jinde se žongluje miliardami.

Třeba investiční skupina PPF rodiny Kellnerových vykázala za loňský pandemický rok čistý zisk skoro šesti miliard korun. A EPH uhlobarona Daniela Křetínského trhla dokonce 56 miliard. Jak nesmyslné částky pro kohokoli, kdo nemá kontakty v politice a netočí kupy peněz v akciích, takže každý měsíc počítá, jestli zvládne zaplatit o polovic dražší zálohu na plyn!

Však jsme to viděli i v dřívějších ekonomických krizích. Naprostou většinu společnosti začne dusit drahota a sociální nejistoty, ale největší péče se od politického systému obyčejně dostane úzké skupině, která má nejvíc – a taky z luxusních vil nejhlasitěji pláče, když jí krize z účetnictví strhne pár procent. Během covidu dokonce mnohé společnosti rekordně vydělávaly, zatímco ostatní počítali drobáky a byli nuceni uprostřed zuřící epidemie riskovat nemoc v práci, protože prostě museli platit nájem a jídlo.

Taková logika je systému, ve kterém žijeme, vlastní. Není to ani jeho selhání – na nespravedlnosti, kdy za krize platí chudí, ale zisky shrábnou nejbohatší, je od začátku založený. Stejně tak je už v jeho kostře zakódováno opakování krizí, které ekonomové sice vždy vykládají jako tajemnou katastrofu, ale ve skutečnosti vědí, že další průšvih je jen otázkou času. Žádná výměna vlády nebo další politik slibující bůhvíco to nezmění. Zvlášť ne takový typu Okamury, co se tváří, jak je proti všem, aby se o to víc sám napakoval.

Potřebujeme úplně jiný systém. Takový, ve kterém nebudou naše životy řízené bezuzdnými finančními toky, kde budeme moci svobodně a důstojně žít, aniž bychom museli škudlit každou stovku a ubíjet roky života v nesmyslných pracích, vydělávajících někomu jinému.

Jako anarchisté a anarchistky věříme, že taková nesnadná, ale nutná změna nepřijde sama, ale je potřeba se o ni zasadit: společně, zdola, bez politiků, šéfů a samozvaných vůdců. Potřebujeme promyslet, jak postavit společnost na vzájemné pomoci a spravedlivém naplňování skutečných potřeb od bydlení po péči o nemohoucí, abychom o jejím chodu mohli rozhodovat všichni a nikdo nezůstal odsouzený k bídě.

Nynější krize je ostatně jen náznakem budoucnosti. Vinou nečinnosti politiků a naopak náramného hemžení fosilního průmyslu jsme na začátku průšvihu daleko většího, klimatického. Nedávné vlny veder byly jen drobnou ochutnávkou toho, co podle všech důvěryhodných vědců může osudově utvořit naši budoucnost a co už teď válcuje chudší části světa suchem, bouřemi, hladem.

V průběhu dalších dekád mohou být všechny starosti dnešních ekonomů k smíchu, když bude svět čelit nevídaným extrémům a nedostatku všeho, provázenému ohromnou migrací. Potřeba spravedlivějšího, udržitelnějšího světa neřízeného miliardáři a jejich poskoky tak není jen nějakým snem, ale přímo nezbytností. Nejen pro nás, svírané nynější nehoráznou drahotou, ale i pro naše děti a děti našich dětí.

ČERVENEC 2022
O ČEM SE V NATO MLČÍ?

Už pět měsíců trvá válečná invaze Putinova Ruska na území Ukrajiny. Jen hlupáci by věřili něčemu z putinovské propagandy ohledně důvodů tohoto vražedného běsnění, a to i navzdory tomu, jak intenzivně působí jeho pátá kolona profesionálních dezinformátorů i užitečných idiotů v rámci jednotlivých evropských zemí. Jeho cílem jsou obyvatelé Ukrajiny bez rozdílu, zda jde o vojáky, nevojáky, ženy, důchodce nebo děti. Přes všechny bláboly o denacifikaci a demilitarizaci Ukrajiny jde Putinovi a jeho klice o jediné – dobýt Ukrajinu, obnovit impérium a sféry vlivu ze sovětských dob.

Putina a jeho invazní hordu bezesporu v prvních dnech překvapilo odhodlání obyvatel Ukrajiny bránit se přicházející okupaci. Překvapilo to i země působící v rámci NATO. Ukrajinskému prezidentovi nabídli možnost útěku. Ten se ale zachoval trochu jinak, než je u zbytku evropských oportunistů zvykem, a jeho první myšlenkou nebylo zachránit si vlastní krk. O něj ale nejde (rozhodující je odhodlaný odpor značné části obyvatelstva), nehezky to však dokresluje postoj Západu, který byl vlastně ochotný Ukrajinu obětovat.

Také to ukazuje na fakt, že nejde o žádný souboj imperiálních bloků. Takové myšlení vypovídá akorát o svých nositelích, kteří v zaujetí vlastní mocenské a kulturní nadřazenosti odpírají obyvatelům Ukrajiny schopnost vlastního úsudku, rozhodování a jednání. Putinovské Rusko napadlo sousední suverénní zemi, a o tom to je. A také o tom, že pokud by Rusko zvítězilo, nečekalo by přeživší nic hezkého – ani to málo svobod, co měli v rámci poněkud oligarchického kapitalismu, jenž sice vykořisťuje pracující jako každá jiná forma kapitalismu, ale ponechává alespoň nějaký prostor pro sociální sebeorganizaci a vedení bojů za práva pracujících. To by v případě okupace nebylo ani myslitelné.

My anarchisté a anarchistky vyjadřujeme solidaritu pracujícím a všem ostatním neprivilegovaným na Ukrajině, a proto jim přejeme vítězství nad invazí imperiální mocnosti. Stejně tak jim přejeme, aby jim toto vojenské vítězství posloužilo jako odrazový můstek k dalším vítězstvím, a to na poli sociálním. A že je kvůli čemu bojovat! Cítíme to i my v Česku na stále rostoucích nákladech na živobytí v kontrastu s nárůstem zisků těch nejbohatších.

Kdyby země sdružené v NATO měly skutečnou vůli a ochotu, je představitelné, že by byl vražedný tlak Ruské federace již dávno zlomen. Jenže většina politické reprezentace je ve vleku velkého byznysu, který těží ze vztahů s Ruskem. Můžeme tedy vidět zjevnou i skrytou neochotu pomoci Ukrajině v účinném měřítku a liknavost s tím spojenou, která vede jedině k nárůstu počtu obětí a obcí srovnaných se zemí.

Naneštěstí země NATO jsou pro Ukrajinu jedinou nadějí ubránit se putinovskému barbarství a imperiálním choutkám. A NATO opravdu nejsou žádné Rychlé šípy, spolek správných hochů. Pokud to chceme předvést na nějakém příkladu, pak stačí ukázat prstem na glóbu tam, kde leží Turecko. Jestliže je Putin odporný svými fašizujícími manýry a plánovanou genocidou sousedního národa, jak by na tom pak byl turecký prezident Recep Tayyip Erdoğan? Ano, dost podobně. I Turecko je taková protofašistická diktatura, kde je likvidována politická opozice, kde jsou takřka zakázané protesty, vyhazováni učitelé z univerzit, prosazována ultrakonzervativní ideologie a soudy zbavené nezávislosti. A i erdoğanovské Turecko má svůj genocidní plán jak naložit s menším, i když stále velkým národem – s Kurdy a Kurdkami. A tento plán realizuje uvnitř svých hranic i mimo ně. Tuto svou fašistickou politiku Turecko přineslo i na jednání NATO o rozšíření o Švédsko a Finsko, kde těmto státům kladlo podmínky – umožnit pronásledovat kurdskou opozici i na jejich území. Dá se očekávat, že posíleno získanými ústupky, provede Turecko další útoky na obyvatele severní Sýrie, aby je vyhnalo z jejich domovů a rozšířilo pásmo pod svou vojenskou kontrolou.

Jelikož se v NATO tak často skloňuje boj proti terorismu, Turecko se také přidalo. Ale tak, že z černé udělalo bílou. Kurdské bojovníky a bojovnice proti Islámskému státu (ISIS) označuje za teroristy a naopak ISIS dlouhodobě poskytuje ochranu i materiální pomoc. Není tedy divu, že když byl 12. července zabit Maher al-Agal, vůdce ISIS v Sýrii, bylo to na území okupovaném právě Tureckem.

Ano, je třeba porazit invazi na Ukrajině. A ano, bez pomoci zemí NATO to zřejmě nebude možné. Mějme ale na paměti, co je tato vojenská aliance zač a jaká je její minulost, zejména co se týče vlastních imperiálních výpadů. Mějme se na pozoru před pokrytectvím, které NATO ztělesňuje. Solidarita s obyvateli Ukrajiny pro nás musí být stejně důležitá jako solidarita s obyvateli kurdských oblastí.

SRPEN 2022
VYVLASTNIT OLIGARCHY!

Ruští oligarchové si dlouhá léta užívali života v Itálii, Německu, ve Francii, Velké Británii a v dalších západoevropských zemích. Peníze ukradené lidem šly na jachty, vily, vinice, obrovská sídla uprostřed Londýna a mnoho dalšího. Život oligarchů připomínal luxusní časy panovníků předminulého století. Po vypuknutí války na Ukrajině nastalo krátké období, kdy se zdálo, že ruští oligarchové spláčou nad výdělkem. Tu a tam se objevila zpráva o zabavení majetku Putinových přátel. Nadšení evropských politiků však rychle opadlo. Ano, 46 z 200 nejbohatších Rusů bylo zařazeno na sankční seznam, ale pořád je tu 154 boháčů, kteří si nadále užívají svých privilegií, zatímco obyvatelé Ukrajiny bojují proti Putinovým hordám.

Po spoustě hlasitých, ale prázdných projevů jsme se ocitli v situaci, kdy ani sankcionované osoby od začátku války mnoho neztratily. Ukázalo se, že oligarchové jsou prostě mazaní kapitalisté, že dokážou západní sankce obcházet. Jedním z řešení je prosté přepsání vlastnictví určitého majetku na třetí osobu. Němečtí, britští nebo francouzští úředníci nejsou tak hloupí, aby nechápali, kam a proč se poděl kapitál toho či onoho boháče. Pokud se však pokusíte o podobný způsob vyhýbání se placení daní v relativně malém měřítku, pravděpodobně se velmi rychle dostanete do problémů.

Podstatné je, že navzdory politickým prohlášením nemají evropští politici zájem na úplném znemožnění ruských oligarchů. A to souvisí se samotným kapitalismem, který určuje směr politického vývoje v té či oné západní zemi. Logika je jednoduchá: kromě ruského kapitálu je v Evropě dost pochybných vlastníků nemovitostí, jejichž peníze jsou často pokryty silnou vrstvou krve. Ať už mluvíme o kterékoli části světa – východní Evropě, Africe, Asii či Jižní Americe –, kapitalisti a diktátoři milují luxus Londýna, Paříže nebo Barcelony.

Pokud by evropské politické elity najednou začaly jednat podle svých proklamací a skutečně zabavily ruským oligarchům velké množství majetku, šejkové z Arábie nebo kapitalističtí komunisté v Číně se budou cítit ohroženi a začnou stahovat svůj kapitál. Pro kapitalismus je taková dynamika nebezpečná, protože může vést k ohrožení západního kapitálu. Ocitáme se tak v situaci, kdy můžeme symbolicky zabavit část majetku oligarchů a přimhouřit oči nad velkou částí majetku, který drží nastrčené firmy nebo přátelé a známí.

Nad tímto stavem se můžeme dlouze rozhořčovat, ale miliardáři si užívají v Evropě už léta a evropští politici vytvářejí podmínky pro přilákání špinavého kapitálu. V Londýně lze vyprat peníze za zahraniční kapitál jediným převodem a koupit nemovitost bez uvedení skutečného jména. V Německu zas místní úřady odmítají poskytnout seznamy majetku ruských oligarchů s odkazem na „technické důvody“. Je zajímavé, že EU je ochotná utrácet miliardy na boj proti tzv. nelegální migraci, stavět obrovské ploty proti uprchlíkům, investovat do sledovacích systémů kontrolujících běžné občany, ale pokud jde o majetek superbohatých, státní aparát nemá prostředky ani čas na shromažďování informací. Naštěstí existují novináři, kteří jsou ochotni pátrat po informacích o ruském majetku i bez vládního financování. Seznamy sídel, jachet a dalších nemovitostí jsou aktualizovány každý den. Co nedokážou politici s obrovským aparátem, dokáže pár novinářů s vlastními prostředky.

V Německu, Rakousku a Velké Británii začali místní anarchisté zabavovat majetek ruských oligarchů, aby jej využili pro užitečné projekty – od ubytování ukrajinských uprchlíků po zřizování sociálních center. A tyto zábory našly ve společnosti širokou podporu. Stát ale na takovou iniciativu reagoval násilným vystěhováním anarchistů a jejich trestním stíháním. Tím úřady v západních zemích ukazují, že nejsou připraveny zabavit majetek ruských oligarchů, ale že jsou naopak dobře připraveny chránit ho údajným právem státu na násilí.

To je zcela jasný vzkaz společnosti od vlád, které ji na jedné straně živí kecy o podpoře ukrajinského lidu ve válce s Ruskem, a na druhé straně se snaží za zavřenými dveřmi udržovat právě ten status quo, který k válce vedl. Bojí se totiž, že by se mohlo ukázat, že majetek oligarchů není nedotknutelný. Sotva si některý z nich vydělal miliardy poctivou prací – to jsou jen pohádky pro lidi, co dřou od nevidim do nevidim. Lidé by pak totiž mohli zjistit, že když jde vyvlastnit nějakého megazloděje z Ruska, není to problém ani u Babišů, Křetínských, Bakalů a dalších.

(Inspirováno článkem na webu běloruských anarchistů a anarchistek Pramen.io)

NAKLADATELSTVÍ UTOPIA LIBRI

nabízí následující publikace:
• A. Y. Davis: *Jsou věznice překonané?* (240 Kč)
• K. Hládeková, V. Pecka (eds.): *Neúplný atlas regenerace* (330 Kč)
• M. Farkas: *Pikola* (210 Kč)

více info na utopia.cz

KAŽDODENNOST (A ANARCHISMUS) PODLE STANDY

Pár poznámek ke knize Nešťastná revolucionářka: Myšlenkový svět a každodennost Luisy Landové-Štychové (1885–1969) *od Stanislava Holubce*

To je tak: když víte, že vyjde kniha o postavě, která vás zajímá a jejíž rané texty vás baví, protože přesně, konkrétně a vášnivě kriticky umí pojmenovat dobové problémy ženské otázky, když se na tu knihu těšíte, když ji vezmete do ruky, začtete se a naserete se, to jste potom zlí.

Nebudeme tu rozebírat celou knihu, kam bysme přišli, žejo, a standardní recenze se už objevily v korporátním tisku – a je třeba říct, že recenzenti četli knihu správně: našli v ní postavu nešťastnice, rozmazlené dcerky, závistivé ambiciózní manželky, líné a neschopné hospodyňky, hypochondra… (z recenze P. Zídka: „Luisa Landová-Štychová byla podle autora téměř celoživotní outsider, člověk, který dlouhodobě trpěl komplexy méněcennosti a nedocenění. To se promítlo i do její fyziognomie: v knize najdeme několik desítek jejích fotografií z různých fází života, ale pouze na jedné se trochu usmívá.“) Vždyť ono to tak hezky zapadá do éry historiografického antikomunismu i macho módy vysmívání se feministkám.

LUISA A STANDA

Autor knihy docent Stanislav Holubec vysvětluje, proč bude ve své obsáhlé knize Luise Landové-Štychové říkat familiárně jen Luisa: „… částečně z praktických důvodů, neboť je nešikovné opakovat stále dokola Landová-Štychová, a částečně kvůli tomu, že mi připadlo nepatřičné používat koncovku *-ová* v souvislosti se ženou, která závislost na mužích odmítala.“ Tak zaprvé, už Stanislav Holubec někdy slyšel o zavedených zkratkách jako třeba TGM nebo JFK? Zadruhé bychom mu poradili, aby si někde nechal vysvětlit, proč právě emancipované a za emancipaci bojující ženy používají dvě příjmení. A zatřetí ten náhlý záchvat korektnosti nějak míchá dobu minulou a současnou a taky nejde dohromady s výše i níže zmíněným výsledným portrétem Luisy Landové-Štychové a dělá dvojsmyslným autorovo krédo „pomocí nalezených informací přinášet nové pohledy, které sice neřeknou v úplnosti ‚jak to vlastně bylo‘, ale pomáhají nám v přesnějším porozumění minulosti“. Ale aby se neřeklo, nebudeme autora podezírat z přezíravosti, ignorantství, pokrytectví, zlomyslnosti ani z paternalismu, a použijeme k jeho velké radosti stejný postup. Psát pořád Stanislav Holubec je nešikovné, psát jen Holubec nám připadá málo uctivé, psát Stanislav by bylo ideální, ale nač tohle staré slovanské složené osobní jméno furt opakovat, když lze z praktických důvodů využít kratší domáckou podobu Standa. Bude se nám tak nějak volnějc klábosit. Mimochodem příjmení Holubec je nekorektní. Původně znamenalo malý holub a přezdívkou a přízviskem se stávalo nejčastěji v přeneseném významu pro toho, kdo se naparuje, nebo je volatý, a zdá se nám nepatřičné užívat ho v souvislosti s etablovaným autorem. Jo a *-ová* není koncovka, nýbrž přípona, pane docent.

UMĚLÝ CHRUP, ŠATY DE MODE A VOŽRALÍ RODIČE

Knihu mohlo klidně vydat nějaké populárnější (tj. bulvární) nakladatelství – Standův smysl pro senzační intimnosti si nezadá s fotografiemi paparazziů, a kdyby je někdo jednou zveřejnil o něm a jeho rodině, určitě by neskákal radostí. Taky by to nebyl jeho „myšlenkový svět a každodennost“, ale spíš arcimboldovský portrét slepený trapnými scénami z reality show, do které tentokrát angažovali ctižádostivé akademiky. Standova škodolibá indiskrétnost (diplomatickým jazykem recenzenta Malínského: „Holubec… zabíhá i do každodennosti; disponibilní prameny využívá beze zbytku.“) je občas doplněna neotřelými analýzami a interpretacemi. Tak třeba cituje dopis Jaroslava Štycha a interpretuje: „‚Líbám Tě vášnivě, vřele a mé rty jsou rozpáleny, mohou-li se dotknouti onoho místa, na něž společnost vtiskla pečeť hanby, a tvé ruce zatím štítí se nejmenšího dotyku mého těla, které nikdy nepatřilo jiné nežli tobě.‘ Nevíme, zda byla zdrženlivost Luisy dána jen jejím založením nebo měla nějaký vliv i skutečnost, že Jaroslav měl již částečně umělý chrup a navíc byl silným kuřákem.“ Jo tak umělý chrup! Jinde Standa píše, že měl ještě poškozené jedno oko. Nevadí to při líbání taky? A neplete si století? Na tom minulém přelomu bylo kouření normální, ba módní i statusovou záležitostí. Kouřil kdekdo, takže koho by tenkrát napadlo řešit kuřákův dech?

Taky tím „založením“ Luisy Landové-Štychové je Standa dost posedlý a jeho docentská módní hlídka ignoruje její naprosto jasné vysvětlení, i když ho cituje: „S puritánským vyzněním přednášek o volné lásce korespondoval i Luisin oděv černé barvy. Ve shodě s dobovou módou nosila šaty bez výstřihu, dlouhé rukávy a sukni až ke kotníkům. Takto se oblékala i po roce 1918, což ale tehdy již kontrastovalo s poválečnou módou odhalující větší část ženského těla: ‚Vyčetl mi jeden básník [pravděpodobně S. K. Neumann, pozn. SH], proč se šatím tak přísně, jako bych skrývala jako hanbu to, co činí ženu půvabnou a žádoucí. »Je z vás vidět jen obličej a ruce.« »Jako z vás, milý pane. Nejsem animírka a nejdu na trh, kde se měří a váží samičí půvaby. Jsem člověk jako vy.«‘“ A kromě toho si mohl Standa pozorněji přečíst texty Luisy Landové-Štychové, kde například psala: „Buržoazní mrav přikazoval: dáma má přednost ve dveřích, u stolu, v divadle a všude, ale – žena ať mlčí ve shromáždění. Ženě nepřísluší, aby mluvila ve shromáždění, ale aby poslušna byla a poddána muži ve všem. Což znamenalo: žena jako okrasný předmět reprezentuje mužovo postavení, jeho bohatství. Socialistický mrav – dovoluje či dokonce vyzývá, aby ženy mluvily ve shromáždění. A tím je celý dřívější mrav odbyt. Opravdu? Nepřichází opět potichoučku pravé Mileny, aby připravily cestu starému mravu? Nejdříve výstřihy u šatů pro večer – divadlo jako módní přehlídka – nesluší se politizovat mimo přednáškové síně – je shoking politizovat dokonce v divadelním foyer…“ Ono je ovšem jednodušší rochnit se v pikantnostech a nesnažit se pochopit jinak nastavené zásady nebo hodnotový žebříček, případně identitu. Jak se říkávalo: podle sebe soudím tebe.

Tak proč nevyprat ještě trochu toho cizího špinavého prádla na veřejnosti? Standa to vzal zgruntu: „Otcovo opilství zmiňovala Luisa v soukromých vzpomínkách poměrně často, současně zde ale neuváděla, že se ráda napila i její matka, což je nicméně doloženo v Luisině dopisu z období úpadku obchodu: ‚[…] den co den je u vás rámus – hádky a nadávky – lidi poslouchají […] a říkají: Vorlíčková už je zase v tom (v čem?) a dělají výmluvné posuňky opilců. Nuže ono pondělí jsi zase nadávala, pak jste se s tatínkem prali a Anna (služebná pozn. SH) se k tomu nachomýtla, tak dostala židlí od Tebe[…]. A jak jsi pak sprostě vynadala Fanouškovi [Luisin tehdy

patnáctiletý bratr, pozn. SH], když tě prosil, abys ho nechala učit. To má býti mateřská láska? Nato Andula utekla a tys v půl sedmé zavřela krám, a šla se vyspat ze svého opilého řádění…'"

KAŽDODENNOST Z ARCHIVU

Každodennost má Standa už v názvu knihy, a tak užijme jeho oblíbenou větnou konstrukci: *Je pozoruhodné*, že o ní ví prd. Ani se nám nechce hádat, jestli jde o ukázku absence banálních myšlenkových pochodů či neznalosti – jenže Luisu Landovou-Štychovou by nepřekvapily. Standa píše: „Jejich začátky prý byly těžké. Luisa sice uměla vařit, neboť pomáhala od dětství v kuchyni matce ale pro nedostatek peněz si najali byt až v pátém patře, takže musela tahat nákupy do schodů. Byt se jí příliš nezamlouval a Jaroslav jí k tomu psal v dopise: ‚Bylo mi tak hořce a lítostivě, vždyť vzal jsem byt tak drahý, že nad tím každý se diví, a ty nejsi nyní spokojena, ba dáváš nyní najevo, že tam nebudeš šťastnou… Jak bych byl vydán však posměchu a jízlivým vtipům všech svých známých, kdyby byli viděli Tvůj obličej.' Kromě vláčení nákupů do schodů prý nenáviděla praní a vaření, tedy hlavní domácí práce, zatímco ‚uklízet, čistit, přestavovat nábytek, vytvářet z bytu útulný čistý domov, bylo mou vášní'… ve třicátých letech, tedy v době, kdy manželství procházelo krizí, rezignovaně psala: ‚Spáchala jsem největší hloupost svého života. Vdala jsem se. Stala jsem se nehonorovanou služkou svého muže a pak své rodiny. To nebylo manželské a rodinné souručenství, ale nekonečná dřina.'" Kdyby vysvětlení Standovi nestačilo, doporučujeme mu s větší empatií pročíst rané texty Luisy Landové-Štychové, kde jsou pasáže, které zřejmě vnímá jako banální: „Výchova mužů je tak dalece zvrácená – že muž v domácnosti zaujímá postavení velkého dítěte. Nedovede se sám obsloužit! Hledá-li něco, způsobí pravé spousty v šatníku, v prádelníku, případně i na svém stolku a v zásuvkách určených výhradně pro jeho věci. Každodenní stírání prachu, občasný jenerální úklid – strašlivě ho rozladí. V těchto případech je zcela zaujat proti hygieně bytu a považuje to za zbytečnost… Na prstech jedné ruky bych spočítala mně známé muže, kteří by v případě nemoci ženy dovedli ošetřit děti, uvařit, umýt nádobí a zamést. Není to nějaká vrozená neobratnost muže. Jen jeho malicherná mužská domýšlivost činí jej tak nemotorným."

Ví Standa vůbec, kde a jak se v desátých letech 20. století pralo? Co se nakupovalo a jak a co se z toho vařilo? Jak to bylo tehdy s mytím nádobí? Jak se uhlí na topení dostalo do pátého patra? Že se z něj pak vynášel popel? Ví, kolik která práce v domácnosti zabrala času? My to teda víme, ale zase nejsme sociální historici, no. Takže nás překvapí Standovo překvapení: „Je pozoruhodné, že i v těchto chudých časech si Jaroslav nechával doma za úplatu uklízet: ‚Dnes Rybářka zde umyla okna a zítra v sobotu (mám prázdno) uklidí pokoj. Po neděli pak před tvým příjezdem a po opravě kamen, na níž jsem dosud neměl peníze, uklidí vše definitivně a pak, drahoušku, můžeš přijet bez obav, nalezneš zde vše čisto a teploučko pro Janičku…'" Je pozoruhodné, že muž pár týdnů hospodaří doma sám a denně negruntuje? Že není schopen vlastními silami připravit byt pro ženu s novorozenětem? Jindy ale zase Standu překvapí, jakou péči manžel Luisy Landové-Štychové potřeboval a jak instruovala posluhovačku: „Ocitujme dále instrukce ohledně přípravy manželovy ranní toalety, které udivují zvláště proto, že Luisa žádný podobný servis nevyžadovala pro sebe, ba zdá se, že v tu dobu byla už dávno v zaměstnání: ‚Pánovi připravit do umyvadla vodu, do hrnéčka na plotnu vodu na zuby. Upravit stůl k snídani (vytřepat ubrus, zbytečné věci odstranit), cukr, housky, šálky a lžičky. Než pán přijde, musí být kuchyň čistě uklizena. Než přijde, připravte si také druhý kbelík, hadr a smeták do pokojíku vedle – abyste, hned jak on přijde, mohla jít do pokojů uklízet. Pán totiž chce být při ranní toiletě sám.' Z instrukcí je patrné vybavení bytu Štychových. Je zřejmé, že měli vodovod se studenou vodou, elektřinu a plynový sporák, ale topilo se stále uhlím. V bytě nebyla ani koupelna a záchod měli společný s další rodinou…" A hele, tak on Standa přece tuší, že to tenkrát nebyla taková pohoda a že i práce hospodyňky byla automaticky ženská a pořád ještě na plný úvazek…

PŘEKVAPIVĚ POZORUHODNÉ

Už jsme si zvykli, že Standa má všechno překvapivé a pozoruhodné. On to má být jakýsi rétorický obrat, který čtenáři sugeruje překvapení (kdo ti to, Stando, propána poradil?), které je občas i vysvětleno. Jenže to tak docela nefunguje, protože na některých těch překvapivých pozoruhodných konstatováních nic překvapivého ani pozoruhodného prostě není a první čtenářská reakce je lapidární shrnutí používané na základce: Je blbej nebo navedenej?

Překvapivé to opravdu může být proto, že Standa se zřejmě řídí poučkou, že co není v archivu, to nebylo. Zřejmě tam chybí cosi třeba o aktivitách Luisy Landové-Štychové z přelomu 20. a 30. let (pokus o založení čs. protifašistického výboru na jaře 1929, kdy L. Landová-Štychová oslovila také F. X. Šaldu a jeho dvě protichůdná vyjádření měla za následek mediální kauzu – stačilo by zalistovat v *Rudém právu*, *Přítomnosti*, *Zápisníku*, *Stěžni* nebo *Tvorbě*), protože o tom Standa mlčí. Otázkou také zůstává, co našel v archivním fondu Luisy Landové-Štychové o anarchismu. Má o něm totiž dost mlhavé představy a neváhá je opakovat i jinde.

O hnutí kolem roku 1905, které tehdy bylo v plné síle a vznikaly nové organizace, Standa píše: „Hlásit se tehdy k anarchismu znamenalo ocitnout se mezi vyvrheli společnosti (…) Zatímco sociální demokraté začínali být i středními vrstvami nebo venkovským obyvatelstvem považováni za slušné lidi, mezi anarchisty a teroristy mnozí nedělali rozdíl. Pražský kroužek měl ovšem k terorismu dost daleko a vedle flámů mu k zábavě stačilo provokovat policisty." Opravdu „akademická" analýza politické činnosti tehdejšího hnutí. Avšak Standa dokázal vykřesat ještě pozdější úpadek úpadku: „Český anarchismus byl ale okolo roku 1912 už za zenitem, čítal pouhých několik tisíc příznivců rozdělených do několika často rozhádaných skupin vydávajících stále vznikající a zase zanikající časopisy." A tak se ptáme, proč má někdo zapotřebí psát o nějaké době, když si ani nezjistí, jak tenkrát fungovala cenzura a překážky pro vydavatele, kteří nechválili boha a císaře pána. A aby bylo „vědeckosti" díla učiněno zadost, vysmahne Standa na základě dojmů z jednoho dopisu tento rezultát: „Na běžné lidi působili mírně řečeno podivně: na jedné straně měli pověst teroristů či lidí žijících neuspořádané životy, na druhé byli vnímáni jako naivní propagátoři neuskutečnitelných utopií." A že tu nebylo dlouho nic pozoruhodného? Budiž: „Je pozoruhodné, že ani ostatní čeští anarchisté nepronášeli během 20. let kritiku sovětského státu z anarchistické perspektivy."

Docent Standa si opravdu nedal velkou snahu s pochopením vývoje anarchistického hnutí, ani jeho ideové a praktické šíře. Korunoval to v rozhovoru pro *A2larm*, kde si pořád plete tchána se svatem, když odpověděl: „V předválečné době byli anarchisti celkem marginální skupina. Zatímco sociální demokracie byla velká strana se sto tisíci členy, vlastním tiskem a spotřebními družstvy, tak anarchisti byli většinou jenom skupinky studentů v Praze a jen malou část tvořili horníci a dělníci v severních Čechách. Pak přišla první světová válka a význam anarchistů prudce stoupl. Lidi jim začali víc naslouchat, protože viděli, že v lecčems mají pravdu. Zejména jejich antikapitalistická rétorika byla najednou pro spoustu lidí srozumitelná, protože viděli na vlastní oči, kam je kapitalismus zavlekl. Zadruhé pak silně rezonoval jejich dlouhodobý odpor k tehdejší monarchii. Anarchisti se tehdy z marginální skupinky stali v podstatě politickým mainstreamem a najednou s nimi jednali i etablované politické strany jako sociální demokracie nebo národní socialisti." Jenže ono těch horníků na severu bylo nějak víc než studentů, předválečná dekáda byla vrcholem hnutí a válka předznamenala jeho konec. Takhle vypadá práce profesionálního historika? Pochopit by se to dalo možná u toho amatérského, který na facebooku pod jménem „Zádruha – historický spolek" Standovu knihu vřele doporučoval. My ji naopak vřele nedoporučujeme.

JEJICH ÚSTA SLINTAJÍ

Hele, Stando, že tě tak trochu štvalo, co si Luisa Landová-Štychová myslela o chlapech a co jsi tak hezky citoval: „Vidím řady ženských těl ležících, zmučených, zohavených mužskou bezohledností, jíž zákon a náboženství chrání. A vidím zástupy mužů se ztopořenými pyji blížících se k rozbolestněným lůnům chvějících se žen toužících v hloubi duší po klidu, a netušících, že jen jejich slabost činí je otrokyněmi. Obličeje mužů jsou zarudlé, jejich ústa slintají a oči nejsou podobny ani oku člověka ani zvířete. Jsou to podivné stvůry pohlavní nestřídmosti. Jsou to nešťastní prašivci…" Tak si to tak neber, tu upřímnost.

Stanislav Holubec: *Nešťastná revolucionářka: Myšlenkový svět a každodennost Luisy Landové-Štychové (1885–1969)*. NLN – Nakladatelství Lidové noviny 2022, 456 stran. (-KD-)

OTROCTVÍ JINAK

Recenze na knihu Jsou věznice překonané? *od Angely Y. Davis*

V rámci debat o možných podobách anarchistické společnosti přichází často na přetřes také otázka zločinnosti a s tím souvisejících policejních sil, soudů a věznic. Lidé bez politické imaginace zastávají etatistické postoje a neumí si představit svět bez věznic, kam se za trest strkají všichni, kteří nějakým způsobem měli překročit normy dané zákonem. A právě na otázku věznění se zaměřuje kniha, kterou loni vydalo spřátelené nakladatelství UTOPIA LIBRI. Jde o práci afroamerické akademičky Angely Y. Davis z roku 2003, která se už v názvu táže *Jsou věznice překonané?* A obsah knihy pak dává i jasnou odpověď – ano, jsou.

Davis se zaměřuje na realitu Spojených států, které jsou jakýmsi extrémem v mánii držet lidi za mřížemi. Vždyť obyvatelstvo USA tvoří méně než 5 % z celkové populace planety, přičemž globálně drží USA 20 % vězňů. A jak dokládá, nárůst počtu vězňů nijak nevede k bezpečnější společnosti. Zato však „s rozvojem vězeňského systému USA rostl i podíl soukromých firem na jeho výstavbě, na poskytování zboží a služeb a také na využívání pracovní síly. Vzhledem k tomu, že výstavba a provoz věznic začaly přitahovat obrovské množství kapitálu… začali jsme hovořit o ‚vezeňskoprůmyslovém komplexu'." Vězení je pro soukromé firmy zlatý důl – „žádné stávky, odbory, příspěvky na zdravotní pojištění, pojištění v nezaměstnanosti nebo odškodnění". Jednou z obludností tohoto systému svého času bylo využívání vězňů při výzkumu v rámci farmaceutického a kosmetického průmyslu.

Dalším rozměrem je to, co se ve věznicích odehrává a co lidé zpravidla nechtějí vidět, protože vězení „ideologicky funguje jako abstraktní místo, kam odkládáme nežádoucí osoby, čímž z nás snímá odpovědnost přemýšlet o skutečných problémech sužujících ty komunity, z nichž vězni v tak nepřiměřeném počtu pocházejí".

Autorka přesvědčivě popisuje, jak zrušení otroctví (které si ještě krátce předtím někteří neuměli vůbec představit) v USA vedlo k masivnímu nárůstu věznění Afroameričanů. Ti pak dál vykonávali otrockou práci, která byla ale pro kapitál výhodnější, jelikož odpadla starost o otroky coby majetek tím, že byl zaveden systém tzv. pronajímání odsouzených. Jižanské trestní soudnictví se stalo způsobem jak ovládat černošskou pracovní sílu.

Zpochybněny jsou v knize také různé snahy o reformy, které měly často pro vězněné velmi škodlivé následky, i když původně vycházely z úmyslu odstranit hrdelní a tělesné tresty. Nepřekvapivé pak je, že „proces, v jehož průběhu se z uvěznění stal primární způsob trestů ukládaných státem, do značné míry souvisel s nástupem kapitalismu". Davis se také zabývá pochybným reformním úsilím, které vidí ve věznicích místa nápravy. Navíc, jak popisuje, trendy v USA v 90. letech byly spíše opačné a vedly k znemožňování přístupu k sebevzdělávání vězňů. Samostatně se věnuje tomu, jak gender strukturuje vězeňský systém, přístupu k ženám-vězeňkyním, sexuálnímu násilí… Celou knihou se pak jako červená nit prolíná otázka rasizace a třídní povahy vězeňství.

Co s tím? Prvně je nutné si uvědomit, že protivězeňské hnutí musí být zároveň antirasistické, antikapitalistické, antisexistické a antihomofobní. Vytvoření přívětivějšího prostředí pro vězněné nesmí vést k upevnění vězeňského sytému. Naopak je nutné zpochybňovat roli vězení v naší budoucnosti a bojovat za společnost, která ho nepotřebuje, tzn. zejména za přerozdělení moci a příjmů. Důležitá je tedy snaha „představit si kontinuitu alternativ k uvěznění – demilitarizaci škol, revitalizaci vzdělávání na všech úrovních, zdravotní systém, který by všem poskytoval bezplatnou fyzickou a psychickou péči, a justiční systém založený na nápravě a usmíření, nikoli na trestu a pomstě". Nepřítelem boje za svět bez vězení je ale celý vezeňskoprůmyslový komplex, jenž se nebude chtít vzdát svých zisků. Naopak pro dlouhodobé zajištění růstu potřebuje dostatečné množství surovin – vězňů.

Co knize chybí, je především doslov, jenž by předložené myšlenky a poznatky interpretoval v české realitě. A dále by neuškodilo pár slov o samotné autorce, jelikož jde o velmi zajímavou osobu. Angela Yvonne Davis se narodila v roce 1944, byla a je významnou akademičkou (v současnosti působí na Kalifornské univerzitě v Santa Cruz) a aktivistkou. V roce 1970 se stala v souvislosti s ozbrojeným přepadením soudní síně třetí nejhledanější ženou v USA, dokonce i prezident Richard Nixon poblahopřál FBI k „dopadení nebezpečné teroristky". V té době čerpala zkušenosti s vězeňským systémem, když byla držena více než rok ve vazbě. Soud ji nakonec zprostil obvinění. Po svém propuštění se vydala na řečnické turné, přičemž se coby členka Komunistické strany USA stala protežovaným „užitečným idiotem" tehdejšího sovětského bloku. Ač bojovnice proti útlaku, vychválila Berlínskou zeď. Ač bojovnice proti vězeňskému systému, na adresu československých politických vězňů měla prohlásit, že mají, co si zasloužili. Člověk se neubrání přirovnání k současným levičáckým „antiimperialistům", kteří přes jednu říši zla nevidí další. Dost možná proto se na webu nakladatelství objevil překlad textu „‚Antiimperialismus' idiotů", který přesně toto popisuje.

Angela Y. Davis: *Jsou věznice překonané?* UTOPIA LIBRI 2021, 132 stran, 240 Kč. K dostání v e-shopu Roleta39. (-JK-)

DÁREK K PADESÁTINÁM

Recenze na knihu Padáme i na tvou hlavu, *která nás nostalgicky vrací do 90. let.*

Před Vánoci vyšla objemná kniha *Padáme i na tvou hlavu* s dovysvětlujícím podtitulem *Skvoty, centra, kluby v Praze*. Co bylo, co zbylo z devadesátek. Pokud jste ji nestihli dát pod stromeček někomu známému, kdo rád vypráví historky z oněch devadesátek, můžete tak učinit třeba u příležitosti jeho/jejích padesátin. Jednak si u toho pěkně zavzpomíná a v tom hroším případě ho/jí kniha utvrdí v přesvědčení, že „již nikdy se neráááti, pohádka mláááádí".

Za publikací, která klade důraz zejména na vizuální přiblížení vybraných prostorů dané doby, stojí dvojice autorů – Gabriela Kontra a Radim Kopáč. Gabriela se podílela zejména výběrem fotografií, Radim pak přípravou doprovodných textů. Toho někteří mohou znát jako autora textů a knih o literatuře či méně známých podobách Prahy, předtím ale v letech 1995–1997 vydal devět čísel zinu *Medvěd 09*. Pro oba je kniha vyjádřením pocty klubům a squatům, které se neodmyslitelně zapsaly do historie a formování alternativní kultury, ale i široce pojímaného antiautoritářského hnutí v 90. letech. Navíc s každým z nich, vyjma squatu Zlatá loď, měli nějakou vlastní zkušenost.

Padáme i na tvou hlavu si nenárokuje být faktografickou, věcnou, či dokonce akademicky pojatou publikací o jednom konkrétním fenoménu. Jak fotografie, tak i mnohé popisy a vzpomínky spíše přibližují atmosféru, ducha, energii a dynamiku daných míst. Zároveň je tu zprostředkována jistá radikalita té doby uvozená hned na začátku komiksem Anarchix, který vycházel v roce 1992 v časopise *A-kontra* a později se objevil i v po něm pojmenovaném komiksovém sešitě od Nakladatelství AF.

Jako někdo, kdo prošel devadesátkami s plným nasazením, jsem si díky knize oprášil pár vzpomínek, ale i dozvěděl se něco nového. Praha tehdy pomalu začala vykrádat mnoho aktivistů a aktivistek z regionů. Ti sem proudili z mnoha důvodů – lepší pracovní příležitosti, studium, ale hlavně obrovský prostor pro alternativní kulturu a aktivismus se základnami, jimž se právě tato kniha věnuje. A byli to do jisté míry právě mimopražští, kteří následně mnoho tehdejších pražských aktivních kolektivů v Praze tvořili. To je ale jeden z aspektů, který autoři příliš nereflektují.

U mě ta trajektorie byla opačná, Prahu jsem opustil. Tak trochu, abych se do ní několikrát do měsíce vracel a ještě za dob studií aktivně prozevloval prázdniny na Sochorce, Ladronce či Miladě, řádil na koncertech v Propasti, na Sedmičce nebo v Papírně či šel něco pojíst do Black Handu. Zlatá loď se mě dotkla jen během protestů za propuštění Halky Fouskové, Buďánka a střešovické Medáky jsem nikdy nenavštívil, Cibulku jen jednou. Mohu tedy potvrdit, že většina těch míst, jakkoli byla jedinečná a specifická, nebyla izolovaná, ale tvořila v Praze jakési souostroví, proměnlivé v čase a prostoru, ale vždy spojené jistým étosem, subkulturní a ideovou příbuzností.

Dalším pojítkem je vztah k oficiální moci, patrný zejména v případě squatů. Na jednu stranu je tu snaha squaterů vyjednat či vyvzdorovat si nějaký oficiálnější status, na straně druhé snaha vlastníků, úřadů, státu a policie se squatů zbavit, která narůstala s přibývajícími roky. Při širším pohledu ale nešlo o žádné české specifikum, jak je v úvodu knihy naznačeno, nýbrž o celoevropský trend. Nový establishment ve vleku neoliberální ideologie nemínil dávat alternativám, které navíc stály mimo jím narýsovaný legální rámec a praxi, jakýkoli prostor.

Nepočítáme-li kluby, které sice dávaly prostor subkulturám, ale fungovaly v rámci živnostenského podnikání, byl asi jediným projektem, který šel jinou, oficiální, cestou dejvický Black Hand. Jenže ten v rámci „scény" nedokázal ustát to, že byl vnímán jako projekt jednoho muže, jenž ho záměrně drží před hranicí politické radikality. Možná právě to, nepočítáme-li vnější vlivy, je odpověď na postesknutí, že projekt nedokázal nikdo vést dál, když se jeho zakladatel stáhl.

Autoři se podle svých slov pokusili o nostalgické ohlédnutí za tím, co zmizelo z alternativní kultury 90. let v Praze. Jenže při čtení úvodu, který celou (jinak skvělou) knihu dost nešťastně degraduje, to vypadá, jako kdyby po devadesátkách už nic nebylo, jako kdyby to byl zlatý věk subkultur, alternativ a aktivismu. Považuji to za (možná nechtěný) projev přehlížení pokračující kontinuity a také dynamiky, která souvisí s hledáním nových cest a konceptů, zaměřením se na konkrétní projekty, dočasné zneviditelnění a následně nové projevy subkulturních a politických aktivit – a že jich od té doby můžeme jmenovat. Ti, kteří se zapojili až po devadesátkách, se takové přezíravé nostalgii mohou leda vysmát. Stejně jako někteří z těch stále aktivních, jež můžeme vidět na dobových fotografiích, kteří však netrpí syndromem „totální ztráty, promarněné šance". Pokud autoři píšou, že „dnešek je ve srovnání s ‚devadesátkami' jako zastávka v poušti", pak je mi jich upřímně líto. Receptem na „smutek po angažmá s osobním ručením, po kreativitě, co nepostrádala existenciální i esenciální odpovědnost" je spíš vlastní aktivita než utápění se v nostalgii spjaté s krizí středního věku.

Další věcí, co mě v úvodním textu zklamala, jsou pokleslá tvrzení jako vystřižená z nějaké dobové bulvární reportáže: „Za další roky přibyly protesty proti Mezinárodnímu měnovému fondu a Světové bance. To už nebyla demonstrace, ale otevřená válka v ulicích, kde měl primární vztek jasně navrch nad nějakou ideovou základnou. Trapnější verze adrenalinového sportu: vzít fízla klackem po hlavě, a klidně v adidaskách a s flaškou kokakoly v baťohu." Nebo: „Kolektivy se totiž rozsypaly na samostatné jednotky, které čím dál radši zažívaly své vzlety a pády v anonymitě před obrazovkou kompjůtru."

Ok, boomer. Devadesátky nebyly žádný zlatý věk, jen byly, jak se píše, „jedinečné a neopakovatelné". Pokud mají nějací pamětníci problém s nostalgií, tak jim doporučuji raději zvednout zadky, spojit se s těmi, kteří dál nesou prapor revolty, a něco dělat.

Gabriela Kontra, Radim Kopáč: *Padáme i na tvou hlavu. Skvoty, centra, kluby v Praze*. Co bylo, co zbylo z devadesátek. Pulchra 2021, 360 stran, 949 Kč. (-JK-)

ŽENY NEPATŘÍ NA DRUHOU KOLEJ

Rodinu si nevybíráme, ale ať chceme nebo ne, nějakým způsobem nás formuje, včetně toho, o čem se mluví a o čem nikoli. Každá rodina je jakousi kronikou novodobé historie, stačí ji jen otevřít a její mnohdy prázdné stránky doplnit vlastními i cizími vzpomínkami, rodinnými i úředními dokumenty, domněnkami a spekulacemi. I zdánlivá každodenní všednost může ilustrovat společenské napětí té které doby a souvztažnost zdánlivě soukromého k politickému a sociálnímu uspořádání, vládnoucí ideologii, ale i vzdoru vůči ní.

Jednu takovou „kroniku" vydalo v březnu nakladatelství Neklid. Její autorka, historička umění Milena Bartlová, v ní líčí životní trajektorie své matky Rity Budínové a dvou babiček – Hany Budínové a Vlasty Mlynářové. Zaměření na ženy z vlastní rodiny je zcela záměrné, má zesílit jejich hlas, protože šlo o „ženy, které nechtěly mlčet". A tím pádem dát hlas ženám jako takovým, hlas, jenž je jim vládnoucím patriarchátem upírán nebo je do značné míry tlumen. Drží se tím myšlenky Aleny Wagnerové, že „podstatou skutečné rovnoprávnosti a emancipace žen je právo na vlastní výklad světa. Moc je právo definovat svět. A to právo my ženy dnes nemáme." Muži nejsou z příběhu vynecháni, ale nehrají v něm hlavní roli. Jsou to totiž právě ženy, které ač veřejně aktivní, se podezřele často vytrácejí z paměti a dějin, o to víc, pokud se angažovaly v levicovém prostředí.

Vstup do komunistické strany dával popisovaným ženám možnost vytvořit si vlastní politickou identitu a aktivně se zapojit v různých funkcích. Komunismus braly – jako tehdy mnozí jiní – coby ideál všeobecné sociální spravedlnosti. Jenže autoritářská podoba politiky komunistických stran je nakonec i s jejich ideály semlela, vyvrhla a pronásledovala.

Zároveň můžeme v jednotlivých osudech sledovat pevné trvání na samostatnosti, z níž plynul pocit sebevědomí, snahu o odtržení se od rodinných „kořenů", které mohou svazovat nebo diskreditovat, či úplný ideový přemet u autorčiny matky, která se ze socialistické ekonomky přeorientovala na propagátorku neoliberálního kapitalismu.

Vedle tří příběhů obsahuje kniha také kapitolu, jež se zabývá feministickou tradicí v Československu. Je zajímavé si uvědomit, že mnohé z toho, za co bojovala ve světě druhá vlna feminismu, tady již bylo realitou, i když zjednanou shora a ne zrovna ideální. Tato skutečnost mj. vedla k tomu, že byla přerušena kontinuita boje za ženskou emancipaci. Dnes je feminismus v politickém a myšlenkovém maistreamu obtížně přijatelný, protože je v rozporu s konzervativním myšlením, které u nás výrazně určuje diskurz, a tak je debata o něm takřka nemožná. I ženy v akademickém prostředí se ocitají v defenzivní pozici. „Ústřední charakteristikou a údajným specifikem české tradice má být mírnost, vstřícnost a spolupráce s muži namísto boje proti nim. Takové pojetí podporuje skutečnost, že ve veřejné debatě zůstává široce rozšířena stereotypní a zavádějící charakteristika feminismu jako boje žen proti mužům, nikoli jako společného odporu vůči mechanismům patriarchátu…"

Patriarchát nás i v 21. století obklopuje a prostupuje. Je to vidět i u samotné autorky, která sice píše z feministické perspektivy, ale i tak jí ujede poznámka, v níž je žena pouhým pasivním objektem, a to když o kamarádce své matky napíše, že se „stala manželkou spisovatele…", namísto toho, že si ho vzala (jako aktivní subjekt partnerství).

Kniha inspiruje k přemýšlení o vlastní rodinné historii, jejích skrytých místech, a zejména o roli žen, jak v jejím rámci, tak coby samostatných osobností realizujících se profesně, politicky či zájmově. Stejně tak nutí k rozmýšlení nad tím, jak se probourat zdí, kterou se konzervativním silám podařilo celospolečensky obehnat debatu o feminismu, a efektivně zaútočit na základy patriarchálního myšlení a jednání.

Milena Bartlová: *Ženy, které nechtěly mlčet. Tři československé příběhy.* Neklid 2022, 299 stran, 250 Kč. K dostání na neklid.org. (-JK-)

BACHA NA ANTIIMPERIALISMUS IDIOTŮ!

Jednou z publikací připravených pro letošní Anarchistický festival knihy (AFK) byla žluto-modrá brožura, vydaná Salé distribucí, která se i po zániku infoshopu Salé aktivně věnuje šíření (nejen) anarchistických knih a dalších publikací. Brožura nazvaná *My jsme vám to říkali* je skvělým příspěvkem do diskuse ohledně války na Ukrajině. Nahlíží ji pohledem jednoho kolektivu, dvou autorů a dvou autorek z perspektivy syrské revoluce proti diktátoru Bašáru al-Asadovi. Odkrývá krvavou fašistickou povahu Putinova režimu, pokrytectví Západu, který se léta „díval jinam", stejně jako idiocii části levice, která uvěznila sama sebe v prizmatu euroatlantického imperialismu.

Posledně zmíněná kritika míří v textu „‚Antiimperialismus' idiotů", který je jediný ve sborníku předinvazního data, například na britskou organizaci Stop the War projevující hluboce autoritářské tendence, a zkrátka nezůstane ani kdesi zastydlý Noam Chomsky. Rádoby antiimperialistické a protiválečné organizace jsou usvědčeny z toho, že samy projevují imperiální manýry a jejich diskurz je mnohdy nerozeznatelný od toho fašistického.

Robin Yassin-Kassab (v roce 2018 byl přednášejícím na AFK) v textu „Iracionalita" jasně říká: „Vše, o co se Západ roky staral, je byznys. Rusko mohlo vypálit Sýrii a rozporcovat Gruzii a Ukrajinu a Čína by mohla zničit ujgurský lid, ale obchod s vrahy musel pokračovat, protože na byznysu záleželo." A najednou svět hledí překvapeně na zahájení rozsáhlé ruské invaze. „My jsme vám to říkali," křičí ve svém příspěvku „Bezpečí" Marcelle Shehwaro. Vždyť „Sýrie byla testovací půdou pro ruskou armádu", říká v textu „Proč je Ukrajina syrskou věcí" Yassin Al-Haj Saleh. Zároveň vyjadřuje naději: „Ruská porážka by byla vítězstvím nejen pro Ukrajinu, ale pro celý svět. Porážka Putina by také mohla ukončit jeho politický život, což je ta nejlepší zpráva pro ruské demokraty… To může být dobrá zpráva i pro Syřany, protože by to oslabilo také Assadův barbarský a vlastizrádný režim spolu s rostoucími autoritářskými tendencemi na celém Blízkém východě a vlastně i ve světě."

Stěžejním textem sborníku je pak text od exulantské skupiny z Paříže nazvaný „Válka na Ukrajině: deset lekcí ze Sýrie". Nesnaží se srovnávat situace v Sýrii a na Ukrajině, přesto nachází mnohé, co je možné předat coby až krutě prožité poznání. Cítím potřebu jednotlivé body alespoň vyjmenovat: 1) Naslouchat hlasům v místě; 2) Nedávat přednost geopolitice před obyčejnými protagonisty konfliktu; 3) Nedělat rozdíly mezi exulanty; 4) Být na pozoru před narativem korporátních médií; 5) Nedělat ze západních zemí osu dobra; 6) Bojovat proti všem imperialismům; 7) Nepřipisovat stejnou odpovědnost Ukrajině a Rusku; 8) Pochopit, že ukrajinskou společnost protínají různé proudy; 9) Podporovat lidový odpor na Ukrajině a v Rusku; 10) Budovat nový internacionalismus zdola.

Brožura nás tedy vede k tomu naslouchat nejen obyčejným a nám názorově blízkým lidem na Ukrajině, v Rusku, potažmo v Bělorusku či Kazachstánu, ale také těm, kteří prošli nebo procházejí nějakou podobnou zkušeností, jako jsou třeba právě citovaní Syřané a Syřanky. Je to rozhodně lepší než stejně imperiálně jako ti, které tak nenávidíme, uvíznout ve vlastních bublinách od lidských životů odcizených ideologií.

My jsme vám to říkali. Syrská perspektiva války na Ukrajině. Salé distribuce 2022, 44 stran A5, 50 Kč. K dostání na saledistro.org. (-JK-)

ANARCHIE TADY A TEĎ

V posledních měsících sleduji, že se v malém českém anarchistickém rybníčku lehce rozvířila voda kvůli válce na Ukrajině. Jeden z hlasů přitom bez jakékoli snahy analyzovat rozdílnost kontextů a zkušeností volá po návratu do myšlenkového světa anarchistického hnutí před sto a více lety. A tak se ptám, jestli takový přístup má vůbec něco společného s anarchismem, jak ho chápu já, a zároveň jsem v té souvislosti vděčný za publikační aktivity nakladatelství Neklid, které přináší poněkud modernější pohledy na anarchismus. Pohledy, s nimiž třeba nemusím ve všem souhlasit, ale cítím v nich svobodomyslný živel zpochybňování, tázání, naslouchání, rozpínání politické imaginace, stejně jako věcné rozvažování, snahu o poctivou analýzu a vyslovování nových hypotéz, které jsou palivem pro diskusi, jež nás může posouvat dál na cestě k individuální i kolektivní emancipaci a v boji za svobodnější, spravedlivější a udržitelný svět.

Neklid po knihách Cindy Milstein a Jamese C. Scotta přichází s (velmi citlivě přeloženou) prací Uriho Gordona *Anarchie tady a teď*. Ačkoli je jejím základem disertační práce, kterou autor připravoval na Oxfordské univerzitě, rozhodně není napsána žádnou nesrozumitelnou „akademičtinou" a už vůbec není odtržená od reálného světa. Ba právě naopak. Kniha se čte velmi příjemně a lehce, přestože místy nutí k pauze a zamyšlení a přemítání nad vlastními zkušenostmi a postřehy. Tuto možnost přenosu diskutovaného do vlastní praxe a naopak shledávám za obzvláště přínosnou. Bude to

znít sice divně, ale kniha původně vydaná v roce 2007, vám možná bude připadat v některých ohledech už zastaralá. Autor tento efekt předpokládal: „Po svém vydání začne každá kniha zaostávat za živým hnutím, o němž pojednává." A je samozřejmě na živém hnutí, aby jednotlivé kapitoly rozvíjelo dál a psalo nové.

Velmi aktuálně ale reaguje na postřeh z úvodu této recenze. „Anarchistické ideje jsou jednak vážně míněné a propracované, jednak proměnlivé a neustále se vyvíjející. Obsah ústředních anarchistických myšlenek se mění s každou novou generací a lze ho pochopit jedině s přihlédnutím k pozadí hnutí a kultur, ve kterých a kterými je vyjadřován." Cituje Graebera, který říká, že rolí anarchistických teoretiků/ček je nabídnout myšlenky „ne jako předpisy, nýbrž jako příspěvky a možnosti". Utváření anarchistické teorie je „dialogem, ve kterém jsou myšlenky a praktiky skutečných lidí diskutovány přímo s nimi. Jen díky této propojenosti může teorie zůstat autentická a sebekritická a sebevědomě promlouvat."

Gordon není klasický akademik, více času věnoval aktivismu než studiu, včetně summitové turistiky, která byla průvodním jevem rychle rostoucího alterglobalizačního hnutí. Zkoumá anarchismus tak, jak ho mohl pozorovat v té době – vývoj anarchistických kolektivů, jejich akcí a idejí. Vychází primárně z praxe, aby na základě ní přispěl k anarchistické teorii. To je další velmi osvěžující rozměr jeho práce.

Takové východisko určuje i směr, kterým se ve své práci vydává. Nezabývá se skoro tradičními anarchistickými organizacemi, nýbrž tím, co je v široce pojatém antiautoritářském hnutí živé, dokonce i bez toho, aby to samo sebe označovalo za anarchistické. A takové označení se Gordon snaží rehabilitovat. Anarchismus uchopuje z různých pohledů – jako sociální hnutí, komplikovanou politickou kulturu či soubor idejí – a obrací se na jeho tři atributy: odmítnutí všech forem dominance, étos přímé akce a diverzitu.

V samostatných kapitolách se pak věnuje několika dilematům a kontroverzím, které jsou více či méně v hnutí reflektovány, aniž by se nutně snažil hledat definitivní odpovědi. Jednak jde o vnitřní hierarchii a moc v anarchistických sítích a o otázku odpovědnosti v jejich rámci. Tuto kapitolu doporučuji všem kolektivům k diskusi. Další okruh otázek spojuje pojem politického násilí v rámci anarchistické teorie a praxe. Samostatně se zabývá debatou kolem technologií a jejich vztahu k hierarchii a decentralizaci. No a nakonec přichází na území Palestiny/Izraele, ukazuje podoby anarchistického odporu vůči apartheidu v Izraeli, varuje před paternalismem a přechází k otázce lokální identity a sounáležitosti v anarchistické teorii, na kterou odpovídá statí o bioregionalismu. Při čtení této kapitoly nejde nemyslet na současný westplaining coby paternalistický a od reality odtržený projev části západního anarchistického hnutí, v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu.

„Anarchistické myšlenky jsou neustále nově rámovány a kódovány v reakci na světové dění, politická spojenectví a trendy v kultuře přímé akce."

Díky (nejen) Gordonovi cítíme, že anarchismus není anachronismus, ale neustále živé hnutí s dilematy a problémy, na něž se snaží hledat v teoretické i praktické rovině odpovědi.

Uri Gordon: *Anarchie tadу a teď. Antiautoritářská politika od praxe k teorii*. Neklid 2022, 309 stran, 295 Kč. K dostání na neklid.org. (-JK-)

ZA ZDRAVÉ KOLEKTIVY

Kolektiv lidí kolem brněnského bistra Tři Ocásci nedávno mezi své aktivity přidal také vydavatelskou činnost – svůj projekt nazvali Nevim. Hned zkraje si dovolím složit poklonu profesionálnímu zpracování jejich publikací. Při pohledu na pulty knihkupectví mohu směle tvrdit, že spoustu oficiálních nakladatelství v tomto směru strčí zdaleka do kapsy.

Na letošním Anarchistickém festivalu knihy jsem si u stánku Tří Ocásků pořídil mimo jiné knihu od Deana Spadea *Vzájemná pomoc*. Hned po prvním prolistování mi bylo jasné, že je na co se těšit, a to jsem ani nemusel číst parodické superlativy na obálce. Nejenže jde o překlad něčeho nového, ale novátorský je i samotný překlad, v němž je bezpříznakový mužský rod střídán s ženským. Zezačátku to bylo zarážející, útočící na jazykové zvyklosti, záhy příjemně provokující a po celou četbu vlastně nutící přemýšlet o patriarchálním nastavení jazyka.

Knihu tvoří v podstatě dvě části, první se zabývá teorií vzájemné pomoci a druhá je věnována budování kolektivů, které se nějakému druhu pomoci věnují, ale může být lehce uplatněna na všechny antiautoritářské skupiny bez ohledu na to, na jaký druh agendy se orientují. Ačkoli nám oficiální ideologie nutí myšlenku, že stát je tu pro lidi, aby je ochránil a postaral se o ně, můžeme ji snadno vyvrátit v teoretické rovině s odkazem na historické aspekty vzniku státu, jeho podstatu a zájmy, které ve skutečnosti hájí. V praktické rovině se nemohoucnost státu být oporou projevuje zejména v době krizí a katastrof. To lidem nezbývá zpravidla nic jiného než být sami sobě navzájem oporou a vytvářet (přirozené) struktury vzájemné pomoci. V tomto směru můžeme odkázat na práci anarchistického myslitele Petra Kropotkina.

Spade naštěstí nechápe skupiny věnující se v nějaké oblasti pomoci potřebným jako záplatovače stávajícího systému, nýbrž jako základny sociální změny. „Před levicovými sociálními hnutími teď stojí dva velké úkoly. Prvním je potřeba se organizovat a pomoci lidem překonávat zničující životní podmínky… Druhým… je nutnost do hnutí zapojit miliony lidí, protože jedině to nám umožní řešit skryté příčiny současných krizí."

Jako tři klíčové prvky projektů vzájemné pomoci vidí autor jednak to, že lidé sdílí vědomí toho, proč nemají, co potřebují, a společně se svou potřebu snaží naplnit; pak skutečnost, že tyto projekty mobilizují, šíří solidaritu a budují hnutí; a nakonec, že řeší problémy společnou akcí a nečekají na spasitele. Rozsáhle se věnuje vysvětlení rozdílu mezi vzájemnou pomocí a charitou, jelikož ta znamená, „že vláda a bohatí rozhodují o tom, zda poskytnou nějaký druh podpory chudým a kdo, v jakém rozsahu a za jakých podmínek pomoc dostane". Odtud přechází ke kritice neziskovek, které se více než o cokoli jiného snaží, aby jejich činnost byla legitimní především v očích jejich dárců. Neziskovky tak „ve skutečnosti pouze napodobují, omlouvají a stabilizují nerovné struktury současné společnosti". Elity „řeší" chudobu řízením chudých, nikoli přerozdělením bohatství. Jejich postoj k projektům vzájemné pomoci pak získává podobu ignorace, kooptace či kriminalizace.

Zmíněná druhá část knihy je zejména o zdravé skupinové kultuře a přináší návody, rady a doporučení. Stejně jako varuje před různými nástrahami, jako jsou zásluhovost, kooptace či paternalismus, co se týče přístupu navenek, a organizačně pak například tajnůstkářství, hierarchie, neprůhlednost, plané sliby, dělání mrtvého brouka, elitářství nebo soutěživost. To vše by mělo podnítit rozhovory o skupinové kultuře v rámci kolektivů s vědomím toho, že žádný ideální univerzální recept neexistuje a je třeba vycházet z možností, přání a potřeb kolektivu a jeho členů a členek. Velký důraz je pak kladen na způsoby rozhodování a rozebrány jsou výhody jeho konsenzuální podoby. Člověk se neubrání srovnávání s vlastními zkušenostmi a nejde nevzpomenout, jak se k některým popisovaným věcem musel dlouze dopracovávat v rámci svého kolektivu a jeho reflexe organizační praxe. Spade se nevyhýbá ani tématům nakládání s penězi, tahounství, přepracování, vyhoření, konfliktů, perfekcionismu či facilitace schůzek. Klade také důraz na to, jak pracovat sám se sebou, jaké otázky si pokládat, aby bylo mé jednání férové a přínosné. Vždyť v první řadě jde právě o to, aby naše práce, v níž vidíme smysl, byla pro nás samotné radostná.

Celá kniha je pro snazší představu protkána mnoha konkrétními příklady různých aktivistických skupin, i vlastních zkušeností s organizační praxí. Už to samo o sobě dává knize obohacující informační rozměr.

Spadeovu *Vzájemnou pomoc*, určitě tedy onu druhou část, bych si dovolil zařadit do „povinné četby" všech, kteří se organizují či chtějí organizovat na antiautoritářských principech. Myslím, že má potenciál podnítit interní organizační diskuse, a tím pádem také zlepšit úroveň vnitřních vztahů jednotlivých skupin i jejich vztahů navzájem, nehledě na zlepšení osobního pocitu z kolektivní práce.

Dean Spade: *Vzájemná pomoc. Jak v krizi upevňovat solidaritu*. Nevim 2022, 200 stran, 270 Kč. K dostání na nevim.triocasci.cz. (-JK-)

KRONIKA JEDNÉ HLADOVKY

Jestli se Anarchistická federace na něco mediálně zaměřuje, pak je to bezesporu anarchistické hnutí v Rusku, Bělorusku a na Ukrajině. Tamní anarchisté a antifašisté čelí neustále vzrůstajícím represím, na což mezinárodní anarchistické hnutí reaguje solidárními akcemi. Jednou z kauz byl vykonstruovaný proces s aktivisty, kteří protestovali proti ruské okupaci Krymu. Oleh Sencov, Alexandr Kolčenko, Gennadij Afanasjev a Alexej Čirnij byli obviněni z terorismu a následovaly tvrdé tresty. V obvinění třeba stálo, že skupina byla

řízena neonacistickým Pravým sektorem, což je v případě anarchisty Kolčenka zcela absurdní.

Filmový režisér Sencov zahájil ve vězení hladovku a jeho vězeňský deník příznačně nazvaný *Kronika jedné hladovky* vyšel předloni v Edici N. Jednotlivé deníkové záznamy jsou směsí popisu reality v ruském vězení, vzpomínek na minulost (čtenáři si mohou utřídit např. některé souvislosti ohledně Majdanu) či barvitých snů, které se Sencovovi v noci zdají. Sencov se postupně i za zdmi vězení dozvídá o své rostoucí popularitě a daří se mu i odolávat nátlaku dozorců či lékařů, kteří mu hladovku rozmlouvají a argumentují přitom legitimitou Putinovy politiky. V této souvislosti si nelze nevzpomenout na podobný případ, kdy byl ve vykonstruovaném procesu vězněn český anarchista Martin Ignačák. I on zahájil ve vazbě trvající přes 500 dní protestní hladovku, „demokratická" média však jeho případ zcela ignorovala.

Sencovova hladovka má však i temné stránky; postupně si stěžuje na zdravotní problémy, jeho zápisky jsou místy chaotické a roztěkané. Deník končí autorovým pocitem prohry, přestože Sencov byl nakonec v rámci výměny vězňů osvobozen a v roce 2018 dostal Sacharovovu cenu za svobodu myšlení. Knize by proto slušel doslov (ne nutně autorův), který by dovysvětlil, co následovalo po Sencovově propuštění a kam se dál ubíral jeho život. Vytknout lze i minimální editaci textu, čímž zvítězila autenticita nad literárností. Je otázkou, zda to tak nutně muselo být.

Oleh Sencov: *Kronika jedné hladovky*. N Media, Praha, 2020, 336 stran. (-SP-)

U MADRIDU ZA PRAHU

Dobrovolníci, kteří se odebrali v letech 1936–1939 do Španělska, si oprávněně zaslouží své místo v dějinách, nejen v těch španělských a národních, ale přímo ve světových dějinách boje za svobodu. Do těch národních zpravidla příliš nezapadají, a to kvůli tomu, že jejich oficiální linii určují ti, kdo drží moc. Interně jsou interbrigadisté nepohodlní, protože převážně šlo o levicové aktivisty, kteří byli ve svých domovinách předtím i potom pronásledovaní, navíc jejich existence ukazuje na zavrženíhodnou politiku předválečných států ve vztahu k fašismu a jeho mocenským a imperiálním choutkám.

Na počest mužů a žen, kteří ve Španělsku hájili barvy republiky proti fašistickému vojenskému povstání, vydal v roce 2017 Stanislav Motl knihu *Peklo pod španělským nebem*. Je psána pro Motla typickým reportážním stylem, který propojuje historická fakta, vzpomínky žijících i již zesnulých pamětníků či návštěvy míst spojených s tehdejším děním. Autor se v jednotlivých kapitolách věnuje konkrétním osobnostem, událostem a aspektům španělské občanské války. Tím vším pak jako červená nit prostupují osudy několika českých interbrigadistů, na něž se zaměřil a k nimž nasbíral dostatek materiálu. Nečekejte ale vševysvětlující práci o této válce, to evidentně nebylo ani záměrem knihy. Poskytuje spíše střípky do skládačky oněch bouřlivých a krvavých let.

Španělská občanská válka byla velkou předzvěstí událostí následujících – druhé světové války. Stala se prvním otevřeným bojištěm vůči fašistickým silám. Není divu, že tento zápas o podstatu lidské svobody přilákal také mnoho bojovníků z různých koutů světa. Do Španělska postupně přijelo 30 až 42 tisíc dobrovolníků z více než 50 zemí. Avšak: „Zatímco nacionalističtí povstalci nacházejí podporu v nacistickém Německu a fašistické Itálii, západní demokratické země… vyhlašují politiku nevměšování." Právě tato ostudná až nechutná politika ustupování fašistickým nárokům, stejně jako tomu bylo v případě Mnichova, vedla k celosvětové tragédii. Tehdy se politiky neintervence účastnilo i Československo, nakonec na ni samo doplatilo. Embargo na vývoz zbraní do republikánského Španělska znamenalo nejprve upevnění vojenské převahy fašistů, následně umožnění vlivu Sovětského svazu, který jak můžeme zpětně vidět, spíše než o porážku fašistického vojska usiloval o porážku sociální revoluce, která byla ohrožením jeho monopolu na „revoluci", a navíc si nechal velmi dobře zaplatit. I Motl poznamenává, že komunistická strana ve Španělsku neměla před válkou takřka žádný vliv. Další nechutný aspekt pomoci fašistům plynul z ochotné spolupráce západního kapitálu.

Když představuje život interbrigadistů před jejich odchodem do Španělska, poukazuje na policejní charakter první republiky plný cenzury, zákazů a politického pronásledování. Spolků, které se ale do pomoci republikánskému Španělsku zapojují, jsou desítky. V čele úsilí se ocitají komunisté. Od Motla je velmi profesionální, že to bere jako fakt a je prost nějakých odsudků v tomto směru. Co už si ale musí člověk domýšlet, je skutečnost, že valná část interbrigadistů se toho o politické situaci ve Španělsku vlastně mnoho nedozvěděla. Byli (za přispění sovětských poradců) organizováni do zahraničních jednotek, dobrá polovina československých dobrovolníků pocházela z komunistického zázemí, četli komunistický tisk a političtí komisaři jednotek nebyli asi také zrovna nestranní. Není divu, že o anarchistickém živlu, jenž byl na protifašistické straně nejsilnější, měli často naprosto zkreslené představy nebo ho moc nereflektovali. Pokud se někdo dostal přímo k milicím (o kterých se v knize takřka nepíše), jako se to třeba povedlo Georgi Orwellovi, pak si mohl udělat jasnější představu. Motl jednu kapitolu věnuje Durrutiho koloně, avšak zdá se mi, že nějak netrefil fotografii z Durrutiho pohřbu.

Pomoc z Československa měla i další podoby – zasílání ošacení pro civilisty, dárků bojovníkům, zorganizování lazaretu Jana Amose Komenského… Odchod do Španělska byl často velkým a nebezpečným dobrodružstvím, jelikož policejní jednotky evropských států se v tom bojovníkům proti fašismu snažily zabránit, a navíc jim hrozily postihy. Výslechům se nevyhnuli ani přátelé a rodinní příslušníci dobrovolníků. Z Československa jich odešlo odhadem na 2000. Potupně se vracející hrdinové byli nežádoucími osobami, mnozí prošli francouzskými lágry, bojovali v druhé světové válce, stávali se oběťmi stalinistických procesů ve východním bloku a mccartismu ve Spojených státech.

Dne 29. března 1939 vtáhl Franco vítězně do Madridu, to už jeho fašistickou vládu stihla uznat Velká Británie, Francie, ale i československá druhá republika a záhy i USA. Následné represe si vyžádaly skoro 200 tisíc obětí, další 2 miliony lidí prošly frankistickými lágry. Vstřícnost vůči fašistům se zbytku světa opravdu nevyplatila. Stejně tak by se mu nemusela vyplatit liknavost v postoji vůči současné fašistické hrozbě, která přichází z Ruska prostřednictvím invaze na Ukrajinu – i tam dnes bojuje množství zahraničních dobrovolníků.

Stanislav Motl: *Peklo pod španělským nebem. Čechoslováci ve španělské občanské válce 1936–1939*. Rybka Publishers, 2017. 392 stran, 320 Kč. K dostání v e-shopu Roleta39. (-JK-)

ZE ZÁPISKŮ MĚDKY

Nakladatelství Neklid vydalo svou první beletristickou knihu. Přesto najdeme jeden průsečík s ostatními publikacemi, co zatím v Neklidu vyšly. Jejich autoři a autorky zpravidla pocházejí z akademického prostředí a nejinak je tomu i u Nastassji Martin, která napsala knihu *Věřit v šelmy*.

Jde o šestatřicetiletou antropoložku, která se ve svém výzkumu specializuje na obyvatelstvo a kosmologii Dálného severu. Ve 23 letech se připojila ke společnosti lovců a sběračů na Aljašce, jimž se věnovala ve své diplomové práci. Později vydala o této své zkušenosti knihu *Les Âmes sauvages: face à l'Occident, la résistance d'un peuple d'Alaska* (Divoké duše: rezistence aljašského lidu tváří v tvář Západu). Další svůj výzkum prováděla na Kamčatce mezi Eveny a podílela se na dokumentárním filmu z této oblasti (*Kamtchatka: un hiver en pays évène*).

Stěžejním mezníkem v jejím životě je 25. srpen 2015, kdy se v kamčatských horách střetla s medvědem, jenž jí ukousl část čelisti, zatímco ho zahnala ránou cepínem. Tuto událost zpracovala v knize *Věřit v šelmy*, která byla prvně vydána v roce 2019. Na obálce českého překladu se píše, že jde o román. Sice nejsem žádný literární kritik, ale osobně bych knihu za román neoznačil. Jedná se spíš o jakési vyprávění, které se drží linie klíčového střetu s medvědem, pobytu v ruské nemocnici a následného zápasu s francouzskými zdravotnickými zařízeními, aby se, jak to jen šlo, mohla autorka vrátit na „místo činu" a odtud zase zpět do západní „civilizace". To celé je pak protkáno vzpomínkami na různé detaily a pocity a úvahami, a napsáno na míle daleko akademickému jazyku – naopak často velmi rozmazaně až snově. A právě tento styl napomáhá proniknout do mlžného přemítání o animistickém vztahu autorky a medvěda. Dost možná, že právě jako antropoložka si Martin může dovolit myslet „nezápadně", jelikož má povědomí o tom, že taková možnost tady vůbec je.

„Viděla jsem příliš jiný svět šelmy i příliš lidský svět nemocnic. Ztratila jsem své místo, hledám meziprostor. Prostředí, kde bych se zotavila." Právě toto hledání sebe sama v nové situaci je centrem celého příběhu. Na jedné straně odcizenost vlastní světu, z něhož

přichází, na straně druhé opojně jiný svět v severských končinách, kde čas plyne zcela jinak, avšak ani zde život není oproštěn od vlivů modernity a zároveň starých pověr.

Nakonec zjišťujeme, že její osobní hledání koresponduje s jejím přístupem k antropologickému výzkumu: „Přiblížím se, nechám se uchvátit, vzdálím se nebo uteču. Vrátím se, uchvacuju, překládám."

Nastassja Martin: *Věřit v šelmy*. Neklid 2022. 114 stran, 225 Kč, k dostání na neklid.org. (-JK-)

VŠECHNU MOC IMAGINACI

Od ledna do června byly zveřejňovány na youtube kanálu *A2larmu* jednotlivé díly videopořadu Antifascist Art, za nímž stojí sochař Pavel Karous, který všemi dvaceti díly provází, a filmař Vladimír Turner. Představují historii a v různých paralelách občas i současnost angažovaného vizuálního umění proti fašistickým ideologiím, diskriminaci a sociální nespravedlnosti. Ukázky děl z posledních dekád ilustrují, že mnohé problémy, které vedly k nástupu fašismu, i projevy s ním spojené, můžeme pozorovat také dnes. A jako tehdy i nyní na ně výtvarní umělci reagují.

Celá série má chronologickou posloupnost, i když některé díly se svým způsobem časově prolínají. Každý je pak věnován konkrétnímu tématu, které je ilustrováno ukázkami děl českých a slovenských výtvarníků, nechybí ale ani práce těch zahraničních. Co tedy můžete v jednotlivých dílech, které mají v průměru desetiminutovou stopáž, sledovat? Začíná se (1) úvodem do vztahu fašismu a kultury a pokračuje (2) sociálně angažovaným uměním ve 20. letech v Československu, (3) uměleckým ztvárněním hospodářské krize a nastupujícího fašismu, (4) reakcí na český fašismus a státní perzekuci, (5) satirou na italský fašismus, (6) uměleckou reakcí na španělskou občanskou válku, (7) výstavou karikatury a humoru z roku 1934, (8) emigrantskými tiskovinami v Praze, (9) zejména pak časopisem *Der Simpl*, (10) bauhausem v Československém exilu, (11) Šaldovým a Kokoschkovým výborem pro uprchlíky, (12) surrealismem proti realitě války, (13) bojem o podobu „národní" kultury, (14) mnichovskou tragédií ve výtvarném umění, (15) osudy utečenců a pracovními tábory za druhé republiky, (16) umělci na útěku před evropským fašismem, (17, 18) uměním druhého odboje doma i v exilu, (19) existenciálním uměním v Terezíně a končí (20) kresbami z koncentračního tábora a závěrem druhé světové války.

Pořad je přehlídkou jmen a ukázek, které mají obrovsky silnou vypovídací hodnotu, až je člověku líto, že se objeví často v rychlém sledu, aniž by se na některá z nich stihl řádně zaměřit. Ale není problém si video stopnout, nebo ještě lépe snažit se danou práci či výtvarnici/ka i s jejich dalšími díly dohledat. Základní teze série pak říká ke vztahu umění a fašismu, že „fašismus směřuje k estetizaci politického života, zatímco jeho odpůrci odpovídají politizací umění".

Fašismus je tu jednoznačně a správně spojován s kapitalismem, což reflektují i sledovaní umělci, kteří ještě před jeho nástupem často ve svých pracích kritizují militarismus, nacionalismus a sociální nesouměřitelnost. Stejně tak odpovídají na skutečnost, že živným podhoubím fašismu je sociální nejistota, která se promítá v řádění exekutorů, bezdomovectví, nezaměstnanosti… Velkou měrou jde o kritiku poměrů během první republiky, která byla známá výraznými cenzorskými zásahy, což na umělce často doléhalo. Během té druhé už jim hrozilo zatčení a po březnu 1939 často rovnou smrt. Fašisté si byli vědomi jejich nebezpečnosti, o čemž vypovídá fakt, že tolik umělců bylo na seznamu lidí, kterých se týkala první vlna zatýkání. Proto také mnozí odešli do emigrace, někteří se zapojili do odboje a nemalá část skončila v koncentračních táborech, z nichž už se většinou nevrátili.

Vedle upozorňování na spojitost fašistů s velkokapitálem, kterému lichotilo, jak chtěli radikálně zatočit se socialisty všeho druhu a odbory, je velmi přínosný i poukaz v posledním díle na masově vražednou praxi koloniálních mocností, které si v brutalitě a počtu obětí nijak nezadaly s nacistickými koncentráky.

Antifascist Art není jen čistě popisný pořad. Je také výzvou, jak již naznačuje revoluční heslo „Všechnu moc imaginaci", jímž se Pavel Karous na konci každého dílu loučí. Dosvědčují to i slova z úvodního dílu: „Pokud se nechceme vzbudit v nějaké nové formě fašismu, musíme se organizovat, vzdělávat a aktivizovat a třeba se inspirovat angažovanou antifašistickou tvorbou." (-JK-)

CO JE SPRAVEDLNOST V DUŠI TRESTANÉHO?

Na letošním Anarchistickém festivalu knihy jsem si u stánku nakladatelství UTOPIA LIBRI pořídil novou knihu *Pikola* o Miroslava Farkase. Skládá se z básní, kreseb a vyprávění z tureckého vězení, kde se autor ocitl v roce 2016 spolu s Markétou Všelichovou kvůli své podpoře rojavské samosprávě. Mirek, který prošel výcvikem ve francouzské cizinecké legii, se v minulosti dokonce přímo účastnil bojů proti Islámskému státu na straně kurdských Lidových obranných jednotek (YPG).

Kniha mě hned zaujala svým netradičním zpracováním. Můžete ji totiž číst hned několika způsoby. Sledovat vyprávění a po nějaké době knihu otočit a přečíst si verše. Anebo, což doporučuji, vzít to všechno popořadě a knihou neustále otáčet. Nejprve si přečíst básničku (zpravidla neobsahující mnoho veršů), která je natištěna vzhůru nohama, knihu otočit a ponořit se do vyprávění, které většinou, ale není to pravidlo, na dané verše navazuje, osvětluje je a zasazuje do kontextu vězeňského pobytu.

Psaní veršů a kreslení – to byly jedny z mála věcí, které Mirka během více než tříletého pobytu ve vězení držely nad vodou. A i tyto činnosti podléhaly dozoru a cenzuře, na kterou represivní složky využívaly českou překladatelku. Mirkovy básně a kresby nejsou samozřejmě žádná umělecká díla, rozhodně jim ale nechybí poetičnost, autenticita a hloubka.

Kniha je rozdělena na několik tematických bloků, přesto se některá témata prolínají napříč celým vyprávěním, které přepsala a uspořádala Jana Bednářová. Pokud bychom měli vybrat téma ústřední, pak je to rozhodně způsob týrání, které věznění umožňuje. Těžko se divit, že Mirek dochází k závěru, že by byl nejradši, kdyby věznice jako takové vůbec neexistovaly, a to už z toho prostého důvodu, že „pokud někdo může… někoho utlačovat nebo mu nějak ublížit, a je chráněn zákonem, tak to udělá". Zpochybňuje, že konečným trestem je „odnětí svobody. No není! To je jenom past, kam tě chtějí dát, aby tě ještě dál trýznili a trestali." Mirek popisuje různé způsoby takového zacházení – zákaz pro ostatní vězně s ním mluvit; vypínání topení v cele a teplé vody ve sprše, sledování skrytými kamerami a na základě sledování různé způsoby psychické manipulace; zákaz sedění a ležení přes den; důmyslné vnucování výčitek; rozdílné přístupy k vězňům; přidávání projímadla do jídla či omamných látek; držení na samotce; úkolování jiných vězňů, co mají vězněnému provádět; zákaz cvičení; donucení zničit dopisy a pohledy… „Stupňovali ostrahu, stupňovali míru trýznění, byli sami zvědaví, co všechno vlastně vydržím. Jim bylo jedno, jestli to vydržím nebo nevydržím, tam lidi umírali úplně pravidelně…"

Kniha je také popisem snah se s tím vším nějak vypořádat. Nechat zimu, aby v člověku umrtvila veškeré vzpomínky; jíst, aby nemohl mluvit o věcech, na které věznitelé čekali; stát si za tím, že sebevražda není řešení; nikdy nebrečet; udržet si vědomí, že se jednou člověk dostane ven…

Můžeme mimo jiné pozorovat, jak vězení mění perspektivu i po propuštění: „Já jsem to nepochopil, že jsem venku, když jsem byl venku, nepociťoval jsem to. Vlastně jsem nevěděl, že jsem venku. Jenom jsem to viděl kolem sebe."

Mirek se nevyhýbá ani přemítání nad naivností Markéty, která svým lehkovážným uvažováním de facto přivodila jejich zatčení, a sám sebe tak kritizuje, že to dopustil, když věděl přesně, jak to dopadne. Vrací se k temnější části své minulosti, v níž hrály svou roli drogy, což byl přímý dopad nezáviděníhodných rodinných poměrů, jenž se nevyhnul ani jeho bratrům. Staví se proti přílišnému idealizování kurdských milicí, které neváhaly zapojit i děti.

„Bál jsem se, že se naučím žít v tom a akceptovat to, že mě týrá druhý člověk. Vzpomněl jsem si, že venku je spousta lidí, kteří jsou na svobodě a taky jsou týráni a tlačeni do koutů, kam nechtějí…"

Případný výtěžek z prodeje *Pikoly* bude využit pro činnost organizace VoWa (Victims of Wars Aid), v rámci níž se Mirek s Markétou v současnosti věnují podpoře politických vězňů a pomoci v oblastech zasažených válečnými konflikty.

Miroslav Farkas: *Pikola*. UTOPIA LIBRI 2022, 172 stran, 210 Kč, k dostání na Roleta39. (-JK-)

NAKLADATELSTVÍ ANARCHISTICKÉ FEDERACE
ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

1/22 VZDOR INVAZI
Válka a anarchisté: antiautoritářský pohled na Ukrajinu • AF: Proti invazi, avšak bez pokrytectví • Společně proti válce? • Mír Ukrajině, svobodu Rusku • Běloruský anarchista na Ukrajině • J. Gondáš: Mimo zákon • Policie usvědčena ze lhaní • Antonio Soto a povstání v Patagonii • Chilské feministky jsou odkazem budoucnosti • 58 dní houževnatého odporu Afrínu • Nejsme v bezpečí, dokud nebudeme v bezpečí všichni!...

2/21 PAŘÍŽSKÁ KOMUNA
V. Damier: Revoluční komuny roku 1871 • Komunální přepych • P. Kropotkin: Deset let Pařížské komuny • Chronologie Pařížské komuny • Louise Michel před soudem • Ohlas Komuny v Čechách • Jak jsem se nestal informátorem • N. Chomsky: Je jednodušší představit si konec světa než začátek kapitalismu • Anarchistická federace Gran Canaria • Zabíjet a lhát • Nekrology a vzpomínky • Finanční podpora od AF...

1/21 PETR KROPOTKIN
V. Damier: Petr Kropotkin a revoluční syndikalismus • Č. Pelikán: Kropotkin, Malatesta a Manifest šestnácti • P. Kropotkin: Dva neznámé dopisy • Kropotkin v novodobé anarchistické publicistice • V.Serge: Kronštadt • V. Damier: Třetí revoluce • Zemřel Alexandre Skirda (1942–2020) • Murray Bookchin stoletý • Crimethinc.: Jak anarchisté pomáhali bojovat s cholerou – Neapol 1884 • FAI: Zdraví není zboží • Anarchisté a covid-19 • Důležité je, aby pozornost vůči Bělorusku nepolevovala...

KOMIKSOVÁ EDICE
SV. 5 LIKVIDÁTOR
SV. 6 SBOHEM, BATMANE

SABATÉ — MĚSTSKÁ GUERILLA VE ŠPANĚLSKU
MARIKANSKÝ MASAKR
ANARCHISTICKÁ PUBLICISTIKA 1990—2013
DĚJINY ANARCHOSYNDIKALISMU
NEVIDITELNÉ VRAŽDY
ŽIDOVŠTÍ ANARCHISTÉ V NEW YORK CITY
ZÁPISKY ANTIGLOBALISTY
PO STOPÁCH ADAMITŮ
ANARCHISMUS V PALESTINĚ A IZRAELI
DENÍK KONFIDENTA
PŘÍBĚHY STARÉHO ANTONIA
KÁCHA IN MEMORIAM
MALATESTA (ŽIVOTOPISNÉ POZNÁMKY)
PÁSKOVÉ A CHULIGÁNI
PARALELNÍ SVĚT V BARVĚ
OCELOVÉ STOLETÍ
NAŠE LUZA, JEZUITÉ A DIPLOMATÉ
STATĚ O REVOLUCI
(ČESKY O UDÁLOSTECH V BĚLORUSKU)
ANARCHISMUS PRO ZAČÁTEČNÍKY
ANARCHIE FUNGUJE
VZPOMÍNKY ANARCHISTKY
RADIKÁLNÍ BUDDHISMUS
A PÍSNIČKA
ANARCHISTICKÁ ETIKA
JEDU DO MAGADANU

AKTUÁLNÍ PŘEHLED O VŠECH VYDANÝCH PUBLIKACÍCH A DALŠÍCH MATERIÁLECH, STEJNĚ JAKO SEZNAM DISTRIBUČNÍCH MÍST NALEZNETE NA WEBOVÉ STRÁNCE NAKLADATELSTVI.AFED.CZ